

## הישיבה השלוש-מאות-ותשעים-ואחת של הכנסת השמינית

יום רביעי, י"ב אדר תשל"ז (2 מארס 1977)  
ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

### א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה ראשונה: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28), תשל"ז—1977 — מטעם חברי-הכנסת שושנה אר"בלי-אלמולינו, אהרן אפרת, נווהת קצב, ישראל קרגמן, אברהם מלמד ושולמית אלוני.  
לקריאה ראשונה: חוק פיצויי פטורין (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977 — מטעם חברת-הכנסת שושנה ארבל"אלמולינו.

היו"ר מ. שחל: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת נ. לורך: ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

### ב. שאלות ותשובות

בזמן אין במה להחליף מצעי מיטה ומגבות מלוכלכות (מחוסר רזרבה)?

9. הנכון שמרכות הטלפונים של בית-החולים רמב"ם היא מימי המאנדאט הבריטי ועדיין אין תקציב לצידוד חדש (אף שמבנה למרכות חדשה כבר נבנה)?

10. הנכון שלפני כ-10 שנים הוחל בהגדלת המטבח בבית-החולים רמב"ם, אך העבודה טרם נסתיימה והמטבח הקטן והמיושן משרת מספר חולים כפול?

11. הנכון שציוד הרנטגן לצורך ניתוחי מוח מתבלה ונשחק מרוב שימוש, בהיות בית-החולים רמב"ם בית-החולים היחיד לניתוחי מוח בצפון הארץ?

12. הנכון שבית-החולים רמב"ם נאלץ לפעול ללא מכשיר הרנטגן המיוחד, המבצע בדיקות איבחוניות לקי-ראת ניתוחי מוח?

13. הנכון שהבדיקות הרנטגנולוגיות של כלי הדם בבית-החולים רמב"ם מבוצעות במכשיר מתפרק מחוסר תקציב להתקנת מכשיר חדש שנרכש בעת האחרונה?

14. הנכון שבית-החולים רמב"ם סובל ממחסור ב"כוח-אדם רפואי וסיעודי?"

15. אם כן — במה ובאיזה שיעור מתבטא המחסור?

16. הנכון שעל ה"הכרמל" עומדת קופת-חולים של ההסתדרות הכללית לפתוח בית-חולים מפואר, "הכרמל", שבו: מערכות הריהוט עוצבו על-ידי אדריכלי פנים, האוויר ממוזג, הקירות במעבדות ובחדרי השירותים כוסו חרסינה, המעבדות מרוצפות קראמיקה וקירות אחי-דים מכוסים קראמיקה מיובאת?

17. הנכון שבית-החולים "הכרמל" כוסה, ושטחים נרחבים מסביב רופדו, גראנוליט מאבן ירושלמית ורודה?

18. הנכון שלרשות בית-החולים "הכרמל" שטחים נרחבים של חנייה מקורה בשתי קומות תת-קרקעית?

19. הנכון שקופת-חולים של ההסתדרות הכללית מנסה ומצליחה להשפיע על אחיות לפרוש מעבודתן

היו"ר מ. שחל: עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות.

6253. הפער בין בית-החולים רמב"ם לבין בית-החולים "הכרמל"

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר הבריאות ביום ט"ז בתשרי תשל"ז (10 באוקטובר 1976):

אבקש לדעת:

1. הנכון שבית-החולים הממשלתי רמב"ם בחיפה משרת אוכלוסייה המונה כחצי-מיליון נפש?  
2. הנכון שלרשות בית-החולים רמב"ם מגרש חנייה לכ-190 כלי רכב בלבד והוא אינו מספיק אפילו לצרכי הסגל של בית-החולים?

3. הנכון שיועצים לקהל מבקרי החולים בבית-החולים רמב"ם בחיפה להשאיר את רכבם בתחנת-הרכבת החדשה בבת-גלים, מרחק ק"מ לערך מבית-החולים?

4. הנכון שהקהל ממתין לפתיחת שעריו של בית-החולים רמב"ם בחיפה תחת כיפת השמים, בגשם ובשמש, משום שלא הוקמה סככה, בטענה שלמשרד הבריאות ולעיריית חיפה "אין כספים"?

5. הנכון שבמרפאת החוץ החדשה של בית-החולים רמב"ם מודבקים על הדלתות שלטים בכתבי-יד, על נייר פשוט, מחוסר תקציב לשילוט?

6. הנכון שהספסלים, השולחנות ושאר הרהיטים במרפאה האמורה ישנים, רעועים ומרופטים?

7. הנכון שבבית-החולים רמב"ם פועלת מכבסה מתקופת המאנדאט ברמה מכאנית ירודה ובתנאים בלתי-אנושיים לעובדים?

8. הנכון שהכביסה של בית-החולים רמב"ם נמסרת בחלקה לכיבוס מחוץ לבית-החולים, ואם אינה מוחזרת

רפואי וסיעודי בגלל חוסר תקנים, וזאת בשיעור של כ-10%.

17—18. הוחלט שכוח-אדם סיעודי לא יעבור לבית-החולים "הכרמל" ללא המלצה של ועדה מיוחדת שהוקמה למטרה זו.

19—22. רמתו הרפואית והכללית של בית-החולים רמב"ם, מכל הבחינות, היא מהגבוהות בארץ, והנהלת המשרד ובית-החולים עושים הכל על-מנת להמשיך ולשפר את רמת בית-החולים — והלוואי בכל הארץ כך.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, בפועל, האם נכון שכוח-אדם סיעודי עוזב את בית-החולים רמב"ם ועובר לעבוד בבית-החולים "הכרמל"? והיו מקרים כאלה.

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

לא נכון. היו מספר מקרים. הוועדה בדקה זאת, וזה היה במסגרת סבירה. אין העברה מבית-החולים רמב"ם לבית-החולים "הכרמל". בהפוך הוא: אחרי ההסכם עם האחיות אחד הסידורים הוא של העברת אחיות מעבודה חלקית לעבודה מלאה ברמב"ם.

6389. אחוז האוכלוסיה הערבית המבוטחת

בקופות-החולים

חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר הבריאות ביום י"ד בחשוון תשל"ז (7 בנובמבר 1976):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם תואיל להודיע מה אחוז האוכלוסיה במגזר הערבי בישראל המבוטחת כיום באחת מקופות-החולים בארץ?

2. מה כיום מספר הרופאים הערביים בארץ, כמה מהם משרתים בבתי-החולים ישראלים ואיזה אחוז הם מכלל הרופאים בשירותים מקבילים בארץ?

3. מה מספר החולים הערביים ששהו למעלה מלילה אחד בבתי-החולים ישראלים במשך 1975 ומה אחוזם מכ-לל החולים שקיבלו שירותים שם?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי דיווחי תקופות לראשית שנת 1975, 49.4% מכלל האוכלוסיה במגזר הערבי בישראל מבוטחים במסגרת קופות-החולים הקיימות.

נתון זה מתייחס אל האוכלוסיה במגזר הערבי, למ-עט אוכלוסיית הערים המעורבות: יפן, חיפה, רמלה, לוד. 2. במסודת הרפואה בירושלים המזרחית, לרבות הרפואה הפרטית, מועסקים 80 רופאים. בישובים הערביים בארץ מועסקים כ-100 רופאים, ובבתי-החולים בישראל — כ-25 סטאורים ערביים. אין כל רישום נפרד ולפיכך אין כל נתון מסכם לגבי מספר הרופאים הערביים המשרתים בבתי-החולים בישראל.

3. אין מידע נפרד לגבי התפלגות החולים הלא-יהודים לפי משך שהייתם בבתי-החולים. מידע כזה ישנו ביחס לכלל האוכלוסיה המאושפזת.

בבית-החולים רמב"ם ולעבור לעבודה בבית-החולים "הכרמל" על-ידי הטבה בתנאי עבודתו במקום החדש?

20. הנכון שכוח-אדם סיעודי עוזב את בית-החולים רמב"ם ועובר לעבוד בבית-החולים "הכרמל"?

21. המשלים משרד הבריאות עם הפער בין בית-החולים "הכרמל" לבין בית-החולים רמב"ם?

22. אם לא — מה נעשה כדי להביא המצב על תיקונו?

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

1. בית-החולים רמב"ם משרת אוכלוסיה המונה כחצי-מיליון נפש, אך יש ציין כי באזור זה נמצאים עוד מספר בתי-חולים ברמה רפואית גבוהה, כגון: בית-החולים "רוטשילד", "הכרמל", "רמות רמון".

2. ליד הבניין החדש 190 מקומות חנייה; ליד הבניין הישן 100 מקומות, סך-הכל 290 מקומות חנייה לכלי רכב. זהו השטח שניתן היה לרכוש ונעשות פעולות לרכישה נוספת של קרקע באזור בית-החולים.

3. קהל המבקרים משאיר את רכבו בתחנת-הרכבת החדשה, מרחק של כ-5 דקות הליכה.

4. בימים גשומים נוהגים בגמישות ביחס למתן אפשרות כניסה לקהל פנימה סמוך לשעות הביקור.

5. השלטים הכתובים בכתיב-יד נעשו באופן זמני. יבוצע שילוט קבוע בצורה המתאימה.

6. ריהוט הראוי עדיין לשימוש אין מחליפים בחדש, וזאת מטעמי חסכון.

7. המכבסה אמנם נמצאת במצב ירוד. התכנית במשרדנו היא להביא לחיסולה, היינו צימצומה האופטימאלי. כבר כיום מחצית מכמות הכביסה נמסרת למכ-בסות חוץ.

8. המשרד הקציב מיליון לירות להגדלת מלאי ה-כביסה והגיש בקשה מתאימה לאישור האוצר.

9. בשנת 1970 הותקנה בבית-החולים רמב"ם מרכיזה מוגדלת חדשה, ואולם עם ריבוי הצרכים אין היא מספקת את הדרישות. בתכניתנו להחליפה במרכיזה גדולה יותר. הדבר כרוך בהוצאה של חצי-מיליון לירות.

10. בהרחבת המטבח הוחל לפני 3 שנים ולא לפני 10 שנים. העבודה נמצאת בשלבי סיום.

11—13. מכון הרנטגן בבית-החולים רמב"ם הוא מהטובים והיעילים בארץ. כיום פועל מכשיר רנטגן, המשמש לביצוע אנגיוגרפיה של כלי הדם במוח והוא נרכש לפני 17 שנים. המכשיר עדיין מתפקד ובעזרתו ניתן לבצע צילומים אצל כל החולים הזקוקים לכך. מכ-שיר רנטגן חדש נרכש זה עתה למכון הרנטגן בבית-חולים זה והתקנתו נעשית עתה. בתוך ימים מספר יוחל בהפעלתו.

14. בית-החולים "הכרמל" נפתח על-ידי קופת-חולים והתיכנון בוצע על-ידם. בית-החולים החל בפעולתו ומשתתף בשירות הרפואי הניתן לתושבי חיפה וה-סביבה.

15—16. יש בבית-החולים רמב"ם מחסור בכוח-אדם

הנהלת המשרד מקווה שעם הטבות השכר שניתנו לאחיות בתי-החולים תהיה עלייה במספר האחיות החוזרות לעבודה. בנוסף לכך מעודדת הנהלת המשרד יומה מקומית של הנהלות בתי-החולים הנוגעים בדבר. יומה זו מתבטאת בפעולות פרסומת, בפתחת קורסים מיוחדים, בפניה אישית אל האחיות באזור שאינן עובדות, באמצעות מכתבים ועלידי ביקורים אישיים בבתיהן.

הנהלת המשרד, יחד עם הנהלות בתי-החולים, יוזמת מתן הטבות המתבטאות בעזרה במציאת דיור, אספקת אמצעי תחבורה ובניית מעונות יום לילדים. כל זאת, על-מנת למשוך אחיות לעבודה בבתי-החולים, ובמיוחד באותם מקומות שהמחסור בהן הוא גדול.

6485. הגנת האוכלוסיה מפני מטוסים גורמי רעש וזיהום

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום כ"ג בחשוון תשל"ז (16 בנובמבר 1976):

מתזכיר מטעם השירות לשמירת איכות הסביבה, שפורסם לאחרונה, מתברר שגורמי תעופה ישראליים עלולים להכניס לשימוש בארץ מטוסים מיושנים, ש-אינם ממלאים את התקנים המקובלים היום באשר למניעת רעש ונוגדים את תקנות התעופה האזרחית בארץ שדומות לאלו של ארצות-הברית.

השימוש במטוסים כאלה יגרום נזקים סביבתיים, בעיקר באזורים עירוניים, במקום הנחיתות וההמראות.

בקשר לכך יואיל השר להשיב לי:

1. האם ניתן רשיון לרישום מטוסים ישנים או חדשים שאינם עומדים במבחן התקנות?

2. מה עושה משרד הבריאות להגן על האוכלוסיה והסביבה מפני מטוסים גורמי רעש וזיהום?

3. מה עמדת המשרד לגבי אדישות "אל על" ו"אריק" בנדון?

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

1. הסמכות למתן רשיונות למטוסים היא בתחום אחריותו הבלעדית של שר התחבורה.

נושא הרעש ממטוסים הוא רב-צדדי ושותפים לו גורמים ממשלתיים אחדים. כדי לקדם את הטיפול בנושא מונתה עליי מנכ"ל משרד התחבורה במאי 1970 ועדה בין-משרדית לבדיקת השפעת רעש מטוסים על הגבלות בנייה. ועדה זו שימשה כגורם מתאם לפעילותם של משרדי הממשלה הנוגעים בדבר: תחבורה, בריאות, שיכון, פנים. הוועדה פירסמה בשעתה דיווח-שבון המדבר על הגנת האוכלוסיה והסביבה מפני רעש מטוסים. זה למעלה משנה לא התכנסה הוועדה. משרדנו פנה ב-2 באוקטובר 1976 למנהל נמל-התעופה, המשמש כיושב-ראש הוועדה, וב-24 באוקטובר 1976 פנה למנכ"ל משרד התחבורה בבקשה לנכס בדחיפות את הוועדה הבין-משרדית כדי שאפשר יהיה לרדן בפעילויות השונות הכרוכות במאבק נגד מטרד הרעש ממטוסים ולתאם אותן. נראה לנו כי הקמת רשות ניטור תוך עקיפת משרד הבריאות היא פסולה ועלולה לפגוע בטיב הטיפול בנושא.

על-פי הנתונים לשנת 1975 שהו 75% מכלל החולים מעל ליוק אחד בבתי-החולים הכלליים.

6400. התאריך המוטבע על שקית החלב

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר הבריאות ביום י"ד בחשוון תשל"ז (7 בנובמבר 1976):

צרכנים מתלוננים על שלעתיים קרובות ספרת התאריך המוטבע על שקית החלב מטושטשת והחלב נחמץ.

אודה לכבוד השר אם יודיעני:

באיזה מידה שירות המזון במשרדנו נותן תשומת-לב לנושא חשוב זה ודן עם הגורמים האחראיים למציאת פתרון נאות?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

החוק מחייב את כל המפעלים הארוזים חלב שתייה בשקיות לסמן על השקית את התאריך האחרון שבו מותר לשווק את החלב.

כל המחלבות רכשו ומפעילות את הציוד לסימון תאריך. קורה שחלות תקלות והסימן נמחק או מיטשטש. משרדנו הקדיש ומקדיש לנושא תשומת-לב מרבית. בין השאר הוכנו במשך 1976 14 תיקים משפטיים בגין סימון לקוי של התאריך. עם זאת יש היענות מצד המחלבות וחל שיפור ניכר במצב.

אנו ממליצים לפני צרכנים לא לקנות חלב אם חר-תמת התאריך אינה קריאה.

כמו כן תטפלנה לשכות הבריאות בכל תלונה שתגיע אליהן.

6462. אי-פתחת מחלקות בבתי-חולים בשל מחסור באחיות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הבריאות ביום כ"א בחשוון תשל"ז (14 בנובמבר 1976):

אתכבד לשאול את כבוד השר:

1. האם נמצאות היום מחלקות בבתי-חולים שלא נפתחו בשל מחסור באחיות?

2. אם כן — האם יוכל השר לציין היכן? כמה מחלקות וכמה מיטות יש בכל מחלקה?

3. מה נעשה כדי לפתוח מחלקות אלו ומתי, לדעת השר, תיפתחנה?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה היא חיובית.

2. (א) בית-החולים על-שם שיבא: סגורה מחלקה פנימית אחת, כ-40 מיטות.

(ב) בית-החולים "אסף הרופא": נסגרו כ-3 מחלקות: מחלקת ילדים, 36 מיטות; 2 מחלקות פנימיות, כ-70 מיטות.

3. מאחר שפתחת המחלקות הנ"ל מותנית בהחזרת אחיות לעבודה, קשה לקבוע את מועד פתיחתן.

2. מה מספר הנשים בדרגות אלה ובאילו תפקידים הן מוצבות?

תשובת שרי-הבריאות ו. שם-טוב:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במשרד הבריאות מועסקים כ-1,500 עובדים בדרגות י"ז ומעלה בדירוג האחד ודרגות מקבילות בכל הדירוגים המקצועיים.

2. להלן רשימת המקצועות השונים שבהם מועסקות נשים בדרגות י"ז ומעלה:

|                                    |                          |
|------------------------------------|--------------------------|
| — 58 עובדים, מהם אשה אחת (2%)      | הדירוג האחד              |
| — 6 עובדים, מהם 5 נשים (83%)       | עובדים סוציאליים         |
| — 6 עובדים, מהם אשה אחת (17%)      | טכנאי רנטגן מוסמכים      |
| — 52 עובדים, מהם 47 נשים (90%)     | אחיות מוסמכות            |
| — 24 עובדים, מהם 7 נשים (29%)      | מוסמכי חברה ורוח         |
| — 43 עובדים, מהם 5 נשים (12%)      | מהנדסים                  |
| — 5 עובדים, כולם גברים             | הנדסאים וטכנאים          |
| — 9 עובדים, כולן נשים (100%)       | עובדי סיעוד אקדמיים      |
| — 41 עובדים, מהם 19 נשים (46%)     | פסיכולוגים               |
| — 4 עובדים, מהם 3 נשים (75%)       | פיסיות-ראפיסטים          |
| — 4 עובדים, מהם אשה אחת (25%)      | משפטנים                  |
| — 1,137 עובדים, מהם 299 נשים (26%) | רופאים                   |
| — 3 עובדים, כולם גברים             | רופאים וטרינאריים        |
| — 13 עובדים, מהם 6 נשים (46%)      | ביוכימאים ומיקרוביולוגים |
| — 78 עובדים, מהם 45 נשים (58%)     | רוקחים                   |

כן מגישה הוועדה שורת המלצות לניטור ופיקוח והמלצות בתחום המחקר.

אבקש להשיב לי:

1. האם ההמלצות מקובלות על משרד?

2. מה מהן מתבצע?

שרי-הבריאות ו. שם-טוב:

נציגי משרד הבריאות היו שותפים פעילים בוועדה ותרמו רבות לניסוח הדין-וחשבון הסופי, בכלל זה גם פרק ההמלצות.

1. משרדנו מסכים עקרונית להמלצות.

2. ההמלצות בחלקן הן לטווח ארוך ותלויות בעבודת-הכנה ממושכת ובהשגת תקציבים. מן המתבצע כיום אפשר לציין: פורסמו כבר סביליות ל-64 חמרי הדברה ורשימה נוספת של 20 חמרים נמצאת בהכנה. במשרד הבריאות יש ועדה לאישור חמרי הדברה ביתיים וכן פעילה ועדה משותפת למשרדי הבריאות והחקלאות לאי-שור חמרי הדברה חקלאיים.

2-3. משרדנו היה בין גורמים רבים שהתריעו ומתריעים נגד ליברליות-יתר במתן רשיונות למטוסים שאינם עומדים במבחן של תקנות מקובלות בעולם.

6514. מספר הנשים העובדות בדרגות י"ז ומעלה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר הבריאות ביום כ"ח בחשון תשל"ז (21 בנובמבר 1976): בעקבות הכרזת הממשלה שתפעל להעלאת מעמדה של האשה בעבודה וקידומה בתפקידים, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה עובדים בדרגות י"ז ומעלה מועסקים במשרד הבריאות?

הדירוג האחד

עובדים סוציאליים

טכנאי רנטגן מוסמכים

אחיות מוסמכות

מוסמכי חברה ורוח

מהנדסים

הנדסאים וטכנאים

עובדי סיעוד אקדמיים

פסיכולוגים

פיסיות-ראפיסטים

משפטנים

רופאים

רופאים וטרינאריים

ביוכימאים ומיקרוביולוגים

רוקחים

ניתן לציין כי בין התפקידים שממלאות הנשים הנ"ל מצויים בין היתר התפקידים שלהלן:

אמרכ"ל בית-חולים, רופא מחוזי, סגן רופא מחוזי, מנהל מעבדה, מנהל מכון בית-חולים, מנהל בית-מר-קחת בבית-חולים, מנהל וסגן מנהל מחלקה מקצועית במשרד הראשי, מנהל מחלקה וסגן מנהל מחלקה בבית-חולים, רופא מומחה ראשי, תפקידי פיקוח ארציים.

6515. ההמלצות בדבר השימוש בחמרי הדברה

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בחשון תשל"ז (21 בנובמבר 1976):

הנני מסתמך על דו"ח הוועדה לבדיקת השימוש בחמרי הדברה והשפעותיהם.

הוועדה ממליצה על עידכון בתחיקה וגייבוש נוהלים בנושא השימוש בחמרי ההדברה על היבטיו השונים ובנושאים: כמות סבילות, הליכי אישור של חמרי הדברה, ועדת תכשירים, תוויות מחייבת, קבלני ריסוס, חמרים מוגבלים, חיסול עודפים ואריוות, תוצרת שטיפלו בה בחומר נסינו.

(ב) שיפור באמצעי הטיפול במחלה זו ובמחלות כרוניות אחרות של מערכת הנשימה הביא להארכת חיי החולים, ובכך בעקיפין לעלייה במספר החולים הרשומים במחלה זו.

3. אין נתונים על שכיחות המחלה באזור אשדוד, יבנה וגדרות, ולכן לא ניתן להתייחס לשכיחות המחלה באזורים אלה ספציפית.

4. זיהום האוויר הוא רק אחד הגורמים המביאים להתלקחות המחלה; כידוע יש גורמים נוספים. לכן קשה למדוד באופן מדויק את מידת העלייה בשיעור החולים במחלת האסטמה כתוצאה מזיהום האוויר בלבד.

6685. ביטול צווי הריתוק נגד עובדי הרנטגן  
חברת-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הבריאות ביום כ' בכסלו תשל"ז (12 בדצמבר 1976):  
הנני שואל את כבוד השר:

1. למה לא יבטל שר הבריאות את צווי הרייתוק שהוצאו לפי המלצתו נגד עובדי הרנטגן השובתים להשגת תביעותיהם הצודקות?

2. למה לא יענה שר הבריאות לתביעותיהם של עובדי הרנטגן כדי למנוע סבל מהחולים הנוקשים לצי-לומי הרנטגן וכדי למנוע סבל מעובדי הרנטגן העושים בנאמנות עבודה חיונית בתנאים של סכנה לבריאותם?

שר-הבריאות י. שם-טוב:  
1. צווי הריתוק בוטלו מיד עם חזרתם של טכנאי הרנטגן לעבודה.  
אין כל אפשרות להפעיל בית-חולים ללא טכנאי רנטגן. לכן היה בזמנו הכרח להוציא צווי ריתוק.  
2. המשא-ומתן עם טכנאי הרנטגן הסתיים והם חזרו לעבודה סדירה.

6699. מתח הרווחים בתרופות המיובאות  
חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הבריאות ביום כ' בכסלו תשל"ז (12 בדצמבר 1976):

בעתון "עלי-המשמר" 30 בנובמבר 1976 פורסם: "היבואנים ובתי-המרקחת מייקרים את התרופות המיו-באות בכ-60% — זאת מתברר מבדיקת מחירי תר-פוט אשר נערכה על-ידי כלכלן של הרשות לצרכנות. בהתאם לבדיקה זו הרווח של סטונאים-יבואנים הוא כ-23%, והרווח של בתי-המרקחת עד 33.5%."

נוכח הצורך בבלום ייקור מוצרים מעבר ומעל למת-חייב מנורמות כלכליות סבירות, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הנתונים שפורסמו על-ידי הרשות לצרכנות תואמים את המציאות?

2. האם נערכה בדיקה על-ידי משרד הבריאות על מתח הרווחים הקיים בתרופות המיובאות אצל היבואנים ואצל בתי-המרקחת?

3. אם כן — מה היו מסקנות הסקר?

4. מה, לדעת שר הבריאות, צריך להיות מתח התינוק הסביר של תרופות מיובאות?

5. האם יש פיקוח על מחירי התרופות בכלל ותרופות מיובאות בפרט?

6. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

משרדנו הקים מערכת רישוי למדבירים של מזיקים ביתיים. בנושא חיסול עודפים ואריות ננקטו כבר כמה פעולות מקומיות ואנו משתפים פעולה עם משרדי המ-שלה השונים בנסיון להגיע לסילוק יעיל במסגרת תכ-נית ארצית לטיפול בפסולת מוצקת.

6547. רמת-תברואה נמוכה כמושב עלמה  
חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום כ' בכסלו תשל"ז (24 בנובמבר 1976):

"הארץ" מספר בעתונו על רמת-תברואה נמוכה של תושבי מושב עלמה שבגליל, ובעיקר של התלמידים. רבים מהם סובלים ממחלות כרוניות ומדי קיץ נפוצה מגפת פצעים מזהמים.

אבקשך להשיב לי:  
כיצד פועל משרד הבריאות לשפר את המצב בעלמה?

שר-הבריאות י. שם-טוב:  
המושב שעליו מדובר בשאלתה סובל ממשבר חב-רתי זה תקופה ארוכה. היחסים בינו לבין המועצה האזורית מרום-הגליל אינם תקינים, ושירותי התברואה המופעלים על-ידי מועצה זו ניתנים למושב רק בצורה חלקית.

אמנם לא נרשמה אצלנו מגפה כלשהי, אך יש להניח שמצב השירותים פוגע גם בבריאות התושבים. משרדנו עורך בשבועות אלה בדיקות שיגרתיות של כל ילדי מרום-הגליל, לרבות מושב עלמה.

אנו מודעים לעובדה שאין בפעולה זו משום פתרון למשבר, התורג בהרבה מעבר לאחריותו או יכלתו של משרד הבריאות לעזור.

6679. ריבוי מקרי מחלת הקצרת  
חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום ט"ו בכסלו תשל"ז (7 בדצמבר 1976):  
לרגל ריבוי מקרי מחלת הקצרת אבקש את השר להשיב לי:

1. האם יש בשנים האחרונות עלייה במקרי מחלה זו?

2. אם כן — מה הן הסיבות המועצות?

3. היש עלייה כזאת באזור אשדוד והמועצות האזוריות יבנה וגדרות?

4. האם הדבר נגרם מזיהום האוויר שגורמו הם מפעלי אזור התעשייה?

שר-הבריאות י. שם-טוב:

1. אין עלייה ממשית בשנים האחרונות בחולי קצרת, אולם ברישום של מקרים חדשים חלה עלייה בשנים 1963—1975 משיעור 22.11 לשיעור 28.52 של 1,000 נפש.

אולם באבחנת אסטמה נרשמות מחלות שונות אחרות של מערכת הנשימה, כמו דלקת הסימפונות, נפחת (אמפיזמה), מרטות ריאה פיברוטיות וכו'.

2. יש מספר סיבות המשפיעות, קרוב לוודאי, על העלייה ברישום מספר החולים הסובלים מאסטמה:

(א) שיפור שירותי הרפואה הניתנים לאוכלוסייה, פתחת מרפאות חדשות, שיפור בשיטות הרישום במר-פאות וכו'.

המקומית באמצעות ועדת בניין ערים, מחלקת הרישוי ומחלקת מהנדס העיר של אותה רשות.

6. משרדנו מטפל זה שנים רבות בעיקר בבדיקת תלונות, בידיעה שטיפול זה הוא חלקי בלבד. היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד) :

התשובה שלך תשובה לעניין לכאורה. אך שלוש היה כנס ראשי ערים במשרד הפנים ובו קם ראש עיריית חיפה והודיע שעל-ידי הרחבת המפעלים הפטרו-כימיים במפרץ חיפה עומד לגדול זיהום האוויר בממדים גדולים, וחלקים גדולים מן האזור לא יוכלו לחיות בהם. הניטור אינו פותר בעיה. הוא אינו עושה דבר כדי למנוע את הזיהום. היכן משרד הבריאות ?

שר-הבריאות ו. שם-טוב :

אני עומד להיפגש עם ראש עיריית חיפה באמצע חודש זה. אתה ודאי יודע שתפקידן של רשות הניטור הוא לספק את הנתונים הדרושים כדי לבוא לבית-המשפט ולתבוע לדין. בלי נתונים אלה אין אפשרות להגיע למידת זיהום האוויר ולסיבות לכך ; ובלי זה איננו יכולים לקבל פסק-דין.

תפקידן של ראש העיריה אינו רק להתריע בפגישות עם עתונאים אלא גם לעשות מה שמוטל על רשות מקומית.

6729. שירותי מרפאה לכל תושבי כפר-טירה חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בכסלו תשל"ז (19 בדצמבר 1976) :

מרכז הבריאות שנבנה בכפר-טירה על-ידי משרד הבריאות נרכש לאחרונה על-ידי קופת-חולים של ההסתדרות.

הנני שואל :

1. מה הסיבה שמשרד הבריאות מכר את מרכז הבריאות בטירה לקופת חולים ?

2. האם תושבי הכפר, שאינם חברי קופת-חולים, ימשיכו לקבל את הטיפול הרפואי במרכז הבריאות כפי שקיבלו קודם לכן ?

3. מה הערבויות לכך, ובאילו תנאים ?

שר-הבריאות ו. שם-טוב :

1. מרכז הבריאות בכפר-טירה לא נמכר לקופת-חולים. הגענו להסכם שלפיו תפעיל קופת-חולים הכללית את שירותי המרפאה בקומה אחת של הבניין. משרד הבריאות ימשיך לספק את כל השירותים הקהילתיים ושירותי הרפואה המוצנעת בקומה שנייה של הבניין.

2. בהסכם השכירות שנחתם עם קופת-חולים הובטח מפורשות שהמרפאה תשרת את כל תושבי הכפר ללא יוצא מן הכלל, ובכלל זה אלה שאינם חברי קופת-חולים.

3. כאמור, יש הסכם חתום ומשרד הבריאות ידאג שהסכם זה יקויים ככתבו וכלשונו.

6730. פיקוח על תכשירים כימיים רעילים

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בכסלו תשל"ז (19 בדצמבר 1976) :

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה היא חיובית. העלייה במחירי התרופות ב-60% כוללת את השינוי בערך מטבע-חוץ ותוספת בהתאם לחוק התוספות של רווחי היבואנים בבתי-מרקחת.

2-3. מתח הרווחים נקבע בצו אספקה רפואית (מחירים מקסימאליים), תשי"ב-1952.

4. בצו אספקה רפואית (מחירים מקסימאליים), תשי"ב-1952, נקבע לגבי תרופות מיובאות רגילות כי רווח היבואן יהיה 23%. לגבי תרופות מיובאות, הטובות לשימוש רק זמן מוגבל, יהיה רווח היבואן 30%. רווח בית-המרקחת נקבע ל-33% מכוח סעיף 48(א) לפקודת הרוקחים.

5-6. הפיקוח הוא הן מכוח חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957, וצו אספקה רפואית (מחירים מקסימאליים), תשי"ב-1952, והן מכוח סעיף 48 לפקודת הרוקחים.

6700. מניעת זיהום אוויר באזור קריית-חיים חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום כ' בכסלו תשל"ז (12 בדצמבר 1976) :

פנו אלי תושבי קריית-חיים בעניין ריחות רעים וגזאים מרעילים אשר פוקדים את אזור מגוריהם, ממררים ומסכנים את חייהם.

התושבים טוענים כי מתוכננת הרחבת המפעלים הפטרוכימיים.

אבקש לדעת :

1. האם פועל המשרד לצימצום זיהום האוויר במפעלים הפטרוכימיים והאחרים באזור ?

2. האם יש רשת לניטור ?

3. אם כן — מה ידוע היום על מצב הזיהום ?

4. אם לא — מה נעשה להקמת רשת ניטור ?

5. האם מתנה המשרד מתן רישון למפעלים חדשים בעמידה בתקנים של פליטה ?

6. מה עושה המשרד על-מנת למנוע את זיהום האוויר ?

שר-הבריאות ו. שם-טוב :

1. תכניות מפעלים המיועדים להרחבה נמצאות בבדיקתה של הוועדה הבין-משרדית לאיתור תעשיות. עם גמר הדיונים ייתנו התנאים כדי להבטיח שהפגיעה בסביבה תהיה קטנה ככל האפשר.

2, 4. בחיפה הולכת ומוקמת רשת ניטור מתוכננת לבדיקת איכות האוויר וזיהוי המזהמים. אנו תקווה שרשת זו תספק לנו את הנתונים החיוניים למאמצינו לשיפור איכות האוויר בחיפה וסביבתה.

3. משרד הבריאות ערך עד עתה מספר גדול של בדיקות אקראיות. הנתונים שנתקבלו אינם מאפשרים תכנון לטווח ארוך. כאמור, מצב זה ישתנה, כנראה, עם הפעלת מערכת הניטור החדשה שבה שותפים, מלבד משרדנו, גם גורמים ממלכתיים ועירוניים אחרים.

5. בזמן מתן רישון למפעל חדש נקבעים גם תקני פליטה. הפיקוח על קיום תנאים אלה מוטל על הרשות

לאסור השימוש בסינטומיציטין, אך חרף ההחלטה נה-  
עכבה החלטת משרד הבריאות על האיסור שנה תמימה.  
אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. הנכונות הידועה הנ"ל?

ב. אם כן — מדוע עיכב משרד הבריאות במשך  
שנה תמימה להוציא לפועל המלצת הוועדה הנ"ל?

ג. מה בדעת השר לעשות כדי שמקרים כגון אלו  
לא יישנו בעתיד?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. עוד במארס 1966, כלומר למעלה מ-9 שנים  
לפני קבלת מסקנותיה של ועדת-לוריא, הגביל משרד  
הבריאות, בהתאם להחלטת הוועדה המייעצת לרישום  
תכשירים רפואיים, את השימוש בסינטומיציטין רק  
לאותם מקרים שבהם שום אנטיביוטיקה אחרת אינה  
פועלת.

ב-ג. כפי שכבר נאמר לעיל לא עיכב משרד  
הבריאות מימוש המלצות הוועדה אלא הקדים אותן  
בהרבה. ב-1976, לאור התפתחות תרופות אנטיביוטיות  
חדשות בעלות טווח פעילות רחב שבהן הסיכונים פחו-  
תים מאלה אשר בסינטומיציטין, החליט משרד הבריאות  
לאסור את השיווק של סינטומיציטין באמצעות בתי-  
מרקחת, מלבד הכנות לשימוש חיצוני, ולהגבילו לבתי-  
חולים בלבד, מאחר שתנאי בתי-החולים מאפשרים בקרה  
יעילה של השימוש ואבחנה מוקדמת של תופעות הלוואי  
החמורות.

6837. הרעילות והנזקים בסינטומיציטין

הכרה-הנפסת ש. לורינץ שאל את שר הבריאות ביום ח'  
בטבת תשל"ז (29 בדצמבר 1976):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום י"ג בכסלו תשל"ז  
(15 בדצמבר 1976) פרסמה טענתו של הד"ר אליהו  
לוריא, מנהל מחלקה פנימית א' בבית-החולים "איכילוב"  
בתל-אביב, כי כבר ביום 25 בנובמבר 1975 הוא שלח  
למנהל הכללי של משרד הבריאות את מסקנות הוועדה  
שנתבקשה לחקור את מידת הרעילות והנזקים שבשימוש  
המוני של הסינטומיציטין. במסקנות הנ"ל נקבע במפורש  
כי בגלל הרעילות הגבוהה של התרופה סינטומיציטין  
ינתן תכשיר זה רק על-ידי רופא, וגם זאת רק במקרים  
מיוחדים.

הנני מתכבד לשאול:

1. האם קיבל המנהל הכללי של משרד הבריאות  
את מסקנות הוועדה בראשות ד"ר א. לוריא, סמוך  
לתאריך 25 בנובמבר 1975?

2. אם כן — מה הסיבה שמשרד הבריאות לא נתן  
הוראה מיידית להתנהג בהתאם למסקנות הוועדה?

3. באיזה תאריך ניתנה ההוראה על-ידי משרד  
הבריאות שהסינטומיציטין לא יימצא עוד במכירה חפשית  
אלא על-פי מרשם של רופא?

4. האם נכונה הידיעה שהגבלה כנ"ל ישנה כבר  
מוזמן בארצות-הברית ובאירופה, שבהן הוכרוה התרופה  
כ"סם מסוכן"?

5. האם היו ידועים למשרד הבריאות מחקרו של  
ד"ר א. לוריא, שפורסם לפני 7 שנים ובו סופר על

לפי הפירסום ב"על המשמר" מ-10 בדצמבר 1976  
גברה הסכנה של תכשירים כימיים רעילים הנפוצים  
לצרכי חקלאות ומשק בית.

אבקש לדעת:

א. מה הוא מנגנון הפיקוח של משרד הבריאות  
על ייצורם והפצתם של תכשירים רעילים בקרב האוכי-  
לוסיה?

ב. האם יש מנגנון הסברה לאוכלוסיה למניעת מקרי  
אסון, ומה הם דרכי ההסברה?

ג. האם יש תיאום בפיקוח בין משרד הבריאות לבין  
משרדי החקלאות והתעשייה להוצאת תכשירים מסוג זה  
לשוק?

ד. מה הוא מספר מקרי ההרעלה, כתוצאה משימוש  
בתכשירים רעילים מהסוגים הנ"ל, שהובאו למוסדות  
האישפוז בשנתיים האחרונות?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הייצור והשיווק של חמרים רעילים מוסדרים  
על-ידי חוק הרעלים ופקודת הרוקחות. שני חוקים אלה  
מגדירים חמרים רעילים, דרכי שיווקם, אחסנתם וכו'.

ב. רובן המכריע של ההרעלות שנרשמו נית-  
להגדירן כתאונות עבודה או תאונות בית. יש מנגנוני  
הסברה, כגון המוסדות המטפלים בבטיחות וגהות, השירות  
לטיפול באם ובילד, השירות הרפואי בבתי-הספר ועוד.  
נושא מניעת ההרעלות הוא חלק אינטגרלי של פעי-  
לויותיהם.

ג. יש תיאום מלא בין משרדי הבריאות והחקלאות  
לגבי אישור תכשירי הדברה חקלאיים חדשים. לאחרונה  
הוקמה ועדה מיוחדת לאישור תכשירים חקלאיים בא-  
ריות קטנות, המשמשים למשקי בית וגינות, במטרה  
להמעיט את סכנת ההרעלות. רישוי תכשירי הדברה  
ביתיים הוא בתחום פעולתו הבלעדית של משרדנו.

ד. בשנת 1974 נרשמו 813 מקרי הרעלה מתאונות  
ונסיונות איבוד לדעת שהובאו לחדרי מיון. אין מספר  
זה כולל הרעלות מתרופות, ויש להדגיש שלא כל המק-  
רים האלה נזקקו לאישפוז. מתוך מספר זה נרשמו 98  
מקרים הקשורים בחמרי הדברה. בהשוואה, מתוך אותו  
מספר — 8134 היו הרעלות מנפט ומסיסים אחרים  
389.

בשנת 1975 נרשמו 795 קבלות כאלה לחדרי מיון:  
מהן 129 מחמרי הדברה ו-380 מנפט. חמרי ניקוי וחיתוי  
היוו כ-25%—30% מההרעלות באותה תקופה, ונזולים  
ומוצקים אחרים — בערך 10%.

6815. הגבלת השימוש בתרופה סינטומיציטין

הכרה-הנפסת י. בן-מאיר שאל את שר הבריאות ביוק'  
בטבת תשל"ז (28 בדצמבר 1976):

משרד הבריאות הטיל בימים אלה הגבלות על שימוש  
בתרופה האנטיביוטית סינטומיציטין מאחר שרעילותה  
גבוהה.

אולם מתברר לפי ידיעה מעתון "ידיעות אחרונות"  
מיום 15 בדצמבר 1976 שלפני כשנה נתבקשה ועדה,  
שבה היו חברים פרופסור לוריא, פרופסור רמות וד"ר  
רובינשטיין, לחקור את מידת הרעילות והנזקים בשימוש  
המוני של התרופה הנ"ל. ועדה זו החליטה לפני כשנה

**ש"הבריאות ו. שם טוב :**

(א) במכונים ציבוריים מועסקים כ-524 טכנאי רנ" טגן. לא ידוע לנו על מספר טכנאי הרנטגן המועסקים במכונים פרטיים.

(ב) הסאנקציות ננקטו על-ידי טכנאי הרנטגן במכונים הציבוריים בלבד.

(ג) בעיית טכנאי הרנטגן עלתה לאחר סיכום המ- שאומתן עם האחיות והרופאים. טכנאי הרנטגן הם אירגון העומד בפני עצמו. האירגון מנהל את המשא- ומתן על קידומו באופן עצמאי, ללא קשר עם מקצועות פארא-רפואיים אחרים.

(ד) עקב חשיבות המקצוע, אי-יכולת הפעלת מכונים הרנטגן ללא טכנאי הרנטגן והכרוזתם הפתאומית של הטכנאים על שביתה לפני סיום המשא-ומתן לא נותרה אפשרות אלא הוצאת צווי ריתוק. יש לציין כי צווים אלה בוטלו עם חידוש המשא-ומתן עם הטכנאים. ב- נתיים בעיית טכנאי הרנטגן בבתי-החולים הגיעה לפת- רונה וכולם חזרו לעבודה.

6861. סקר על השפעת זיהום האוויר בגוש דן

**חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום י"ב בטבת תשל"ז (2 בינואר 1977) :**

בקשר להחמרת מצב זיהום האוויר במרחב תל-אביב וגוש דן, אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם נערך סקר אפידמיולוגי בגוש דן במטרה לבדוק השפעת זיהום האוויר על האנשים הסובלים ממח- לות דרכי הנשימה ?

2. האם השר מתכנן עריכת סקר כזה, ומתי ?

**ש"הבריאות ו. שם טוב :**

1. ניטור וסקרים בנושא זיהום אוויר בגוש דן ותל-אביב נעשים בצורה נרחבת ומתמדת.

עריכת סקר אפידמיולוגי, המתייחס להשפעת זיהום האוויר על אנשים החולים במחלות דרכי הנשימה, היא בעיה מורכבת מאוד, כי סיבות מרובות משפיעות על הופעת מחלות דרכי הנשימה, כגון : מחלות זיהומיות, שינויים אקלימיים, עישון תורשה וכו'.

2. אף-על-פי שעריכת סקר אפידמיולוגי, הבודק את ההשפעה של זיהום האוויר על אנשים החולים במח- לות דרכי הנשימה, היא קשה, משרד הבריאות עומד לעודד ביצוע מחקרים וסקרים בנושא זה.

**הו"ר מ. שחל :**

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

**יוסף תמיר (הליכוד) :**

אדוני השר, בסיוע שערךנו באזור תל-אביב ב- שתיים-שלוש נקודות ניטור לבדיקת מצב זיהום האוויר בגוש דן נתקלנו בעובדה שהמידות של הזיהום עברו את התקן הישראלי המותר. האם משרד הבריאות יערוך בדיקות באותם אזורים על-מנת ללמוד מה ההשפעה של הממד החדש על התושבים במקום ?

**ש"הבריאות ו. שם טוב :**

לפי המידע שבידי רק במקרים בודדים, בימים מסו- יימים של השנה ולתקופה קצרה ביותר, הראו המדידות

מקרי מוות כתוצאה משימוש בסינטומיציטין, ודיווחו של ד"ר לוריא מלפני שנתיים שבו הוא מזהיר על הנזקים שתורפה זו עלולה לגרום ?

6. אם התשובה לשאלות 4 ו-5 היא חיובית — למה לא החליט משרד הבריאות על ההגבלה בנדון בהתאם ?

**תשובת ש"הבריאות ו. שם טוב :**

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. עוד במאסר 1966, כלומר למעלה מ-9 שנים לפני קבלת מסקנותיה של ועדת-לוריא, הגביל משרד הבריאות, בהתאם להחלטת הוועדה המייעצת לרישום תכשירים רפואיים, את השימוש בסינטומיציטין רק לאו- תם מקרים שבהם שום אנטיביוטיקה אחרת אינה פועלת.

3. מעולם לא אישר משרד הבריאות מתן סינטו- מיציטין ללא מרשם רפואי.

4. הידיעה אינה נכונה, והסינטומיציטין לא הוכרז כסם מסוכן אפילו בוועדה הבין-לאומית לנרקוטיקה.

5. למשרד הבריאות ידוע על מחקרו של ד"ר לוריא שפורסם לפני 7 שנים. כאמור, עוד לפני כ-11 שנים הזהיר משרד הבריאות על הסכנות הכרוכות בשי- מוש בסינטומיציטין ואף פנה ליצרנים ודרש מהם לציין בעלון אזהרות מיוחדות לגבי תכשירים המכילים סינטו- מיציטין.

הובהר גם לצבור הרופאים שיש להגביל את השי- מוש בתכשיר למקרים שבהם מחוללי המחלה רגישים לסינטומיציטין בלבד.

6. עם ההתפתחויות שחלו בשטח האנטיביוטיקה ולאחר שנמצאו תרופות שיכולות להיות תחליף לסינטו- מיציטין, החליט משרד הבריאות לאסור את השימוש של הסינטומיציטין באמצעות בתי-מרקחת ולהגבילו לבתי- חולים בלבד.

6860. פתרון בעיית טכנאי הרנטגן

**חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבריאות ביום י"ב בטבת תשל"ז (2 בינואר 1977) :**

אבקש את כבוד השר להשיבני דבר לשאלות הבאות הנוגעות לבעיית טכנאי הרנטגן :

א. כמה מתוך כלל טכנאי הרנטגן מועסקים במכונים הנמצאים בבעלות ציבורית (ממשלתית, עירונית, הס- תדרותית או בידי קופת-חולים ציבורית כל שהיא) וכמה עובדים במכונים פרטיים ?

ב. האם הסאנקציות שנקטו על-ידי טכנאי הרנטגן ננקטו רק במכונים הציבוריים או גם במכונים הפרטיים ?

ג. מדוע לא הצליח כבוד השר לפתור את בעיית טכנאי הרנטגן בד בבד עם פתרון בעיית הרופאים או האחיות ?

ד. מדוע בחר כבוד השר בדרך החמורה של הפעלת צווי ריתוק אישיים וסלקטיביים כלפי חלק גדול מטכנאי הרנטגן ?

ה. מה הצעתו הקונסטרוקטיבית של כבוד השר ל- פתרון בעיית הטכנאים ומה הוא לוח הזמנים לביצועה ?



6920. זכותו של חולה בבית-חולים להזמין

רופא פרטי ליעוץ

הכרזת-כנסת ב. מואב שאל את שר הבריאות ביום י"ט בטבת תשל"ז (9 בינואר 1977):

1. האם יש מניעה חוקית, תקנונית או אחרת, מחולה המאושפז בבית-חולים ממשלתי לבקש לשתף את רופו האישי או רופא מומחה מטעמו בהתייעצות על מצבו הרפואי?

2. האם יש מניעה כל שהיא מחולה המאושפז בבית-חולים, השייך לקופת-חולים של הסתדרות העובדים או לקופת-חולים אחרת, להזמין רופא פרטי או רופא מומחה מטעמו להתייעצות על מצבו הרפואי?

3. אם אין כל מניעה כנ"ל — האם נוקט שר הבריאות צעדים כל שהם כדי למנוע הפעלת סאנקציות נגד חולים או הוצאתם מבתי-חולים בעקבות בקשתם להתייעץ במומחה פרטי?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. אין מניעה חוקית או אחרת להתייעצות רפואית בין רופא אישי או מומחה של חולה המאושפז בבית-חולים כלשהו לבין הרופאים המטפלים בו. העניין לא מוסדר על-ידי חוק אלא על-ידי נוהל שבאתיקה רפואית, וכל מקרה טעון תיאום עם מנהל המחלקה המתאימה שבה מאושפז החולה.

3. למשרד לא הוגשו תלונות כלשהן ולא נרשמו מקרים של הפעלת סאנקציות נגד חולים שהם נשוא השאלתה. לכן אין צורך בנקיטת אמצעי מניעה. במקרה הצורך יידון כל מקרה לפי נסיבותיו המיוחדות.

ברם, הנהלת המשרד שוקלת יומה לקביעת נוהל אחיד בפורום של מנהלי בתי-החולים.

6936. צווי ריתוק לעובדי בתי-חולים שלא שבת

הכרזת-כנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הבריאות ביום כ"ב בטבת תשל"ז (12 בינואר 1977):

נוכח העובדה שהוצאו צווי ריתוק נגד עובדי המינהל והמשק בבתי-החולים העירוניים בתל-אביב — "איכילוב" ו"הדסה" — אף כי הם לא השתתפו בשביתת עובדי המינהל והמינהל בבתי-החולים הממשלתיים — רצוני לשאול את כבודו:

1. מה היו הסיבות להוצאת צווי ריתוק לעובדים שלא השתתפו בשביתה?

2. האם צווי הריתוק בוטלו?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא היה ברור אם עובדי המינהל והמשק בבתי-החולים העירוניים-ממשלתיים יצטרפו לשביתת עובדי המינהל והמשק בבתי-החולים הממשלתיים או שיסתפקו בשביתת הוזהרות בלבד. לאור זאת הוצא צו הריתוק לגבי כל עובדי המינהל והמשק, הן בבתי-החולים הממשלתיים והן בבתי-החולים העירוניים-ממשלתיים, כדי לקדם פני אפשרות של השבתת שירותי המינהל והמשק גם בבתי-החולים העירוניים-ממשלתיים.

2. כן, צו הריתוק בוטל באשר לעובדי מינהל ומשק בבתי-החולים ממשלתיים-עירוניים מיד כאשר התברר שהם אינם מצטרפים לשביתה.

שהזיהום עבר על התקנים. אחרי זה חלה מיד הטבה במצב. יש הוראות קבע — כאשר הזיהום הוא מעבר לסטאנדארטים שנקבעו במשך תקופה ממושכת והוא מסכן את האוכלוסיה באופן משמעותי — מה צריך לעשות. למשל, אפשר להפסיק את פעולת רדינג למספר שעות. נקטנו צעדים אלה כיוון שהממדים לא הצדיקו זאת.

6899. נסיבות פטירתו של שומר באוניברסיטה

העברית ששומר

הכרזת-כנסת ש. לוי שאל את שר הבריאות ביום י"ט בטבת תשל"ז (9 בינואר 1977):

בעתון הסטודנטים "פי האתון" מיום 22 בדצמבר 1976 מסופר סיפור מוזעזע על שומר באוניברסיטה העברית שפטר בניגוד לכללים המקובלים. הוחלט על פרישתו המוקדמת לפנסיה, בגיל 53, ללא דיון עם ועד העובדים או מחלקת כוח-האדם, שלא בנוכחותו או אפילו בידיעתו. הוא פנה לגורמים הללו בבקשת הסברים ולא נענה. תאריך פטורו של השומר נקבע ל-1 באוגוסט 1976, ומשאל לעבודתו בתאריך הזה מצא שכרטיס העובד שלו נעלם.

בדרכו הביתה נחבל ברגלו ונפצע, אולם לפי עדות העתון לא נתקבל לשום חדר מיון בירושלים בשל הסאנקציות של הרופאים.

כעבור חודשיים, עם סיום הסאנקציות, הוכנס השומר לבית-החולים "הדסה", ורק אחרי שבוע — ולמרות תלונותיו של החולה — אובחן נמק ברגלו והיא נקטעה. נודע לי כי אחרי פירסום הכתבה חלה הרעה במצבו והוא נפטר והובא למנוחות ביום 24 בדצמבר 1976.

אבקש להשיב לי:

א. האם נכון הוא תיאור העובדות על נסיבות פטירתו של החולה המנוח? אם אינו נכון — מה תיאור העובדות המדויק?

ב. האם מוכן שר הבריאות להורות על הקמת ועדת חקירה שתחקור את המקרה הנדון ותמצה את כל המתייב מהפרשה הזאת? אם לא — מה בדעת השר לעשות?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. תיאור הדברים אינו מדויק.

החל מ-1974 סבל החולה מתופעות מתקדמות של מחלת ריאות כרונית. באוגוסט 1976 לא היו סאנקציות רופאים, ולכן הטענה שבשאלתה אינה תופסת.

ב-17 בנובמבר 1976 נבדק החולה בחדר מיון בבית-החולים "הדסה" בומן סאנקציות הרופאים, קיבל טיפול לבעיית הרגל, שוחרר והוזמן לבדיקה חוזרת במרפאה המתאימה, כמקובל. לכשחלה החמרה במצב הרגל, וב-מקביל החמרה במצב הריאתי, אושפז בבית-החולים "הדסה" ב-24 בנובמבר 1976 במחלקה הפנימית. אף-על-פי שהיועץ האורתופדי המליץ על קטיעת הרגל בשל הופעת נמק סירב החולה להינתח ושינה דעתו רק לאחר 10 ימים. ב-9 בדצמבר 1976 בוצעה הקטיעה, אולם המצב הכללי הסתבר, כפי שמוכר במחלות אלה, עד למות החולה במצב של הלם ומצוקה נשימתית.

ב. הבדיקה לאחר המוות אישרה את המצב הקליני, הפנימי נבדק, ולפיכך אין מקום להקמת ועדת חקירה.

## 6949. ידיעות על נזקים בגלל שביתת עובדים

בבתי-חולים

חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונים הפירוטמים כי בעקבות שביתת עובדי המינהל בבתי-החולים, שהחלה ב"3 בינואר 1977 וארכה מספר ימים, אי-אפשר היה לחדש את מלאי התרופות בבתי-החולים בשל שביתת נהגים וסבלים?

2. האם היו חדרי הניתוח בבתי-החולים משותקים מחמת אי-אספקת באלוני חמצן?

3. מה הם הנזקים הכספיים והבריאותיים שנגרמו עקב שביתה זו?

4. האם נתגלו בשביתה זו מקרים של הזנחה כלפי חולים שהוגדרו במצבם כמקרי חירום?

5. כמה עובדי רנטגן קיבלו צווי ריתוק וכמה זמן הם עבדו לפי צווים אלה?

6. כמה עובדי מינהל קיבלו צווי חירום וכמה זמן עבדו הם לפי צווים אלה?

7. האם הציע משרד הבריאות בוררות לפני הוצאת צווי חירום אלה? אם לא — מה היתה הסיבה לכך?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הוכן מראש מלאי תרופות שהספיק לימי השביתה. מכיוון שהשביתה היתה קצרה לא היה צורך בחידוש המלאי.

2. כל הניתוחים הדחופים ביצעו ומלאי החמצן הספיק לכל הניתוחים שבוצעו.

3. אין בידנו הערכה על נזקים כספיים שנגרמו עקב השביתה. נזקים בריאותיים לא היו.

4. לא.

5. 65% מכלל טכנאי הרנטגן קיבלו צווי קריאה לשירות עבודה חיוני. 50% מהם — מתחילת השביתה, מ-14 בנובמבר 1976 ועד 16 בינואר 1977. 15% נוספים קיבלו צווי קריאה תוך השביתה.

מספר נוסף של טכנאי הרנטגן במכוני הריפוי לא שבתו כלל, להוציא יום אחד של שביתה חלקית.

6. כל עובדי המינהל והמשק בבתי-החולים הממר שלתיים קיבלו צווי קריאה. הם עבדו בתוקף הצווים מיום 6 בינואר 1977 עד ליום 30 בינואר 1977.

7. התשובה היא חיובית.

## 6969. אי-בדיקת שקיות פלאסטיק מסוג "קוקי"

על-ידי משרד הבריאות

חבר-הכנסת י. דרניצקי (ידין) שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בטבת תשל"ז (18 בינואר 1977):

לשוק הוצאו שקיות מחומר פלאסטיק להכנסת מזון בתוכן בחימום בתנורים. נמסר כי במעבדה נתגלה כי הפלאסטיק שממנו עשויות השקיות מפרש בשעת חימום חמרים רעילים.

אבקש להשיב לי:

1. האם חייב כל עסק, המכניס לשימוש מוצר חדש הקשור במזון או בהכנתו או בשימורו, לעבור בחינה מעבדתית של משרד הבריאות?

2. האם נבדקו שקיות פלאסטיק מסוג "קוקי" ודו"מיהן במעבדות משרד הבריאות?

3. האם הוכרו כראויות לשימוש מבחינת ההשפעה על טיב המזון ובריאות האדם?

תשובת שר-הבריאות ו. שם-טוב:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין חובה חוקית לקבל אישורו של משרד הבריאות לשיווק כלי בישול, לרבות פלאסטיק לאפיית מזון.

2-3. שקיות פלאסטיק בשם המסחרי "קוקי" לא נבדקו על-ידי מעבדות משרד הבריאות ולא הגיעו אלינו ממזאים המעידים על כך שיש סכנה לבריאות הציבור משימוש בהן. אף-על-פי-כן אנו בודקים את הנושא ואם יש סכנה יפעל המשרד באמצעים המתאימים, לרבות הודעות לציבור, להפסקת השיווק.

## 6976. הפסקת אספקת הוויטאמין D-A

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בטבת תשל"ז (18 בינואר 1977):

משרד הבריאות נהג לספק לאוכלוסיה ויטאמין D-A. נודע לי שאספקתו הופסקה לפני כחצי-שנה.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם נכונה הידיעה שהופסקה אספקת הוויטאמין?

2. אם כן — מדוע?

3. האם העדרו של הוויטאמין אינו פוגע בבריאותה של האוכלוסיה?

4. מתי תחודש האספקה?

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

משרד הבריאות נהג לספק ויטאמין D-A תמורת תשלום. לפני כמה חודשים החלו המשפחות המבוטחות בקופת-חולים לקבל את הוויטאמינים במסגרת הביטוח שלהן, תמורת מרשם מרופא ילדים של תחנת אם וילד. רוב האוכלוסיה מבוטחת באחת מקופות-החולים לרבות כל מקרי סעד.

אין כל חשש שייגרם נזק כלשהו לתינוקות.

## 6987. מספר ביקורי רופאים במצפה-רמון

חבר-הכנסת י. דרניצקי (ידין) שאל את שר הבריאות ביום ד' בשבט תשל"ז (23 בינואר 1977):

נמסר כי רופא נשים ורופא ילדים מבקרים במצפה-רמון, ישוב פיתוח במרכז הנגב, רק פעם בחודש.

מיעוט הביקורים של הרופאים המקצועיים מסכן את בריאות התושבים, מחייב את התושבים לנסוע למרחקים לקבלת טיפול רפואי ומהווה גורם בהאטת גידול האוכלוסיה.

אי לזאת אבקש את השר לענות לשאלותי דלהלן:

1. האם נכונה האיןפורמאציה הנ"ל?

2. אם היא נכונה — האם מוכן השר לפעול בדחיפות לשיפור המצב?

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

בקופת-חולים במקום רשומות 1,630 נפשות. במר-פאת קופת-חולים נמצא יום רופא כללי הידוע כבעל רמה מקצועית טובה.

3. האם בוגרים של בית-הספר מועסקים בלשכות הבריאות המחוזיות?
4. אם כן — כמה בוגרים, ובאילו תפקידים? אם לא — מדוע מועסקים בוגרים?
5. האם היו מקרים של דחיית העסקת בוגרי בית-הספר בלשכות בריאות כתוצאה מהתנגדות תברואנים בלשכות הבריאות?
6. אם כן — מה נעשה על-מנת לפתור בעיה זו?

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

- 1-2. משרדי תומך בהפעלתו הסדירה של בית-הספר להנדסאי בריאות הסביבה ומעודד העסקת הבוגרים, הן על-ידי קליטתם בעבודה במחלקות התברואה במשרדי והן על-ידי זירוז הרשויות המקומיות בכל רחבי הארץ לקלוט את הבוגרים.
- 3-4. כעת מועסקים בלשכות הבריאות שני בוגרים: האחד כמפקח אנטי-מאלארי בלשכת הבריאות המחוזית, ירושלים, והשני כהנדסאי לבריאות הסביבה בלשכת הבריאות הנפתית בחדרה.
5. היו מקרי דחייה של העסקת בוגרים בגלל מחסור בתקנים ובגלל ההגבלות הקיימות להעסקת עובדים חדשים במנגנון הממשלתי.
6. לאחר סיפול המשרד הוסרו כל ההתנגדויות להעסקת הבוגרים בלשכות הבריאות ואנו מחפשים בוגרים נוספים לקליטה בעבודה במשרד בתקנים החסרים.

6925. אי-בקשה להסגיר נאשם חיכויו עקב התיישנות

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"א בטבת תשל"ז (11 בינואר 1977):

ארם שנאשם בהחלפתן של לוחיות זיהוי על גבי רכב גנוב וזכה ביום 9 בינואר 1977 על-ידי בית-משפט הש"ל לום בתל-אביב-יפו עקב התיישנות. בכתב-האישום שהוגש ב-1976 צויין כי העבירות בוצעו ב-1969. לטענת התביעה יצא הנאשם לארצות-הברית עם פתיחת החקירה נגדו ולא חזר אלא ב-1976. בית-המשפט הביע תמיהה על שהמדינה לא ביקשה במשך השנים את הסגרת הנאשם.

אבקש לדעת:

1. הנכון סיפור המעשה?
2. אם כן — מדוע נמנעה המדינה מלבקש הסגרת הנאשם?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לשאלה 1: הנאשם בתק פלילי 6914/76 וזכה על-ידי בית-הגורמים השלום בתל-אביב-יפו עקב התיישנות מן הנימוקים אשר פורטו בשאלתה. פרקליטת מחוז תל-אביב (פלילים) עירערה בפני בית-המשפט המחוזי על פסק-דינו של בית-משפט הש"ל לום. העירעור טרם נשמע.

לשאלה 2: הליכי ההסגרה במקרה הנדון הם חלק משלבי החקירה המנוהלת על-ידי משטרת ישראל. בשעתו סברו הגורמים המטפלים במשטרה שאין הצדקה מנקודת העניין הציבורי לנקיטת הליכי ההסגרה, באשר הפרשה

רופא נשים מבקר במרפאת קופת-חולים פעמיים בחודש. רופא ילדים גם הוא מבקר פעמיים בחודש. בתחנות לאם ולילד במקום רשומים: 46 נשים הרות; 86 תינוקות; 313 פעוטים.

התחנה פועלת יום יום ונמצאת בה אחות בריאות הציבור.

רופא נשים מבקר בתחנה פעם בחודש, והנשים בהריון נבדקות על-ידי מספר פעמים זהה לזה של שאר חלקי הארץ.

רופא נשים מבקר אף הוא בתחנות פעם בחודש, וגם זה תואם את התקן המקובל לביקורים.

רצוי לציין שמצפה-רמון נהנית מביקורי רופאי נשים ורופאי ילדים בתדירות גבוהה ביחס לשובי ספר דומים, וזאת בהתחשב בריחוק המקום.

בהתאם לתוצאות הברור שלנו, בעקבות השאלה של חבר הכנסת הנכבד, לא נראה שהטענה כי המקום מקופח מבחינת שירותי הבריאות יש בה ממש.

6993. המלצה לציין על כל מאכל את כמות

השומן והקאלוריות

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום ד' בשבט תשל"ז (23 בינואר 1977):

פרופסור מוריס לוי, מנתח לב בעל מוניטין בקנה-מידה עולמי ומנהל המחלקה לניתוחי חזה בבית-החולים "בילינסון", ממליץ לחייב בחוק כל יצרן מזון לציין על גבי האריזה את אחוז השומן ואת כמות הקאלוריות ליחידה. זאת, במסגרת המאבק לשינוי הרגלי התזונה, שמטרתו מניעת התקפי לב הנובעים מטרשת העורקים. אבקש לדעת:

1. המאמץ משרד הבריאות את המלצתו האמורה של פרופסור לוי?

2. אם כן — מתי תוגש הצעת חוק מתאימה?

3. אם לא — מדוע לא?

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

1. ההמלצה לציין על כל מאכל ארוז את כמות השומן וכמות הקאלוריות רצויה בהחלט.

2. הנושא נדון עתה במשרד הבריאות לשם מציאת הדרך המתאימה להתקנת תקנות.

6997. העסקת בוגרי בית-הספר "אורט" בלשכות

הבריאות

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום ד' בשבט תשל"ז (23 בינואר 1977):

פנה אלי מנהל בית-הספר "אורט" להנדסאות הסביבה בכפר-סבא:

בית-הספר מכשיר הנדסאים בנושאי איכות הסביבה והוקם כדי למלא צורך חיוני של המדינה בנושא שמירת איכות הסביבה.

בוגרי המחזור הראשון של בית-הספר נתקלו בקשיים רבים במציאת תעסוקה במקצועם.

אבקש לדעת:

1. האם מעודד משרד הבריאות העסקת בוגרי בית-הספר?

2. אם כן — כיצד? אם לא — מדוע?

נשוא האישום לא נראתה בעלת חומרה וחשיבות ההולמות בקשת הסגרה.

נעשו מאמצים במישורי המגעים המשטרתיים עם שלטונות החקירה בארצות-הברית לגרום להרחקתו של הנאשם מארצות-הברית, הן בשל עברו והן בשל מעורבותו בפרשה הנוכחית. אך, למרבית הצער, לא נעתרו שלטונות ארצות-הברית לבקשות.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד) :

כבוד השר, האם היועץ המשפטי לממשלה שותף להערכה של משטרת ישראל באשר לחומרת העבירה, שלא הצדיקה הסגרה ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

לא ידוע לי שהיועץ המשפטי מצא עילה להתערב בשיקולי המשטרה בעניין זה.

6994. בקשה לצעדים משפטיים נגד עורכת-דין

ירושלמית

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ד' בשבט תשל"ז (23 בינואר 1977) :

בהמשך לשאלתה מס' 6771, שעליה הסיבות במליאת הכנסת ביום 19 בינואר 1977, ולנוכח מכתבה של עורכת-הדין הירושלמית — מכתב שהעתק הימנו הומצא לך ושבו היא מאשרת כי אמנם אמרה באסיפה מטעם הוועד ההולאנדיי-ישראלי ובכלי תקשורת בהולאנד את הדברים שיוחסו לה בשאלתה הנ"ל (איומים באונס ובמעשי אלימות אחרים נגד עצירות וצעירים ערביים מיהודים ומ-שומרון) — אבקש לדעת :

1. הנוקט היועץ המשפטי לממשלה צעדים משפטיים נגד עורכת-הדין בשל דבריה המובאים לעיל ?

2. אם לא — מדוע לא ?

3. הנוקט היועץ המשפטי להממשלה הליכים משפטיים נגד עורכת-הדין לפני בית-הדין המשמעתי של לשכת עורכי-הדין בישראל ?

4. אם לא — מדוע לא ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

היועץ המשפטי לממשלה ביקש מהשלטונות המוסמיים למסור לו פרטים על המקרים שהוזכרו במכתבה של עורכת-הדין.

לאחר קבלת המידע יקבע היועץ המשפטי את עמדתו.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד) :

כבוד השר, נוכח מכתבה של עורכת-הדין שבו היא מאשרת — הודאת בעל דין כמאה עדים דמי — את הדברים המיוחסים לה, מדוע יש עוד צורך לבדוק מה אמרה ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

אני מניח שהיועץ המשפטי חשב שהדברים האמורים במכתב אינם מספיקים לו לגיבוש עמדתו וביקש מידע נוסף.

7001. בקשה להקל בדינו של פקיד בנק שמעל

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ו' בשבט תשל"ז (25 בינואר 1977) :

נאשם במעילה בבנק, שבו עבד כמנהל-חשבונות, הורשע על-ידי בית-המשפט המחוזי בירושלים. בבואו לגזור הדין ביום 23 בינואר 1977 הודיע השופט כי בלשכתו נתקבלו מכתבים מאנשים שונים, שניסו בדרך זו להשפיע עליו לנקוט את מידת הרחמים. בין הפונים כאמור אישים רמי דרג, בהם בעלי תפקידים בכירים בממשל.

אבקש לדעת :

1. הנוקט היועץ המשפטי לממשלה צעדים בגין הפניות האמורות ?

2. אם כן — אילו ?

3. אם לא — מדוע לא ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

המדובר בשני מכתבים שהגיעו לשופט בית-המשפט המחוזי בירושלים בעניינו של הנאשם. בבדיקה נתברר כי היו אלה מכתב ותרגומו אשר נשלחו על-ידי אותו אדם.

היועץ המשפטי לממשלה דרש מן הנוגע בדבר כי יימנע מלשלוח מכתבים דומים בעתיד. היועץ המשפטי לממשלה לא ראה את המקרה כמתאים לנקיטת הליכים משפטיים.

היו"ר מ. שחל :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד) :

כבוד השר, הנכון שהשופט הודיע כי נתקבלו מכתבים גם מאישים רמי דרג ? ואם כן — מה עלה בגורל המכתבים האלה ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

אינני יודע את ההגדרה המדויקת של "אישים רמי דרג". הבירור הראה שמאותו אדם נתקבלו שני מכתבים.

7029. פיגור בהגשת כתבי-אישום ופורצים

המהלכים חפשי

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"ג בשבט תשל"ז (1 בפברואר 1977) :

בכנס קצינים של משטרת ישראל במחוז תל-אביב שהתקיים ביום 27 בינואר 1977 אמר מפקד המחוז, ניצב טיומקין, כי "לפחות 5,000 תיקים מחכים בתביעה הכללית להגשת כתבי-אישום ובינתיים 300 פורצים חפשיים עד משפטם וממשיכים בפעילות פלילית".

אבקש לדעת :

1. הנקב מפקד המחוז במספר מדויק של תיקים הממתנים בפרקליטות להגשת כתבי-אישום ?

2. אם לא — מה הוא המספר ?

## 6780. תיכנון יום העצמאות הכ"ט והל'

חברת הכנסת א. הרליץ שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז בכסלו תשל"ז (19 בדצמבר 1976):

מספר חודשים מפרדים בינינו לבין יום העצמאות הכ"ט, ואילו שנת הל' מתקרבת ובאה. יום העצמאות יכול וצריך להיות יום חג לאזרחי המדינה וליהודי התפוצות; הוא יכול וצריך להיות מוקד להסברה יש-ראלית בחוץ-לארץ ולמשיכת תיירים לארץ; חג שנת ה-30 — על אחת כמה וכמה.

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. מי מתכנן את יום העצמאות הכ"ט והל'?
2. האם אנשי ציבור, ראשי אירגונים וולונטאריים, אנשי רוח, ספרות ואמנות שותפים לתיכנון? מי הם?
3. האם יש לדור הצעיר ולישבי הפיתוח והספר חלק בתיכנון?

4. האם הובאו בחשבון בתיכנון ההיבטים הבאים: שמחה בביתנו, שמחה בתפוצות, משיכת תיירים, תצוגת הישגים והסברת ענייננו?

5. האם כבוד ראש הממשלה שותף לתיכנון, ומי משרי הממשלה אחראי לאירועי יום העצמאות הכ"ט והל'?

שר החינוך והתרבות א. ידליץ:

1. תיכנון יום העצמאות נעשה על-ידי ועדת יום העצמאות. לגבי שנת ה-30 הוחלט על הקמת מטה כאשר יתחילו האירועים בפברואר 1978.
2. בשנה שעברה כינסתי אנשי רוח, ספרות ואמנות לקבלת רעיונות, הצעות ותכניות ליום העצמאות.
3. הוועדה מייעדת חלק נכבד לערי פיתוח וישובי ספר במסגרת החגיגות, לרבות אמנים, להקות וזיקוקין די-נור.

4. בתיכנון הובאה בחשבון החשיבות להעלות את מצב הרוח, ולפעול ליתר שמחה לביתנו וכן תיכנון אירועים לתיירים.

5. תיכנון אירועי יום העצמאות מוגש לאישור שר החינוך והתרבות.

הי"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך):

כבר השר, האם כבודו מודע לעובדה שלא השיב לי כאשר לארץ, ביחס לדור הצעיר ולאירגונים הוולונטאריים, וכי לא השיב כלל על מה עושה ישראל כדי שהיהודים בתפוצות, גם כאשר הם לא באים לארץ באו-תה עת, ישמחו בשמחתנו? האם גם נושא זה באחריות ובסמכות?

שר החינוך והתרבות א. ידליץ:

אני רואה אמנם שבשאלה השלישית היתה שאלה ביחס לדור הצעיר ולצעיר לא שמתי לב אליה. אין ספק שהדור הצעיר, אירגוני הנוער ותנועות הנוער ובתי הספר משולבים בחגיגות יום העצמאות. כאשר לחגיגות יום העצמאות בתפוצות — נושא זה איננו בתחומי האחריות של משרדי.

3. הנכון שכ-300 פורצים מועדים משוחררים בערב מת מבלי שהוגשו נגדם כתבי-אישום עד כה?

4. מה היא סיבת הפיגור בהגשתם של כתבי-האישום?

5. אילו צעדים ננקטים כדי להתגבר על הפיגור?

שר המשפטים ח. י. צדוק:

1. המספרים שנקב מפקד מחוז תל-אביב של משרת ישראל אינם מתייחסים לתיקים הממתינים בפרק ליטות להגשת כתבי-אישום אלא לכלל התיקים הפתוחים של המשטרה בעבירות פשע. תיק פרקליטות כולל לעתים עשרות תיקי משטרה.

2. בפרקליטות מחוז תל-אביב (פלילים) מצויים כיום כ-500 תיקי הממתינים להגשת כתבי-אישום, מהם כ-150 תיקים המתייחסים לעבירות נגד רכוש: תיקי פריצות וקבלת רכוש גנוב.

3. אין בידי סטאטיסטיקה על מספר הפורצים המועדים המשוחררים בערובה. ממידע אשר העביר אלי מפקד מחוז תל-אביב נובע כי מתחילת שנת 1976 עד סוף אוקטובר 1976 הועברו לפרקליטות 570 תיקי המת-ייחסים לעבירות פריצה וקבלת רכוש גנוב וכי תיקים אלה מתייחסים ל-381 נאשמים. מקרב נאשמים אלה מצויים במאסר 92 איש, כך שלדברי משטרת ישראל שוחררו בערובה — על-ידי המשטרה ועל-ידי בית המשפט — 289 נאשמים. מן האמור לעיל נובע כי לגבי חלק גדול של תיקים אלה כבר הוגשו כתבי-אישום.

4. יש פיגור בהגשתם של כתבי-האישום כתוצאה מלחץ העבודה הגדול בפרקליטות מחוז תל-אביב (פלילים) וממחסור בכוח-אדם בחידה זו.

5. מתקיימים דיונים עם האוצר להגדלת כוח-האדם בפרקליטות המחוז. כן מתקיימים דיונים ליעול סדרי העבודה של הפרקליטות.

## 7084. עידוד ההתיישבות בירושלים וסביבתה

חברת הכנסת י. מ. אברמוביץ שאלה את שר המשפטים ביום כ"ז בשבט תשל"ז (15 בפברואר 1977):

מהתבטאויות שונות של המלך הירדני בזמן האחרון עולה שירדן עדיין רואה בשאלת ירושלים אחת הנקודות החשובות בוויכוח על השלום באזורנו.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. אילו תכניות חדשות להרחבת ההתיישבות בירושלים וסביבתה נוספו בשנה האחרונה?

2. אילו הוראות ניתנו למשרדי הממשלה בקשר לעידוד איכלוסה של הבירה?

3. כמה תושבים חדשים נוספו לירושלים בשנה האחרונה?

4. כמה משרדי ממשלה הועברו לבירה בשנה האחרונה וכמה מתוכננים להעברה מעשית?

שר המשפטים ח. י. צדוק:

ראה תשובתי מעל במת הכנסת ביום כ"ח בטבת תשל"ז (18 בינואר 1977) להצעה לסדר-היום של חברת הכנסת אליעזר רונן על הנושא: "הצורך בהאצת פיתוחה של ירושלים".

הנושא הועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה והוא נמצא עתה על סדר-יומה של הוועדה.

תשובת שרי החינוך והתכנון א. ידלין :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מוזיאון ישראל מוסר לנו :

כל הטקסטים וכל הסיפור שמאחורי התמונות נערכו על-ידי האמן עצמו. המוזיאון לא התערב בכלל.

לכשהגיעה השאלתה כבר הוסרה התערוכה, אבל אם תנדוד למקומות אחרים יתכן מוזיאון ישראל את המעוות.

אני מאוד מצטער על שלא הפנית תשומת-לבי בעוד מועד.

7019. עתידו של בית-הספר "שלוה"

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתכנון ביום ז' בשבט תשל"ז (26 בינואר 1977) :

בית-הספר תיכון עירוני ט"ו ("שלוה" לשעבר) בתל-אביב התברך בצוות חינוכי מעולה ובמסורת בת ארבע עשרות שנים של הישגים מרשימים בטיפול אישי בתלמידים שנפלטו מבית-הספר אחרים, תוך קשירת קשרים הדוקים עם הוריהם. בית-הספר שוכן ברחוב מזא"ה, מרכזה של אוכלוסייה מודקנת, אינו צמוד לחטיבת-ביניים וסובל ממחסור חמור בתלמידים.

לאור עובדות אלה אתכבד לשאול את כבודו :

1. מה היא מדיניותו של אגף החינוך של עיריית תל-אביב—יפו לגבי עתידו של בית-הספר תיכון זה ?

2. מה ניתן לעשות כדי לשמור, לטפח ולנצל ביתר יעילות — ולשם ציבור תלמידים גדול יותר — צוות זה? ראה כה מעולה ומגושה כצוות החינוך של תיכון עירוני ט"ו בתל-אביב ?

תשובת שרי החינוך והתכנון א. ידלין :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : בית-הספר "שלוה" ימשיך בקיומו. לא נוכל להבטיח שתוצמד לבית-הספר זה חטיבת-ביניים, מכיוון שאין זה תואם את מדיניות המיפוי הנעשה על-ידי עיריית תל-אביב בשיתוף משרדנו. לפיכך תיאלץ הנהלת בית-הספר גם להבא לעשות מאמצים למשיכת תלמידים.

7025. ידיעה על הצגת סרט לסבי בטלוויזיה

חברת-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאלה את שר החינוך והתכנון ביום י"ג בשבט תשל"ז (1 בפברואר 1977) :

בשבועון "בול" מתאריך 16 בינואר 1977 מופיעה כתבה ובה מסופר על כך שרשות השידור אישרה לטל-וויזיה להתחיל בהכנת "הסרט הלסבי הראשון בישראל", סרט המתאר יחסי תועבה אסורים בין נשים. בכתבה נאמר שכבר הוחל בהכנות, נבחר צוות הפקה ואף אותר מקום ליד ראש-פינה, שם ייעשו הצילומים.

אבקש להשיב לי :

א. האם נכונות הידיעות המתוארות בכתבה הנ"ל ?

ב. אם כן — האם יורה השר לחדול מההכנות הנ"ל לסרט שיובא בטלוויזיה לעיני מאות אלפי צופים בבתי ישראל, ובהם בני-נוער וילדים ?

ג. האין קריטריונים ברורים לגבי המותר והאסור

7003. דמי השיכלול בבתי-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתכנון ביום ו' בשבט תשל"ז (25 בינואר 1977) :

לאור חוסר הבהירות לגבי גביית דמי השיכלול מהורי התלמידים בבתי-הספר היסודיים בתל-אביב ולגבי מדיניות השימוש בכספים אלה, אבקש לשאול את כבוד השר :

א. האם יש הנחיות של משרד החינוך והתכנון על שיעור דמי השיכלול מהורי התלמידים ? אם כן — מה הן ?

ב. אם לא — מה היא מדיניותה של עיריית תל-אביב לגבי גביית זו, והאם היא אחידה לגבי כלל ציבור הורי התלמידים ?

ג. למה מיועדים כספים אלו ?

ד. האם רשאים ההורים או לפחות ועדי ההורים לדעת את שיעור הסכום הנגבה בבית-הספר, תיאורטית וב-פועל, ולאילו מטרת הוא מיועד ?

ה. אם כן — באיזו דרך מובא מידע זה לידיעת ההורים וועדי ההורים בבתי-הספר ?

ו. אם לא — האם מוכן השר להורות על קביעת דרך מסודרת וברורה של מסירת מידע זה להורים ולוועדי ההורים ?

תשובת שרי החינוך והתכנון א. ידלין :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : במשרדנו מונחה ועדה, בשיתוף עם נציגי מרכז השלטון המקומי, ועד ההורים המרכזי ונציג משרד המסחר והתעשייה, הדנה במכלול הבעיות הקשורות בנטל הכספי של ההורים במערכת החינוך.

הוועדה תסיים את עבודתה בזמן הקרוב ומסקנותיה תפורסמנה.

7010. אי-הזכרת חלקו של האצ"ל בקרב על הרובע היהודי

חברת-הכנסת ח. קורפו שאלה את שר החינוך והתכנון ביום ז' בשבט תשל"ז (26 בינואר 1977) :

במוזיאון ישראל מוצגת תערוכת תמונות מצילומי של צלם אמריקני על נפילתו של הרובע היהודי במלחמת העצמאות.

ב"הסברים" לתמונות אלה, שנכתבו מן הסתם על-ידי אנשי מוזיאון ישראל, הועלם לחלוטין חלקו של האירגון הצבאי הלאומי בפרק גבורה זה. שמו של האירגון אינו נזכר אף פעם אחת, והוא הדין לגבי שם מפקד האצ"ל ברובע, איסר נתנזון.

אנשים שהיו שייכים ל"הגנה" נזכרים אגב ציון שם אירגונם, ואילו אנשים שנמנו עם האצ"ל נזכרים ללא ציון האירגון. כאמור, נפקד לחלוטין שמו של האצ"ל בתערוכה זו.

אתכבד לשאול את כבוד השר :

מי אחראי להעלמה זו, ומה הצעדים שבדעת כבוד השר לנקוט כדי למנוע להבא תופעות אנטי-חינוכיות כאלה ?

לשאלה 3: כן.

לשאלות 4-6: תקציב הפיתוח של משרד החינוך אינו מאפשר בניית אולמות התעמלות בכל בתי-הספר שבהם חסרים אולמות כאלה, ולכן הוחלט לקבוע סדר עדיפות כאשר הקריטריון הוא גודל בית-הספר. בהתאם לקריטריון זה נכלל בית-הספר הממלכתי "רוממה" בסדר עדיפות ג' — בתי-ספר שבהם לומדים 650-800 תלמידי מידים — ברשימת הפרויקטים לקרן החינוך.

שיעורי החינוך הגופני מועברים בינתיים בחצר בית-הספר. ליד בית-הספר הממלכתי "רוממה" נמצא היכל הספורט של חיפה שבו אין כל פעילות בשעות הבוקר. פניית הנהלת המחוז של משרד החינוך והנהלת בית-הספר לעיריית חיפה, שתאשר שימוש בהיכל הספורט ל-תלמידי בית-הספר עד שייבנה אולם ספורט בבית-הספר נדחתה על-ידי העירייה.

לצערו, מטעמים תקציביים, לא נראה בשלב זה פתרון לבעיה.

7028. ידיעה על סירוב לקבל סטודנטים ערביים

לשיעורי חונכות

הכרה-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט תשל"ז (1 בפברואר 1977):

אבקש את כבוד השר להשיבני דבר לשאלות הבאות, הנוגעות לשיעורי החונכות של הסטודנטים הלומדים בבית-הספר לחינוך של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב לשם קבלת תעודת הוראה:

א. האם נכון שבית-הספר לחינוך של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב נוהג לשבץ את תלמידי ההוראה שלו לשיעורי חונכות בקרב בתי-הספר התיכונים של באר-שבע והסביבה? אולי מוכן כבוד השר להגיש לכנסת את רשימת בתי-הספר הללו?

ב. האם לומדים סטודנטים ערביים לשם קבלת תעודת הוראה בבית-הספר לחינוך על-שם בן-גוריון? מה מספרם של סטודנטים אלה?

ג. האם מוכן כבוד השר לברר מדוע סירב מנהל בית-הספר המקיף א' בבאר-שבע לקבל לשיעורי חונכות את שלושת הסטודנטים הערביים הישראליים הבאים: טאהר אלמחאווי, מחמוד אלחאל ומחמוד סווייד?

ד. האם נכון המידע שהגיעני כי המנהל הנ"ל סילק את שלושת הסטודנטים הערביים הישראליים מבית-ספרו בטענה שהערבים הם חתרנים וכי אין להם מה ללמוד? ה. האם מוכן כבוד השר להטיל את כובד משקלו במגמה להפסיק לאתר סוג חדש של "נימרוס קלאוסוס"?

שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

לשאלה א: כן. עבודת חונכות נהוגה רק בין תלמידי די השנה השנייה, כ-95 במספר — מעודכן לסוף דצמבר 1976. תלמידי השנה השנייה לקראת תעודת הוראה מ' שובצים בבתי-הספר התיכונים ובחטיבות-הביניים — יש גם בית-ספר יסודי אחד — בעיקר בבאר-שבע ובסביבה. מכיוון שרשימת בתי-הספר היא ארוכה אני מוכן להמציא אותה לשואל בנפרד.

לשאלה ב: יש שלושה תלמידים ערביים בין תלמידי השנה השנייה וכן שלושה בין תלמידי השנה הראשונה.

לשידור בכלי תקשורת כה המוני, כאשר סרט כמתואר לעיל עלול לגרום השתתה ללא תקנה להמוני נפשות בישראל?

תשובת שר-החינוך והתרבות א. ידלון:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)  
לשאלות א-ב: לא.

לשאלה ג: יש קריטריונים. אבל מכיוון שאין הידיעה נכונה, זה לא שייך לעניין.

7026. בניית בית-הספר "ישורון" בנאות-שושנים  
הכרה-הכנסת ג. כהן שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט תשל"ז (1 בפברואר 1977):

לאור המצוקה הנמשכת בבית-ספר "ישורון" בחולון — בית-ספר דתי אזורי מרכזי יחיד, שבו לומדות יותר מ-22 כיתות במבנה המיועד ל-16 כיתות בלבד — ול-אור הדרישה החוזרת ונשנית של ועדי ההורים בבית-הספר "ישורון" לבניית בית-ספרם במגרש בנאות-שושנים — דרישה שנמצאה כצודקת גם על-ידי אישים ממשרד החינוך והתרבות — אודך אם תשיב לי:

מה בדעתך לעשות כדי להאיץ בעיריית חולון להוציא לאתר מכרז על בניית בית-הספר הנ"ל בנאות-שושנים בחולון?

שר-החינוך והתרבות א. ידלון:  
פעלתי לכך שתאושר תכנית לבניית בית-ספר נוסף בשכונת נאות-שושנים.

7027. מחסור באולם התעמלות לבית-הספר

"רוממה"

הכרה-הכנסת א. כין שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט תשל"ז (1 בפברואר 1977):

אבקשך להשיבני על השאלות הבאות:

1. הנכון המידע שלפני אין אולם התעמלות בבית-הספר הממלכתי "רוממה" שבשכונת רוממה, חיפה?

2. הנכון המידע שלפני הגדיר מפקח חינוך גופני בדו"ח 24 בדצמבר 1972 את תנאי בית-הספר בתחום החינוך הגופני כ"תנאים שמתחת לכל ביקורת והמהווים פארוסה לגבי הנושא"?

3. האם יש תכנית-מיתאר מאושרת לבניין אולם התעמלות בבית-ספר זה?

4. אם כן — אילו צעדים ננקטו ויינקטו על-מנת שבית-הספר יזכה, לאחר 13 שנות קיום, באולם התעמלות?

5. כיצד מועברים שיעורי החינוך הגופני היום ל-620 תלמידי בית-הספר ומה ערכם החינוכי?

6. אילו צעדים ינקט המשרד על-מנת להגיע את כל הנוגעים בדבר, לרבות עיריית חיפה, לעשות צעדים ממשיים בכיוון בניית אולם התעמלות מתאים לאוכלוסיית התלמידים?

שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

לשאלה 1: נכון.

לשאלה 2: נכון שתנאי בית-הספר בתחום החינוך הגופני קשים.

הרחבת המסגרת של "יום לימודים ארוך" כדי להקל על משפחות ואמהות עובדות.

רוצני לשאול:

1. האם מדובר רק על הרחבת מסגרת השהייה של ילדים במסגרת של בית-הספר או ניתנת הדעת גם על הרחבת והעמקת החינוך?

2. לאור העובדה של ריבוי אלימות ועבריינות, האין כבוד השר סבור שיש מקום להרחיב את המסגרת של הענקת תכני חינוך יהודיים מקוריים המבוססים על ערכי מוסר תורת היהדות?

3. האם תנוצח הרחבת המסגרת של "יום לימודים ארוך" להעמקת היקפה והשייכות של ילדי ישראל לעבר היהודי המפואר?

4. האם תורחב מסגרת "יום לימודים ארוך" רק לגבי נוער המצוי במצוקה חמרית וחברתית או גם לגבי נוער המצוי במצוקה רוחנית, מבחינת התלישות מערכי יהדות מקוריים?

תשובת שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: יום-החינוך ארוך יסודי זוהי תכנית חינוכית הבאה להסיף למכלול המקצועות הפור-מאליים מקצועות הכשרה, כגון: אמנות, מוסיקה, ספורט, מלאכה, דראמה וכיוצא בזה.

כדי לא לוותר על התכנים המפורטים בתכנית הלי-מודים ובו זמנית להוסיף פעילויות מגוונות בתחום מק-צועות ההכשרה היה צורך להאריך את השהייה של התלמידים בבית-הספר.

תכנית יוחא"י איננה "מסגרת להארכת השהייה של התלמידים" אלא פועל יוצא של תכנית חינוכית.

לשאלה 2: הביזור הקיים כיום במערכת החינוך מאפשר לכל מנהל להחליט בעצמו — תוך התייעצות עם המפקח ועם צוות המורים — בדבר התכנים שע-ליהם יושטת יום-החינוך ארוך בבית-הספר.

לשאלה 3: תכנית יוחא"י מעוגנת בחוק חינוך חובה המדגיש את זיקת החינוך לערכי היהדות. חינוך יהודי מקורי המבוסס על ערכי מוסר של היהדות, ניתן להקנות בדרכים שונות: ישירות, על-ידי לימוד הטקסט ופירושו השונים, וכן באופן עקיף. לדוגמה: (א) האמנות היהודית כפי שהשתקפה במשך הדורות; (ב) הניגון המסורתי והזמר היהודי המלווה את התפילה.

לשאלה 4: תכנית יוחא"י מופעלת ב-51 בתי-ספר בכל הארץ. ביניהם יש בתי-ספר מבוססים ובתי-ספר טונו-טיפוח השייכים לחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי, בהם שני בתי-ספר של חב"ד בלוד.

7091. נימלאות למורים

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז בשבט תשל"ז (15 בפברואר 1977):

לאור תלונות של מורים הפורשים לגימלאות — בייחוד כאלה שעבדו בעבודה חלקית או עבדו בבתי-ספר אחדים — שבגלל הרישום הבלתי-מדויק בחי-משרד החינוך והתרבות על מספר השעות שעבדו הפסידו

לשאלה ג-ה: מנהל בית-הספר איננו מעורב כלל בקביעת הסטודנטים החונכים לבית-ספרו. ברשימת ה-חונכים שהועברה מהאוניברסיטה הופיעו גם שמות הסטודנטים המוזכרים בשאלתה.

בתחילת פעולת החונכות בבית-הספר התחיל אחד הסטודנטים המוזכרים בפעולה. התחלת עבודתם של שני הסטודנטים האחרים התעכבה עד גמר ההתארגנות. כע-בור זמן קצר נתקבל מכתב מן הרכז של פעולות החונכות במחלקה להכשרת מורים באוניברסיטת בן-גוריון ובו הודעה ששלושת הסטודנטים אינם מעוניינים בעבודת חונכות בבית-הספר התיכון המקיף א' בבאר-שבע.

מנהל בית-הספר מקיים קשר עם המחלקה להכשרת מורים באוניברסיטה לבירור הגורמים לשליחת המכתב.

7038. הקריטריונים להלוואות לסטודנטים מטעם

המועצה להשכלה גבוהה

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט תשל"ז (1 בפברואר 1977):

הגיעו לידיעתי מקרים רבים שבהם אושרו הלוואות על-ידי קרן הלוואות שליח המועצה להשכלה גבוהה לסטודנטים אשר מצבם הכלכלי טוב מן הממוצע, ולעומת זאת לא אושרו הלוואות לסטודנטים אחרים שמצבם הכלכלי נמוך מן הממוצע.

שאלותי הן:

1. מה הם הקריטריונים למתן הלוואות מקרן זו?

2. מה הוא הרכב הוועדה המחליטה על אישור ההל-וואות?

3. האם ניתן לערער על החלטת הוועדה, ובפני מי?

4. האם פורסמו הקריטריונים להלוואות ואפשרויות העירעור, והיכן?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

לשאלה 1: הקריטריונים הם: ארץ המוצא; מספר אחים ואחיות של הסטודנט; מצב המשפחה; התואר שלקראתו לומד הסטודנט; הכנסה נכפשה.

לשאלה 2: הקריטריונים לאישור הלוואות נקבעים על-ידי הדיקטטוריון של הקרן, המורכב מנציגי המדינה ומנציגי הבנקים המשתתפים בקרן וכן ממשקיף מטעם התאחדות הסטודנטים.

לשאלה 3: כן. העירעור נדון בוועדת-מישנה ש-מונתה על-ידי הדיקטטוריון המורכבת מנציגי המדינה, נציגי הבנקים ומוכיר הקרן.

לשאלה 4: כן. הם מפורטים בטופס הבקשה להל-וואה.

7062. העמקת החינוך לערכי יהדות

חברת-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר החינוך והתר-בות ביום כ"ז בשבט תשל"ז (8 בפברואר 1977):

בתכנית "היום הזה" של "שידורי ישראל" מיום י"ח בשבט תשל"ז נמסר מפי שר החינוך והתרבות על



האם אינך חושב שהיא שכר שאינו מתאים ועל-כן היא גורמת לכך שהמורות אינן רוצות לאמן סמינאריסטות?

ש"ה-החינוך-והתרבות א. ידלין:

השכר בוודאי אינו גבוה ביותר והגורם המוטיבאציוני שלו אינו רב. יחד עם זאת לא נתקלנו בבעיות של אי-רצון לאמן. יש תחושה למורה הוותיקה שראוי לסייע למורה הצעירה כפי שסייעו לה. ואני מציין לשבח שלא רק גורם השכר משמש גורם מוטיבאציוני. לא עסקנו בתיקון שכר המורים. המורים נותרו האחרונים. אני צריך לציין לשבחם שלא זיעזעו את המערכת. צריך ללכת לקראתם כדי שאלה שהיו למופת לא ייצאו מקו-פחים. אבל אינני יודע אם נוכל לתקן גם דברים כאלה.

7100. ידיעה על עיסוקו של פרופסור יגאל ידין

בסחר עתיקות

הכרה-הכנסת פ. גרופר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ב' באדר תשל"ז (20 בפברואר 1977):

אבקש את כבוד השר להשיבני האם נכון המידע דלהלן:

1. האם נכון כי פרופסור יגאל ידין עוסק בסחר עתיקות?

2. אם כן — האם הוא סוחר מורשה?

3. מה הוא היקף הסחר שלו בתחום זה?

4. מה הם מקורות העתיקות שנמצאות או שהיו ברשותו?

5. האם בין העתיקות שנמצאו או שהיו בידיו יש עתיקות שחשף בעצמו?

6. אם כן — האם היה מורשה לעשות זאת?

7. האם בין העתיקות הללו יש עתיקות ממצדה וממגידו?

8. האם עתיקות אלו הן בעלות ערך לאומי?

9. האם במסגרת פעולותיו השונות של פרופסור ידין היו פעולות בלתי-חוקיות?

10. אם כן — מה הן הפעולות, ומה בדעת משרדך לעשות, בעניין זה?

ש"ה-החינוך-והתרבות א. ידלין:

לשאלות 1—3: פרופסור יגאל ידין איננו סוחר מורשה ולפי מיטב ידיעתנו איננו עוסק בסחר עתיקות.

לשאלות 4—6: אני משיב על שאלות אלו יחד כי הן רלבנטיות: כל משלחת ארכיאולוגית רשאית להח-זיק ברשותה ממצאים ארכיאולוגיים המתגלים בחפירה, וזאת בתוקף הרשיון לחפור — אי-אפשר לחפור בלי רשיון — לשם עיבוד ומחקר מדעי ולצורך פירסום מדעי.

לשאלה 7: כן.

לשאלה 8: בין העתיקות ממצדה יש בעלות ערך לאומי.

לשאלה 9—10: למיטב ידיעתו של אגף העתיקות והמוזיאונים — ובקשר לשאלתה ביקשתי לברר את השאלה — התשובה היא שלילית.

חלק מהגימלה שלהם — אודה לך אם תשיבני:

1. האם אתה מוכן להמליץ על כך שמורה יקבל בסוף כל שנת עבודה מסמך שבו יפורטו:

א. משכורתו — היסוד ותוספת היותך?

ב. הכיתות שבהן עבד אותה שנה?

ג. שעות עבודתו — איזה חלק משרה מהוות שעות אלה?

ד. הוותק — אחוזי הגימלה הרשומים לזכותו באותה שנה?

2. האם בחישוב הגימלה של מורה העובד בישוב קטן או במשק מביא משרד החינוך והתרבות בחשבון גם אותו חלק משרה שהמורה עבד על חשבון הישוב או המשק? אם לא — איך בדעתך לתקן את הדבר?

3. מדוע שעות של מורים שאיננו תלמידי סמינארים — שעות שנוכלות בדרך כלל בשעות העבודה הרגילות ומשלימות את משרת המורה — אינן נכללות בפנסיה בצאת המורה הנ"ל לגימלה? מה בדעתך לעשות כדי לתקן את המעוות? לדעתך, האם אין בדבר זה כדי להוריד אצל מורה את המוטיבאציה לאמן תלמידי סמינארים, מוטיבאציה ירודה בלאו הכי?

ש"ה-החינוך-והתרבות א. ידלין:

לשאלה 1: במשרדנו יש כרטיס אישי לכל עובד הוראה המועסק במוסד חינוך רשמי ובו רשומים הפרטים בדבר מקום עבודתו ושיעור משרתו בהוראה בכל שנת לימודים.

הרכב משכורתו של עובד הוראה בכל שנת לימודים אינו מהווה גורם לתשלום הגימלה הואיל והגימלה משלמת לפי המשכורת הקובעת של העובד — היינו המשכורת, לרבות התוספות הקבועות הכלולות בה, המגיעה לעובד ערב פרישתו מן השירות, בהתאם לשיעור חל-קיות משרתו בכל שנות שירותו.

לפיכך אינני רואה צורך בהמצאת מסמך מפורט לעובד הוראה בכל שנת לימודים.

לשאלה 2: בהתאם לחוק שירות המדינה (גימלאות), זכאי עובד הוראה לתשלום גימלה ממשרד האוצר רק בעד שיעור המשרה במוסד חינוך רשמי שבעדו קיבל את שכרו ממשרד החינוך והתרבות. הממונה על חוק זה הוא שר האוצר.

לשאלה 3: התשלום הניתן למורים המאמנים בעד אימון תלמידי סמינארים אינו מהווה חלק אורגאני וקבוע משכרו של המורה אלא הוא בבחינת גמול המבוסס על מספר התלמידים המשתתפים באימון. תשלום זה אינו נחשב לתוספת קבועה במשכורתו ומשום כך התשלום בעד שעות אלה אינו נכלל במשכורתו הקובעת של המורה הפורש לגימלאות.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (הליכוד):

לגבי שאלה 3: המשכורת שמקבלת מורה מאמנת — האם אתה יודע מה שכרת של מורה מאמנת, ואם כן

חברת י"ט, ישיבה שצ"א

— שאלות ותשובות (שחל, גרופר, ידליו, דיציאן); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שחל, לורד); חוק קרן וולף (תיקון) (שחל, כץ) —

את החומר למחקר. על כך אינני יכול להשיב, כי אינני זוכר. אם תגיש שאלתה אענה. אתה רואה שאני עונה מהר. הדבר השני שאינני זוכר: האם מה שנשאר בידי המשלחת נשאר לצמיתות. אני מניח שכן.

פסח גרופר (הליכוד):  
האם זה בבחינת תמלוגים?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:  
אני מניח שהחוק מנסה להגן על המדינה, שממצאים שנתגלו בחפירות, ממצאים בעלי ערך לאומי — המדינה זכאית לקבלם והם אינם רכוש של החופרים ולא של המשלחת. אבל אינני יכול להגיד בפירוט איזה חלק.

ליאון דיציאן (הליכוד):  
ואחר-כך מותר למכור את זה בחוץ-לארץ?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:  
אני חושב שרק ברשיון.

הי"ר מ. שחל:  
חבר-הכנסת דיציאן, לא היית זכאי לשאול שאלה נוספת. השאלתה היא של חבר-הכנסת גרופר, ואנו שומרים על זכויות.

## ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הונחו על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: (1) חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ז-1977; (2) חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 8), תשל"ז-1977.

## ד. חוק קרן וולף (תיקון), תשל"ז-1976 \* (הצעת קבוצת חברי כנסת)

המשכו בעצות גרועות ובביצוע קלוקל, וסופו בחוק שאל לו לבוא בקהל חוקינו.

ארבע טענות עיקריות נטענו כנגד חוק קרן וולף:

(א) מדינת ישראל במצבה הנוכחי איננה זקוקה ל"פרס נובל ישראלי" בתחומים מוגדרים. פרס זה לא יסייע למאמצינו להשיג מקורות מימון בין-לאומיים ל-מחקר הנעשה בישראל, ועדיף לצמצם היקף הפרס, שנקבע למאה אלף דולר, ולהפנות כספי הקרן למטרות אחרות, חשובות יותר. ראשי הקהילה המדעית שלנו — ואסתפק בציון שמותיהם של הפרופסורים רוטנשטרייך, אורבך, שלום ודבורצקי — מתנגדים למיסוד "פרס נובל הישראלי" מטעמים המעוגנים במישור האקדמי.

הי"ר מ. שחל:  
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת גרופר.

פסח גרופר (הליכוד):  
בתשובתך אמרת שמשלחת ארכיאולוגית מורשת להחזיק את העתיקות עד לעיבוד החומר והוצאתו מה הפרוצדורה? כמה זמן רשאית המשלחת הארכיאולוגית להחזיק בעתיקות? לאן תוזרות העתיקות? באיזו צורה? והאם יש ביקורת על כך?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:  
אינני יכול להשיב תשובה מדויקת, כדי לא לעשות שגיאה, בעיקר לגבי הזמן. אבל להבנת הנושא אני יכול למר שבתום המחקר, בתום עיבוד החומר והכנתו לפירסום, נעשית על-פי החוק חלוקה של הממצאים הארכיאולוגיים בין המשלחת ובין המדינה. אני מניח שחלק הארי צריך על-פי החוק להימסר למדינה, ואז הוא עובר למוזיאונים וכדומה. יש אפשרות על-פי החוק להשאיר חלק מהממצאים בידי המשלחת.

פסח גרופר (הליכוד):  
לצמיתות?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:  
פה אינני יודע להשיב. על שתי נקודות אינני יכול להשיב. הראשונה — האם יש הגבלה עד מתי צריך להכין

הי"ר מ. שחל:  
נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכיר הכנסת נ. לורד:  
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום

הי"ר מ. שחל:  
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות חוק של חברי כנסת והצעות לסדר-היום.

ונפתח בהצעת חוק הבאה: חוק קרן וולף (תיקון), תשל"ז-1976, של קבוצת חברי כנסת. ינמק הצעת החוק חבר-הכנסת כץ.

אברהם כץ (הליכוד):  
אדוני היושב-ראש, חברי הבית, בשם קבוצת חברי כנסת אני מתכבד להביא הצעת חוק קרן וולף (תיקון), תשל"ז-1976.  
חוק קרן וולף הוא סיפור שראשיתו בכוונות טובות,

אגודת ספורט וכו' חייב במכס. מדוע זכתה קרן וולף ולא זכו עשרות קרנות וגופים אחרים המשרתים מטרות לא פחות נעלות?

חברי הבית, ב־21 ביולי 1976 שאלתי את שר האוצר האם נכון המידע ששודר ב"שידורי ישראל" ולפיו הת־חייב שר האוצר בשם הממשלה לתרום מדי שנה לקרן וולף סכום השווה בגדלו לסכום מס ההכנסה המנוכה משכרו של מנכ"ל הקרן. ב־12 בדצמבר 1976 השיבני שר האוצר מר רבינוביץ שאכן ניתנה על־ידו ההתחייבות כזאת. שאלתי אם יש תקדים להחלטה כזאת שפירושה, למעשה, החזר מס הכנסה. השיבני שר האוצר שאיננו יודע.

אדוני היושב־ראש, אני מצטער, אבל אין לי מנוס מלהגדיר החלטה אומללה זו כשעורריה. נשיא המדינה ומנכ"ל קרן וולף פטורים, למעשה, מתשלום מס הכנסה. אני מציע שלפי אותו הגיון תתרום הממשלה מדי שנה סכומים השווים בגדלם למס ההכנסה המנוכה מעובדי מגן דוד אדום, אלי"ן, האגודה למלחמה בסרטן, קרן ון ליר, התומרות הפילהרמונית וכיוצא באלה, כי מוסדות אלה ורבים אחרים — תרומתם לחברה הישראלית הרבה יותר חשובה, משמעותית וסגולית מתרומת קרן וולף. היכן שיקול־הדעת? מדוע נתקפתם בפיך ברכיים כאשר המדובר בקרן וולף?

חברי הבית, שוחחתי עם התורם האלמוני ובשיחה זו הוא גילה נכונות לקבל חלק מהערוך, ונכונות זו כבר באה לידי ביטוי מסויים. אך שר החינוך והתרבות צריך לדעת שנושאים בעלי משקל ציבורי אין להסדיר בהסדרים ומכתבים, כי החוק נמצא מעל להסדרים ומכתבים.

חברי הבית, חוק קרן וולף במסגרתו הנוכחית מטיל צל על כל מערכת החוקים שלנו. ביטולו או הכנסת שינויים משמעותיים בו, ולוא מתוך תיאום עם התורם האלמוני, מחייבים העברת הצעת החוק שלפנינו לוועדה. סייעו בידי לסלק צל זה מעל מערכת החוקים שלנו.

הי"ר מ. שחל:

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לתשובה.

שר־החינוך והתרבות א. ידליון:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אינני רוצה לחזור לנושא בכל היקפו, שהרי לא מדובר בקריאה ראשונה של הצעת חוק קרן וולף אלא מדובר בהצעה לשנות חוק שנתקבל כבר בכנסת, אם כי לאחר היסוסים, וי־כוחים ובירורים רבים.

אני מתנגד בצורה הנמרצת ביותר להכנסת שינויים בחוק קרן וולף. כל שינוי בחוק עלול לערער את האמון של התורמים ועלול לסכן את עצם קיומה של הקרן במדינת ישראל. הברירה איננה בין חוק בצורה זו לבין חוק בצורה זו; הברירה היא הרבה יותר חדה.

אני חייב להזכיר לחברי הכנסת שהטיפול בקרן וולף החל עוד בימי הממשלה שבראשות גולדה מאיר. גם ממשלת מאיר וגם הממשלה הנוכחית, למרות היסוסים שהיו להן, נקטו קו של הבנה עם התורם. זה היה הקו המדריך, ואינני רואה סיבה לסטות מהמגמה הזאת היום. כל הטענות החשובות והרציניות המועלות על־ידי חברי־הכנסת כץ עמדו לפני הכנסת ונדונו בוועדה

(ב) מחייבי החוק חזרו וטענו בוויכוחים שקדמו לאישורו בכנסת שאין לזלזל בסכומים נכבדים של עשרה מיליון דולר ויותר המהווים בסיס לקרן וולף. אינני מזלזל לא בעשרה מיליון דולר ולא בסכומים הרבה יותר קטנים. אבל הבה לא נשגה באשליות. חלק הארי של סכום זה ופירותיו לעולם לא יגיעו לישראל, שכן החוק קובע ש־70% מכספי הקרן יושקעו בחוץ־לארץ, ואין ספק שכמעט כל חתני פרס וולף יטלו עמם במרוצת הזמן מיליוני דולרים לארצותיהם.

(ג) החוק קובע שוועדות הפרסים ימונו בצורה עקי־פה על־ידי המייסדים האנונימיים, ה' וולף ורעייתו. עם כל הכבוד לנוג הנכבד, אין להם הנתונים והכישורים למינוי ועדות לפרסים בין־לאומיים בתחומי הפסיקה, הכימיה, הרפואה, החקלאות, המאתמאטיקה והאמנות. ואני יודע שהם מסכימים לעמדתי זו. להלכה יכול להי־וצר מצב שבו מדען אלמוני מדרגה נמוכה, עוין ישראל, יקבל את "פרס נובל הישראלי" מידי נשיא המדינה ובמשכן הכנסת.

אדוני שר החינוך והתרבות, אני יודע על קיומם של מכתבים ופתקים, אך תסכים עמי שמכתבים ופתקים אינם יכולים לבוא במקומו של החוק, כל חוק, מה שיחייב אותנו זה החוק המונח לפנינו. וחוק זה מאפשר היווצרות מצבים אבסורדיים מכל בחינה שהיא.

(ד) חוק קרן וולף הוא החוק המוגן והמסורתי ביותר מכל חוקי ישראל: לא חוק השבות, לא חוק הכנסת, לא חוק צה"ל ולא חוק לימוד חובה חנים — אלא חוק קרן וולף. כל אחד מהחוקים הנ"ל ניתן לשנות; רק חוק אחד — רוב סעיפיו החשובים והתקנות שהוצאו בעקבותיו הם "טאבו" לגבי חברי בית־המחוקקים. מותר לנו לקבלו על כל כרעיו וקרבו או לדחותו, אך אסור לנו לשנותו.

חברי הבית, לא הענקנו מעמד מיוחד כזה לחשובים וליסודיים שבחוקינו. מדוע נעניק מעמד כזה דווקא לחוק קרן וולף? מפני שמאן דהוא רצה בכך?

אדוני היושב־ראש, שהדי במרומים, אין לי דבר וחצי־דבר כנגד ה' וולף. סיפור חיינו הוא סיפור דראמה המאפייני רבים מבני עמנו: בדודים על פני יבשות וא־צות, כשרון ויומה, ובעקבותיהם — ההון, ובערוב ימיו — הגעגועים לציון, לעמו ומשפחתו. רצונו של אדם בכבוד, ואין ספק שזכותו של מייסד הקרן האלמוני לעשות בהונו כאוות־נפשו. ואוות־נפשו — כינון קרן שתעניק פרסים בין־לאומיים גדולים בישראל למדענים גדולים שתרמו לרווחה ולתועלת של האנושות; וכתוצר לוואי יעניקו מילגות לסטודנטים בישראל. אך מימוש רצונו זה אינו מחייב חקיקת חוק בדומה לזה המונח לפנינו. ניתן היה להקים אגודה עותאמנית שתפעל לפי תקנות המביעות בדיוק את רצונותיהם של המייסדים; להעמיד בראשה את כל ה"מי ומי" של הממסד האקדמי־מדעי והפיליטי — היו דברים מעולם. ואגודה זו היתה יכולה לתתם על חזוים ואמנות עם הממשלה, האקדמיה למדעים וגופים נוספים. מי שיעץ לתורמים ולמייסדים לתבוע חוק, ועוד חוק כזה, עשה להם שירות דוב במקום שירות טוב.

אדוני שר החינוך והתרבות, כיצד תסביר לציבור ולעצמך חוק הקובע שיבוא למטרות הקרן — והן רחבות למדי — יהיה פטור מתשלומי מכס, למשל? זאת כא־שר יבוא לצרכי בית־חולים, אוניברסיטה, בית־ספר,

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):  
האם זה רלבאנטי לחקיקה?

שר-החינוך והתרבות א. ירליון:  
החקיקה כבר היתה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):  
אבל האם זה רלבאנטי שהוא לא יכול לישון בלילות  
וכל התיאורים האלה? יהודי שאין לו כסף ואינו יכול  
לישון בלילות — לא מביאים את מכתביו.

שר-החינוך והתרבות א. ירליון:  
כפי שאמרתי, החקיקה כבר היתה, ואני מבקש ממך  
לאפשר לי לדבר — זו זכותי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):  
בהחלט.

שר-החינוך והתרבות א. ירליון:  
אני ממשיך בקריאת המכתב: "לפני כעשרים שנה  
המצאתי המצאה טכנית המביאה לי מדי שנה הכנסות  
גדולות וטובות. רכושי הגיע לכן לכדי ארבעה-עשר  
מיליון דולר, לערך. עשרה מיליון דולר הקדשתי לקרן  
ושלושה מיליון נוספים תקבל הקרן בעתיד." ועוד נאמר:  
"עוד לפני ימים האמנתי שעשיתי מעשה טוב, על כן חרד  
אני שהכנסת אינה יודעת את העובדות הבאות:

מהכנסות הריבית נשאר כסף מספיק כדי לסייע  
לסטודנטים צעירים שאין ידם משגת לכסות הוצאות  
לימודיהם. כן אפשר להעניק הלוואות לאוניברסיטאות  
בריבית נמוכה. כל זה כתוב בתקנון. לקרן אין קשר  
לעסקים ולתעשייה. על כן חרד אנוכי שהכנסת, שאינה  
יודעת עובדות אלה, תקבל חוק זה ברוב קטן או שהיא  
צעה אפילו תיפול. ראוי היה שהאופוזיציה והרוב בכנסת  
יקבלו פה אחד את החוק שאינו עולה למדינה במאומה".

חיים קורפו (הליכוד):  
מאין הוא יודע שהאופוזיציה תהיה רוב בכנסת?

שר-החינוך והתרבות א. ירליון:  
"בין מאה וחמישים הממשלות בעולם עשויות היו  
להיות רבות שהיו מקבלות רעיון כזה בשמחה. אינני  
רוצה להיות סיבה למחלוקת חדשה בין הממשלה לבין  
האופוזיציה. את שמי יש לשמור בינתיים בכל מקרה  
בסוד."

רבותי, העם היהודי הוא עם מוזר. יהודים אוהבי  
ישראל, מיוחדים במינם, אכן קיימים. הם מחפשים פת-  
רונות לרצון אישי שלהם ולרצון משפחתי, תוך דאגה  
למדינת ישראל ותוך זיקה והזדהות עמה. נכון, היו היו  
סוסים. למי לא היו היסוסים? לי לא היו היסוסים?  
אבל לא רצינו להכתוב לתורם אלא רצינו בהבנה אתו,  
רצינו להגיע לניסוחים מוסכמים אתו, ואינני רואה  
סיבה לסטות מהמגמה הזאת. אין זה לכבוד של הכנסת,  
שלאחר שאימצה חוק על יסוד מגמה של הבנה עם  
התורם, היא תשנה את דעתה כעבור תקופה קצרה. שינוי  
החוק ייצור, לצערי, מצב של אי-אמון, ואינני מציע  
ליצור מצב כזה.

המשותפת של ועדת הכספים וועדת החינוך. בעקבות  
הדיונים, בהתחשב בדיונים, הוכנסו שינויים בהצעת ה-  
חוק המקורית והכנסת אישרה את החוק בקריאה שנייה  
ובקריאה שלישית לפני זמן קצר יחסית. לאחר קבלת  
החוק בכנסת התחילו ההליכים לביצוע, כי שר החינוך  
והתרבות חייב לבצע את החוק. הוקמה מועצה בראשותו  
של שר החינוך והתרבות; מונו ועדות-מישנה להשלמת  
תקנון הקרן, לקביעת הקריטריונים למתן מילגות ומע-  
נקים לסטודנטים; והקרן כבר העניקה סך של חצי-  
מיליון לירות מילגות לסטודנטים באוניברסיטאות בא-  
רץ. נשלחו כבר פניות לשמונה-מאות מוסדות להשכלה  
גבוהה בכל רחבי תבל, הנמצאים במאה מדינות ויותר.  
נתקבלו תשובות חיוביות ואהדות ממאות מוסדות.  
כן הגיעו כבר להנהלת הקרן הצעות רבות של מועמדים  
לפרסים והחל מגע עם גדולי מדע, מהם בעלי פרס נובל,  
בדבר חברות בוועדות השופטים.

בטקס הראשון של הענקת פרסי הקרן, שיתקיים  
קרוב לוודאי בראשית תשל"ח, במסגרת חגיגות השלושים  
למדינה — אם הכנסת לא תכניס שינויים — יחולקו פר-  
סים בתחומי הרפואה, החקלאות, המאתמאטיקה, הפי-  
סיקה והכימיה. הפרסים הם בעד הישגים למען האנו-  
שות, בלי הבדל אזרחות, גזע, צבע, דת, מין או השקפה  
פוליטית.

נכון, הפרסים אינם קטנים. אבל הם יוענקו לגדולי  
עולם. ישראל תצא נשכרת. תהיה עליה-לרגל בין-  
לאומית לירושלים, לירושלים המאוחדת, בירת הנצח של  
עם ישראל. אינני מייצע לשום חבר כנסת ליצור מצב  
שעליה לרגל זו, שכבר הכנו אותה והיא נתונה בתוך  
תהליך הביצוע, לא תתבצע.

נכון, איש לא מנע מהיהודי הזה להקים קרן כאגודה  
עותמאנית, אבל הוא רצה לשוות לקרן זו אופי ממלכתי.  
הוא לא יעשה זאת — לא בישראל ולא בשום מדינה  
אחרת — כקרן פרטית. אם זה לא יהיה בישראל ואם  
זה יהיה במקום אחר — גם שם זה ישא אופי ממלכתי,  
כי זה הדבר המניע אותה, וללא ברכת הממלכה העניין  
לא יתבצע.

אני מוצא לנכון בסיום דברי לקרוא את מחשבות  
התורם במכתב שהוא כתב נוכח ידיעות שהגיעו אליו  
על חילוקי דעות לגבי הרעיון שלו. והוא אומר:

"... במשך הלילות האחרונים ניסיתי לישון, אולם  
אף-על-פי שלקחתי סמי שינה לא יכולתי לישון. הידיעה  
על המחלוקת היתה אכזבה חדשה בחיי. אבי המנוח, אב  
לארבעה-עשר ילדים, היה אדם אדוק מאוד וציני. על  
קברו הניחו מאדמת ארץ-ישראל. בביתנו היתה קופת  
הקרן הקיימת לישראל. לראשונה הייתי בארץ-ישראל  
בשנת 1923. בעשור הראשון של המאה הזאת, כשהת-  
הלכתי עם רעיונותי הצינוניים, הצביעו עלי סטודנטים  
אחרים ואמרו: הנה וולף המשוגע. במשך חמישים שנה,  
למרות הכנסותי הצנועות, תרמתי כל העת לקרנות הצי-  
ניות. בארץ-ישראל ביקרתי במשך חמישים השנים כעשר  
פעמים. רכשתי כאן קרקע עוד הרבה שנים לפני עלייתי.  
מזה שתיים-עשרה שנה אני חי בישראל ותורם מדי שנה  
כספים לגופים שונים. כגון: אלי"ן, ויצ"ו, בתי-כנסת,  
מיח"א, בתי-החולים "תל-השומר", מגן דוד אדום, הליגה  
למלחמה בשחפת, האגודה למלחמה בסרטן; מיליון  
דולר לאוניברסיטה וכו' וכו'."

— חוק קרן וולף (תיקון) (ידליון, שחל, כץ, בארי, קורפו, אולמרט, ארליך) —

למרות ההיסוסים, ואני מוקיר את ההיסוסים של אנשי המדע בישראל, אני מייעץ בכל לב להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

היו"ר מ. שחל :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כץ, לתשובה.

אברהם כץ (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין לי ולא היה לי דבר כנגד התורם ומייסד הקרן האלמוני. אבל גם אם רוצים היום לשנות את החוק העכשווי — אפילו על דעתו ובהסכמתו של התורם — הדבר לא ניתן. בחוק — וזה הלז של הצעת התיקון — יש סעיף 14 המפורסם, המשריין סעיפים משמעותיים בחוק ובתקנון, והוא אומר כי כל שינוי שייעשה בסעיפים אלה פירושו ביטול החוק וביטול הקרן. לשון אחר: מעתה ועד עולם — כל זמן שהכנסת לא תבטל את סעיף 14 המפורסם — אין אנו ובנינו ובני-בנינו רשאים להכניס תיקון כלשהו — בסעיפים החשובים שבחוק. אני חושב שהדעת לא סובלת שכנסת ישראל תקבל סעיף כזה.

היו"ר מ. שחל :

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות.

שר-החינוך והתרבות א. ירליון :

רק הערה עובדתית אחת: כנסת ישראל קיבלה את החוק. נשיא המדינה, ראש הממשלה, שר החינוך והתרבות — כולם תתומים עליו. אולם אין זה נכון שאי-אפשר לאורך ימים ושנים להכניס שינויים. החוק אומר שבהסכמת כל הנאמנים פה אחד אפשר יהיה להכניס שינוי. אי-אפשר לעשות זאת ללא הסכמת כל הנאמנים, אבל בהסכמתם אפשר בהחלט להכניס שינויים מבלי שהקרן תתבטל.

לגבי הנאמנים: בהצעה המקורית היה רשום מי הם הנאמנים. הם היו יהודים ישראלים. כולם יודעים מי הם. היו גם הגדרות תפקידים. הם היו מקבלים הנחיות של הממשלה, ופה אין ויכוח בין הממשלה והכנסת. החברים בכנסת לא רצו שיהיו רשומים שמות, ולכן שונה עניין הנאמנים. אבל חדל אחד הנאמנים לשמש בתפקידו ולא נקבע בתקנון הזה או בידי המייסדים מי יהיה חליפו — ימנה נשיא המדינה, לפי הצעת שר החינוך והתרבות, אדם אחר לתפקיד זה. במהלך הזמן ימנה נשיא המדינה, לפי המלצת שר החינוך והתרבות, נאמנים; ואני מניח שנגיע לכך שיהיו לנו כל הנאמנים — נאמנים שמונו על-ידי הנשיא בהמלצת שר החינוך והתרבות — שרשאים פה אחד, על-פי החוק, לשנות את התקנות.

ידידיה בארי (הליכוד) :  
מה מספרם הכולל ?

שר-החינוך והתרבות א. ירליון :

אינני יודע אם החוק קבע את מספרם, אינני זוכר כרגע.

כל עוד המייסדים או אחד מהם בחיים, הם נאמני הקרן —

חיים קורפו (הליכוד) :  
זו סגולה לאריכות ימים.

שר-החינוך והתרבות א. ירליון :

— לכן אינני רואה פה דבר שנקבע עד סוף כל הדורות. להיפך, נגיע למצב שיהיו נאמנים שנקבעו על-ידי נשיא המדינה בהמלצת השר, ואם ירצו לתקן דבר ימצאו את הזמן לעשות זאת. היום זה מהלך לא נכון. יש מועצה בראשות שר החינוך והתרבות; חברי הוועד דות מתמנים על-ידי המועצה; והתורם כבר עשה מהלך בכך שהעביר את זכותו לפי חוק למועצה.

חיים קורפו (הליכוד) :

נדמה לי שלמציע רשות להשיב, כי הרעיון הוא של.

היו"ר מ. שחל :

חבר-הכנסת קורפו, רציתי להודיע כי תשובת שר החינוך והתרבות היתה במסגרת זכותו של השר להשתתף בדיון בכל עת. חבר-הכנסת כץ סגר את הדיון בדברי התשובה שהשיב לשר.

חיים קורפו (הליכוד) :

אני סבור שהפירוש לא נכון.

היו"ר מ. שחל :

אני מודה לך על הפירושים, אבל אני לא מקבל את הפירושים שלך.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

בהצעת חוק פרטית השר אינו עונה.

היו"ר מ. שחל :

אני עוברים להצבעה. על-פי דרישתם של 20 חברי כנסת תהיה ההצבעה אישית.

אברהם כץ (הליכוד) :

אני מוותר.

היו"ר מ. שחל :

אני מודה לחבר-הכנסת כץ. חברי הכנסת, נצביע בהצבעה רגילה בעד ונגד.

שמחה ארליך (הליכוד) :

בעד ונגד מה ?

היו"ר מ. שחל :

בעד העברת הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות ונגד העברתה.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות.

#### הצבעה

בעד העברת הצעת החוק לוועדה — 31  
נגד — 20  
נמנעים — 0  
ההצעה להעביר את הצעת חוק קרן וולף (תיקון), תשל"ז—1976, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

## ה. חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ז—1977 \*

## (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

באיר פעיל (מוקד):

על מה זה?

הדו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת פעיל, אני לא חייב להשיב.

ה צ ב ע

סעיף 1 נתקבל.

הדו"ר מ. שחל:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ז—1977,

נתקבל.

## ו. הצעות לסדר-היום

## 1. השימוש בצווי ריתוק לצרכי שידורי טלוויזיה

שבראש, היא הגדילה עשות מעל ומעבר לכל הכשר-לונות שהיו לה עד היום. כי אם עד היום היה מדובר בכשלונות בתחום המשק — והממשלה הובילה את המשק, לדעת שר האוצר, עד פי תהום, ולדעתי גם מעבר לתהום — הרי כל זה היה בתחום המשק. אדם יכול להיכשל, ממשלה יכולה להיכשל. אבל כשממשלה נכשלת — צריך להחליף אותה. מה שעשתה הממשלה בשבוע האחרון הוא הרבה מעבר לתחום הכשלון. כאן הממשלה — בכוונה תחילה, בודון — עשתה מעשה, שהוגדר יפה מאוד כשוד לאור היום. בהסכמי השכר בשבוע האחרון, אדוני היושב-ראש, נתנה הממשלה — מדעת, בגלל אינטרסים פוליטיים, בנסיון לקנות את הבוחרים, נסיון שאני בטוח שלא יצלח — כמו ידיה מכה גוראה לכל יסודות המשק הישראלי והשמיטה כל בסיס כל תשתית וכל סיכוי לחזק את המשק מפני התמוטטות ללא כל גבול. בצדק הגדיר את המעשה אחד העתונאים כשוד לאור היום: שוד המדינה, שוך המשק, שוד העובדים, שוד הפועלים, שכולם יצטרכו לשלם את המחיר. כי לממשלה אין המיליארדים שהיא נתנה אותם בנדיבות לב כזאת; אין לה כסף משלה; יש לה גרעונות שנה אחר שנה; והיא עוסקת בהדפסת כסף, ביצירת אינפלציה דוהרת, והורסת את שארית האמון שיש עוד למשק הישראלי בארץ ובחוץ-לארץ. לא מהכסף שלה פיזרה ביד רחבה כזאת כדי לקנות את הבחירות. לא את הכסף שלה נתנה אלא את הכסף של העובדים, של הפועלים, של העמלים בועת אפם. אני חושב שאת מה שעשתה הממשלה אפשר להגדיר כפרשת

הדו"ר מ. שחל:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום של חברי הכנסת יהודה בן-מאיר בנושא: השימוש בצווי ריתוק לצרכי שידורי טלוויזיה. רשות הדיבור לחברי הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה נותר עוד לממשלה הזאת, המתמוטטת והממוטטת, המרשלת והנכשלת? מה נותר לה עוד לעשות כדי להוכיח לציבור שהיא צריכה לעבור מן העולם, שצרכים להוריד אותה מן השלטון, והגיעה השעה להקים בארץ הזאת ממשלה הראויה לעם ולמדינה?

דוד קורן (המערך):

אתה מדבר על הטלוויזיה?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני דובר על הצעים שעשתה הממשלה בעניין זה, בין היתר גם צווי חירום.

ארי אנקוריזון (המערך):

אפשר לשמוע מחדש: "ממשלה כושלת, נכשלת". ומה עוד?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

במה שעשתה הממשלה בשבוע האחרון, אדוני היר-

הזאת אין זאת אומרת שהיא פטורה מאחריות. לולא היתה זאת ממשלת מעבר אין לי ספק שהיו מביעים לה אי-אמון כבר עשר פעמים בכנסת; אבל היות שאי-אפשר להביע לה אי-אמון בכנסת, אין זאת אומרת שהיא יכולה לעשות ככל העולה על רוחה, תוך שימוש לרעה בכל הסמכויות שיש לה.

דוגמה אחת לכך נתתי: חלוקת מיליארדים לעוב-דים, לקופות חולים, ל"אגד", לכל אחד, לכל מאן דכ-פין. איך אנחנו אומרים בחג הפסח? — עוד מעט אנחנו מגיעים לחג הפסח — "כל דכפין ייתי וייכול". פותחים את הדלת לרווחה. אבל זה אמור לגבי עניים, לא כפי שעשתה הממשלה.

והנה, אדוני היושב-ראש, לפני שבוע ראינו משהו ממש מוזעזע. היתה שביתה בטלוויזיה. אין זו הפעם הראשונה, ודאי לא הפעם האחרונה. לא שידרו את החדשות, לא שידרו תכניות, ונכון שבמקרה זה קרה גם בעת ועידת מפלגת העבודה: אני זוכר שהיתה במשך שבועות שביתה האטה חמורה מאוד של רופאי בתי-חור-לים. נגרם סבל רב לציבור, אשר גבל אולי עם פיקוח נפש. שר הבריאות טען מעל במה זו — אחר-כך התנצל — שאולי אדם קיפה את חייו בגלל אותה שביתה האטה. אבל על כך הממשלה לא הוציאה צווי ריתוק, מתי מוצי-אים צווי ריתוק? מוציאים צווי ריתוק כאשר מגיעים מים עד נפש, כאשר מדובר בשירות חיוני ביותר. יש שביתות בנמלים, יש שביתה של עובדי המכס. דיברתי עם בעלי מפעלים, אלה המייצרים משהו בארץ הזאת. הם אומרים: הכל נהרס, איננו יכולים להוציא חלקי חילוף, איננו יכולים להוציא חמרי-גלם. על זה הממ-שלה לא הוציאה צווי ריתוק. יש שביתות ב"אל על"; יש שביתות של פקחי הטיסה, שפירושן סגירת המדינה באופן הרמטי. במקום להוציא צווי ריתוק, הממשלה הזאת הוציאה יותר כסף; יצרה תאגידים. ובמקרה זה, כאשר היתה שביתה של יום אחד של הטלוויזיה, היא הוציאה צווי ריתוק. אגב, לא היתה שביתה של הראדיו. אני זוכר גם שביתה במשך מספר ימים בראדיו. לא הוציאו אז צווי ריתוק. מה הם צווי ריתוק? כאשר מו-ציאים צווי ריתוק, פירוש הדבר שיש סכנה לשירות חיוני ביותר. אם יפסיקו מחר את החשמל אני מבין שיוציאו צווי ריתוק. זו סכנה, זה פיקוח נפש. גם בשבת מותר להפעיל את החשמל מטעם פיקוח נפש. שירותי בריאות חיוניים, וצריכים להוציא צווי ריתוק. צריך לשמור את המכשיר הזה, ובצדק, ולא להשתמש בו בפזרנות.

מה קרה פה? הראדיו שידר חדשות, עתונים הופיעו, העם לא היה מנותק. גם איננו חיים באיוו תקופה של מלחמה, חלילה, או ערב מלחמה, תקופה שאי-אפשר בה בלי חדשות. הטלוויזיה לא שידרה תכניות. ודאי ודאי שזאת לא פגיעה חיונית במשק. קשה לומר שזו בכלל פגיעה. לא גורא. במשך כמה ערבים לא שידרה הטל-וויזיה. יהודים קראו ספר, אול דיברו קצת עם המש-פחה.

חביב שמעוני (המערך):

חבר-הכנסת בן-מאיר, אתה בדרך כלל בעד צווי ריתוק. מה קרה לך היום?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
מה?

השוחד הגדולה ביותר של המאה הזאת: שוחד של מיליארדים כדי לגסות להציל ברגע האחרון, כשלא נותרה דרך אחרת, את הסיכוי של מפלגה שסועה וקר-יה מבפנים.

דוד קורן (המערך):

מי מדבר על מפלגה שסועה וקרועה?

סנטה יוספטל (המערך):

האם המפד"ל מאוחדת?

דוד קורן (המערך):

קשוט עצמך תחילה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מדבר על מפלגה שסועה וקרועה מבפנים. גם לנו יש בעיות פנימיות, אבל תמיד הראינו מידה רבה יותר של אחריות ממלכתית מינימאלית ממה שהראתה הממשלה בשבוע האחרון. הממשלה הסירה מעליה שארית כל זיק של אחריות למדינה, לטובתה ולמשק, במעשה הבלתי-אחראי שעשתה: בכך שפתחה את קופת המדינה לפני כל מי שרוצה, השאירה אותה פרוצה, וכל אחד יכול לחטוף ולאכול רק לפי יכולתו, ללא גבול.

אני רוצה להביא סימפטום נוסף, אדוני היושב-ראש, לפעולותיה — ולמה לי? אני יכול להשתמש בהגדרה של עתון "דבר", עתון פועלי ארץ-ישראל, ש"הגדיר את פעולת הממשלה בנושא עיסקת-החבילה כ"טירוף הדעת". כדי לא להסתבך בביטויים פארלא-מנטאריים אני אשתמש בביטוי של עתון "דבר", כי אני בטוח שאם זה מופיע בעתון "דבר" זה פארלאמנטארי. זה ודאי עתון אובייקטיבי, עתון שאינו נגד מפלגת הע-בודה. איך כתב עתון "דבר"? — אם יש עוד למישהו שפיות הדעת ימנע משר האוצר את מעשה טירוף הדעת של הבאת עיסקת-חבילה להצבעה בכנסת. כנראה, הוא חשב להביא את זה דווקא ביום שישי, בחג הפורים, כי זה, כנראה, היה מתאים מאוד לחג הפורים דווקא.

חיר'ר מ. שחל:

חבר-הכנסת בן-מאיר, הכנסת אינה יושבת ביום שישי וגם לא בשבת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אתה צודק, גם לא בפורים. בגלל זה, כנראה, לא נזכה להביא את עיסקת-החבילה להצבעה.

ויש לי דוגמאות נוספות לצעדים של הממשלה ש-קשה להגדיר אותם, אדוני היושב-ראש. הנה הדוגמה ה-נוספת שאני מעלה כאן כהצעה דחופה לסדר-היום, כי אני רואה בכך סימפטום חמור מאוד למה שיכולה לע-שות ממשלה אשר איבדה את עשתונותיה ולאילו נזקים היא עלולה לגרום — להוצאת צווי ריתוק על-ידי שר החינוך והתרבות בנוגע לשביתת עובדי הטלוויזיה.

אני רוצה שנדון בנושא זה ואני מציע, אדוני היושב-ראש, לכנסת שנדון בנושא הזה, משום שגם ממשלה שהיא ממשלת מיעוט; גם ממשלה שאין לה אמון בכנסת או בעם; גם ממשלה שהיא ממשלת מעבר — צריך לחייב אותה עדיין רגש אחריות מינימאלי כלפי החוק, כלפי פירוש החוק, כלפי משמעות החוק והאינטרס הממ-לכתי. אם אי-אפשר להביע בכנסת אי-אמון לממשלה

חוברת י"ט, ישיבה שצ"א

— הצעות לסדר-היום (שמעוני, בן-מאיר, שחל) —

רון בזמן האחרון? מדוע אתה אומר שאני הולך לתיאטרון?  
רון? קודם כל תדייק בדברייך.

**חביב שמעוני (המערך):**  
אני ממליץ שחלך.

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
אני מודה לך על ההמלצה, אבל אל תגיד שאני הולך.

(חבר-הכנסת ח. שמעוני קורא קריאת-ביניים)

(חבר-הכנסת א. אנקוריין קורא קריאת-ביניים)

לכן ברור לי מה קרה באותו יום, וכאן גילה לנו חבר-הכנסת שמעוני את הסוד של ועידת מפלגת העבודה. נוצר מצב שוועידת מפלגת העבודה לא שודרה ב"מבט". היתה שהיה פה אינטרס פוליטי מובהק של מפלגת העבודה, הלך שר החינוך והתרבות, חבר מפלגת העבודה, והוציא צווי ריתוק כדי לחייב בתוקף חוק זה, המיועד לריתוק, את עובדי הטלוויזיה לשדר.

אני מרשה לעצמי לומר מעל במה זו, אדוני היושב-ראש, שאני משוכנע שולול היתה באותו שבוע ועידת מפלגת העבודה; לולא חשבה מפלגת העבודה שמפה תבוא אולי קרן הצלה: צעירים יראו ואולי זה עוד יציל מה שעוד ניתן להציל מהמפולת — לא היה עולה על הדעת ששר החינוך והתרבות, שאני מכיר אותו כיהודי בעל שיווי משקל ובעל מחשבה צלולה, היה מוציא צווי ריתוק נגד עובדי הטלוויזיה משום שלא היו שידורי טלוויזיה במשך יום אחד, יומיים.

(חבר-הכנסת א. אנקוריין קורא קריאת-ביניים)

אדוני היושב-ראש, זה שימוש מובהק לרעה בשלטון לצרכים פוליטיים פנימיים. מה התוצאה? התוצאה היא שאנו מבטלים את שארית האמון ואת הזכות המוסרית להוציא מחר צווי ריתוק, כאשר יהיה צורך בכך.

**חביב שמעוני (המערך):**  
אתה מוריד את כבוד הכנסת כאשר אתה מעסיק אותה בזה.

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
לצערנו, יש מקרים שבהם צריך להוציא צווי ריתוק. אבל איזו זכות מוסלית תהיה לנו להוציא צווי ריתוק, כאשר עובדים יאמרו, ובצדק: אצלכם זה מכשיר פוליטי? האם שידורי הטלוויזיה הם שירות חיוני? יאמר העובד הרפואי: כנראה, גם בשבילי זה לא חיוני. מכשיר כזה צריכים לשמור לאותו מקרה חירום, ושהציבור יכבד זאת. כך משתמשים בזאת לרעה?

**הי"ח מ. שחל:**  
חבר-הכנסת בן-מאיר, בהתחשב במהירות הדיבור שלך, במשך רבע-שעה דיברת כמו שמישהו אחר מדבר במשך חצי שעה. אני מבקש לסיים.

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
אדוני היושב-ראש, אני מאוד מצפה לשמוע את

**חביב שמעוני (המערך):**  
אתה בעד זה שכל העובדים ירותקו. מה קרה לך היום? פתאום אתה מגן על צווי ריתוק.

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
חבר-הכנסת שמעוני, אני מציע לך לבדוק בעד מה אתה. אל תגיד בעד מה אחרים.

**חביב שמעוני (המערך):**  
אני אומר שאתה בדרך כלל בעד צווי ריתוק ובדרך כלל נגד עובדים. מה פתאום אתה מגן עליהם?

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
חבר-הכנסת שמעוני, אני רוצה לתקן את דבריך, אני מתכבד לתקן את דבריך: אתה טועה. אף פעם לא דיברתי בעד צווי ריתוק. אני בעד בוררות חובה כדי למנוע את החזיון המשפיל הזה של הוצאת צווי ריתוק ושל עובדים ה"מצפצפים" על צווי ריתוק.

**חביב שמעוני (המערך):**  
בוררות חובה זה צו ריתוק אחד לכל החיים.

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
אני חושב שזה לא כך, בסדר? אנחנו חלוקים בדעה, אבל אל תגיד שאני בעד צווי ריתוק. אם כן, הטלוויזיה לא שידרה. אני זוכר תקופה שבה התנהלה המדינה בלי טלוויזיה בכלל. במשך שנים התנהלו הדברים בלי טלוויזיה. המדינה התקיימה והתפתחה, הכל היה בסדר. אני זוכר תקופה שהטלוויזיה שידרה רק מספר ימים בשבוע. באותה תקופה לא נעצרו גלגלי החיים וגלגלי המשק.

איזה בר-דעת יכול להעלות על דעתו ששביתת טלוויזיה ליום יומיים, לשבוע שבועיים, היא נושא לצווי ריתוק? על זה מוציאים צווי ריתוק? האם זו פגיעה בשירות חיוני? אדוני שר החינוך והתרבות, אולי תסביר לנו מה השירות החיוני שנפגע פה, שתוך יום הוצאת צווי ריתוק לעובדי הטלוויזיה כדי שישדרו?

**חביב שמעוני (המערך):**  
תראה, חוק מוועידת המפלגה היה גם סרט באותו יום. השר הוציא צווי ריתוק כדי שהתושבים יראו סרטים. זה לא טוב? מדוע אתה מדבר רק על מפלגת העבודה? היה סרט מתח, היו דברים אחרים.

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
ראשית, אני עוד לא הזכרתי ועידה. אני מיד אגיע לוועידה. חבר-הכנסת שמעוני, כבר אמרתי שיש אנשים הטוענים שטוב שלא משדרים את סרט המתח משמשדרים אותו, אבל אינני רוצה להרחיק לכת. אני בעד זה שהטלוויזיה תשדר תכניות טובות — ויש גם תכניות טובות; יש תכניות הטעונות תיקון. לא זה הנושא היום. אבל לומר שאם יום אחד לא יישדר סרט מתח בטלוויזיה צריכים להוציא צווי ריתוק — אני בטוח שגם אתה לא תאמר את זה.

**חביב שמעוני (המערך):**  
אתה הולך לתיאטרון.

**יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
חבר-הכנסת שמעוני, אתה יודע מתי הלכתי לתיאטרון?



— הצעות לסדר-היום (בן-מאיר, שחל, ידלין, לינקר, שובל, שמעוני, יוספטל) —

**שר-החינוך והתרבות א. ידלין:**  
לא עלה לעם ישראל כסף. אתה שואל: כמה כסף עלה לעתונות היומית כדי לסקר זאת? — באמת, איוו צרות עין.

**חביב שמעוני (המערך):**  
חבר-הכנסת שובל, כמה עילות המודעות שלכם על גבי העתון, שהן על חשבון כספי המדינה? שפוט עצמך ואחר-כך אחרים.

**זלמן שובל (הליכוד):**  
הרבה.

**סנמה יוספטל (המערך):**  
את הליכוד לא שידרו וצילמו אתמול?

**שר-החינוך והתרבות א. ידלין:**  
חבר-הכנסת שובל, עד כדי כך צריך לרדת?

**זלמן שובל (הליכוד):**  
העתונות היומית היא עסק פרטי; רשות השידור היא רשות ממלכתית.

**שר-החינוך והתרבות א. ידלין:**  
התפקיד של רשות השידור הוא לשדר חדשות על כל המפלגות, על כל הוועידות.

**זלמן שובל (הליכוד):**  
צריך פרופורציה.

**שר-החינוך והתרבות א. ידלין:**  
— — — לולא היו עיצומים ולולא היה ויכוח עם העובדים המינהליים — במקרה זה זו היתה הבעיה — אם כי כאשר הוועד המנהל ביקש שיעמידו לרשותו את מנגנון הריתוק הוא חשש גם משביתת טכנאים, כי היתה סכנה שתהיה שביתת טכנאים בעקבות שביתת המהנדסים. הוועד המנהל היה סבור שצריך לעמוד לרשותו מכשיר שיאפשר לו לשדר חדשות. תפקידו לשדר על כל מפלגה ועל כל ועידה. אין לעובדים כוונה לקפח שום מפלגה ושום ועידה. אם זה בעל ערך עתונאי — חובתם לשדר, אין שום הוראות, לא התחננו לפניהם, לא ביקשנו מהם שום בקשות. הופנתה אלי בקשה אחת, לא בקשר לוועידת מפלגת העבודה אלא בקשר לתקנות של שביתות או של טכנאים או של עתונאים. העתונאים בכלל הפתיעו אותנו. את ועידת הפתיחה לא שידרו. העתונאים נקטו עיצומים בלי להודיע מראש, לא במסגרת החוק. לא שידרו את פתיחת ועידת מפלגת העבודה שאליה הגיעו ראשי ממשלות. השידור היה בעל ערך עתונאי חשוב. אין זו תעמולת בחירות למפלגה. השידור דור חשוב למדינת ישראל.

**(חבר-הכנסת ז. שובל קורא קריאת-ביניים)**

אל תפריע לי. אתם לא צריכים לרדת עד אני לא יודע מה. יש לכם דרך, תיאבקו עליה, תגנו עליה, אל תהיו טכטוניים. זה לא מוסיף לכם, תאמינו לי, אף קול אחד.

הסבריו של שר החינוך והתרבות. הפעולה של הוצאת צווי ריתוק היא סימפטום חמור מאוד של איבוד העשייה תונות ושל ניצול לרעה של סמכויות השלטון. אני מציע שהכנסת תדון בנושא זה כדי להבטיח שמקרים כאלה לא יישנו.

**היו"ר מ. שחל:**  
חברי הכנסת, חבר-הכנסת בן-מאיר התחיל בדברו על שוד וסיים ב"שידורי ישראל". לכן ישיב על ההצעה שר החינוך והתרבות.

**שר-החינוך והתרבות א. ידלין:**  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני רוצה לגזול את זמנה של הכנסת לוויכוח פוליטי מפלגתי. חבר-הכנסת בן-מאיר ניצל את הבמה הזאת לעשיית חשבונות מפלגתיים שונים, ואין עם לבי ללכת בעקבותיו. אני מבקש להיות ענייני לחלוטין לגבי הסוגיה הנוגעת לרשות השידור.

העובדות הן שהוועד המנהל של רשות השידור, המוסמך על-פי חוק לנהל את רשות השידור, חיווה את דעתו — לנוכח סכנות של שביתות ועיצומים, מהם בלתי-צפויים ומהם שלא על-פי ההודעה מראש כפי שמתחייב בחוק — שראוי להשתמש במנגנון הריתוק, אם יעמוד לרשותה של רשות השידור, כדי להבטיח דבר אחד בלבד: שידורי חדשות ושידורים לחוץ-לארץ. חבר-הכנסת שמעוני, לא דווקא שידורים אחרים שהציינו בור בכללותו נוקק להם. אני יודע איזה ציבור מסתייע באמת בשידורים אחרים בטלוויזיה. השיקול של הוועד המנהל, לגבי הרצון שלו שיעמוד לרשותו מנגנון שיאפשר לו לרתק עובדים במקרה של שביתות בלתי-צפויות ועיצומים בלתי-מוצדקים, היה להבטיח דבר אחד בלבד: שידורי חדשות ושידורים לחוץ-לארץ. גרש האחריות — של כל שר ממונה, יהיה ממפלגה איוו שתהיה — מחייב לסייע לרשות השידור לשדר חדשות.

**יחודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):**  
לא די בחדשות בראדיו? בראדיו היו כל שעה שידורי חדשות, מ-6 בבוקר עד 1 בבוקר.

**שר-החינוך והתרבות א. ידלין:**  
יפה.

**ציטה לינקר (הליכוד):**  
סליחה, אדוני השר, מה בעניין הטלוויזיה הלימודית כאשר יש עיצומים?

**שר-החינוך והתרבות א. ידלין:**  
היכן אין עיצומים? כל אחד שהתנהג יפה ולא שבת חושב — — —

**(קריאה)**

מפני שלאחר הבקשה שלי מיד הופסקו העיצומים. במקום שבקשה לא סייעה וזה ארך שבוע — הפעילו צווי ריתוק.

**זלמן שובל (הליכוד):**  
כמה כסף עלה לעם ישראל השידור של ועידת המפגש לגה?

זלמן שובל (הליכוד):

כאשר אני מדבר אליך אני לא יכול לעלות אלא רק לרדת. אדוני השר, אתה זוכר את השידור על ועידת חירות?

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

אני לא ראיתי שידור טלוויזיה לא על ועידת חירות ולא על ועידה אחרת. אני לא נותן להם הנחיות. האמן לי שמעולם לא קיבלו ממני אף הנחיה פוליטית אחת בכל התקופה שהייתי השר הממונה על רשות השידור. לא היתה שום התערבות, מפני שאם מתערבים זו בעיה. שום שר ממונה לא צריך להתערב.

רשות השידור — זוהי העובדה ולא אחרת — חשבה שמחובתה לשדר חדשות והיא ביקשה היתר להפעיל צווי ריתוק, לא בקשר עם שום ועידה ושום מפלגה.

הממשלה מילאה את ידי להתקין תקנות לשעת-חירום. זה נכון. התקנות האלה הותקנו כחוק. על יסוד המסגרת החוקית הזאת השתמש מנכ"ל רשות השידור בסמכותו, כאשר היו עיצומים אלה או עיצומים אלה, והוא ריתק את העובדים, לפי השיקולים שלו ועל-פי המספר שהוא החליט עליו, לצורך שידורי חדשות ב-ראדיו ובטלוויזיה ולצורך שידורים לחוץ-לארץ.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני השר, בראדיו לא היתה שביתה. שאלתי אותך קודם: למה שידורי החדשות בראדיו אינם מספיקים? למה צריך חדשות בטלוויזיה?

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

זה היה שיקול של מנהל רשות השידור. לא אני הת-ערבתי. בזה. לא נתתי הוראות. הוא החליט. למה הוא החליט? — אני מתאר לעצמי שהשיקול היה עקרוני והוא לא נגע בשום פנים ואופן ליום שהחדשות עסקו במפלגה זו או זו. וידי ערך עתונאי לסיקור ועידת מפלגת העבודה. עובדה שתעונים סיקרו זאת. עובדה שהטלוויזיות מכל העולם הגיעו. רשות השידור לא נהגה בעניין הזה אחרת מכפי שהיתה מצווה לנהוג לפי ציווי השיקול המקצועי, העתונאי, האובייקטיבי. חוק רשות השידור מטיל עליה חובות: בתחום האנפורמאציה. אם היא עשתה זאת טוב או לא טוב, הגויזמה או לא הג-זימה — אינני יודע. לא עסקתי בזה אף פעם, לא הערתי אף פעם אם מצא חן בעיני או לא מצא חן בעיני.

אדוני היושב-ראש, לא שמעתי שום טענה מן העובדים של רשות השידור שזהו מכשיר פוליטי. האמת היתה אחרת. היה להם יצר כן לשדר את השידור המ-עניין הזה, ולולא העיצומים המקריים האלה לא היה איש מעלה על הדעת שאסור טלוויזיה לשדר את ועידת מפלגת העבודה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

צווי ריתוק לא היו במקומם.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

אינני יודע.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני השר, תרשה לי לשאול אותך שאלה: הבעיה אינה דווקא השידור הנה של ועידת מפלגת העבודה. הסכנה הגדולה היא — והיה לזה תקדים בבחירות האח-

רונות, למרות החוקים המגבילים שידורים — שבאופן מלאכותי הממשלה משתמשת בסמכותה, יוצרת מצבים שהם, לכאורה, כיסוי טלוויזיוני, ולאחר מכן נותנים גי-בוי לשידורים מן הסוג הזה שחורגים מן התקנות וה-חוקים.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

עד כדי כך אני לא מתוחכם. אני מקווה שאתה לא תשתמש בהם, חלילה, אם אתה תהיה האחראי. העם יחליט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מזכיר לך את ועידת ז'נבה עם השידור הישר.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

אני לא מתוחכם עד כדי כך. כשר ממונה לא נתתי שום הוראה. בוועידת מפלגת העבודה ראיתי את העתון נאים והצלמים: איך הם רוצים לצלם ולא איך הם לא רוצים לצלם. היתה החלטה לעשות סאנקציות כפי שיד-ליט, כי חשבו שיש כאן עיסקת-חבילה שעומדת לעבור בכנסת. רגש האחוריות של כל שר ממונה יחייב אותו לסייע לרשות השידור לשדר חדשות. פעלנו על-פי חוק, נענינו בעניין צווי הריתוק לבקשת הוועד המנהל. להח-ליט אם להפעיל, איך להפעיל, כמה להפעיל — זו היתה החלטה של מנכ"ל רשות השידור.

אדוני היושב-ראש, יש נושא אחד שהוא רציני וראוי לדיון: האם יש להבטיח שידורי חדשות גם בראדיו וגם בטלוויזיה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

בטלוויזיה?

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

מה יש? מה צרות העין? מה קרה?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

שום צרות עין.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

ממש מגוחך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אם אין חדשות — יכול להיות שהעם מנותק. אם יש חדשות בראדיו — ברור שזה לא שירות חיוני וזו אינה שעת-חירום. זה לא מצדיק להפעיל את הטלוויזיה בצווי ריתוק שמיועדים לשעת-חירום.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

זה לא היה השיקול שלי אלא של רשות השידור. אני נתתי מסגרת לרשות השידור. השאלה הזאת היא שאלה מעניינת, היא שאלה ציבורית. אני לא מתנגד שיתווכחו עליה במליאה או בוועדה של הכנסת.

היור"ר מ. שחל:

האם השר מסכים שיהיה דיון במליאה?

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

אין לי עמדה, אולי בוועדה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אני מסכים שהדיון יהיה בוועדה.

מנחם ידיד (הליכוד):

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה.

היור' מ. שחל:

יש שתי הצעות.

מאיר פעיל (מוקד):

אני מציע להעביר זאת לוועדת המצע של מפלגת העבודה, ...

היור' מ. שחל:

האם באגף של מפלגת העבודה מציעים שההצעה תיכלל בסדר-היום של הכנסת?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מסכים להעביר זאת לוועדה.

## 2. הידיעות על הבעת הסכמה על-ידי שרים בפני מזכיר המדינה האמריקני על הקמת פדרציה בין מדינה הקרויה פלשתינאית לבין ממלכת ירדן

נפוצו ידיעות ממקורות שונים שממשלת ישראל הסכימה להקמת קשר קונפדראטיבי או פדראטיבי בין ירדן לבין הערבים ביהודה, בשומרון ובעזה. מפיו של מר ואנס ומפיהם של מי שקרויים "משקיפים אמריקניים" נאמר ש"ארצות-הברית התרשמה לטובה מרעיונותיו של סאדאת בדבר קשר כזה". וכאן בא העניין שמעניין אותנו בכך סת, אני מצטט: "גם ממשלת ישראל השמיעה הערות חיוביות בנושא זה". ואם היה ספק למישהו מי בממשלת ישראל נתן לעצמו רשות להשמיע הערות חיוביות כאלה, בא ראש-הממשלה, מר יצחק רבין, ומודיע לנו ולעולם ש"הצעת סאדאת היא אכן צעד בכיוון הנכון".

אני מוכרח להודות שאני לפעמים משתומם ותוהה אם מי שהגדיר את מר רבין כ"בעל מוח אנאליטי" הבין בדיוק את משמעותו של המונח הזה. מכל מקום, הצהרה זו היא שיא חדש בהצהרותיו חסרות התבונה וקלות הדעת של מי שעומד בקרוב לסיים את תפקידו הקצר על בימת הפוליטיקה הישראלית. אין פלא שמר רבין קיבל בימים אלה "יישר כוח" מסאדאת. אין כל פלא.

זהו צעד בכיוון הנכון? זהו צעד המוביל לכיוון האחד והיחיד שהוא נכון לגבי מדינת ישראל, דהיינו שלום אמתי תוך שמירה מירבית על בטחונו? לא מדובר כאן על פתרון הבעיה הפלשתינאית במסגרת מדי-נה ירדנית פלשתינאית ולא מדובר כאן על פשרה פונקציונאלית. מדובר כאן באופן חד-משמעי וברור על הקמת ישות פלשתינאית נפרדת ונוספת מערבה לירדן, שתהיה — או לא תהיה — קשורה בקשר כלשהו עם עבר-הירדן.

בהקשר זה אני מבקש לעמוד על הנוסחה המושג-מעת בתכיפות גדלה והולכת מפי אנשי הממשל האמריקני — אבל לא רק מפיהם אלא גם מפי כמה משירי ממשלת ישראל, אני מתכוון לנוסחה שמדינת ישראל אמנם אינה צריכה לנהל משא-ומתן עם אש"פ, אבל זאת רק "כל עוד אש"פ לא יכיר במדינת ישראל" או בוורסיה אחרת: "כל עוד אש"פ לא יכיר במדינת ישראל ולא

היור' מ. שחל:  
אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: הידיעות על הבעת הסכמה על-ידי שרים בפני מזכיר המדינה האמריקני על הקמת פדרציה בין מדינה הקרויה פלשתינאית לבין ממלכת ירדן — הצעות של חברי-הכנסת ולמן שובל. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שובל.

זלמן שובל (הליכוד):  
השר איננו.

מאיר פעיל (מוקד):  
אני מוכן לענות.

זלמן שובל (הליכוד):  
אתה מייצג אותם לא רע.

מאיר פעיל (מוקד):  
הלואי מפיך לאזני אלוהים.

היור' מ. שחל:  
הכרזתי על סדר-היום. ההנמקה תתחיל. הישיבה לא יכולה להתנהל לפי נוכחותו של השר, אם הוא ישנו או איננו. אני מצטער.

זלמן שובל (הליכוד):  
אלמלא הייתי מוגבל בזמן הייתי עושה פיליבאסטר.

היור' מ. שחל:  
תתחיל בבקשה. שר החוץ יגיע. הנה הוא בא, והכל יבוא על מקומו בשלום.

ידידה בארי (הליכוד):  
האם יש בכנסת פסק זמן?

זלמן שובל (הליכוד):  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם סיום ביקורו של מזכיר המדינה האמריקני, מר סירוס ואנס, באזורנו,

חוברת י"ט, ישיבה שצ"א  
— הצעות לסדר-היום (שובל, מואב) —

על מה נדבר עם אש"פ? על בעיות סוציאליות? על הסכמי תרבות? או על היחסים בינינו לבין ממלכת ירדן? לא, אנחנו נצטרך לדון אתו על הנושא האחד והיחיד שלשמו הוא קם וקיים: הקמת מדינה פלשתינאית. לפי הגדרת המינימום — בצדה של מדינת ישראל, ולפי הגדרת המאקסימום — במקומה של מדינת ישראל. אבל בינתיים, רבותי, נוספה לנוסחת-המלכודת היראשונה נוסחה ממלכדת לא פחות, ולשם הקיצור אקרא לה "נוסחת ריאד". מה אומרת הנוסחה הזאת? "יפה, ישראל ואולי אף חוגים חשובים בארצות-הברית אינם רוצים לדבר על מדינה אש"פית נפרדת — הבה נדבר על החזרת השטחים, לרבות עזה" — שגם שר החוץ שלנו כבר מוכן לוותר עליה — "לחוסני" ואחר כך" — אני מדגיש: אחר-כך, לא בד בבד — "תוקם פדראציה, או קונפדראציה, בין ירדן לבין האזורים האלה שבהם תוקם הישות הלאומית הפלשתינאית."

נדמה לי שכל ילד, אולי חוץ מוועדת המצע של מפלגת-העבודה, מבין שמדובר כאן בתרגיל הסחה אלמנטי, טארי, אפילו לא מתוחכם במיוחד, שמטרתו להכניס לנו את המוקש הזה הקרוי "מדינה פלשתינאית" דרך הדלת האחורית. כי א) מי שמקים פדראציה גם יכול לפרק אותה למחרת; וב) מה זה בעצם משנה, מבחינת האינטרסים החיוניים של ישראל, תחת איזו כותרת נמסור לאויב אותם אזורים, שאם לא יהיו בשליטתנו האפקטיבית לא יהיה רגע אחד של שלום ובטחון למדינת ישראל? לא יהיה כמעט מקום-ישוב אחד במדינה שלא יהיה תחת איום מתמיד אפילו מנשק ארטילרי קונבנציונאלי; לא יהיה שדה-תעופה אחד בישראל שלא יהיה תחון לחסדיהם של הערבים.

ואני רוצה בהקשר זה לומר לראש הממשלה: אל תתחייב לשום ויתורים — אינך מוסמך לכך. ואני רוצה לומר לממשלת ארצות-הברית: אל תבקשי מראש הממשלה שום התחייבות, כי הוא לא יוכל לקיים אותה:

**בועז מואב** (תנועה לזכויות האזרח):  
מה העמדה שלך? האם העמדה שלך שונה מזו של חברה-הכנסת בגין?

**זלמן שובל** (הליכוד):  
עמדתי ידועה למדי.

**בועז מואב** (תנועה לזכויות האזרח):  
אני מציע שתאמר אותה לכנסת.

**זלמן שובל** (הליכוד):  
היא נאמרה כאן בכנסת.

**בועז מואב** (תנועה לזכויות האזרח):  
אתה תוקף ולא אומר דבר חיובי. מה ההצעה שלך?

**זלמן שובל** (הליכוד):  
עצם שלילת ההצעה הזאת היא חיובית. וכאן, חברי הכנסת, אנחנו מגיעים למילכוד השלישי — וזה המילכוד האומר: כן, אבל זה לא "אש"פ הישן", זה "אש"פ החדש" והמתון, זה שליובה אליאב מתרועע אתו, זה שמתי פלד משווה אותו ל"הגנה" של אליהו גולומב, של יצחק שדה ושל ברכה פולד.

יקבל את החלטות האו"ם 242 ו"338". אני רוצה לומר שאני רואה בנוסחאות האלה מלכודת חמורה ומסוכנת שאנו עצמנו, בחוסר תבונתנו, הכנסנו עצמנו לתוכה.

כי במה מדובר? האם אנחנו זקוקים להכרה מצד אש"פ? האם אנחנו מבקשים הכרה מאת גוף, שאף בלי להתייחס לשיטות הנהוגות על-ידו — איננו מדבר על זה כרגע — אינו ממלא אף אחרי אחד מן הקריטריונים המינימאליים של גוף מדיני. או בין-לאומי, שיכול להעניק או לא להעניק הכרה במדינה סוברנית? אך לא זאת החומרה והסכנה העיקרית.

אני רוצה להזכיר לבית את הידיעות הברורות מאוד, ידיעות שמעולם לא הוכחשו, שבעת הסדר-הביניים עם מצרים נתנה ארצות-הברית למצרים — בין אם בהסכמת ישראל ובין אם בלעדית — מספר התחייבויות נורספות, שאחת מהן היתה בעניין הפלשתינאים. אני גם רוצה להזכיר את "מסמך סונדרס" המפורסם; הממשלה טענה אז שהיא היתה "מפתעת" מהמסמך הזה — איננו בטוח אם באמת היתה מופתעת או לא, כי הרי הרמזים לשינוי העמדה האמריקנית היו קיימים למכביר. אבל מרגע שצצה ועלתה הנוסחה ש"ארצות-הברית לא תכיר באש"פ כל עוד אש"פ לא מכיר במדינת ישראל", היה צריך לראות בכך אות אזהרה ברור. וכמה השתבחו אצלנו ב"הישג הזה", כאילו שיש בכך הישג למדינת ישראל, בעוד שהכוונה הברורה של מוסכמי הנוסחה הזאת — וצר לי לומר שהם נעזרו לא אחת על-ידי דוברים רשמיים ורשמיים למחצה של ממשלת ישראל — הכוונה האמיתית שהסתתרה מאחורי ההצהרה החגיגית הזאת היתה דווקא להכשיר את הקרקע ליצירת "מודוס-ויוונדי" כזה או כזה בין האמריקנים לבין אירגוני הטרור. ומדוע לא? הרי גם אצלנו ממשיכים לדבר על הבעיה הפלשתינאית כעל "לב הבעיה של הסיכסוך הערבי-ישראלי"...

טעות היא לחשוב שהנוסחה הנ"ל, כלומר "הכרת אש"פ בישראל", היא בבחינת מחסום שפנהיגות אש"פ, בייעוץ דיפלומאטי מתאים, לא תוכל להתגבר עליו. איננו רוצה להתנבא, אבל אני לגמרי לא אתפלא אם תוך זמן קצר, לאחר כמה ויכוחי ראויה בין מנהיגי אש"פ השונים, אכן יידיע יאסר עראפאת על משהו מילולי שניתן יהיה לפרשו כהכרה כזאת או כזאת במדינת ישראל, על-פי נוסח שיהיה מקובל עליו. מה זה כבר משנה? גרמניה הנאצית לא הכירה מבחינת דיפלומאטית בצ'כוסלובאקיה ב-1939 לפני שפלשה אליה? ואולי הוא אפילו יידיע על שינוי סעיף זה או זה באמנה הפלשתינאית. ואז-מה? אש"פ ייהפך פתאום ל-respectable בעיני הממשל האמריקני, וגם לנו לא יהיה עוד פתחון פה כשיפעילו עלינו לחץ, ועוד איוה לחץ, למשאומתו עם אש"פ, בזנבה או במקום אחר.

ואני שואל אתכם: משאומתו על מה? ואני אפילו לא נכנס כרגע לכל ההיבטים המוסריים של מרצחי ילדים וכו', גם אסד הוא רוצח, איננו פוסל אותו למשאומתו. אותי מעסיקה השאלה הבסיסית, היסודית: על מה יש לנו, למדינת ישראל, לדון עם אירגון פוליטי שעצם הנוכחות שלנו להיכנס לדיון אתו — משמעותה ההגיונית והעקבית האחת והיחידה היא זו שאנו מכירים בציבור שהוא מייצגו, או טוען שהוא מייצגו, בתור גוף נפרד, נבדל מהעם הערבי בעשרים ואחת מדינותיו בכלל ומ-המדינה הפלשתינאית, הקיימת כבר מזרחית לירדן, בפ-רט.

מנחם ידיד (הליכוד):

צריך להגיד: "להבדיל".

זלמן שובל (הליכוד):

חוץ מזה אומרים: זה לא בדיוק אש"פ, זה אש"פ בחסות סורית או סורית-ירדנית. אני רוצה לשאול אותך, אדוני שר החוץ, האם מה שקרה למחבלים בעקבות מלחמת לבנון הוא באמת הישג כל כך גדול בשבילנו, כפי שלפעמים מציגים זאת? אני מסכים שאש"פ היה והינו מטרד למדינת ישראל, גרם לנו הרבה צער, כאב ונשק. אך הוא מעולם לא היווה ומעולם לא יהווה סכנה לעצם קיומה של מדינת ישראל.

מאיר פעיל (מוקד):

הו, אתה מתחיל — — —

זלמן שובל (הליכוד):

האיום הרציני האמיתי על ישראל בא לה משכניה, מדינות ערב הקרובות והרחוקות, שיש להן צבאות מ"שוכללים ומתחכמים, שהביאו עלינו שלוש מלחמות בעשרים השנים האחרונות. האחת מהן — בראש התור — סוריה; האחת מהן — אותה מצרים, שומדת לקבל 50 מטוסי "מיג" חדשים מברית-המועצות; האחת מהן — סודאן, שהצטרפה לברית צבאית עם מצרים וסוריה נגד ישראל. ואינני רוצה לדבר על כל האכזבות אשר בוודאי היו לממשלה מציפיותיה בעניין הסכם-הביניים עם מצרים, שאחת מהן היתה להכניס טריון בין סוריה לבין מצרים. איפה אנחנו כעבור שנתיים-שלוש שנים?

אבל הסכנה האמיתית היא לא מאש"פ — — —

מאיר פעיל (מוקד):

הו, מצויין, אתה מתחיל לפתח מדיניות חכמה כלפי אש"פ.

זלמן שובל (הליכוד):

בוודאי שאין מקום להתנחם בכך שאש"פ, בחסות סורית ובפיקוח סורי, יהיה מצוי — לא חשוב אם זה יהיה במסגרת ירדנית או לא — בקלקיליה, ברמאללה ובטול-כרם, אש"פ שיהיה מונחה על-ידי סוריה שלא יתרה על רעיון "סוריה רבת". היום אנחנו שומעים מוואנס שאולי לא מדובר על פדרציה בין ירדן לפלש-תינאים אלא על פדרציה של שלוש צלעות, כלומר פלשתינאים, ירדן וסוריה.

אני רוצה לשאול אם פדרציה כזאת, אם נוכחות כזאת בשכנותנו, בחצר האחורית שלנו, איננה סכנה בשבילנו, האם היא לא סכנה חמורה ביותר לעצם קיומנו?

אדוני היושב-ראש, נניח אפילו שהיה בהקמתה של מדינה פלשתינאית מינאטורית כזאת, שמדובר עליה כביכול, כדי לפתור את בעייתם האנושית והאמיתית מאוד של הפליטים הערביים שעדיין חיים במחנות — ולא אנחנו יצרנו את הבעיה הזאת ולא אנחנו הנצחנו את הבעיה הזאת אלא שליטי ערב — גם אז לא היינו יכולים להרשות לעצמנו להסכים לנוסחה ולהסבר אשר מסכנים את קיומנו או את בטחוננו. האם מישו מעלה על דעתו שאפשר לפתור את השאלה וליישב למעלה ממיליון פליטים באזורים האלה? כלום מישו אשר מבין באלף-בית בכלכלה ובדמוגרפיה מעלה על דעתו

שמדינה כזאת יכולה לכלכל ולקיים את המיליון, פלוס אלה שיושבים כבר שם? ברור שכל ישות פלשתינאית כזאת תשמש ראש גשר וקרש קפיצה לאיום מתמיד על מדינת ישראל, ואני לא נכנס לשאלות הפנימיות.

לנו, למדינת ישראל, יכולה להיות רק גישה אחת: יש בעיית פליטים — צריך לפתור אותה במסגרת מדינה ירדנית פלשתינאית שכבר קיימת מורחה לירדן שנותקה מארץ-ישראל בשנת 1922, ולא לנו, למדינת ישראל, לומר מי ימשול בה ומי ישלוט בה.

אני חושב שחוץ ממפ"ם, אשר הפכה להיות התומכת האחרונה במלכונות בתבל כולה, לא צריך להיות אף אחד במדינת ישראל שירגיש חובה לומר יומם ולילה שקשרנו איזו שהיא ברית לנצח נצחים להבטחת קיומה של השושלת ההאשמית — אבל זה לא ענייננו. ישלוט בירדן מי שרוצה בכך אבל צריך לזכור כי המדינה הזאת יש בה רוב פלשתינאי, ובמדינה הזאת יש לפתור את הבעיה אשר קיימת, והיא קיימת, ומדינת ישראל — — —

חייקה גרוסמן (המערך):

ומה אתה מציע לעשות בפליטים בעזה?

זלמן שובל (הליכוד):

מי שירצה להגר למדינה בעבר-הירדן — לא נמנע זאת ממנו; ואם לא — יהיו לאותם ערבים אותן זכויות שיש לערביי ישראל. אינני מבדיל כאן בין יהודים לערבים.

אמנון לין (הליכוד):

ומה אם יתברר לך, חברת-הכנסת גרוסמן, שהם רוצים לחזור לתל-אביב וליפו?

חייקה גרוסמן (המערך):

הוא על הדוכן, שיענה לך.

אמנון לין (הליכוד):

אבל אני שואל אותך.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

ומה אם 40 חברי כנסת יהיו פלשתינאים?

(קריאה: לא יהיה).

היור"פ. שינמן:

חברי הכנסת, נא להפסיק בקריאות-ביניים. (חברת-הכנסת א. שוסטק קורא קריאה-ביניים)

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

זה מה שאתה רוצה? זו הגשמת הציונות?

אמנון לין (הליכוד):

חברת-הכנסת מואב, אתה צריך לדעת שהסכנה האמיתית היא לא בכך שיהיו 40 חברי כנסת ערביים אלא בכך שאלה שנמצאים בישראל — — —

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כדאי שנהיה רציניים.

היור"פ. שינמן:

אבקש להפסיק את הדו-שיח.

המדינה, מר וואנס, בישראל הבהרנו לו הבהר היטב ובהנמקות — חלקן הושמעו עליידי חברי-הכנסת שובל ומלבדן הושמעו כמה נימוקים נוספים — מדוע אש"פ לא בא בחשבון כצד למשאומתן עם ישראל ולא זכאי ליומרה של מייצג עם, ומדוע את פתרון הבעיה הפלשתינית, כפי שהיא התגבשה, יש לפתור בהקשר של שלום עם ירדן, בהתאם להחלטת הממשלה מיולי 1974 אשר הובאה לידיעת הכנסת.

ידידיה בארי (הליכוד):

אמרתם לו שבשום תנאי שהוא אש"פ איננו פארטנר לשיחות?

שר-החץ י. אלון:

אמרת דברים ברורים ואינני עומד כאן לחקירת שתי וערב. אמרתי זאת בהודמנויות אחרות, ועמדתי בעניין זה ידועה היטב.

ידוע שממשלות לא מעטות בעולם, לרבות ממשלת ארצות-הברית, אימצו לעצמן במרוצת השנים נוסחה האומרת שאש"פ אינו יכול לצפות להכרה מצדן — מצד המדינות האמירות — אלא אם הוא יכיר בזכות קיומה של ישראל. יש המצמצמים את התנאים ויש המרחיבים. ליכותו של מזכיר המדינה סירוס ואנס ייאמר, שדווקא בשותו בארץ קבע הוא נוסחה מרחיבה ולא מצמצמת, כאשר במסיבת עיתונאים משותפת לו ולי אמר שאש"פ אינו יכול לצפות למגע עם ארצות-הברית — לא דובר אפילו על הכרה — אלא אם יכיר בזכות קיומה של ישראל, יקבל החלטות מועצת הבטחון 242 ו-338 ויתקן את האמנה הקרויה "האמנה הלאומית הפלשתינית" נאית". זו, אגב, תוספת שקודמי לא השתמשו בה, ואם כי אני אינני מאשר גם מהכרה באש"פ על תנאי, עלי לומר שיחסית להתבטאויות קודמות היתה זו התבטאות ממסמרת יותר. וליתר בטחון חזר על נוסחה זו בדיוק מזכיר המדינה סירוס ואנס בראיון הטלוויזיוני "אל מול פני האומה" לפני ימים מספר בארצות הברית של אמריקה.

ישראל התנגדה, מתנגדת, ואני מאמין שתתנגד בעתיד לכינונה של מדינה, מדינה זעירה, שלישית, נוספת על ישראל ועל ירדן. יש לנו בעניין זה נימוקים רציניים מאוד. אני מציע לאנשים רציניים לשקול אותם יפה. נוסף לעובדה הנכונה שציין חברי-הכנסת שובל, שמדינה כזאת לא תוכל לפתור בעיית הפליטים — אנו את הפליטים שלנו, את אלה שברחו ממדינות ערב ואת שארית הפליטה של השואה, קלטנו בישראל — מדינה שלישית זו לא תהא מסוגלת לקלוט את הפליטים, לא תצפה לקלוט את הפליטים. ומציטוטים שהבאתי לידיעת הממלה ועדת החוץ והבטחון השבוע מפי דוברי המוסמכים של אש"פ מתברר שהם בחלקם רואים בכינונה של מדינה כזאת רק הסדר ארעי, עד שיגשימו תכנית פלשתינית הגדולה, כפי שהם רואים אותה, שצריכה להשתרע לא רק על שטחיה של ישראל אלא גם על שטחיה של ירדן. והבאתי עוד כמה ביטויים שנתיי להם פירסום למען יידע העם ויראה, למען יידע העולם עם מי יש לו עניין.

לכן אינני רואה כל סיבה להעלות את הבעיה לדיון במליאה. אין לנו חילוקי דעות בסעיף זה עם ארצות-הברית של אמריקה וגם לא עם כמה מדינות אחרות.

ידידיה בארי (הליכוד):  
זה שית, מה רע בכך?

ולמן שובל (הליכוד):

אנחנו חייבים לזכור, ואני מציע לעצמנו שנוכח, שמי שעושה צעד ראשון בלתי-נכון מסתכן גם בצעד השני. הצעד המסוכן הראשון הוא בעצם נכונותכם — כפי שבאה לידי ביטוי בסיכומי המצע של מפלגת העבודה, ולצדרי גם בדבריו של השר גלילי בוועידת מפלגת העבודה — למסור לשלטון זר שטחים החיוניים לבטחוננו. אתם מוכנים לוותר על גבולות בטחון. אתם ויתרתם למפ"ם על שלום אמת ורמזתם לוואנס שאינכם מתנגדים לנוסחת פדרציה. אינני מאשים אתכם בכוונות רעות, חלילה, אלא בקוצר ראות ובהודננות אחרי תכתיבים מהחוץ. אם לא יושם לכך קץ נמצא את עצמנו — ואתם תמצאו את עצמכם, אולי בניגוד למה שרציתם, בניגוד למה שחשבתם — מול מציאות שלא נוכל לבטל אותה: במקרה הטוב — ואוי לטוב הזה — תגזור עלינו מלחמות בלתי-פוסקות ותעמיד אותנו מול התקפות אשר תחייבנה אותנו למלחמות מנע ולפעולות תגמול ללא הרף; ובמקרה הרע — במקרה הגרוע יותר — תסכן, חלילה, את עצם קיומה של מדינת ישראל.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
המדיניות שלך מסכנת את עצם קיומה של מדינת ישראל.

(קריאות: הן, הן.)

אתם לא אנשים רציניים.

אהוד אולמרט (הליכוד):  
מאיר וילנר וצירלי ביטון מייצגים את הרצינות.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
יותר מאשר הליכוד.

היו"ר פ. שינמן:  
רשות הדיבור לשר החוץ, לתשובה.

שר-החץ י. אלון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקשבתי לדבריו של חברי-הכנסת שובל ונסיתי לרדת לסוף מניעיו: מה דחף אותו להעלות את הצעתו לסדר-היום כפי שעשה ואת הבוקר. אני לא מצאתי עילה להצגת ההצעה לסדר-היום, לא עלי-פ דבריו שלו ולא עלי-פ הדברים שאני שומע וחייב לשמוע עלי-פ תפקידי בבירות שונות בעור, למ, ובוודאי לא בבית ארצות-הברית של אמריקה. הצעה כזאת לסדר-היום אפשר, אם רוצים, להעלותה כל שבוע, כל עוד לא נמצא פתרון לסיכסוך הערבי-ישראלי, כל עוד לא הגענו למשאומתן ולחתימת הסכם כמים. יש שאלות פתוחות, יש עמדות, ואפשר להעסיק את הכנסת ואת דעת הקהל כל שבוע מחדש באותם נימוקים שהשמיע חברי-הכנסת שובל. אינני רואה בדב-רים שאמר סיבה — לי, לפחות — לפרוש מחדש את מלוא מדיניותה של ממשלת ישראל.

אבל כדי ששתיקה לא תתפרש כהודאה אסתפק בהערות תשובה קצרות. ממשלת ישראל לא תישא ולא תיתן עם אש"פ ולא קבעה ולא הציגה, כביכול, באילו תנאים תסכים להכיר בו. להיפך, בביקורו של מזכיר

— הצעות לסדר-היום (אלון, שוסטק, ג. כהן, לינקר, שובל, הורביץ, פעיל) —

**שר-החץ י. אלון :**  
כיוון שאי-אפשר להגשים שום תכנית, הקשורה בשטחים הנקראים שטחים מוחזקים או בכל שם אחר, אלא בהסכם עם ישראל — יש צורך לבוא להסכם עם ישראל מה תהיה דמות השותף או השכן ממזרח; וכיוון שאנו — —

**זלמן שובל (הליכוד) :**  
מה קורה אם כעבור שנה מפרים הסכמים ?

**שר-החץ י. אלון :**  
— כיוון שאנו לא פעם משמשים כתובת לפניות של צד שלישי, של מדינות המבקשות פתרון לבעיה הפלשתינאית, ולנו יש הצעות קונסטרוקטיביות מכאן ויש לנו מה לומר; כיוון שכל הסכם שייחתם בעתיד, כמו בעבר, יכול להיות מופר — משום כך תקפיד מאוד ישראל שכל הסכם בינינו ובין מדינות ערב, גם כאשר הוא מבוסס על אפשרות של פשרה טריטוריאלית, יכ"ל לול בחוכו גבולות בני-הגנה לישראל. ודברים אלה הובהרו יפה.

**יגאל הורביץ (הליכוד) :**  
כמו עזה.

**שר-החץ י. אלון :**  
ידידי, יכולות להיות דעות שונות על גבולות בני-הגנה — —

**ציטה לינקר (הליכוד) :**  
גבולות בני-הגנה הם בני-הגנה רק כל זמן שהם בשליטתנו.

**שר-החץ י. אלון :**  
אני מכבד מאוד את הפעילות שלך, חברת הכנסת. הרבה זמן לא נשאר, אז מותר לעשות שעות נוספות.

**מאיר פעיל (מוקד) :**  
זה תקדים חדש. חבר כנסת חדש, שעוד לא דיבר, גם אסור לו להפריע בקריאות-ביניים.

**שר-החץ י. אלון :**  
לא בדקתי אם חברת-הכנסת החדשה דיברה או לא דיברה.

**ציטה לינקר (הליכוד) :**  
אתה לא היית נוכח כשדיברתי.

**מאיר פעיל (מוקד) :**  
אז אני מבקש סליחה. מותר לך להפריע, זה בסדר.

**שר-החץ י. אלון :**  
לכן גזרת לא לבוא בטענה כזאת אליך. לא ידעתי אם דיברת או לא.

מכל מקום אינני בא לפרוש מפות ולא לשרטט גבולות. כל אחד מאתנו על-פי כישוריו רשאי להגדיר לעצמו, כל מפלגה בתוכנו רשאית בהחלט להגדיר לעצמה, מה הם גבולות בני-הגנה ומה אינם גבולות בני-הגנה. לי יש דעה בעניין זה. לא הגשנו לארצות-הברית שום מפה, שום תכנית קונקרטית, לא חרגנו מעבר להחלטות הממשלה הידועות כבר לכנסת ולא נדרשנו

במה דברים אמורים? אילו התעלמה ממשלת ישראל מקיומה של בעיה כאובה, שקרמה עור וגידים כתוצאה מהתפתחות היסטורית מסוימת — זו הבעיה הקרויה הבעיה הפלשתינאית — ולא הציעה הצעה קונקרטית נכונה, גם היסטורית גם פוליטית, אפשר היה לבוא בטענות אל ישראל שהיא מתעלמת ממצוקת הזולת. אבל מדינת ישראל כן גילתה הבנה וכן העלתה הצעות, וההצעות הובאו לידיעת העולם ולידיעת הנוגעים בדבר. ואין כל רע אם אנו מגלים לאחרונה התבטאויות של מנהיגים ערבים שאינם מניחות את דעתנו, אבל, לפחות, יש בהן צעדים ראשונים, הסנניים, בכיוון הנכון, אם כי רחוקים עדיין מפתרון נכון כפי שאנו וערבים רבים רואים אותו. אין רע אם אנו מעלים זאת כהוכחה שיש שכר למדיניותנו ויש תוצאה לעמלנו, שלא לאט מתקרבים יותר להשקפת עולמנו.

**אליעזר שוסטק (הליכוד) :**  
כמה סדאט מתקרב, אם הוא אומר שצריכה לקום מדינה פלשתינאית שתהיה בקשר עם ירדן ?

**שר-החץ י. אלון :**  
חברת-הכנסת שוסטק, אני באמצע דברי. אני אמרתי בעצמי שהדברים אינם מניחים את דעתנו. אבל לפני שנה גם זה לא נאמר. ואנו איננו פועלים בחלל ריק. היות שאנחנו חיים בעולם עם כוחות, דעות ושאיות, עלינו לנווט את ספינתנו כך שלא תגיע למבוי סתום שביא עלינו אסון ההסדרים הכפויים, כדרך שהיה קורה אילו היינו מקבלים על עצמנו, למשל, את הדברים שאימץ לעצמו הליכוד אתמול ואשר ההד שלהם שמענו היום בדברי חברת-הכנסת שובל.

**גאולה כהן (הליכוד) :**  
כבר הגענו.

**שר-החץ י. אלון :**  
נכון שאמרנו — וזה נאמר גם בפומבי — שישראל לא תתנגד להכללת אישים ערביים פלשתינאיים מהגדה המערבית במסגרת הממשלה הירדנית לוועידת ז'נבה. נכון שעוד מימי גולדה מאיר ועד היום, תוך כדי הוויכוח עם הקונצפציה הטריטוריאלית של מלך ירדן, אמרנו שבכל מה שנוגע למבנה הקונסטיטוציוני הפנימי של ממלכת ירדן לא נתערב. אבל אמרנו למוזכר המדינה סיררו ואנס ולאחרים דברים נוספים. היתה לי הזדמנות להיפגש רק לפני פחות משבועיים עם נציגי כל תשע מדינות השוק האירופי; ונוסף לטקס החתימה החי שוב שוחחנו גם על נושאים פוליטיים, שהמזרח התיכון היה במרכוזם. והבהרנו להם הבהר היטב את המוקש הטמון פה. אין המדובר — על כל פנים, מבחינתה של ישראל — בכינון שתי מדינות ערביות עצמאיות, נב"ליות, הבאות באיזו ברית קונפדראטיבית. פה מדובר בשתי מדינות בלבד: ישראל וּמדינה ירדנית פלש-תינאית מזה. המדינה הירדנית הפלשתינאית היא מדינה אחת, שיכולה להיערך בחוכה לשני אזורים במתכונת פדראטיבית ולא לשתי מדינות עצמאיות נפרדות עם דגלים משלה, עם צבאות משלהן, עם שגרירים משלה, הבאות באיזו קשר, "לינק", כפי שנאמר באנגלית בנושא זה. ויש הבחנה — —

**ציטה לינקר (הליכוד) :**  
איך אנו נחליט באיזו צורה — —

**מאיר פעיל (מוקד):**

יש אומרים: שלב ראשון, ויש שותקים. אינני חושב שאנחנו צריכים לפחד מזה. מה קורה לה למדינת ישראל שהיא החלה מפתחת מאלה?

(ב) יש קונצפציה אחת: הקמת מדינה פלשתינאית הקשורה עם ירדן, ככל הנראה, ביחסים פדרטיביים או קונפדרטיביים. זה הפירוש המשתמע מהמלים "קשרים עם ירדן" או "קשורה עם ירדן".

ממשלת ישראל ואלה החושבים עצמם מדינאים ב־אֶרֶצְנוּ חייבים להבין תהליך אובייקטיבי זה ולעודד אותו ולא להתעלם מעובדות החיים האובייקטיביות. הייתי רוצה כי ממשלת ישראל תעדיף את האפשרות הראשונה — היינו מדינה פלשתינאית עצמאית כמדינת חֵץ — על פני הקונצפציה השנייה של החזרת יהודה ושומרון לירדן באופן מלא, כפדרציה או כקונפדרציה. אולם אין בכך פסול אם תישאר גם האפשרות השנייה פתוחה כאלטרנטיבה שעליה יחליטו הפלשתינאים עצמם.

העמדה העקשנית של אנשי הליכוד כפי שאף הובעה אמש במועצתם, אשר קבעה כי הליכוד ייאבק שלא יהיה כל ויתור ביהודה ושומרון, תגרום לתהליכים הבאים: (א) תגבר התסיסה בקרב הפלשתינאים בשטחים המוחזקים, שתיבא, בחשבון אחרון, לביקעים ולהתפורר צעות במדינתנו, דוגמת לבנון, דוגמת קפריסין וישמרני האל מדוגמאות נוספות; (ב) התהליך השני, שיכול להתרחש במקביל לראשון, הוא שיגברו הלחצים מטעם מדינות העימות שממזרח לנו, בעיקר מירדן ומסוריה המקבלות גיבוי של כל העולם הערבי, לחצים שיתפתחו במישור הפוליטי בלבד או במישור של מלחמת התשה או במישור של מלחמה כוללת. כל שלושת המישורים האלה סופם שיביאו ללחצים רציניים עלינו מצד המעצמות — ובעיקר מצד ארצות-הברית שהיא עכשיו המעמצה הקובעת — למען ניסוג מן השטחים המוחזקים.

מי שרוצה להיחשף ללחצים אדירים שידחפנו לפניה פוליטית חמורה כזאת אינו ראוי להיקרא מדינאי. ייטיבו אפוא ממשלת ישראל והמערך — אני עוד מאמין שיש בתוכם שפויים —

**ברעז מואב** (תנועה לזכויות האזרח):  
איפה הם?

**מאיר פעיל (מוקד):**

— חטיבת ממשלת ישראל אם תצא ביוזמת שלום עכשיו ולא תמתין ללחצים האמריקניים. ככל שנקדים. נשיג יותר; ככל שנאחר, סופנו שניאנס ונקבל פחות תגמול פוליטי. ודאי אין טעם לדון בקונצפציה של "אף שעל" ביהודה ושומרון, שהוצגה היום בכנסת על-ידי חבר-הכנסת שובל בשם הליכוד. לכן ביקשתי את רשות הדיבור כדי להציע להסיר את הצעתו מסדר-היום,

**שר-החץ י. אלון:**

אני רוצה לשאול את חבר-הכנסת שובל האם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדת החוץ והבטחון.

**זלמן שובל** (הליכוד):  
אני מסכים.

להעלות הצעות חדשות. לכן אינני רואה כל סיבה להעלות את הנושא הזה בהיקפו המלא לדיון במליאה הכנסת. אגב, גם אינני רואה כל סיבה לחזיון אפס-קאליפטי כזה כפי שניסו להציג כאן, איך החגבים הישראליים האלה מתחסלים צ'יק צ'אק רק כתוצאה מהסכם זה או זה.

**אליעזר שוסטק** (הליכוד):  
חזון.

**שר-החץ י. אלון:**

לא, חזון הוא חיובי, חזיון יכול להיות גם שלילי. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדת החוץ והבטחון. שם בוודאי תהיה לי אפשרות להעלות כמה נימוקים נוספים לביסוס דעותי.

**היו"ר פ. שינמן:**  
רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, להצעה.

**אמנון לין (הליכוד):**

חבר-הכנסת פעיל, מה יקרה אם במקומך או אתך יבוא עוד אחד לכנסת מהרשימה שלך?

**מאיר פעיל (מוקד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הלוואי ובמקומי או יחד אתי יהיו עוד עשרה חברים בכנסת, ואז תראו אותי אישית פחות פה, אבל תרגישו בנו יותר פה.

**יגאל הורביץ** (הליכוד):  
רק זה חסר לנו, עוד עשרה כמוך.

**מאיר פעיל (מוקד):**

כבוד היושב-ראש, בא אני להציע לכנסת שלא לכולל בסדר-היום את הצעתו לסדר-היום של חבר-הכנסת שובל. יש בעולם התפכחות, ולפי עניות דעתי מרגישים בקונצפציות חדשות גם בעולם הגדול וגם בעולם הערבי בקשר לפתרון הפוליטי של הבעיה המזרחית של ישראל — אשתמש במונח ששמעתי, גִדְמָה לִי, מִשֵּׁר הַחוּץ: The Eastern Question. גם לנו יש כבר דבר כזה. אף אחד בעולם אינו מקבל את גירסת הליכוד בדבר ארץ-ישראל השלמה. אף אחד אינו מקבל גם את גירסת שר הבטחון שמעון פרס בדבר הקאנטוניזציה של יהודה, שומרון ורצועת עזה — אף כי הוא משתמש בכינויים יפים — משום שבעיני רוב העולם זו בעצם שיטה של באנטוסטאניזציה של האזורים הללו.

**ידידיה בארי** (הליכוד):  
את תכנית-אלון מקבלים, חבר-הכנסת פעיל?

**מאיר פעיל (מוקד):**  
תיכף אדבר על כך.

**זלמן שובל** (הליכוד):  
אף ערבי אחד גם לא מקבל את עמדת הממשלה.

**מאיר פעיל (מוקד):**  
שתי הקונצפציות המתגלגלות בעולם הפוליטי הבין-לאומי ואפילו הערבי הן: (א) הקמת מדינה פלשתינאית עצמאית כמדינת חֵץ בין ישראל לירדן. זו גירסה אחת.

**אמנון לין** (הליכוד):  
בשלב ראשון.



— הצעות לסדר-היום (שינמן); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שינמן, יעקבסון); הצעות לסדר-היום (שינמן, קשת) —

שר-החוזין י. אלון:

אם כן לפנינו שתי הצעות: האחת — לא לכלול בסדר-היום של הכנסת את ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת שובל; השנייה — להעביר את הנושא לוועדת החוק והבטחון; אעמיד את ההצעות להצבעה זו מול זו.

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — מיעוט  
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוק והבטחון — רוב  
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוק והבטחון נתקבלה.

## ז. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח היום על שולחן הכנסת, לדיון מוקדם: חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון), תשל"ז-1977 — מטעם חבר-הכנסת ישראל קרגמן.

שר-החוזין י. אלון:

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

## ח. הצעות לסדר-היום

1. הצורך הדחוף לפעול למען שיחזורו והצלתו של אסיר ציון לייב חנוך בכלא ולאדימיר

היו"ר פ. שינמן:

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, שהוכרה ואושרה כדחופה על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים. נושא ההצעה הוא: הצורך הדחוף לפעול למען שיחזורו והצלתו של אסיר ציון לייב חנוך בכלא ולאדימיר. יביא את ההצעה חבר-הכנסת בן-ציון קשת.

שלהם הוקראה ונתפרסמה מספר שנים לאחר תום המשפט.

הוא נדון ל-13 שנות מאסר, ובעירעור הופחת עונשו ל-10 שנים. מאז החלו טילטולים: מבית-הסוהר בלנינגרד, ריגה, נשלח למחנה בפוטמה שבמורדוביה, הועבר למחנה מספר 35 בפרם שבהרי אוראל. וכאשר התמרדו עשרות אסירים במחנה נגד המשטר — שלילת ביקורים, שליחת מכתבים וכדומה — נשפט על-ידי שלטונות בתי-כלא ל-3 שנות מאסר בכלא ולאדימיר. זהו המאסר הממושך ביותר שדנים לכלא זה, כי אפילו הם, שלטונות ברית-המועצות, מבינים שאין להחזיק בוולאדימיר תקופה ממושכת יותר בגלל התנאים השוררים בו.

אחד מסימני ההיכר של כלא ולאדימיר הוא כי בחודש ראשון יש בו משטר של הרעבה מוחלטת; עוד-שלושה חודשים — הרעבה כמעט מוחלטת; ולאחר התקופה הזאת — התנאים הרגילים, שהם תת-תזונה, מחסור באוויר, מחסור באור ויחס נוקשה ביותר של הסוהרים. ועל הטיפול הרפואי בכלא מספר אסיר ציון צ'רגולס, שישב בו ונמצא אתנו כאן, כיום, כי העזרה אינה ניתנת בהתאם לצרכים הרפואיים: לא לפי המחלקה אלא בהתאם למידת כניעתו של האסיר לקלגסינו.

ואילו לייב חנוך — הוא, כמו יתר חבריו אסירי ציון, לא נשבר. ואכן, בהתאם לכך גם הטיפול הרפואי שלו הוא זוכה בכלא.

מישינייב ובקובסקי, שעובו את גבולות ברית-המועצות, וסוסלאנסקי הנמצא עוד בתחומיה — שלשתם היו בכלא ולאדימיר והם מסרו שמצב בריאותו של אחינו לייב הלך ומתדרדר. ב-13 בחודש פברואר טילפנה ארצה הלוחמת הידועה לשיבת ציון, הגברת אידה נודל, ומסרה והזהירה כי מצבו הוחמר מאוד ויש חשש כי מחלה ממארת פגעה בו. אל נשכח, חברי הכנסת, כי בהיכנסו לכלא היה הוא אדם צעיר ובריא לחלוטין. עתה הוא חולה, הוא סובל, אך הוא אתנו. ברשותך,

בן-ציון קשת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, באתי היום כדי לספר לכנסת על איש אחד הנמצא גיאוגרפית רחוק מאתנו, על איש שלא רק רעייתו, בנו הקטן, אחיו ויתר בני משפחתו נמצאים אתנו כאן במולדת, אלא גם לבו, מוחו וכל מחשבותיו אתנו. רק גופו כולו בין חומות בית-כלא איום אשר גם בברית-המועצות ידוע שמו לשימצה, וזהו כלא ולאדימיר. באתי לדבר היום על אסיר ציון לייב חנוך אשר בגיל 13 נדלק בו הניצוץ הציוני. בגיל זה נצמד למכשיר הרדיו ועקב אחרי כל מלה ששמע ב"קול ישראל".

בהתבגרו היה תמיד בשורה הראשונה של הפעילים. היה בין יומי ומארגני להקה יהודית בשפת יידיש, שנסגרה על-ידי השלטונות מיד לאחר מלחמת ששת-הימים, כי לדבריהם עסקה בטיפוח ההכרה הציונית. היה נטפל לכל אחד ומנסה לשכנע כי הדרך היחידה היא ציונה. חלם ודיבר על עזיבת ברית-המועצות בדרך מחתרית. בשנת 1970 נאסר יחד עם 12 חבריו, ביניהם גם רעייתו מרי, כאחד הנאשמים במשפט המטוס, משפט לנינגרד הראשון. כמה שבועות לפני המשפט אמר לאדם קרוב לו: אנו יוצאים לפעולה שייתכן שלא נחזור ממנה. אך אין אנו הולכים להציל את חיינו. המדובר הוא לא באותם מספר האנשים שינסו לעזוב את ברית-המועצות במטוס. כוונתנו לעורר ולזעזע את העם היהודי ואת העולם כולו כדי שישמע קולה של יהדות ברית-המועצות.

בצוואה שהשאירו כל אסירי משפט לנינגרד בא ידי ביטוי הרעיון הזה והודגשה ההרגשה הזאת. הצוואה

**בן-ציון קשת (הליכוד):**

אדוני שר-החוץ, היית צריך, לפחות, לאפשר לי לסיים את דברי בשעה שאני פונה אליך בנוסח זה. אדוני, אני דיברתי על חבר-הכנסת בגין מכיוון שזו הייתה הצעתו ומכיוון שהוא אימץ את אסיר ציון זה. מכאן אני רוצה להמשיך, ולולא היית מפסיק אותי יכול הייתי לסיים את המשפט בריח שבה התחלתי אותו. צר לי שהפסקת אותי, כי אני באמת החלטתי לא לבקר וגם להגיד שבהחלט נעשים מאמצים גם על-ידי הממשלה וגם על-ידי ורעות שונות של הממשלה.

נאולה כהן (הליכוד):  
חייבים להיעשות.

**בן-ציון קשת (הליכוד):**

אני באתי כאן היום לדבר על המאחד. אני יודע שבעניין אסירי ציון ייתכנו הבדלי דעות בינינו על דרך, על עוצמת הפעולה, אבל לא על הדאגה של כולנו לאסירי ציון. את זאת רציתי להגיד.

חברי הכנסת, קשה למרי חנוך, הנמצאת אתנו היום בכנסת, להיות מנותקת מבעלה. למרי גם אח אסיר ציון, יוסף מנדלביץ' שנידון ל-12 שנות מאסר; קשה ליגאל הקטן: הוא בן 6 ונולד כאשר אביו כבר היה כלוא; קשה לבני משפחתו, לידידי הרבים; קשה לכל משפחות אסירי ציון, לרעייה וידידיהם; קשה לכולנו. הבה נפעל, ואז נוכל להגיד: את שלנו עשינו. ואז גם תהיה תקווה שלא ירחק היום שבו נוכל לחבק את כל אסירי ציון כאן במולדת אשר למענה הם לחמם, לוחמים, נותנים ומסירים את שנותיהם היפות.

אדוני היושב-ראש, אבקש לכלול את הצעתי בסדר-יומה של הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר החוץ, לתשובה.

**שר-החוץ י. אלון:**

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחרונה חלה החמרה במצבם של האסירים היהודיים בברית-המועצות. תופעה זו אי-אפשר לבודדה מההתקפה המחודשת המתהלת בטונים גבוהים מבעבר נגד יהודים בכל אמצעי התקשורת הסובייטיים. אי-אפשר גם לשנות בנימתה האנטישמית.

אריה (לייב) חנוך, חשמלאי מריגה בן 33, הוא קרבן של יחס בלתי-אנושי מצד השלטונות הסובייטיים. עוד לפני שהתחילה העליה מברית-המועצות בשנות ה-70 נאבקו הוא ובני משפחתו האמיצים על זכותם לעלות לישראל. לא רק שלטונות ברית-המועצות סיר-בו להתיר את עלייתם אלא שעוד נאמר להם בהדגשה כי לעולם לא יזכו לקבל אשרת יציאל ישראל.

כוכור, ביולי 1970 נאסר לייב חנוך יחד עם חבריו בשדה-התעופה ליד לנינגראד. במשפט לנינגראד הראשון הזכור לשימצה נידון ל-15 שנות מאסר במחנות של משטר חמור. כאשר הסובייטים הודיעו שהמשטר שלהם חמור — תארו לכם כמה הוא חמור באמת. הזעם שעורר המשפט בדעת הקהל העולמית, פניותינו ופניות ממשלות בעולם ופניותיהם של אירגונים ואישים בין-לאומיים הביאו להמתקת כלשהי בעונשים של כמה מן הנאשמים, וללייב חנוך נקבעו 10 שנות מאסר. הוא נשלח למחנות

אדוני היושב-ראש, אקרא כמה קטעים ממכתביו אשר יוכיחו על מה חושב אסיר ציון. ואני מצטט:

"כדי לשמור על שלמות הארץ צריך היה להקים מאות ישובים, וקודם כל בשומרון." והוא ממשיך: "את המכשול להקמת ישובים חדשים יש לחפש לא במחסור באנשים הרוצים לעבור מן העיר אל הכפר אלא בכך שהחוגים הקובעים מעכבים כל השנים את הקמת הישובים החדשים." ובמקום אחר הוא כותב: "האומנם לא הוסרה עד כה מעל הפרק השאלה של מסירת יהודה ושומרון לירדן?" ובמקום נוסף הוא מת-עניין אילו שינויים חלו בסיעות בכנסת. הוא שואל על סיעת ר"צ ומוכיר את חברת-הכנסת שולמית אלוני; הוא שואל על הסיעה הסוציאליסטית הבלתי-תלויה והוא מוזכר את חברת-הכנסת לויבה אליאב. הוא כותב על התוצר הלאומי, על העלאת שכר הלימוד, על גילויי נפש בסנין, על ההתנגשויות בשכונת התקווה וגם על השתתפות הספורטאים היהודיים באולימפיאדות.

בכול מתעניין לייב חנוך, לכול הוא דואג, רק על גורלו אין הוא בוכה אלא מביע את אמונתו בעתיד. וכך הוא כותב: "עוד 3 שנים אקביל את יום השנה" — הוא מתכוון ליום השנה למאסר — "כאן, ולאחר מכן אחיה עמכם בבית." זוהי רוחו של אסיר ציון לייב חנוך. זוהי רוחם של אסירי ציון שלנו.

אדוני היושב-ראש, עלינו לעורר את דעת הקהל העולמית. עלינו להפעיל את הפארלאמנטים בכל העולם. הפעם מדובר בפיקוח נפש ממש, ואז נשכח את המסורת המפוארת של עמנו כאשר מדובר בפיקוח נפש.

חברת-הכנסת מנחם בגין, אשר אימץ את אסיר ציון לייב חנוך, ואשר לצערי, מפאת מחלה, לא יכול היה היום להביא את ההצעה, פועל זה שנים למען אסירי ציון. התנהלה שיחה בנושא זה בינו לבין מר פורד נשיא ארצות-הברית לשעבר. הוא ניהל שיחות עם ד"ר קסינ' ג'ר, שבעקבותיהן נערכה פגישה בין קסינג'ר לבין דוב' ריגין. בהיוודע על עירעור מצב בריאותו של לייב חנוך פנה חברת-הכנסת בגין אל מר אלן פואר, נשיא האסיפה הלאומית הצרפתית, ובימים אלה שוחח גם עם יושב-ראש מועצת אירופה, ד"ר צ'רניץ, שביקר בכנסת.

אין זה מספיק, חברי הכנסת. אין זה מספיק, אדוני שר החוץ. השאלה היא: האם מדינת ישראל ערשה די הצורך למען גיבוריה הנמקים למען ציון בכלא האכזרי? האם לא הגיע הזמן שנקים מוסד עליון אשר תפקידו יהיה לבחון, להדריך ולנהל את המלחמה למען שיתרור אסירי ציון? הבה נתייחס אל אורחיהם הכלואים שם כאל שבוים מלחמה, ואל אלה שחלו בשבי — כאל פצועי מלחמה שבויים.

אדוני שר החוץ, החלטתי היום לא לבקר ולא לבוא בטענות.

שר-החוץ י. אלון:

כבר עשית זאת.

**בן-ציון קשת (הליכוד):**

אדוני שר החוץ, האם זה מה שעשיתי?

שר-החוץ י. אלון:

עשית זאת כאשר דיברת על מעשיו של חברת-הכנסת בגין.

לכל מי שזכויות אנוש יקרות לו לקום ולהתגייס ולהשמיץ את קולו ואת מחאתו נגד ההתנכלות המחמירה המסכנת חייהם של עשרות אסירי ציון, מאות משפחות של פעילי העלייה, אלפים שביקשו היתר לעלות לישראל וסירבו להם. ואנחנו, כמוכן, מתלכדים עם כל ישראל בתפוצות בתחושת סולידאריות עמוקה עם השבט היהודי הגדול שמצפה לעזרתנו.

ויורשה לי על דעת הכנסת כולה, אדוני היושב ראש, לשגר מעל במה זו ברכת עידוד לאריה (לייב) חנוך ולכל הנמקים בכלא סובייטי על שום שאיפתם לחופש ולעלייה. אנו נמשיך לפעול למענם ללא הפוגה. בשם הממשלה והעם כולו הנני פונה אל שלטונות ברית-המועצות בכל לשון של בקשה ותביעה לעשות צדק: לשחרר מייד את לייב חנוך ולהתיר לו להתאחד עם בני משפחתו כאן בארץ.

יש אפשרות לדון על אמצעים נוספים ועל מחשבות נוספות, אדרבה ואדרבה. לכן אני מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדת החוץ והבטחון, או בוועדת המישה המיוחדת של אותה ועדה, על-מנת לשמוע פה טיפוסים נוספים ולחשוב מחשבות נוספות על מה שלא עשינו ועל מה שאפשר עוד לעשות למען אחים במצוקה.

היו"ר פ. שינמן:

כל חברי הכנסת מצטרפים לברכת העידוד שנשלחה על-ידי שר החוץ וכולנו מאחלים ברכת רפואה שלמה והחלמה מהירה ללייב חנוך.

אני שואל את חברי-הכנסת בן-ציון קשת אם הוא מסכים להעברת ההצעה לסדר-היום לוועדת החוץ והבטחון.

בן-ציון קשת (הליכוד):  
כן, אדוני.

היו"ר פ. שינמן:

אם כן, יש הצעה אחת לפנינו: להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת בן-ציון קשת לוועדת החוץ והבטחון.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

לאסירים פוליטיים במורדוביה, ואחר-כך למחנה 35 בקירבת העיר פרם בסביבות הרי אוראל. יודעי דבר מספרים לנו ששם המשטר חמור יותר מאשר במורדוביה. כאילו לא די בכך, ובעודו אסיר, הועמד באוגוסט 1975 בפני בית-דין פנימי וגושט ל-3 שנות מאסר בכלא ולאדימיר הידוע לשימצה, שתיאר אותו בעוז ידידי חברי-הכנסת קשת. באוגוסט 1976 הוכנס לצינוק של כלא זה: צינוק בתוך צינוק.

התנאים הבלתי-אנושיים של מאסרו השפיעו קשה על מצב בריאותו, ולפי ידיעות, אם גם מקוטעות, שהם תננו בעד "המסכים" השונים סובל אריה חנוך מדי-מומים פנימיים ויש חשש לחייו.

ממשלת ישראל ביקשה ממשרד החוץ של הולאנד לברר באמצעות שגרירותה במוסקבה — אותה שגרירות המייצגת את האינטרסים של ישראל בבירה הסובייטית — מה מצבו של האיש ולנסות להושיט לו עזרה. פנינו במקביל לגורמים ידידותיים בחוץ-לארץ — מוטב לא לנקוב בשמותיהם — וביקשנו את התערבותם אצל שלטונות ברית-המועצות. אזכיר את פעלו של חבר הקונגרס של ארצות-הברית, סטיפן סולארז, שפנה לשגריר ברית-המועצות בווינגטון, פנה במברקים אל התובע הכללי של ברית-המועצות ואל מנהל כלא ולאדימיר בבקשה נמרצת שיינקטו צעדים למען אריה חנוך. פנייה דומה אל התובע הכללי נעשתה על-ידי קבוצה מכובדת של משפטנים מגיו-יורק. הממונה על ועדת בתי-הסוהר בניו יורק, מר בן מאלקולם, פנה למנהל כלא ולאדימיר. האיגוד המקצועי של החשפלאים, שאימץ את לייב חנוך, התגייס גם הוא למענו. קהילות יהודיות שיגרו מברקים רבים למשרדים ולאישים בברית-המועצות. הליגה לזכויות האדם ואירגוני המשפטנים בצרפת שלחו מברק אועקה אל השלטונות הסובייטיים. גם בקאנאדה, באנגליה ובי כמה ממדינות אמריקה הלאטינית נתבקשו ידידים לפעול למען שיקומו הגופני — על רוחו העזה אנו יודעים — שיחזרו והתרת עלייתו ארצה.

כבוד היושב-ראש, מצער שגורמים בין-לאומיים מכובדים, שבדרך כלל הם ערים לפגיעות בזכויות אנוש, אינם מפנים תשומת-לב מספקת לבעייתת של הקהילה היהודית בברית-המועצות בכללותה. והרי כאן אין מדובר אך ורק בנקמות אישית: יש כאן נקמות באדם בשל אומץ לבו וגבורתו הראויים לשמש מופת לכמה דורות לוחמים יהודיים. יש כאן בעיה של העם היהודי בברית-המועצות אשר רק מעטים ממנו זוכים בזכות הגדולה לצאת ולהתחבר אל אחיהם. אני קורא מעל במה זו

## 2. שאלת אי-חיבור הכפר אלמפג'ר לרשת המים

האוויר המזוהם של הנחל ותמה כיצד יכולים בני-האדם, המתגוררים בצד הכביש ועל-יד הנחל, לחיות? כיצד יכולים בני-אדם אלה להמשיך ולחיות על-יד הוזר המה הזאת? אבל, כנראה, חוסר הברירה והרצון העז להיות חזקים יותר מכל זוהמה ומכל עוולה.

אולם מעטים יודעים על התושבים הערביים הגרים שם; מעטים יודעים על סבלם ועל חייהם הבלתי-אנושיים, אף כי המקום נעשה לאחרונה מפורסם, כאשר הורכבה ונבנית בקירבתו תחנת החשמל בחדרה.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, שהנושא שלה הוא כלהלן: שאלת אי-חיבור הכפר אל-מפג'ר לרשת המים. יביא את ההצעה הזאת חברי-הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי מכם, חברי הכנסת, לא עבר בכביש החוף תל-אביב-חיפה ולא חצה את נחל חדרה? מי מכם לא הריח בנסיעתו המהירה את

התושבים. העליתי את בעיות התושבים בוועדת הפנים, בשאלות לשר הפנים, לשר העבודה ולשר החקלאות. חשבתי שאפשר לקדם במשהו כמה מתיבעותיהם הפשוטות ביותר של תושבים אלה. נציגי משרד הפנים אמרו שהמקום מיועד להיות פארק כללי על שפת הים ויש לפנות את התושבים למקום אחר. על כן דיווחתי את הדרישות המינימאליות ביותר שלהם לשתות מים; על כן אין נותנים להם רישיונות בנייה; על כן אין נותנים להם לחיות כבני-אדם. חשבתי שאפשר לפתור, לפחות, את מצוקת המים ולחברם לרשת הארצית, אך אחרי שנתיים וחצי של טיפול, מכתבים, שאלות, טל-פונים ופניות של התושבים עצמם ושל נגזלת תמונה מועזת של ביורוקרטיה, של כחש לצרכי אנוש, של חוסר מצפון מצדם של האנשים הקובעים בבעיות.

חברי הכנסת, הגשתי שאלתה לשר החקלאות בעניין המים לפני כשנתיים. הוא ענה שמתקיים משא-ומתן עם חברת "מקורות", וכאשר קו המים מהרשת הארצית יגיע לשטח שעליו הולכת ומוקמת חברת החשמל — זאת לשון התשובה שלו — תימצא הדרך לחבר את הכפר לרשת המים. אולם דבר לא זו.

במאי 1976 הגשתי עוד שאלתה לשר החקלאות בנושא. השר ענה ב-21 ביוני 1976 בכנסת שהוא מוכן לעזור לחיבור תושבי ערב אלמפג'ר לרשת המים ושל על ועד התושבים לפנות לנציבות המים לקבלת מיכסת מים לחתום על חוזה עם חברת "מקורות" לאספקת מים. — ציטטה מתשובת השר. משא-ומתן מייגע התנהל בין התושבים לבין "מקורות", עד שב-8 ביוני 1976 שלחה "מקורות" מכתב לוועד הכפר, ובמכתב התנצלות על האיחור בתשובה. שם נאמר: כל אספקת מים מותנית בהקצבה מאושרת מנציבות המים. מערכת הקווים, המספקים מים באזור, רחוקה. וכאשר יגיע הקו לקרבת חברת החשמל והחברה תסכים לחבר אותם, "מקורות" תהיה מוכנה לטפל בחיבור הכפר לרשת המים.

חודשים עברו, כאשר רשות אחת זורקת את התושבים לרשות אחרת, עד שמפקח המים הארצי הודיע ב-21 בספטמבר 1977, במכתב מס' 2050, שנציבות המים מסכימה להקצב 3,000 עד 4,000 קוב מים ומציעה שיחברו את הכפר לקו המים הקרוב ביותר שהוא חברת החשמל. התישבים רצו ועמלו להקים אגודה שיתופית לאספקת המים, שילמדו כ-1,000 לירות דמי רישום להקמתה ופנו לחברת החשמל להסכים לחיבור כפרם לקו המים של חברת החשמל, על-פי הסכמתה של הנציבות.

אף-על-פי שחברת החשמל הסכימה קודם לכן שהכפר יקבל מים מהקו של חברת החשמל אם נציבות המים תקצב מיכסת מים — עתה חזרה בה חברת החשמל מהסכמתה, וזאת במכתב מתאריך 28 בנובמבר 1976 שבו הודיעה למשרד החקלאות שהעניין הועבר לשיקולו של היועץ לעניינים ערביים במשרד ראש הממשלה. החברה מפנה תשומת-לב של משרד החקלאות לכל שהמקום מיועד לפינוי. לכן משרד ראש הממשלה יטפל בהעברת תושבי הכפר למקום אחר. כאשר פונים למשרד ראש הממשלה בחיפה, התשובה היא: לא ניתן לכם מים היות שמטפלים בהעברת התושבים.

האם יש ציניות גדולה יותר מזו והתכחשות גדולה יותר מזו לצרכים האנושיים ביותר של התושבים לשתית מים נקיים? אפילו קיימת תכנית להעברתם מהמקום

300 הנפשות הגרות שם הן דור חמישי לכמה משפחות שגרו במקום לפני שנים רבות. קוראים למקום "ערב אלמפג'ר", אבל קוראים לו גם "הפציעה הערבית". לגבי משרד הפנים מקום זה אינו קיים במפה שלו כיישוב, אבל אוכלוסיית המקום גרה שם עוד מלפני שלטון המאנדאט הבריטי. התושבים גרים ב-60 בקתות וכוכים, בקירוב, ב-5 בתים רעועים, לערך, היות שמשרד הפנים אינו מרשה להם בניית בתי אבן. בית-הספר במקום, המכיל יותר מ-120 תלמיד ב-8 כיתות, בנוי מפחים וקרשים, דולף בחורף ושורף בקיץ. כשניסו התושבים, לפני כ-5 שנים, לבנות 2 כיתות, באו בפקודת בית-המשפט והרסו להם את אשר בנו. אף כי 60 מהתלמידים הם בני העיר חדרה הבאים ללמוד שם, אין עיריית חדרה מוכנה לנקות אצבע ההחזקה בית-הספר, לשיפוצים ולתחזוקת חדרים. אין בכפר חשמל. האור בלילה הוא מנורת הנפט. יותר גרוע וחמור הוא העדר המים מבתי התושבים, כשכל המקור הדל שלהם למים הוא מעיין צחיח ומוזהם בקרבת מקום ליד נחל חדרה. אפילו מעיין זה עמד להיחסם בעקבות חפירות להנחת קו טלפון על ידי משרד התקשורת, ורק בעקבות זעקות ופניות דחוף פות והתערבות מבקר המדינה שונתה התכנית והתושבים ממשיכים "ליהנות" משתיית המים המזוהמים.

אפילו אמצעי תחבורה לחדרה, המרכז הקרוב אליהם, אין. לעזרה רפואית דחופה הקשר היחיד עם העולם החיצון הוא הטלפון במושב הפציעה. חולים צריכים ללכת קילומטרים להגיע לרופא. על הכביש המהיר הנובר על-יד כפרם לא עוצרים אוטובוס או מכונית. חיים עלובים וקשים ביותר הם מנת חלקם של תושבי הכפר ערב אלמפג'ר. תושבי המקום נושלו מחלק הארי של אדמותיהם. כשהממשלה העבירה את האדמות לבני לוח חברת קיסריה. משפטים ממושכים התנהלו עוד בזמן המאנדאט ובימי מדינת ישראל; ועכשיו, בעזרת הממשלה ובגיבוייה, נושלו התושבים מזכויות על האדמה שלהם. חברת "קיסריה", בבעלות הבארון רוטשילד, שמה את ידה על אדמות התושבים. מעט מאוד נשאר להם, וחברת החשמל טוענת עתה אפילו לבעלות על שטח הכפר ועל הבתים שבהם גרים התושבים. חברת החשמל וחברת "קיסריה" פועלות עכשיו לסילוקם ממקומם. אפילו החלוקת הקטנות שנשארו לתושבים — באה חברת החשמל וגידרה אותן למרות תחנות התורשים וזעקתם. ומי 300 הנפשות הפשוטות, מי הם אותם הערבים האומללים מול חברת החשמל הנשענת על גבה הרחב של הממשלה?

תושבי המקום חיים על עבודה קשה ועל זעת אפם כעובדים בפרדסים או כפועלים בעלי מקצוע בחדרה. תושבי ערב אלמפג'ר חיים בקרבתו של כביש סואן שכל המדינה עוברת בו. הם חיים בלב המדינה, אך למעשה, הם לא קיימים בעיני רשויות הממשלה ושי-רותיה. במשך כל שנות קיום המדינה לא זכו תושבי "הפציעה הערבית", כפי שקראו להם, לשום תשומת-לב, לשום דאגה. הם קוראים לעצמם "היחומים העווי-בים".

הבעיה הדחופה ביותר של תושבים אלה היתה ונשארה עתה בעיית אספקת המים לבתיהם: בעיית שיחזור הבנות מהדלי והפח על ראש ההובלת מים מהמעין המזוהם בקרבת נחל הביוב של חדרה. ביקרתי במקום לראשונה עוד בתחילת 1974 ועמדתי מקרוב על סבל

באמצעות כל הצינורות, אך הצינורות אטומים ואין מי שישמע את דברי תושבי הכפר.

מעל בימה זו פונה אני לכנסת למען תושבי הכפר הקטן הזה כדי שיוכו סוף סוף לחיות בכבוד בבית אנושי, כבני-אדם שווי זכויות, ובראש וראשונה לספק להם בדחיות מים נקיים. כאשר המדובר באוכלוסיה אומללה כזאת, משוללת זכויות — אין באולם הזה מי שישמע את הזעקה; כאשר מדברים על קיפוח זכויות בברית-המועצות, על אסירי ציון — יש קול תרועה לדיבור חסר שחר. אינכם רוצים לראות מה שקיים בבית הזה, אתם רוצים לחפות על דברים. אבל לא ניתן לחפות על גזענות בבית הזה, במולדת הזאת; ניאבק כאן לשוויון זכויות לבני האוכלוסיה הערבית וניתן להם לחיות חיים מכובדים במולדת הזאת.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לסגן שר החקלאות, תתשובה.

סגן שר החקלאות ג'. מועדי:

צר לי שחברי-הכנסת טובי השמיע טענה כאילו מצבם של ערביי אלמפג'ר נובע מאפליה. אני מכיר תושבים ערביים ויהודיים החיים בארץ, ואני יודע כי תושבים ערביים חיים בתנאים טובים יותר מאלה של תושבים יהודיים. אכן, מצבם של תושבי אלמפג'ר אינו נובע מאפליה אלא מכוח הנסיבות.

המוסדות הנוגעים בדבר, לרבות ועדת הפנים, הח' ליטו, בהסכמת ועדת הבדואים העליונה, כי של לפעול להעברת הבדואים תושבי הכפר אלמפג'ר ממקום מושבם הנוכחי שאינו מאפשר פיתוח תשתית ושירותים ראויים לתושבים. לצורך זה הוקמה ועדת-מישנה לוועדת הבד"ר אים, וזו הציעה שלושה ישובים שאליהם יועברו תושבי אלמפג'ר מרצונם.

הישובים המוצעים הם: כפר מצר, פרדים, ג'סר אלזרקא. לצורך זה אף נעשו צעדים בשטח על-ידי פריצת כבישים, הכנת מגרשים והקצאתם בשלושת הישובים. יש גם נכונות לפצות בצורה הולמת ביותר את תושבי הכפר תמורת צריף המגורים והרכוש במקום שבו הם חיים כיום. מובן שתושבי אלמפג'ר רשאים לעבור לכל ישוב מוכר אחד ויקבלו פיצויים הולמים וכל סיוע הדרוש לכך.

לא היתה להסכמה לחבר את הכפר לרשת המים אף כי היתה נכונות לכך מצד משרד החקלאות. בדיקה שנערכה בדבר האפשרות לחבר את הכפר זמנית לרשת המספקת מים לתחנת הכוח של חברת החשמל העלתה כי כמות המים ולחץ המים אינם מאפשרים חיבור כזה, אף לא באופן זמני. בעיית תושבי אלמפג'ר תיפתר בקלות אם ייענו להצעות לעבור לכפרים שהוזכרו, שבהם קיימים תשתית ושירותים ברמה נאותה.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר פ. שינמן:

האם חברי-הכנסת טובי מסכים?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
אני מסכים להעביר את ההצעה לוועדה, אבל לוועדת הפנים שדנה פעם בנושא זה והיא מצויה בבעיה.

— האם צריך להשאיר 300 נפשות במצב כה קשה אפילו ליום אחד, כשהילדים גידונים לשתיית מים מהולים בביוה של חדרה? צינור המים מצוי עתה במרחק של כ-900 מטרים בלבד מבתי הכפר, והרשויות למיניהן וחברת החשמל דנות את הכפר לצמא ולשתיית מי ביוה. היכן נשמע כדבר הזה? זוהי התעללות שאין כמוה באזרחים, והשלטונות מרשים לעצמם לנהוג כך אך ורק מפני שה- תושבים הם ערבים.

ועתה, נוסף לשלילת זכותם לשתיית מים נקיים, באים מוסדות שונים ומפעילים לחץ כבד על התושבים לוותר על זכותם על המקום. באים לאשה המבוגרת — הזקנה, שנטרפה עליה דעתה והנמצאת במרפאת בראנדייס, אשה בגיל 76, חולה משותקת — ומחתימים אותה בערמה על מסמך שבו היא מוותרת על זכותה לגור במקום שבו נולדה ובו נולדו אבותיה. כל מוסדות הממשלה ומשרדיה יודעים שתושבי ערב אלמפג'ר לא רוצים לעבור ממקומם. תושבי הכפר דורשים טיהור הנ' חל מזהומו, הכרה בישוב שלהם ככפר מוכר; דורשים לאפשר להם לבנות בית-ספר אנושי לילדיהם, התקנת טלפון בכפר, סידור חתובה ציבורית מכפרם לחדרה; הם תובעים מחברת החשמל שתסיר ידיה מאדמותיהם; ומעל לכל תובעים אספקת מים נקיים וחיבורם אל רשת המים של "מקורות" או של חברת החשמל.

חברי הכנסת, כל פעם שאנו מעלים נושא בקשר למצבה של האוכלוסיה הערבית — שלעיני כל נראה שמצבה לא בסדר, שיש הונחה גדולה, כמו, למשל, מצב הצינור הערבי או מצב תושבי הכפר ערב אל-מפג'ר — אומרים שזאת שגיאה, מחדל. אנחנו אומרים: זהו פרי באושים של מדיניות האפליה הלאומית כלפי האוכלוסיה הערבית, מדיניות גזענית הדנה את האזרחים הערביים להיות תושבים ממדרגה שנייה או ממדרגה שלישית. הכפר ערב אלמפג'ר הוא כתם שחור על מצב הממשלה הזאת. בושה והרפה היא שאחרי 29 שנים עדיין קיים ישוב ערבי הסובל כה קשה, שנגזר על תושביו לחיות בתנאים כה קשים, בלי בית אנושי, בלי מים ובתנאים של סביבה מזוהמת הגורמת למחלות ולליקויי בריאות.

חברי הכנסת, ב-3 במארס 1975, לפני שנתיים, כתבנו תושבי כפר ערב אלמפג'ר לשר הפנים, "האב הגדול", מכתב שבו שפכו את מכאוביהם ותביעותיהם. בין היתר כתבו על מצב אספקת המים בספר, תיארו את זוהמת המים המלוכלכים, כתבו שהזמינו את ראש עיריית חדרה אשר בא למקום, נמנע מלטעום את מי המעיין, כי ידע שהם מזוהמים, ולא יכול היה להיעזר כמש דקות במקום ולנשוט, כי הירחות והזיהום עברו חל גבול. ובסוף הם מסיימים את מכתבם: "לא הש' למתי עם המצב שנתקלנו בו ושהמוסדות, כאחראים ישירי רות לתושבים, לא ישמעו את צעקתנו ושוללים זכויותינו ומזלזלים בכל דרישותינו. אני מרגיש יחד עם כל התור שבים בכפר כי הסיבה היחידה היא אולי היותנו ערבים בסביבת מגורים של יהודים, למרות נאמנותנו למדינה. מעולם לא קרה מקרה אשר, חלילה, את שמו של הכפר בכל המובנים. תושבי הכפר יודעים כנאשים אשר יודעים לשמור על כבודם ומתפננים בכבוד ובכור חות עצמם." כך כותב נציג ועד הכפר.

אלה דברי בני-אדם אשר סובלים ומביעים את זעקתם

## ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

הי"ר פ. שינמן :

נעביר זאת לוועדת הכנסת שתחליט לאיזו ועדה להעביר את ההצעה. אנחנו מצביעים.

### 3. ביקורו הקרוב של מר יצחק רבין, ראש הממשלה, בארצות-הברית

ממשלה, ראש ממשלת ישראל, חלש, צולע על קביים של מיעוט בכנסת, כאשר גם מיעוט זה מפוצל ומפולג בתוכו ורק חצי תומך בראש הממשלה, כפי שראינו בוועידה האחרונה של מפלגת העבודה.

שר-החנין י. אלון :

רק אצלכם נבחרים פה אחד, לפי הסגנון הקלאסי.

יצחק שמיר (הליכוד) :

האם רק בגלל זה לא היה כדאי לדחות את הביקור? מאז קום המדינה לא היה לנו ראש ממשלה בעל מעמד כה חלש וכה גטול סמכות מוסרית וציבורית כמו ראש הממשלה דהיום. ודווקא ראש ממשלה זה מתעקש לצאת לשיחות גורליות, הכרוכות בהתחייבויות מרחיקות-לכת שתחייבנה את המדינה והעם בעתיד.

זהרי המדובר הוא לא בעניינים רגילים ושוטפים שגם ממשלת מעבר מופקדת עליהם וחייבת לטפל בהם. בווישנינגטון ידובר על גורל העם ועתיד המדינה, על גבולות ארץ-ישראל, על גורל יהודה, שומרון ועזה, על סיני והגולן, על אירגוני הרצח ותביעותיהם השחצניות, על דרום לבנון. ראש הממשלה יצטרך להביא לפי-ראשי הממשל האמריקני את עמדת ישראל לגבי כל הנושאים האלה. בשם מי הוא יביע את עמדתה של ישראל? מי נתן לו את הסמכות לוותר על שטחי ארץ-ישראל ועל הזכות להתנחל בהם?

אם נביא בחשבון את המיעוט הגדול שהצביע בוועידת מפלגת העבודה נגד עמדת מר רבין ובעד התנחלות בשטחי ארץ-ישראל וגוסיף את משקלו של מיעוט למחנה הגדול השומר אמונים לארץ-ישראל — הרי יהיה גלוי לעין כל שרוב גדול בעם מתנגד להשקפות שמר רבין מתכוון להביען לפני הממשל האמריקני, כביכול בשם מדינת ישראל.

האין זו רמיסה ברגל יהירה ומתנשאת של כל דמוקראטיה של אמת ונטילה שרירותית של סמכות בניגוד לכל דרישות הצדק וההגיון?

אדוני היושב-ראש, גם מנקודת-ראות אובייקטיבית לחלוטין תמוה עיתויו של ביקור זה.

הממשל האמריקני החדש נתון עתה בשלב של לימוד הבעיות של המזרח התיכון. לאחר ביקורו של מזכיר המדינה בארצות האזור הוא מחכה לביקורים של ראשי המדינות באזורנו בווישנינגטון לשם היכרות ושיחות פנים אל פנים עם נשיא ארצות-הברית. ביקורים אלה — מועדם נקבע לחודש יוני השנה: כך סאדאט, כך אסאד, חוסיין ואחרים.

מדוע, אם כן, נחפז מר רבין לנסוע בחודש מארס? האם הוא יוכל עתה לענות בהצלחה על הטיעונים שישמיעו שליטי ערב בחודש יוני?

הי"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום: ביקורו הקרוב של מר יצחק רבין, ראש הממשלה, בארצות-הברית. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמיר.

יצחק שמיר (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מר רבין, ראש ממשלת המעבר, ממשלה הנתמכת עליידי מיעוט בכנסת ובעם, גמר אומר לא לדחות את נסיעתו לווישנינגטון, והביקור המדיני החשוב ייערך בעוד ימים מספר. יהיה זה מפגש ראשון של ראש ממשלת ישראל עם הממשל החדש בארצות-הברית, ובראש וראשונה עם מר קארטר, נשיא ארצות-הברית.

קשה להפריז בחשיבות הדיונים שיתנהלו בווישנינגטון. יועלו בהם הנושאים החשובים והגורליים ביותר של מדינת ישראל והאזור. על סמך שיחות אלה מתכוון הממשל החדש לעצב את עמדתו המדינית באזורנו. לדברים שיושמעו ויישמעו בווישנינגטון עלולות להיות תוצאות רבות-משקל. הם עלולים להשפיע על מצבנו ועתידנו בחודשים הקרובים ובשנים הבאות.

מעל במה זו ומעל במות אחרות התרענו וחזרנו והתרענו ודרשנו שראש הממשלה ידחה את ביקורו עד לאחר הבחירות לכנסת התשיעית ב-17 במאי. לשווא. אנו פונים שוב, בימים המעטים שנותרו עד לנסיעה, ודורשים מראש הממשלה ומהממשלה לחזור ולשקול בעניין ולהחליט על דחיית הביקור.

ראש הממשלה מגיע לבירת ארצות-הברית במצב של נחיתות, חולשה וחוסר סמכות. הוא מכהן כיום כראש ממשלת מעבר שימיה קצרים וקצובים. בעוד זמן קצר תקום בישראל ממשלה שאיש אינו יודע היום מי יעמוד בראשה ומה תהיה מדיניותה.

שר-החנין י. אלון :

הלא אתם יודעים כבר...

יצחק שמיר (הליכוד) :

כיצד איפוא מרשה לעצמו ראש הממשלה ליטול על עצמו את הסמכות והאחריות לנסוע לביקור בעל חשיבות ממדרגה ראשונה ולקבל במהלכו התחייבויות אשר לא תחייבנה אותו ואת ממשלתו בלבד אלא, בעיקר, גם את הממשלה העתידה לקום בעוד זמן קצר?

גם אילו נהנה מר רבין היום מרוב בכנסת ובעם, ספק אם היה זה מן החכמה וההגיונות לצאת לביקור מעין זה חודשיים לפני הבחירות. על אחת כמה וכמה כאשר ממשלתו היא ממשלת מיעוט שאינה נהנית מאמון רב בבית ובעם.

אל נשיא חדש ובוטח של ארצות-הברית, אשר נבחר זה עתה עליידי רוב העם האמריקני, יבוא ראש

שלנגד עיניו אך ורק האינטרס הכיתתי להצלת שלטון המעצער.

הוא אינו מוסמך לכך ואינו מוכשר לכך. הוא חייב, על כן, להתכבד ולהישאר בביתו ולהמתין לפסק-הדין של הבוחר ב־17 במאי.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לסגן ראש הממשלה, לתשובה.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי, לא רק לקה היום חבר-הכנסת שמיר בצרות-עין מפלגתית אלא גם פגע פגיעה חמורה בעקרונות ממלכתיים, שדומה היה עלי שבשנה ה־29 לקיום מדינת ישראל שוב אינם נחלת חברים בסיעה היושבת מימין. ממשלה היא ממשלה של כל דבר — כל עוד מכהנת ממשלה. ראש ממשלה — כל עוד הוא מכהן — הוא ראש ממשלה, ואיננו ראש ממשלה של חלק מישראל.

איתן לבני (הליכוד):

אפילו לפי צווי ריתוק.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אני רוצה לקוות שאין בזה אטאריסם של ימים רחוקים, של הכרה מותנית בהזדהות לאומית.

והפגיעה הממלכתית הנוספת: חבר-הכנסת שמיר, אתה דיברת כאן על נשיא של מדינה ידידותית, נשיא שעד היום התבטא ביטויים, בדברים ובמעשים, שיש בהם ידידות לישראל, והרשית לעצמך לפגוע בכבודו על-ידי אמירה בדבר הומנה מזומנת.

נשיא ארצות-הברית — בחוקף מעמדו כנשיא מעצ-מת-העל הגדולה ביותר בעולם, נשיא אשר חזר והכריז רק לפני שבועיים על התמתן קיום מערכת היחסים המיוחדים בין מדינתו למדינתנו — ראה לנכון, בחוקף אחריותו הגלובלית, ללמוד את המתרחש במזרח התיכון ממקור ראשון ולהכשיר את הקרקע לקראת מאמצים מדיניים בעתיד הרחוק יותר.

האם רצית, חבר-הכנסת שמיר, שלושניגטון יוזמנו אך ורק ראשי מדינות ערב, ואילו ראש הממשלה החוקי של מדינת ישראל יתכבד וישב בביתו ויפקיר אותה זירה, שאתה דיברת עליה, בצדק, כזירה הרת סכנות?

איתן לבני (הליכוד):

ראשי ממשלות אחרים מזומנים לסוף יוני, וזה סוד גלוי לכל.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

חסלת לי, תרשה לי, חבר-הכנסת לבני — — —

(קריאות באולם: — — —)

אל תעורו לי, בבקשה.

הייתי מתרעם אלמלא היה כך שראש ממשלת ישראל יהיה ראשון המזומנים לושינגטון. אני מעדיף שהוא יהיה ראשון ולא אחרון שבהם. כשם שהייתי מרוצה מן העובדה שמזכיר המדינה, סירוס וואנס, נכנס למזרח התיכון בשערי ירושלים.

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קרי-א-ת-ביניים)

האם לא עדיף היה שראש ממשלת ישראל יגיע לושינגטון אחרי או סמוך לביקורי ראשי מדינות ערב?

אלה שאלות רטוריות. ברור ששום נזק לא היה נגרם לישראל אילו היה הביקור נדחה לחודש יוני. דחייה כזאת היתה מתקבלת בהבנה בארצות-הברית וב-עולם כולו, שהרי ישראל מתגאה במשטרה הדמוקרטית, ומשקלן המיוחד של בחירות במדינה דמוקרטית ידוע לכל.

נשיא מצרים, סאדאת, היה בטוח בתוצאות המשאל שהוא ערך בחודש הקודם בארצו. אצלנו, למזלנו, מר רבין אינו יכול להיות בטוח בתוצאות הבחירות במאי.

אם כן, מה החפזון? מדוע הוזמנה ההומנה לבי-קור בחודש מארס דווקא? מפני שראש הממשלה החליט, כנראה, שלמען הצלחתו שלו והצלחת מפלגתו בבחירות לכנסת התשיעית חשוב שהביקור יערך לפני הבחירות ולא אחריהן.

עצם המאמץ למען עריכת הביקור בארצות-הברית לפני הבחירות בישראל כמוהו כהומנה ארצות-הברית להתערבות במערכת הבחירות שלנו, התערבות הפוגעת בעצמאותנו ומגבירה את יכולת הלחץ האמריקני, יכולת שהיא גדולה בלאו הכי מטעמים אובייקטיביים.

הנה כי כן, האינטרסים המפלגתיים הם מעל לכל. הם מעל לדרישות החוק, מעל לגורמות המוסר והצדק, הם עדיפים על האינטרסים הממלכתיים החשובים וה-חיוניים ביותר.

כי מה ערכם של גבולות המדינה, בטחונה, שלומה ועתידה לעומת הרצון להצליח בבחירות ב־17 במאי? —

הנה כך משועבד הכל לצרכים האישיים והמפ-לגתיים של הנאחזים ברסן השלטון בשארית כוחותיהם.

בשטח הכלכלי נוקטת ממשלת רבין מדיניות של "אדמה חרוכה". האם החליט מר רבין לנקוט מדיניות זו גם בתחום המדיני והבטחוני?

האם אצה לו הדרך לושינגטון כדי להפקיר שטחים חשובים, מקודשים וחיוניים לבטחון ארץ-ישראל במחיר סיכוי להצלת שלטון המתמוטט?

אדוני היושב-ראש, באחרונה רבו גילויי החמרה מדאיגים במעבני המדיני. מאז החל הממשל האמריקני החדש לתפקד נחתו עלינו בתקופה קצרה מאוד הפתעות בלתי-ניעמות לחלוטין ומעוררות חרדה לעתיד: בלימת היצוא של מטוסי ה"כפיר", ביטול האספקה של "פצצות ההלם", בניגוד להבטחה מפורשת של הממשל האמריקני הקודם — דבר ללא תקדים — ובאחרונה שמועות על סירוב לאפשר ייצור של חלקי מטוסי פ־16. הצטברות כזאת של עובדות שליליות מתרחשת על רקע של פעילות ערבית ערנית ונמרצת, שמטרתה המיידית היא להדוף אותנו לגבולות יוני 67 ולכפות עלינו מדינה "פלש-תינאית-אש-פית" בתוך ארץ-ישראל, מדינה שמספר חסידיה ותומכיה הולך וגדל בעולם המערבי.

מול סכנות חמורות אלה חייבת מדינת היהודים להתייצב מאוחדת, מלוכדת ונמרצת בהחלטתה להדוף אותן ולהגן על זכותה הטבעית לאדמתה ולשלומה. משי-מה כזאת לא יוכל ליטול על עצמו ראש ממשלה מיעוט.

מנחם ידיד (הליכוד):

יש כלל האומר: אחרון אחרון חביב.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

לכן, גם ערב בחירות, רשאים חברי כנסת ותיקים בשיעור קומתו של חבר-הכנסת שמיר להתעלות מעל חשבוניות קטנוניים ולהציג דרך שצריך לנהוג בה בפארלאמנט כשראש הממשלה יוצא לייצג את ממשלתם בבירה של מדינה גדולה וידידותית.

מנחם ידיד (הליכוד):

אני מבקש לשאול —

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אל תשאל.

מנחם ידיד (הליכוד):

— מדוע ראש הממשלה לא הסכים להופיע לפני ועדת החוץ והבטחון כדי להסביר את הדברים.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

הוא לא הוזמן. כשהוזמן — נתן תשובה חיובית ויופיע.

מנחם ידיד (הליכוד):

זה לא בסדר.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אל תסטי אותי מדרכי.

(קריאה: הוא המצליח — — —)

תצליח בחבריך ולא בי.

מאיר פעיל (מוקד):

תבקשו את הפאספורט שלו, את הדרכון שלו, ממשד החוץ ואל תיתנו לו — — —

סגן ראש הממשלה י. אלון:

יורשה לי להעיר על הסגנון. מה פסול אם במפלגה גדולה נערכות בחירות למנהיגות? אינני בטוח בכלל אם הבחירה האוטומאטית של מועמד אחד ויחיד בכל הנסיבות ובכל השנה היא הדוגמה הדמוקראטית ביותר. אני כבר קראתי בעתונים מי נבחר, ואילו אצלנו לא ידעתי זאת עד לספירת הקולות. לכן, האמריקאים הדמו-קראטיים האלה יודעים להעריך כאשר ראש רשימה, שהוא עדיין ראש ממשלה ואני מאמין שיהיה ראש ממשלה גם אחרי הבחירות הקרובות, נבחר מחדש על-ידי מפלגתו. גם מועמדים אמריקנים לא נבחרים תמיד ברוב מכריע לכהונותיהם, בין לנשיא ובין לתפקיד אחר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הנשיא פורד נבחר ברוב קטן, אבל הפסיד בבחירות.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

מרגע שנבחר — נבחר. כל הכבוד לנבחר וכל הכבוד גם לאלה שלא נבחרו.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר — — —

סגן ראש הממשלה י. אלון:

תניח לי. אני לא מסכים. איש לא הפריע לחבר-הכנסת שמיר, אל תפריע לי. אל תהפכו כל דיון קצר, חסר ערך כמעט, לעניין כלל-לאומי.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כל דיון בכנסת הוא עניין בעל ערך.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

תחזק עלולות על עגלות, שב בעגלתך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

צריך לכבד את הכנסת.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אל תטפס על כל העגלות.

ידידיה בארי (הליכוד):

כשצ'רצ'יל יצא לוועידת פוטסדאם הוא לקח אתו את ראש האופוזיציה.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אנחנו עדיין לא יוצאים לוועידת שלום.

(קריאה: והוא לא צ'רצ'יל.)

מאיר פעיל (מוקד):

ההשוואה הזאת לרבינו ולבגין איננה שווה.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אחרי שגם אתם לא מתמודדים עם אישיותו של צ'רצ'יל, אני מניח שתשרו לי לסיים.

ראש הממשלה מתכוון להציג לפני נשיא ארצות-הברית את עמדותיה של הממשלה כפי שהתגבשו בתקופת כהונתו, כאשר ממשלתו זכתה ברוב גדול בכנסת. אין הוא מתכוון ולא ביקש ייפוי כוח ממשלתו להעלות הצעות חדשות. אבל חשוב מאוד שהחלטותיה של הממשלה, שהן בתוקף, תלווינה דברי הסבר והערכת מצב וניתוח הסיכויים והצבעה על הסיכונים, כדרך שעושים בדי-לטי בין ידידים, בין ידידים שלעיתים יש ביניהם גם חילוקי דעות.

אילו היה ראש הממשלה דוחה את נסיעתו, היה פוגע, לדעתי, באינטרס לאומי גדול, כי דחיית נסיעתו של ראש הממשלה הישראלי לוועידת פוטסדאם איננה מחייבת את נשיא ארצות-הברית לדחות את ביקוריהם של האי-חרים.

מכיוון שאנחנו עומדים לפני בחירות, אדרבה, נסיעה זו באה כדי לקבוע דבר שהבחירות לא תוכלנה לשנות. אוכיר לכם דבר שבוודאי לא נשכת, שלגבי פשרות טריטוריאליות יהודה ובשומרון — על-פי הדעותיהם של ראש הממשלה הקודמת ושל ראש הממשלה הנוכחית — רשאית הממשלה לשאת ולתת, אבל איננה רשאית לחייב את מדינת ישראל בטרם תוכרע הסוגיה בבחירות.

והנה רצה המקרה שעד לקיום הבחירות בישראל לא תתכנס ועידת ז'נבה — אם כי לא אנחנו נושאים באחריות לדחיית הוועידה — ורצה המקרה שלקראת אותן הבחירות הובהרו המצעים עד כדי כך שלציבור הבוחרים תהיה ברירה בחירה. מפלגת העבודה ואתה המערך



לארצות-הברית היתה מלחמה. לא רק ממשלת ישראל מונעת את השלום במזרח התיכון. הממשלה לא היתה יכולה למנוע כינוסה של ועידת ז'נבה אילולא הגיבוי האמריקני. ארצות-הברית — מתוך שיקולים שלה, לא מתוך שיקולים ישראליים, מתוך שיקולים גלובאליים שלה נגד תנועות שיחרור לאומיות ערביות ואפריקניות ומתוך רצון להחזיר את ההשפעה של אילי הנפט והנשק האמריקניים, את ההשפעה של המונופולים האמריקניים — חושבת שלה כדאי לעכב ככל האפשר את הפתרון של בעיות המזרח התיכון. אצלם החישוב הוא, בעזרת ממ-3 שלת ישראל, בעזרת סעודיה, בעזרת הפאלאנגות הפא-שיסטיות הלבנוניות, להעביר מאקסימום גורמים במזרח התיכון לצד ארצות-הברית.

ממשלת ישראל היא, למעשה, גרורה אמריקנית. תלויה מצד אחד — אבל תלויה מרצון, משועבדת מרצון — ומצד שני, כפי שכתוב במקרא —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
נקווה שזה שינוי מהפכני אצלך.

מאיר פעיל (מוקד):  
אפשר להגיד שהממשלה איננה הגורם הפוליטי היחיד התלוי ומשועבד.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
— — — ומצד שני — עבד כי ימלוך. אילו ממשלת ישראל היתה עצמאית, אילו היתה פועלת למען האינטרסים של עם ישראל, לא היתה לוקחת כסף מהסי.אי.אי. כדי להחזיר את האמריקנים לאפריקה. אילו היתה דואגת לעם ישראל בלבד, לא היתה עושה שירותים מיוחדים אלה לארצות-הברית — לא בשם האינטרסים שלה אלא מתוך גישה אידיאולוגית אנטי-קומוניסטית, אנטי-סוציאליסטית, שהיא היסוד במדינות החוץ השראלי, ועל מובח זה מוכנים להקריב את מדינת ישראל ואת עם ישראל.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
בינתיים התברר שאת הכסף מהסי.אי.אי. מקבלים הערבים ולא הישראלים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
עכשיו צריך היה ללכת לז'נבה ולא לושינגטון, עם אש"פ ולא עם אש"ל והרפתקאות, במסגרת הדטאנט ולא נגד הדטאנט, כפי שאתם פועלים, ועם ערובות בין-לאומיות.

האם אתם באמת חושבים שתוכלו בעזרת ארצות-הברית לכפות מצב שלעם הפלשתינאי לא תהיה מדינה עצמאית? אתם בעצמכם יודעים שרוב מדינות העולם במזרח ובמערב תומכות בזכויות של העם הפלשתינאי להקים מדינה עצמאית בגדה וברצועה לצד מדינת ישראל. אף אחד אינו מקבל את עמדתכם נגד עצמאותו של העם הפלשתינאי, כמו שאף אחד אינו מקבל עמדתכם נגד עצמאותו של ישראל. לכן הפתרון ברור כל כך: הכרה הדדית בזכויות, הליכה לז'נבה לעשות שלום. כל השאר רק מסכן אותנו, את עם ישראל ואת העמים הערביים, במלחמה נוספת. הדברים ברורים ומקובלים על רוב מדינות העולם, לא רק על החוגים

הבהירו את עמדתם בנושא המחלוקת, והליכוד גם הוא הבהיר את עמדתו, אם כי בצורה מחולקת לזו של המערך. כל הכבוד לצדדים שראו לנכון שלא לערפל עמדותיהם, ויבוא העם ב-17 במאי ויכריע בין שתי העמדות. עד אז בלאו הכי אין ועידת ז'נבה, אין הכרעות. גם אילו היתה התחייבות כלשהי, היא היתה תלויה בתוצאות הבחירות.

מאיר פעיל (מוקד):  
הליכוד מוכן לנסוע לז'נבה.

פנן ראש הממשלה י. אלון:  
לכן מכובדי, אדוני היושב-ראש, אני מצטער שהדברים הועלו כפי שהועלו. לא כך מלווים ראש ממשלה היוצא לשליחות. צר לי לראות את חברי-הכנסת שמיר, שאני מוקיר אותו, בכשלונו הפאראלמנטארי החמור. מכיוון שאני יודע שראש הממשלה עומד להיפגש עם חברי ועדת החוץ והבטחון כדי לדווח להם, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והבטחון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אני טענתי: מדוע ראש הממשלה לא נפגש עם ועדת החוץ והבטחון? לא ידוע לי שהוא עומד להיפגש עם ועדת החוץ והבטחון.

היח"ר פ. שינמן:  
אם ההצעה תועבר לוועדת החוץ והבטחון תהיה אפשרות לראש הממשלה להופיע לפניו. רשות הדיבור לחברי-הכנסת וילנר, להצעה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להסיר את ההצעה של הליכוד מסדר-היום.

נדהמנו מאוד לשמוע שסגן ראש הממשלה, בשם הממשלה, מציע להעביר את הצעת הליכוד לוועדה. אתם שוב ושוב מפגינים חולשה, ואם להגדיר זאת במלה אחרת — אתם מבזים את עצמכם בפני הליכוד. אחרי שהם אומרים שאין לכם סמכות, שאתם לא שווים ולא כלום, שאתם ככה וככה, אין לכם אומץ כלפי הליכוד להופיע ולהציע להסיר הצעתו מסדר-היום. גם אז יכול ראש הממשלה, אם הוא רוצה, ללכת לוועדת החוץ והבטחון. אתם עומדים על הברכים כלפי הליכוד. אפילו על כבודכם העצמי אינכם שומרים. אחרי נאום כזה אתה מציע בשם הממשלה להעביר את ההצעה לוועדה. אתם רק מחזקים את הליכוד בעיני הציבור ומפגינים שאתם באמת לא שווים פרוטה.

זאת אני אומר למרות ההתנגדות שלנו לעמדת הליכוד וגם לעמדת הממשלה. אינני רוצה שיוכן מדברי אלה שאני באיוו שהיא מידה מקטין את ההתנגדות שלנו למדיניות הממשלה. נוכח הליכוד הימני הקיצוני, נוכח הסכנות שבעמדות של הליכוד, שהוא, כביכול, מגן על עם ישראל, על מדינת ישראל, ולמעשה הוא, יותר מכל גורם אחר בישראל, עלול להביא אסון לאומי בעמדותיו ובהתנהגותו — אתם מפגינים רוחב לב, חולשה כזאת וחוסר-כבוד כזה.

לגופו של עניין: אין זו נסיעה ראשונה של ראש הממשלה לארצות-הברית. מספר פעמים קרה שאחרי נסיעה

חוברת י"ט, ישיבה שצ"א

— הצעות לסדר-היום (וילנר, אלון, שינמן, בן-מאיר, בארי, שמיר, ג. כהן) —

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת וילנר, אתה חייב לסיים. אתה צריך לנמק מדוע אתה מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :  
לכן אתם גרמתם לגל חדש בדרום לבנון של פליטים פלשתינאיים. זוהי ההכנה לנסיעת ראש הממשלה לאמריקה.

(שר-החוץ י. אלון קורא קריאת-ביניים)

אתם יודעים שמה שאני אומר זו אמת.

ידידיה בארי (הליכוד) :  
בשעתו האשמתם את ישראל שגרמה למלחמת האזרחים בלבנון.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :  
למה הציניות הזאת להכחיש את האמת? עליידי ההתערבות בלבנון אתם עשויים להביא להתלקחות כללית. אתם גורמים למתיחות חדשה שהיא מסוכנת לאזור.

אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעת הליכוד.

היו"ר פ. שינמן :

אני רוצה לשאול את חבר-הכנסת שמיר האם הוא מסכים להצעה להעביר את הצעתו לוועדת החוץ והבטחון.

יצחק שמיר (הליכוד) :  
כן.

היו"ר פ. שינמן :

אם כן, לפנינו שתי הצעות : האחת — שלא לכלול בסדר-היום של הכנסת את ההצעה לסדר-היום בנושא : ביקורו הקרוב של מר יצחק רבין, ראש הממשלה, בארצות-הברית ; והשנייה — להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון. אני מעמיד את שתי ההצעות להצבעה זו מול זו.

#### הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא  
בסדר-היום של הכנסת — מיעוט  
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת  
החוץ והבטחון — רוב  
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

#### 4. עיכוב עלייה לקרקע של גרעין מערב שומרון

אלה של חשבון הנפש הוא הורדת מתנחלים יהודים מארץ-ישראל. השבוע — מתנחלי מערב שומרון. אבל דווקא בימים אלה של חשבון נפש רק עיוור לא יראה את הקשר הפנימי העמוק בין ההידרדרות המוסרית בכל תחומי החיים במדינה והירידה בפועל ממנה לבין הורדת מתנחלים יהודים משטח ארץ-ישראל : בין הסאניקציות, ההאטות והשביתות, שעליהן מכריו בכל שני וחמישי סקטור אחר במשק המדינה, לבין הסאנקציה, ההאטה והשביתה שמכריזה בכל יום ויום ממשלת המערך על יישוב לבה של ארץ-ישראל.

הקומוניסטים והחוגים האנטי-אימפריאליסטיים. ראשי ממשלות, האורחים שלכם בוועידת מפלגת העבודה, במסיבות עיתונאים — כפי שמשתמע — אמרו לא מה שאתה אומר, שר החוץ, אלא מה שאני אומר.

שר-החוץ י. אלון :  
תבדוק את עצמך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :  
קרייסקי וכל השאר אמרו מה שאנחנו אומרים : שלום בז'נבה עליפי הכרה בגבולות מוכרים ובטוחים של 4 ביוני 1967 כגבולות בין מדינת ישראל ובין מדינה פלשתינאית והבטחת המדינות בערובות בין-לאומיות של כל הגורמים הבין-לאומיים. במקום זה אתם חיים בעבר. במקום זה אתם מארגנים מלחמה חדשה. אתם היום מנהלים מלחמה בדרום לבנון — לא הפאלאנגות, הפאלאנגות הן כלי שרת בידכם, ואתם כלי שרת —

שר-החוץ י. אלון :  
חבר-הכנסת וילנר מוציא דיבה רעה על מדינת ישראל. אני דורש שדבריו יוצאו מן הפרוטוקול.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :  
אני דורש שחייילים ישראלים לא יעברו גבול הלב-נון. אני דורש שממשלת ישראל לא תצייד את הפאלאנגות.

היו"ר פ. שינמן :  
יש דעה שאסור לך לדבר כך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :  
להיפך, זה התפרסם בראדיו הישראלי ; זה התפרסם בטלוויזיה הישראלית ; זה התפרסם בעתונות הישראלית בצורה כזאת שסוכנות צרפתית פירסמה, ואתם מתפארים בזה.

היו"ר פ. שינמן :  
חבר-הכנסת וילנר, אתה חייב לסיים את דבריך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :  
ואתם מתפארים בזה, בעצם. אתם לא מכחישים. עד עכשיו אפילו לא הכחשתם.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :  
כרגיל, אין כל שחר בדבריך.

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום שהוכרה עליידי ועדת הכנסת כדחופה. נושא הוא : עיכוב עלייה לקרקע של גרעין מערב שומרון, הצעת חבר-הכנסת גאולה כהן, יהודה בן-מאיר ומאיר פעיל. רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחד ההישגים המרשימים שיכולה ממשלת המערך לרשום לחשבונה בימים

יתר משלוש וחצי שעות כדי להפגין את שריריה בשטח. היא הנסיקה הליקופטרים, הנחיתה אותם על ראשי המתנחלים, מתנחלים שמראש לא רצו לבוא ליד עימות כלשהו עם הממשלה, וניצחה אותם, גירשה אותם מן השטח. מין נצחון שכזה.

אבל לממשלה, שהתכנסה כדי להחליט על ההורדה, היה הפעם תירוץ חדש. כבר לא הוטחו כנגד המתנחלים ביטויים כמו "מפגינים פוליטיים", "סרטנים" וכו'. עמוק בלבם, ומה גם היום, יודעת ממשלת המערך מיהו שהחלה את המדינה היום בסרטן הממאיר האוכל בה כל חלקה טובה, לא. נשמעה רק הנמקה פראקטית: קשיי קרקע. במלים אחרות: מה שמעכב התיישבות מיידית הם הקשיים שבמשאיומתן עם הנוגעים בדבר על רכישת הקרקע במקום. אלא שלמעשה העכבות אינן רק חיצוניות, אלא גם, ובעיקר, פנימיות: עכבות של חולשת דעת, עיוורון פוליטי, קטנות אמונה. כל השאר — תירוצים. עובדה, בין 64 חברי הכנסת מרוב סיעות הבית שחתמו על עצומת מתנחלי גרעין מערב השומרון וקראו לממ"ש שלה "להתגבר על הקשיים הקיימים ולאפשר לחברי הגרעין להתיישב מיידית באזור שאושר על-ידי הממשלה" — יש גם חברי כנסת שהם חברי ועדת החוץ והבטחון, שחזקה עליהם שהם יודעים את טיבם של הקשיים הקיימים ולמרות זאת יודעים שניתן להתיישב במקום מיידית. עובדה שנייה: גם אם נניח שיש קשיים קר-קעים שאי-אפשר דייני להתגבר עליהם במקום, באזור מסחה, הנה יש במערב השומרון, 4.5 ק"מ צפונית-מזרחית למסחה ורק ק"מ אחד בלבד פנימה מזרחה מקו הגבול, הכשר הנכלל בתחומי תכנית-אלון, 7,000 דונאם קרקע ממשלתית שבידי ממשלת ישראל, בידי מינהל מקרקעי ישראל, קרקע שאין עמה "שום נישול של שום ערבי. למה לא תוקם שם אותה עיר יהודית שאותה החליטה ממשלת ישראל להקים במערב השומרון?

כנסת נכבדה, הבעיה איפוא איננה בעיה קרקעית על פני השטח. היא נוגעת, כאמור, לקרקעית הנשמה, האמונות והדעות המדיניות הכוזבות של חברי הממשלה והזאת — ממשלת המערך — ממשלה הממשיכה להתייחס ברצינות חולנית, כפיתית, לא תכנית אלון הדמויות, כאילו כבר קיבל אותה ולוא גם מנזיג ערבי אחד. איזו התחמקות אווילית, שאילו היתה נגמרת רק במשחק של "נדמה לי" — מילא. אלא שהמשחק הזה כבר עלה ויעלה לנו במחיר קרבנות רב. כבר איחרנו.

כנסת נכבדה, הקללה של האיחור תחת שלטונם של הציונים המעשיים והריאליסטיים, כביכול, רודפת אותנו מאז השואה. אין דבר שהממשלה הזאת לא הגיעה אליו באיחור טראגי. טראגי, שכן איחור פירושו קר-בנות. האיחור לא היה הכרחי — הקרבנות הם עובדה. האיחור בנושא ההתנחלות עטוף באיצטלה חסודה: אנחנו, הממשלה, בעד התנחלות, אבל רק אנחנו נחליט על הזמן והמקום. שלוש וחצי שנים נדרשו לממשלה להגיע למסקנה להקים ישוב יהודי במערב השומרון. האם עלינו לחכות עוד שלוש וחצי שנים עד שהממשלה תגיע למסקנה לממש התחלטה זו? האם יש לנו שלוש וחצי שנים כאלה?

אבולוציה בתיאוריה טובה כשיש זמן — לנו אין. הזמן עובר והטריטוריה מתמלאת בינתיים. לא בנו — באויבנו, כנגדנו, אותו האויף הפסדורי-פראנמאטי שלכם

אבל, כנסת נכבדה, כשאנו מעלים היום לסדר-היום את הורדת מתנחלי גרעין מערב השומרון שנעשתה הש"ב, מתנחלים שעלו לממש חולטת ממשלה שאישרה חגיגת התנחלות במקום — זה גם משום שבפרשה זו מתגלה בכל עוצמתה חולשתה של הממשלה לבצע אף את החלטותיה שלה: אותם היסוסים ולבטים עד שמגי"עים להחליטה חד-משמעית מכאן, ואותן כניעות ונסיונות מיידיות מאותה החלטה חד-משמעית עצמה מכאן. במלה אחת: אותה מפולת, שאנו עדים לה היום בתחום המשקי, מתגלה בכל ערייתה בטיפולה של ממשלת יש"ר ראל בהתנחלות גרעין מערב השומרון.

כנסת נכבדה, שלוש וחצי שנים נאבק גרעין המונה למעלה מ-400 משפחות, שהן למעלה מ-1,800 נפש, על זכותו להתיישב באזור מסחה שבמערב השומרון — אזור שדי אם זכור שהוא נמצא 10 ק"מ מזרחית מראש-העין כדי שאהיה פטורה מלהכביר מלים, וזאת גם באזני היון שביונים, כפי שהוכיח זאת אתמול ב"הארץ" ידידי פרום' ירון בדבריו על החשיבות הבטחונית העליונה של יישוב.

שלוש וחצי שנים יושבות מאות משפחות על מזו"ר דות — לא, חלילה, כדי לרדת מהארץ אלא כדי להעמיק ולעלות אליה — יושבות ומחכות, ובינתיים מנועות מכל תוכנון של קבע לביתן, לעסקיהן, מחכות ל"אור הירוק" לעבור את "הקו הירוק" ולהתנחל במערב השומרון.

שלוש וחצי שנים הלכו נציגי הגרעין הזה, כפי שאומרים, בתלם, בלי סבלנות, אבל עם הרבה אמונה שניתן גם בדרך הסדר הטוב לפרוק את חומות האטימות. נפגשו עם חברי ועדת השרים לענייני התיישבות, נשאו ונתנו, כתבו, הפצירו וחזרו והבטיחו את רצונם לפעול תוך שיתוף פעולה, עם כל הרשויות הנוגעות בדבר, להתיישבות בכל מקום במערב השומרון שהממשלה תחליט עליו; חזרו והבטיחו שמבין מאות המשפחות של הגרעין 80 משפחות מוכנות לעלות בכל רגע שזינתו האות ובכל תנאי מגוריים: באוהלים, בקאראוואנים, בלי או עם חש-מל, עם או בלי מים, שלוש וחצי שנים, ותווזה אין. למען האמת, משהו ניתן: הבטחות, הרבה הבטחות, אפילו עידוד מוסרי. אבל בשטח עצמו — שממה.

שלוש וחצי שנים, עד ינואר השנה, כשאחרי לחצים אין קץ — מתקדמים תמיד רק כשמשוהו דוחק בא מן החוץ — נתקבלה סוף סוף החלטה: ועדת השרים אישרה עקרונית הקמת ישוב במסחה שבמערב השומרון. עק' רוגנית, על הנייר, אבל לא יותר מזה. כנסת נכבדה, איך מיישבים ישוב בצורה עקרונית? איך מתיישבים על הנייר? מברקים בתולים יצאו לגלילי. אין תשובה, אין תגובה.

מתנחלי גרעין מערב השומרון, ששמחתם לא ידעה גבול עם הידיעה על האישור בממשלה, סבלנותם ידעה גבול. היא פקעה. החלטה יש, אישור יש, קרקע יש, רק מימוש חסר.

בבוקר יום א' השבוע כמו איפוא לממש את החלטת הממשלה. בבוקר יום א' השבוע ראו כל צופי בית-ישראל מעל מסך הטלוויזיה אותו מחזה שחזר על עצמו בהתנחלות אלון-מורה, עפרה ובמקומות אחרים: מחזה חלוצי שהוא כמעט שלא מן העולם הזה בימים אלה. אבל לממשלה, שחסר היה לה כוח הגברא לממש את החלטתה שאליה הגיעה אחרי שלוש וחצי שנים, נדרשו

— הצעות לסדר-היום (ג). כהן, פעיל, ארבל-אלמוזלינו, בן-מאיר, לקט, שובל) —

השאלה היא: כמה ואילו ישובים לא יישבתם? את הרשימה הזאת אני יכולה לתת לך. ואם יש כאלה, גם בין המתנחלים, המתפללים איך זה השר גלילי, הידוע בציבור כאקטיביסט, גם הוא מונע התנחלות — אני אינני מתפלאת. ולא רק משום שבימים אלה, שבהם המתירנות הגיעה עד לפוליטיקה, בימות משיח שקר אלה של "וגר נץ עם יונה" וכו', עכשיו כשהכל מותר ושום דבר לא מפליא עוד — — —

יחזרה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

דווקא אילו היו פועלים לפי רצונו של השר גלילי היה הרבה יותר טוב.

נאוהה כהן (הליכוד):

— — — אלא מפני שהבעיה היא לא של איש זה או זה אלא של אסכולה; לא של טמפראמנט אישי אלא של אופי פוליטי של מחנה שלם שלגביו אין בעיני הבדל עקרוני בין רבין לפרס, גלילי ואבן. אם כך, גם התיקון אינו אישי, אינו של חילופי אישים, אלא של חילופי שלטון ומשטר. אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שזה יבוא ב-17 במאי — — —

יחיאל לקט (המערך):

מה זה — נאום בחירות? נדמה לי שיש גושא על סדר-היום.

זלמן שובל (הליכוד):

יחיאל, היא רוצה לשכנע אותך.

נאוהה כהן (הליכוד):

— — — אבל עד אז, כל יום שעובר בלי התנחלות הוא חטא, כל שכן הורדת מתנחלים שעלו.

שמענו וקראנו היום איוז שמועה בלתי-מאושרת על הסכם בלתי-רשמי בין חבר כנסת לבין השר גלילי על כך שבעוד חודש תורשה קבוצת חברים מהגרעין לעלות איכשהו למקום כלשהו במערב השומרון.

מאיר פעיל (מוקד):

אני מקווה שהשר גלילי מתכוון לכפר-תבור.

נאוהה כהן (הליכוד):

אדרבה, יעלה כאן השר גלילי ויודיע בפה מלא, בתשובתו להצעה לסדר-היום, שאני מתכבדת להעלות גם בשם ידידי, חבר-הכנסת ידידיה בארי; יעלה ויודיע מה יהיה בגורלו של גרעין מערב השומרון, לא בעוד חודש אלא היום — מחר; וכדי לחייב את הממשלה הזאת, את הכנסת הזאת, אדוני היושב-ראש, לממש את יישוב הגרעין — אבקש את הבית לקיים דיון.

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם קיבלת את האינפורמציה הזאת מאנשי הגרעין? אילו היית מקבלת אותה מהם, היית יודעת את העובדות.

נאוהה כהן (הליכוד):

אני צריכה לקבל אינפורמציה מהממשלה ולא בתדרי-חדרים. אנו לא עולים להתיישבות במחוזות.

— שאינו ממלא במלואו את הצרכים הלאומיים והממלכתיים, אבל גם אינו משיג את הבנתם של הידידים והסכמתם של האויבים — הוא השרש הפסיכולוגי של כל הכשלונות שהבאתם על המדינה הזאת.

מאיר פעיל (מוקד):

בגלל האופי הפסבדו-פראגמטי הזה עדיין לא הורידו את קדום ואת עפרה.

נאוהה כהן (הליכוד):

"כל כופר הוא כסיל", כתב אורי צבי גרינברג בשי"ר, ואמת השיר הזאת מתאשרת גם במקרה שלפנינו, שבו, מצד אחד, אישרה הממשלה ישוב במערב השומרון, ומצד שני, אינו רוצה לממשו. אבל, כבוד השר גלילי, העומד בראש ועדת השרים לענייני התיישבות, אם אי-אפשר לבצע — למה אישרתם? ואם אישרתם — למה לא תבצעו? הלא אם הבעיה היא "אל תעירו ולא תעוררו את הדוב מרצונו" — הרי כבר הערתם ועוררתם אותו בעצם האישור?

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

למה לך לדבר כך? צריך לשמוח על כך שאישורו ולא להצטער.

נאוהה כהן (הליכוד):

כי האישור הזה בא רק לדחות את המימוש.

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

לא, לא.

נאוהה כהן (הליכוד):

אם ההריוח לא הרוויחה הממשלה דבר — הנה לפי גוע היא פגעה בדברים הרבה. היסוסיה של הממשלה לבצע את מה שהחליטה עליו עקרונית — וזאת לעיני הערבים, וא"ש, ואמילו לעיני הידידים — לא מחזקים את מעמדנו המדיני והבטחוני בעולם אלא להיפך. אי-נכונותה של הממשלה ליישב בקרקעות שבידיה מתנחלים יהודים לא מגדיל את רצון הערבים למסור לצורך זה קרקע פרטית שבידיהם — להיפך, הממשלה, כמו ידיה, במקום להתברך בימים חמומים וחמרניים אלה בלהט האידיאליסטי והחלוצי של מיטב הנוער בישראל, רוצה לדכא את הרוח הזאת בכוח ובקלות דעת. יתר על כן, היא ממיתה בהם, באנשי הקבוצה הזאת, את האמון שנתנו בה כל השנים ודוחפת אותם לעשות בעצמם מה שהיא הייתה צריכה לעשות.

אדוני היושב-ראש, דרוש לממשלה מצח נחושה ללמד סגוריה על מחדליה בתירוצי של "חוק וסדר" או "לא נקבל אולימאטום מהמתנחלים". מצח נחושה, לאור הכניעות החוזרות ונשנות שלה לאולימאטומים של סקטורים שונים, לאו דווקא בינם האידיאליסטים ולטובת המדינה. או בתירוצי כגון: זה בלתי-אחראי להעלות כאן את הנושא, שכן בימים אלה ממש מתנהל משא-ומתן שאתם רק תפגעו בו וכו' וכו'. אותו מלל בלתי-אמין ששמענו אותו — ולא מהיום — מה גם שאנחנו פאטריוטים לא קטנים מכם, ובדאגה לבטחון המדינה אנו טובים מכם.

גם אל תטרח, אדוני השר גלילי, לספר לנו כמה ואילו ישובים יישבתם. יש בידי כל הרשימה. אולם

היור/ פ. שינון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר, להצעה לסדר-היום.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זוהר מעל לכל ספק שהרוב המוחלט של העם בישראל תומך ודוגל בהתיישבות יהודית חפשית ורחבה בכל שטחי ארץ-ישראל. המפלגה הדתית לאומית, הליכוד, החזית הדתית התורתית וכמחצית חברי מפלגת העבודה הצהירו על זכות התיישבות יהודית ברחבי יהודה ושומרון והצביעו בעדה.

יחיאל לקט (המערך) :

איפה זה היה ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

זה היה בוועידת מפלגת העבודה. כנראה, אתה ישנת אז, כי היית עייף מהלילה הקודם.

יחיאל לקט (המערך) :

אינך יודע על מה אתה מדבר. אינך יודע איזו הסתייגות נתקבלה. אני הייתי שם ואני יודע, אתה לא היית שם.

זלמן שובל (הליכוד) :

זה היה נגד קניית קולות. יחיאל, זה היה בלי פתקים כחולים.

חביב שמעוני (המערך) :

אתה הרי היית נגד שידורי הטלוויזיה. איך היית יודע כל זאת בלי השידורים ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

המשך התנגדות הממשלה לעליית גרעינים רבים של חלוצים ומגשימים כדי להקים ישובים במקומות שונים ביהודה ושומרון משקף רק את העובדה המצערת שהרוב בממשלה שבוי בידי מפ"ם והחוגים השמאלניים, המייגים רק חלק זעיר מן העם.

מאיר פגיל (מוקד) :

לשמע אתה מדבר על חלוציות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, אני משוכנע שלאחר הבחירות העומדות לפנינו יחול שינוי גדול, וכל ממשלה שתקום בעקבות הבחירות תענה לרחשי לב העם הזה שרובו המכריע מרגיש, חש, רוצה ודוגל בביטוי מעשי לזיקה העמוקה של העם היהודי לארצו, ארץ-ישראל. אני מאמין שהממשלה שתקום לאחר הבחירות — שהפעם תשקפנה ביתר חזקה את רצון העם הזה, את רצון רובו המכריע בכל המפלגות — תביא לידי כך שהיא תיוזם ותפעיל תכנית רצינית — כפי שהיא התחייבה בקווי היסוד שלה שהונחו על שולחן הכנסת אבל לא בוצעו, כשם שגם בתחומים אחרים לא ביצעה הממשלה מה שהתחייבה — להתנחלות רבת בכל שטחי המולדת. ויהודה ושומרון הם חלק מן המולדת שלנו, של העם היהודי. אבל האמת היא שגם הממשלה הזאת, אפילו הממשלה הזאת, החליטה, ועל החלטה זו אני מברך. אני תמיד מברך על הטובה, ואנחנו היהודים הדתיים מצוים בכלל

לברך על הרעה כמו על הטובה. על הטובה בוודאי שצריך לברך. הממשלה החליטה — ואני מברך על כך — לאשר הקמת ישוב יהודי במערב השומרון ליד מסחה. לא רק שהממשלה החליטה על כך אלא 65 חברי כנסת, הרוב המוחלט של הבית הזה, מכל המפלגות — לא ממוקד ומרק"ח — חתמו על כך.

מאיר פגיל (מוקד) :

מוקד לא חתמה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אני מדבר על המפלגות הציוניות.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קרי-

את-ביניים)

חבר-הכנסת פעיל, אם, חלילה, פגעתי בכ וזיהיתי אותך עם הציונים אני חוזר בי. ברור שחוק מרק"ח ומוקד, אבל כל שאר הסיעות בכנסת, כל שאר חברי הכנסת חתמו על התביעה, על הבקשה והדרישה מן הממשלה לבצע מיד את ההחלטה.

מאיר פגיל (מוקד) :

איפה זה מסחה אתה בכלל יודע ?

ידידיה בארי (הליכוד) :

11 ק"מ מראש-העין.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

חבר-הכנסת בארי, אל תעזר לי. אני לא מתייחס להצעות של חבר-הכנסת פעיל.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קרי-

את-ביניים)

אדוני היושב-ראש, לאור העובדה שקיימת החלטה זו של הממשלה על הקמת ישוב יהודי במערב השומרון, לאור העובדה ש-65 חברי כנסת חתמו ופנו לממשלה לבצע את ההחלטה, מה היא ההצדקה לכך שישוּב זה עדיין לא עומד על רגליו? הרי הישוב כבר יכול היה להיות קיים. אדוני היושב-ראש, בוודאי לא יבואו אלינו בטענת סרק ובהוצאת דיבה על עם ישראל כשם שהיו אומרים לפני שנים : אין מתיישבים, אין מי שיבוא למקומות האלה. ברוך-השם, אדוני היושב-ראש, יש גרעין של מאות משפחות שאני מכיר אותן היטב. יש הרבה מאות משפחות שמחכות שלוש שנים כדי לקום ולעזוב בתים מסודרים ומקומות עבודה במרכז הארץ על-מנת לבוא ולהתיישב. כל אחד הוא רציני, אין פה הפגנות, אין פה עניינים אלא התיישבות אמיתית לשמה, ללא צל של ספק.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קרי-

את-ביניים)

אשרי העם שאלה הם בניו, אשרי העם שיש לו משפחות כאלה שעומדות ודופקות על הדלתות. יש החלטת ממשלה להקים ישוב, ואי-אפשר להגיד שזה מסכן את השלום. אם זה מסכן את השלום חזקה על הממשלה הזאת, ממשלת השלום, שהיא לא היתה מח-ליטה על כך.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קרי-

את-ביניים)

אולי תפסיק כבר להפריע לי ?

— הצעות לסדר-היום (פעיל, שינמן, בן-מאיר, בארי, קורן, ג. כהן) —

חבר-הכנסת זבולון המר בישר להם אמש, בעקבות שיחה שלו עם מי שמוסמך לדבר בשם הממשלה, כי על דעת הממשלה הוסכם שתוך חודש ימים יאופשר לקבוצה לעלות על הקרקע ולהתחיל בהקמת ישוב במערב השומרון.

ידידיה בארי (הליכוד):

זה פורסם גם היום באחד מעיתוני הבוקר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני יודע שדבר זה נמסר לגרעין. אני שמח שהעניין מתקדם, כי אין לי כל עניין לדבר על כך בכנסת. יש הרבה נושאים שאפשר לדבר עליהם בכנסת. לוא היו מקימים הרבה ישובים, הייתי מוותר בשמחה על כל הנושא. אני מביע את השמחה והסיפוק על העובדה שהבנתי אותה מפי אנשי הגרעין עצמם, כי נמסר להם על-ידי חבר-הכנסת זבולון המר שאכן יש הבנה מצד הגורם הממשלתי המוסמך שתוך חודש ימים ייעשו סידורים לכך שקבוצת חלוץ תעלה על הקרקע והישוב יתחיל לגדול ולהתפתח. אני מברך על אלה ושמח על כך. לכן ציינתי קודם גם בקריאת-ביניים שאני יודע, שהשר גלילי איננו נמנה עם אלה שרוצים למנוע את יישובות במקומות האלה ואולי גם במקומות רבים אחרים, אבל אני מסכים שהוא בין קובעי מדיניות הממשלה.

אני רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש. אני מציע שאם הנושא עלה בכל זאת על סדר-יומנו נשאר אותו על סדר-יומנו. אשמח גם להסכים שיועבר לוועדה כדי שנעקוב אחרי זה. ועדת העבודה עוסקת בנושא זה וכדאי שהוא יועבר אליה. נקדם אותו, נזרו את העניין.

לאור ההודעה הזאת שקיבלתי הבוקר מהגרעין אני מסיים בכך, שחישלה מכאן ברכה לבבית וחמה בשם הרוב המחולט של הכנסת, בשם הרוב המחולט של העם היהודי, בישראל ומחוצה לה, לגרעין שממערב לשומרון, שאכן יזכה לעלות על הקרקע, יזכה להקמת ישוב יהודי, שבמרוצת הזמן — יחד עם ישובים אחרים בשטחי המולדת, ובתוך זה ביהודה ובשומרון — יהיה לתפארת בוניו ולתפארת מדינת ישראל כולה.

דוד קורן (המערד):

חבר-הכנסת בן-מאיר, אתה צריך לברך גם את הממשלה על החלטתה.

נאולה כהן (הליכוד):

מה היתה החלטת הממשלה? נשמע מה היתה החלטתה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני בירכתי את הממשלה על החלטתה ואני חוזר ומברך אותה.

הי"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, להצעה לסדר-היום באותו נושא, אולי מתוך גישה אחרת.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בקיצור נמרץ אני רוצה לנמק את הצעתי. סוף סוף אני יכול לשבח

מאיר פעיל (מוקד):

אני לא אפסיק. אתה מחרחר מלחמה.

הי"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת פעיל, יש לך הצעה בפני עצמה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כשאתה אומר לי שאני מחרחר מלחמה זה כבוד גדול. אתה אוהב השלום.

הי"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת פעיל, אתה מזמין הפרעות להצעה שלך גם כן. למה תפריע?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, בוודאי שהדבר הזה אינו נוגד את השלום, משום שהממשלה החליטה על כך. בוודאי שזה אינו נוגד.

מאיר פעיל (מוקד):

תסביר לי, חבר-הכנסת בן-מאיר, מדוע הם לא רוצים ללכת למצפה-רמון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

בוודאי שזה אינו נוגד את הדמוקראטיה, כי הרוב הגדול, 65 חברי כנסת, תמך בהחלטה. אם כן, מה זה יכול להיות רע? יש אנשים, הם רוצים להתיישב, הם מבקשים להתיישב; הממשלה החליטה, הרוב בכנסת מבקש לבצע את ההחלטה; ההחלטה אינה מסכנת את השלום, את הדמוקראטיה. מדוע לעכב אותה? מדוע צריכים להיות עיכובים בעניין זה? מדוע לגרום לאותה תחושה קשה אצל אותם אנשים במקום שהממשלה צריכה היתה להביע את סיפוקה על כך שיש אנשים כאלה ולא רק במערב השומרון? לצערך הגדול, חבר-הכנסת פעיל, יש מאות משפחות שמוכנות להתנחל —

מאיר פעיל (מוקד):

מדוע הם רוצים לשבת ליד פתח-תקווה ואינם רוצים ללכת למצפה-רמון?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

— ביריחו ובכל המקומות. משפחות חיות בעפרה וגרות שם, משפחות חיות באלון-מורה למרות כל הקשיים שהממשלה שמה בדרכן, למרות כל זה שלא רצתה לתת להן חינוך. הן חיות שם, ולמרות כל הפיטופטים לא יורידו אותן משם.

מאיר פעיל (מוקד):

מחכים להם במצפה-רמון, שילכו לשם.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, אני באמת לא חשבתי שאצטרך להעלות הצעה זו לסדר-היום, כי קיוויתי שהעניין יסתדר מעצמו. למרות זאת, גם אחרי כל המאמצים, היו בעיות. לעומת זה אני רוצה לציין בסיפוק ולהביע גם את הערכתי לאלה בתוך הממשלה — הייתי מוכן להזכיר שם, אבל אולי זה יפריע למישהו ואני לא רוצה לגרום נזק — שלדעתי תרמו למה שאומר כעת. אציין בסיפוק שנמסר לי הבוקר על-ידי גרעין מערב השומרון כי

— הצעות לסדר-היום (פעיל, בן-מאיר, שינמן, לינקר, קורן, בארי) —

במשהו את ממשלת ישראל על שאורה עוז והחליטה להוריד את מתנחלי "גוש אמונים" ממסחה, אשר ליד כפר קאסם, ביום א', 27 בפברואר 1977.

עלינו לזכור כי עם כל חשיבותו ההיסטורית של השומרון לעם היהודי — ואני רוצה לדבר במעמד זה רק על השומרון — הרי תרומתו החשובה ביותר של השומרון כיום היא שנהא מוכנים לפנות תמורת השגת שלום מדיני עם העם הערבי הפלשתינאי.

כמדינאים חייבים אנו להעדיף את טובת העתיד על פני ערגת העבר. אני יודע שהחלטה כשה, אבל חייבים לקבל אותה ולהיות בחושי החלטה בביצועה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
ההצעה מבשרת השלום של אש"פ, חבר-הכנסת פעיל. אתה מבשר את השלום של רוצחי ילדי ישראל, אתה יושב בפאריס. אל תדבר על שלום כאשר אתה יושב עם אש"פ. אש"פ רוצה בשלום?

היו"ר פ. שינמן:  
חבר-הכנסת בן-מאיר, אל תגמול לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):  
גמרת? אני מדבר על השלום — —

ציטה לינקר (הליכוד):  
שלום של בית-קברות לעם היהודי.

מאיר פעיל (מוקד):  
— אני מדבר על השלום של מאיר פעיל ושל מדינת ישראל. עליו אני מדבר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אתה מבשר את השלום של יאסר ערפאת, ואנו יודעים מה השלום שיאסר ערפאת מבשר לנו. אתה יושב יחד עם יאסר ערפאת שידי מגואלות בדם יהודי. אתה יושב, וזה השלום שאתה מבשר. אבל לא נקבל את השלום שלך.

מאיר פעיל (מוקד):  
אתה, חבר-הכנסת בן-מאיר, מדבר בעברית, ולפ- עמים גם באנגלית, על אותו סוג שלום שג'ורג' חבש ואחמד ג'בריל מדברים עליו בערבית. יבושם לשלש- חכם.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אני לא יושב עם חבש. אתה יושב עם שליחי ונציגיו. רק אתה.

מאיר פעיל (מוקד):  
כשאתה יושב עם עצמך זה אפילו גרוע יותר מאשר שתשב עם חבש.

היו"ר פ. שינמן:  
אילו דברים אלה?

דוד קורן (המערך):  
פעיל, פעיל, אתה יוצר סיסמאות נוראות.

היו"ר פ. שינמן:

איך אתה מרשה לעצמך, חבר-הכנסת פעיל?

מאיר פעיל (מוקד):  
עלינו לזכור כי עם כל חשיבותו ההיסטורית של השומרון לעם היהודי, הרי תרומתו החשובה ביותר של השומרון כיום היא שנהא מוכנים לפנות תמורת השגת שלום מדיני עם העם הערבי הפלשתינאי.

ידידיה בארי (הליכוד):  
עם ערבי פלשתינאי פירושו קיעקוע מדינת ישראל.

מאיר פעיל (מוקד):  
אני חוזר: עלינו לזכור — —

היו"ר פ. שינמן:  
אין צורך.

מאיר פעיל (מוקד):  
— כי עם כל חשיבותו ההיסטורית של השומרון לעם היהודי, הרי תרומתו החשובה ביותר של השומרון כיום היא שנהא מוכנים לפנות תמורת השגת שלום מדיני עם העם הערבי הפלשתינאי.

דוד קורן (המערך):  
התקליט התקלקל אצלך?

ציטה לינקר (הליכוד):  
מטרתו העיקרית של העם היהודי היא לפנות את ישראל למדינה ערבית — נכון?

מאיר פעיל (מוקד):  
כבוד היושב-ראש, זה נגמר? אז אני חוזר עוד פעם: עלינו לזכור כי עם כל חשיבותו ההיסטורית של השומרון — —

היו"ר פ. שינמן:  
אתה רוצה לחזור על זה שלוש פעמים?

דוד קורן (המערך):  
חפסיק כבר.

מאיר פעיל (מוקד):  
יש אנשים שצריך, כנראה, להטביע בהם את זה.

היו"ר פ. שינמן:  
זה רשום בפרוטוקול. אתה רוצה שזה יהיה רשום שלוש פעמים?

מאיר פעיל (מוקד):  
אני רוצה שזה יהיה רשום בפרוטוקול, והייתי רוצה שגם היושב-ראש ילמד את זה.

דוד קורן (המערך):  
רשמו שלוש פעמים, מספיק.

מאיר פעיל (מוקד):  
אפשר להמשיך?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית ולאומית) :  
לא, כדאי לחזור עוד כמה פעמים. עד שייגמר הזמן שלך. תחזור.

מאיר פעיל (מוקד) :  
אני חוזר : עלינו לזכור כי — — —

הי"ר פ. שינמן :  
חבר-הכנסת פעיל, אתה עושה חוכא ואיטלולא בעניין זה.

מאיר פעיל (מוקד) :  
אני לא עושה שום חוכא ואיטלולא. אני חרד שמא רעיון זה לא הובן. כי אם כך קפצו, כנראה לא הבינו את הרעיון. עלינו לזכור — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית ולאומית) :  
באמת זה לא מובן, תחזור עוד פעם.

מאיר פעיל (מוקד) :  
— עלינו לזכור כי עם כל חשיבותו ההיסטורית של השומרון לעם היהודי, הרי תרומתו החשובה ביותר של השומרון כיום היא שנהא מוכנים לפנותו תמורת השגת שלום מדיני עם העם הערבי הפלשטינאי.

ידידיה בארי (הליכוד) :  
זה אומר חיסול מדינת ישראל. תחזור שוב על התיזה שלך.

מאיר פעיל (מוקד) :  
כמדינאים חייבים אנו להעדיף את טובת העתיד על פני ערגת העבר. אני יודע שההחלטה קשה, אבל חייבים אנו לקבל אותה ולהיות נחושי החלטה בביצועה. זאת משום שמדינאות עוסקת בשינוי המציאות ולא ב"נוסטאלגיה".

אני חוזר על כך עוד הפעם : — — —

הי"ר פ. שינמן :  
לא הפריעו לך. אתה לא צריך לחזור.

מאיר פעיל (מוקד) :  
— מדינאות עוסקת בשינוי המציאות ולא בנוס-טאלגיה. כבוד היושב-ראש, אל נא באפק. יש לי רבע-שעה, ואני יכול לעשות בה מה שאני רוצה.

הי"ר פ. שינמן :  
אתה לא צריך לחזור עשר פעמים.

מאיר פעיל (מוקד) :  
אני חוזר בכוונה, משום שהכנסת שלנו היא מוסד העוסק במדינאות — ומדינאות — משמע מהלכים שעניינם שינוי העתיד ולא טישטוש העבר.

ידידיה בארי (הליכוד) :  
— — — זה גם כן שינוי בעתיד.

מאיר פעיל (מוקד) :  
והמסקנה שלי : יש לבטל מיד את אישור הממשלה להתנחלות במסחה, אלא אם מדובר בכפר-תבור. אם מדובר בהתיישבות של יפי הנפש האלה מגוש דן הרוצים להקים להם סביון חדשה על מורדות הרי השומרון, לנסוע בוקר בוקר לעבוד תל-אביב ושהעריבים

יעבדו להם את חצרות בתייהם ויקרצפו את המרצפות אצלם — לא. אם מדובר בהתיישבות בכפר-תבור, כל עוד יש מקום — יפה ; זה, לפחות, רחוק מתל-אביב ; אם אין מקום בכפר-תבור אני מוכן למצוא להם מקום שקוראים לו לא "מסחה", על-יד מצפה רמון. אז אדע שזאת חלוציות.

ידידיה בארי (הליכוד) :  
אבל גם בכפר-תבור זו שדירת אדמה ערבית.

מאיר פעיל (מוקד) :  
והמסקנה : יש לבטל מיד את אישור הממשלה להתנחלות במסחה זו שממזרח לכפר קאסם.

ציטה לינקר (הליכוד) :  
אבל גם יפו היתה אדמה ערבית.

מאיר פעיל (מוקד) :  
אמרתי לך, חברת-הכנסת החדשה, שאתם עוסקים בנוסטאלגיה. אתם מספרים מה היתה יפו, מה היה השומרון. כל "גוש אמונים" הוא נוסטאלגיה. עלה, עלו ונעלה מול פני ההר — מה זה אם לא עבודת אלילים ? עצרת אל מול פני ההר : עלה, עלו ונעלה — הם יעלו אותנו לעולה אם לא נחשוב מחשבה פוליטית מפוכחת. לכן אני רוצה לבטל מיד את אישור הממשלה להתנחלות במסחה זו.

באותה החלטות יש לפנות את קדום, את מחנה "גוש אמונים" בקדום ואת מחנה "גוש אמונים" בעפרה, כדי להמחיש כי מדינת ישראל מחזיקה את השומרון כדי לפנותו תמורת שלום. אני מדבר רק על השומרון בזה הרגע, כי מדובר בגרעין שנקרא "מערב שומרון", גרעין שהתנחל על במערב השומרון, אם כי בלאו הכי הם יושבים ממערב לשומרון, בגוש דן. כדי להמחיש שמדינת ישראל מתכוונת למדיניות של שלום אני חושב שצריך להוריד את קדום ולהוריד את עפרה. על-ידי כך נוכל להמחיש את כוונות השלום שלנו קבל עם ועולם. (חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קרי-את ב"ניים)

עפרה הוא המקום על-יד בעל-חצור. הכל מלא אליליות ב"גוש אמונים". זאת אפילו לא יהודיות. זה פולחן הג'בל והסלע — אל מול פני ההר. כדי להמחיש שמדינת ישראל דברה לשלום — אני חושב שצריך לפנות את הישובים הללו בשומרון ולהמחיש שאנו מחזיקים את השומרון כפקדון שעליו נהיה מוכנים לוותר תמורת הסדר שלום עם העם הערבי הפלשטינאי.

על ימימוש המלצותי אלה ברוח הדברים שאמרתי היום יש טעם לנהל דיון בכנסת, לא על הפחת רוח חדשה בכוב ההתנחלות האלילית הפוקד את "גוש אמר-נים", ובאמצעותו כמה אלמנטים נוספים, גם בחזית הדתית הלאומית, ולצדדי הרב גם בחזית הדתית התור-תית.

היום שמעתי דבר חדש : שהחזית הדתית התורנית נעשתה ציונית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית ולאומית) :  
הלואי ואתה תהיה ציוני. הרבה ציונות אתה יכול ללמוד אצלם והרבה אהבת ארץ-ישראל יכול אתה ללמוד אצל החזית הדתית התורנית.



מחזור לנציגי הגרעין. אני רוצה להיכנס לפרטים, שלא לגרום נזק ליעד שאנחנו רוצים להביא למימוש.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, מדוע חלף זמן כה רב עד לקבלת ההחלטה ב-18 בינואר, כשלוש שנים?

השר י. גלילי:

תשמע, סבלנות.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני השר גלילי, אולי אתה יכול לתת לי עצה איך אפשר לגרום נזק לפרוייקט הזה? הייתי שמח לשתף פעולה.

דוד קורן (המערך):

אתה מומחה לנזקים מקדמת דנה.

השר י. גלילי:

חבר-הכנסת פעיל, אני מציע לך להסתפק בנוקשאתה גורם.

מאיר פעיל (מוקד):

אני חושב שהתועלת היחידה שמישהו עוד הביא היום בכנסת בנושא הזה זה מה שאני אמרתי.

השר י. גלילי:

מכל מקום, חברי הכנסת, אין לי דרך אלא לעשות ולהתבטא כמיטב מצפוני ולא לפי מצפון של אחרים. ולפי מיטב מצפוני אני משוכנע כי למפגן שנערך במסחה ב-22 בחודש זה לא היתה ואין כל הצדקה, והוא אף עלול לגרום נזק לעניין ההתיישבותי עצמו, ודאי שלא בכוונתם של הצעירים.

הצעירים שהגיעו בלא אישור למשטרת מסחה נענו ללא התנגדות לפניית צה"ל ופינו את המקום. בכך היטיבו לעשות. שהרי זמנם של אנשי צה"ל הוא יקר מאוד מכדי שיוקדש למשימות כאלו כהכרח בל יגונה.

התיישבות, המעניקה למדינת ישראל ממד של שורש, איתנות ועומק אסטרטגי, היא ביטוי לערגה לעתיד ולא לעבר בלבד, היא מעיקרי משימותיה של ממשלת ישראל ומתגשמת במסגרת המדיניות שלה במאבק על גבולות בטחון ושלום. אין מדיניותנו וזה למדיניותן של כמה סיעות אחרות בכנסת: לא של הסיעה שעמה נמנית חברת-הכנסת גאולה כהן, גם לא של הסיעה אשר אותה מייצג חבר-הכנסת פעיל. המדיניות שלנו מתגשמת לפי קריטריונים הידועים יפה לכנסת, קריטריונים שאושרו עלייה, והיא מביאה בחשבון את הערגה ההתיישבותית, את צרכי הבטחון ואת הערגה לשלום, ומתחשבת בכל הנתונים הריאליים: בזכויות הזולת, בזכויות התושבים ובמערכת נתונים, שבלי להתחשב בהם ההתיישבות לא תקום והיא אף יכולה להתחיל את מטרחה.

ממשלות ישראל, מאז מלחמת ששת-הימים, הקימו למעלה מ-112 ישובים, מהם 76 ישובים מעבר ל"קו הירוק". הממשלה בחרה בדעה צלולה להימנע מלהקים ישובים באזורים שהיא ראתה לנכון להימנע מלהתיישב בהם. לפי מיטב הכרתנו, איננו זקוקים לתמריצים כדי

מאיר פעיל (מוקד):

מאיר/ה פעיל לא ציוני, אבל החזית הדתית התורתית כן ציונית.

ידידיה בארי (הליכוד):

התיישבות בכל ארץ-ישראל זו גם מצווה דתית ללא קשר לציונות.

מאיר פעיל (מוקד):

אתה בדברי הרהב שלך יכול ללמוד אהבת ארץ-ישראל לא רק ממני אלא גם מאחרון תלמידי במדינת ישראל, שכל אחד מהם אהב את הארץ פי אלף מהפטרסטנות שלך.

על מימוש המלצותי אלה מן הראוי שיהיה דיון בכנסת.

(חברת הכנסת צ. לינקר קוראת

קריאת-ביניים)

מה קרה לך, חברת-הכנסת לינקר, הלא את ציונית כללית. האם גם את בעד ארץ-ישראל השלמה? אני חשבתי שאת שייכת לשפויים. נראה שנדבקת ב"חירותי-ואציה" וגברה השפעת ז'בוטינסקי עליך. מה קרה לך? שבי בנחת. יש כאלה שיעשו את העבודה במקומך יפה מאוד. תלמדי, למשל, מחברת-הכנסת פלומין: לייכודא, אבל "אגדר קונטרול".

יוחזקאל פלומין (הליכוד):

עוד קומפלימנט אחד ואני מחוץ לכנסת הזאת.

ציטה לינקר (הליכוד):

אחד מסתיר את הציונות שלו ואחד מביע אותה.

מאיר פעיל (מוקד):

על מימוש המלצותי אלה אני מציע שיהיה דיון בכנסת. אינני מפחד מדיון ציבורי. אם חברת-הכנסת בן-מאיר חושב שיש לו רוב של 65 קולות — בבקשה. אולי נצליח לשכנע 10-12 מאלה שחתמו שיתברר להם שהם אפילו לא יודעים על מה חתמו. הם כתבו "מסחה" וייתכן שאפילו לא ידעו איפה המקום נמצא.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר גלילי, שישב לשלוש ההצעות של שלושת המציעים: חברת-הכנסת גאולה כהן, יהודה בן-מאיר ומאיר פעיל.

השר י. גלילי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, ב-18 בינואר 1976, שנה זו, התקבלה בוועדת השרים לענייני התיישבות החלטה עקרונית על הקמת ישוב בסביבות מסחה, כ-5 קילומטרים ממזרח ל"קו הירוק". הגורמים המופקדים על הביצוע עושים כל הנדרש להכשרת התנאים להגשמת החלטה. לגבי כל ישוב וישוב יש באורח טבעי פסק זמן בין החלטה לבין ביצועה. עיתויי הביצוע נקבעים בהתחשב בנתונים ההתיישבותיים ממשיים. תאריך הביצוע של הקמת הישוב שאנו דנים בו היום תלוי בהתגברות על קשיים של הכשרת התנאים ההתיישבתיים הממשיים, לאחר החלטה ועדת השרים, ולא בשיקולים עקרוניים. אנחנו גם דאגנו שהמצב יהיה

דדת את אנשי "גוש אמונים" להמשיך במעשים הפרו-בוקאטיביים שלהם. למרות כל הוויכוח שהיה במפלגת העבודה, מבחינה עקרונית אין ניגוד בין העמדות הסייפוחיסטיות של הליכוד ושל מפלגת העבודה על שני חלקיה. המדובר רק בכמה. גם מפלגת העבודה היא בעד התנחלות בשטחים הכבושים. השאלה היא איפה, מתי ומי יקבע. הבעיה איננה בעמדה העקרונית. כל זמן שלא ינחשו את העמדה העקרונית הזאת, הם יעודדו את "גוש אמונים" והליכוד להמשיך המעשים הפרובוקאטיביים, ואלה ילחצו אותם יותר ויותר. ולפי הנסיון, כאשר הממשלה נכנעת, הלחצים האלה הולכים וגוברים ונוצרות עובדות מוגמרות בשטח המרחיקות את סיכויי השלום.

השאלה אינה באיזו כמות, מתי כן ומתי לא. השאלה היא לזנוח את המדיניות של סיפוחיסם, ובמקום להמשיך במדיניות זו לנקוט מדיניות של שלום, שפירושה, קודם כל, הפסקת כל ההתנחלויות בשטחים הכבושים, הסכמה ללכת לוועידת ז'נבה בהשתתפות כל הגורמים, לרבות נציג העם הערבי הפלשתינאי, ולהגיע להסדר שלום צודק לטובת שני העמים ולטובת עמי האזור.

היות שההצעות שהובאו מחבלות בסיכויי השלום, אנחנו מציעים לא לכלול אותן בסדר-היום של הכנסת.

הח"ר פ. שינמן:

האם חברי-הכנסת גאולה כהן, יהודה בן-מאיר ומאיר פעיל מסכימים להעביר הצעותיהם לוועדה?

גאולה כהן (הליכוד): כן.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית): כן.

מאיר פעיל (מוקד): כן.

דוד קורן (המערך):

כבוד היושב-ראש, היות שההצעות הושמעו בנפרד, היות שחבר-הכנסת פעיל הציע לבטל את החלטת הממשלה, אני מבקש להעמיד להצבעה את ההצעות הראשונות ולא לכלול את ההצעה של חברי-הכנסת מאיר פעיל בסדר-היום.

מאיר פעיל (מוקד):

כך אנחנו רואים איך אנשי רפ"י עושים את העבודה לליכוד. יבושם למערך, באהבה.

הח"ר פ. שינמן:

נצטרך להצביע על כל הצעה בנפרד.

#### הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא שהועלה על-ידי חברת-הכנסת גאולה כהן לוועדת העבודה נתקבלה.

ההצעה להעביר את הנושא שהועלה על-ידי חברי-הכנסת יהודה בן-מאיר לוועדת העבודה נתקבלה.

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהועלה על-ידי חברי-הכנסת מאיר פעיל בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

להגשים את ההחלטות שקיבלנו. בנושא הנדון לא נגרמו כל עיכובים מלאכותיים, ואנחנו נמשיך לעשות את כל הנדרש על-מנת להתגבר על הקשיים שנותרו כדי שההחלטה על הקמת הישוב הזה, כמו ישובים אחרים שהחלטנו על הקמתם, אכן תמומש בלא דיחויים. אינני בא בא לנקוב כאן בתאריכים. אני מתייחס במלוא הרצינות לדברים שאני אומר כאן. אני מקווה שבלא דיחויים נתגבר על הקשיים וההחלטה על הקמת הישוב הזה כמו ישובים אחרים תמומש, ובלבד שלא יערכו מפגנים אחרים, נוספים, גורמי נזק. גם בעתיד, בהתאם להחלטות הכנסת, נקפיד על כך שיוקמו ישובים אך ורק על-פי החלטות הממשלה.

חברי הכנסת, באותה מידת לגיטימיות שחברים בכנסת מציעים הצעות לסדר-היום ומנמקים אותן במידה זו או זו של אריכות — יש לי הפריבילגיה להחליט אם להיכנס לדברי פולמוס ואם להיזקק ללקסיקון מסוג "חסרון כוח גברא" וכיוצא בזה, כלשונה של חברת-הכנסת גאולה כהן. יש לי זכות לוותר על הפריבילגיה הזאת ולראות את הדברים האלה, אם להשתמש במטבע שלה, כחשדנות חולנית.

אני חושב כי כל הדיון הזה מיותר. אבל חובתי לשרת את חברי הכנסת במידע שלרשותי מטעם הממשלה, וזאת עשיתי. על המשך דברי פולמוס אני מוותר. שמענו רמזים מה יהיו הוויכוחים לעת בחירות. נעמוד בהם.

אני ממליץ להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה. שם יוכלו חברי הכנסת לשמוע דברים שיפריכו כל חשד מן החשדות הבלתי-מבוססים שהושמעו כאן.

הח"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לבנבראון, להצעה.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע שלא לכלול בסדר-היום של הכנסת את הצעותיהם של חברי-הכנסת גאולה כהן ויהודה בן-מאיר. מטרת ההצעות שלהם לתת שוב פירסום לעמדות הסיפוחיסטיות והשובניסטיות של "גוש אמונים" והליכוד. זו התפרצות לדלת פתוחה. הם יודעים היטב שהממשלה אישרה את ההתנחלויות במקום הזה. הם ידעו על כך. הם עשו את כל הצגת הראווה הזאת — לשם מה? כדי לעורר מחדש את האווירה, כדי לחבל בכל סיכוי שיש להתקדמות לקראת שלום, כדי לעורר את זעמם והתנגדותם של התושבים הערביים בסביבה ובאזור. העמים השכנים כבר הביעו את התנגדותם על-ידי אחד ממנהיגי ארצות ערב שדרש לדון על כך במועצת הבטחון. זה בא גם, כמוכן, לחזק את הוויכוח בתוך המערך בנושא זה.

ההתנחלות שמדובר עליה היא בסביבת כפר קאסם. השם הזה מעורר משהו. עברו עשרים שנה מאז הטבח בכפר קאסם. השנה ציינו האזרחים האלה את המאורע הטראגי. במשך כל הזמן ממשיכים להפקיע את אדמותיהם, ועכשיו רוצים להקים בסביבה ישוב יהודי.

בשיטה זו אייפאשר יהיה לסלול את הדרך לשלום והבנה עם העם השכן. אין לי טענות אל הליכוד. הוא עושה את מלאכתו. אבל מי שמעודד אותו זו הממשלה ומפלגת העבודה. עמדת הממשלה והתנהגותה בקשר להתנחלויות אחרות, ובייחוד בקשר לקדום, היא שמעו-

— הצעות לסדר-היום (פעיל, בן-מאיר); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שינמן, יעקבסון); חוק מס עזבון (תיקון מס' 6) (שינמן, פלומין); הצעה לסדר-היום (שינמן, לוי, שובל) —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
זו הקואליציה של עם ישראל.

מאיר פעיל (מוקד):  
זוהי קואליצית אמת.

## ט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סגן מוזכר הכנסת ש. יעקבסון:  
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת: הצעת חוק שירות המדינה (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ז—1977 — מטעם חברי-הכנסת יורם ארידור וליאון דיציאן.

היו"ר פ. שינמן:  
נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

## י. חוק מס עזבון (תיקון מס' 6), תשל"ז—1977 \* (הצעת חבר-הכנסת י. פלומין)

גם שם עיגנו מעין אוטומאטיזציה לירידת ערך הכסף. היתה הסכמה גם לעשות זאת בתוך מס עזבון בשעתו. לחץ הזמן לא איפשר זאת, ולכן מוגשת הצעת החוק על-ידי חברי-הכנסת ארליך ועל ידי.

אני יודע שהאוצר אינו מתנגד לעקרון. יכול להיות שיהיו לו פרטים שירצה לדון בהם ולברר אותם בצורה יסודית כאשר ועדת הכספים תדון בחוק לקראת הכנתו לקריאה ראשונה. על כל פנים, נאמר לי שלשר האוצר אין הערות לנושא הזה.

אבקש אותך, אדוני היושב-ראש, להצביע על העברת החוק לוועדת הכספים.

היו"ר פ. שינמן:  
אין משיבים להצעת חוק זו. לפנינו רק הצעת המציע — להעביר את חוק מס עזבון (תיקון מס' 6), תשל"ז—1977, לוועדת הכספים.

### ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס עזבון (תיקון מס' 6), תשל"ז—1977, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן:  
אנו עוברים להצעת חוק מס עזבון (תיקון מס' 6), תשל"ז—1977, של חברי-הכנסת יחזקאל פלומין. רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלומין.

יחזקאל פלומין (הליכוד):  
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מציע באה לעגן במעשה חקיקה הסכמה שהיתה בשעתה בוועדת הכספים ולפיה יש לקיים מנגנון שיתאים באור פן אוטומאטי את הניכויים ואת מערכת המס לשינויים בכוח הקנייה של הכסף, כידוע, החוק במתכונתו זו חוקק ב-1964, אבל שיעוריו לא הותאמו לירידת ערך הכסף עד 1975, למעשה במשך 11 שנים.

כדי למנוע את הצורך בחקיקה שוטפת, נוכח האינ-פלאציה הדוהרת הפוקדת אותנו בתקופה זו, מציעה הצעת החוק לעשות נסיון לעגן בחוק אחת לשנה תיקון אוטו-מאטי של טבלת המס והניכויים הקבועים בחוק, כך שיימנע מאתנו הצורך לקבוע מעשה חקיקה מפעם לפעם והחוק יתאים את עצמו לירידת ערך הכסף.

ההצעה הזאת וזה ברוחה לכוונה שהיתה מונחת בבסיס הרפורמה במס הכנסה. גם שם קבענו הצמדה,

## יא. הצעה לסדר-היום

חיווקן החברתי והכלכלי של עיירות הפיתוח והיחלצות לבלוימת ממדי עבריינות הנוער

היו"ר פ. שינמן:  
לפי התקנון אין חובה להשיב. כרצונך, אם אתה רוצה להשמיע את דבריך — בבקשה.  
דוד לוי (הליכוד):  
הממשלה צריכה להשיב. אלה דברים לא פשוטים. האחריות המיניסטריאלית מחייבת לשמוע את הדברים וגם להשיב עליהם.

זלמן שזבל (הליכוד):  
כדאי שתדרוש במחאה לדחות את ההצעה לשבוע הבא.

היו"ר פ. שינמן:  
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה, אחרונה בסדר-היום, של חברי-הכנסת דוד לוי, בנושא: חיווקם החברתי והכלכלי של עיירות הפיתוח והיחלצות לבלוימת ממדי עבריינות הנוער. רשות הדיבור לחבר-הכנסת דוד לוי.

דוד לוי (הליכוד):  
מי ישיב להצעה?

וזאת את המחאה החריפה, איך הממשלה מתייחסת ליוזמות המועלות על-ידי חברי הכנסת דווקא בשטח החברתי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הוא לאומי, הבעיה היא חברתית, והשאלה היא: איך להביא את עתידם של בני הדור הצעיר הגדל בעיירות הפיתוח? איך לדאוג, ומה הם הכלים אשר בעזרתם ניתן להכשירם לניהול תקין, לפיתוח ולשיגשוג של כור מחצבתם?

לא פעם שמענו מעל במה זו הודעה של שר ממונה, ובמיוחד מפי אלה המופקדים על פיזור האוכלוסיה, על העשייה בעיירות הפיתוח בכל התחומים. תמיד היתה בפיהם בשורה: אנו עושים, אנו עוזרים, אנו מסייעים לכך שעיירות הפיתוח ייהפכו למקומות מחוסנים מבחינה חברתית. אנו דואגים כדי שהם ייצאו אחת ולתמיד ממצוקתם.

אולם, אדוני היושב-ראש, לא חבר כנסת מביא את הטענה שבפי היום אלא סקר שנערך לאחרונה על-ידי משרד ממשלתי, משרד הסעד. הסקר דן בפרופיל החברתי של הישובים בארץ. מהסקר יש מסקנה אחת, והיא אף לא נאמרה ברמז אלא בגלוי: המצוקה הקשה בעיירות הפיתוח נמשכת. רק במספר מועט של עיירות פיתוח עלה מספר התושבים מעל 20 אלף גפש. ב-4 עיירות פיתוח בלבד יש מאזן הגירה חיובי, אבל ב-18 עיירות פיתוח מאזן ההגירה הוא שלילי, דהיינו עויבה ונטושה.

הסקר מדגיש עוד, פרט למגמה של חוסר התפתחות חיובית מבחינה דמוגרפית, שמספר התושבים בעיירות הפיתוח הולך ופוחת ואין שינוי בפתרון הבעיות בישובים אלה, כפי שהן מתבטאות בתמיכות סעד, בעבריינות נוער, בבעיות מצוקה בתוך ממגרת המשפחה. הרשויות המקומיות בעיירות הפיתוח אינן מסוגלות לפתור את הבעיות בכוחות עצמן, כיוון שההכנסה מהמסים העירוניים היא נמוכה ביותר.

נושא העבריינות של בנות בישובי הצפון מצריך בדיקה ועיון והוא אף מדיגי. בניגוד למדיניות המוצהרת של הממשלה יש התפתחות דמוגרפית חיובית דווקא בפרברי הערים הגדולות.

הנה כי כן, אדוני היושב-ראש, תשובה מוחצת לכל הטענות האלה מפי השרים על פיזור האוכלוסיה ועל חיוקן של עיירות הפיתוח.

אולם בידי עוד מספר פרטים מעניינים. ב-9 ישובים בארץ למעלה מ-50% של האוכלוסיה הם מתחת לגיל 19 והם כולם בעיירות פיתוח: נתיות — 51.2%, חצור — 54.2%, ירוחם — 53.9%, בית-שמש — 52.8%, אופקים — 52.6%, בית-שאן — 51.8%, מעלות — 51.7%, מבשרת-ציון — 50.2%, קריית-מלאכי — 50%. הנה כי כן, פוטנציאל עצום, טוב, נחוץ ועוד איך נחוץ לקיומנו ולבטחוננו, לכוח היצירה, לכוח העבודה ש-אנחנו כה דלים בהם בימים אלה.

מה עושה הממשלה למען האזרחים האלה, דור העתיד של המח, כוח-המגן שלנו? כדי לענות על שאלה נוקבת זו איעזר בנתונים נוספים. ב-9 ישובים, שכולם עיירות פיתוח, עדיין 7% מכלל המשפחות הן נתמכות סעד. ואם אני מביא בחשבון את הגילאים שצייתי ומספר הילדים במשפחה הנה כי כן מספר

היו"ר פ. שינמן:

בשבוע הבא תהיה סקירה של שר הסעד על פעולות משרדו. כאשר יש סקירה, אי-אפשר להעלות נושא שיש בו מאותו הנושא של ההצעה לסדר-היום.

דוד לוי (הליכוד):

אתה מעמיד את השאלה כרצוני. השאלה היא מחאה אל הממשלה. זה נושא חשוב, הנוגע לעיירות פיתוח, לאלפי תושבים, ואין שר יושב כדי להקשיב ולענות. אינני חושב שהצעה רגילה לסדר-היום דינה להתערב בדיון על תקציב הממשלה.

זלמן שובל (הליכוד):

מיהו שר הסעד?

דוד לוי (הליכוד):

שר העבודה.

היו"ר פ. שינמן:

היות שממילא יהיה דיון על משרד הסעד, תוכל כמתווכח וכמשתתף בדיון להעלות את הנושא.

נאולה כהן (הליכוד):

כל זה מראה על הגישה של הממשלה, במקום שאדוני היושב-ראש ימחה בפני שר העבודה על פגיעה בכבודו של הנושא.

היו"ר פ. שינמן:

אין חובה לענות לפי התקנון.

זלמן שובל (הליכוד):

ישיב מישהו אחר בשם הקואליציה.

היו"ר פ. שינמן:

המציע יציע דיון. כל אחד רשאי לבקש להעביר לוועדה.

נאולה כהן (הליכוד):

זה סמלי להבנת הבעיה.

דוד לוי (הליכוד):

אמנם יש ימים שהם ימי דיון של הממשלה, כשלממ"ש שלה יש זכות להעלות נושאים. הואיל והשר הממונה על הנושאים שאני מעלה היום לא ראה לנכון להיות נוכח כדי לשמוע דברים קשים וכואבים, מן הדין היה לחייב את הממשלה להסכים שאני אעלה את הצעתי לסדר-היום באחד הימים שהם מוקדשים לעניינים שהממשלה מעלה.

היו"ר פ. שינמן:

כשם שאי-אפשר לחייב את הממשלה להשיב על ההצעה, כן אי-אפשר לחייב את הממשלה לקבל את ההצעה שלך. אני מציע, חבר-הכנסת לוי, שתקבל את המצב כפי שהוא ותחליט.

דוד לוי (הליכוד):

מצב עגום. בליט ברירה אקבל את הדין של היושב-ראש. עם זאת אני חייב להגיש מעל במה נכבדה

ברשותכם, עוד פרט אשר ידגיש אלי את חריפותה של הבעיה, ואילו היה נוכח כאן שר אולי יכול היה להביא נימוקים מדוע הגענו להידרדרות ולהתפוררות חברתית זו:

פשיעת קטינים, זכרים ונקבות, עד גיל 18, ביחס למבוגרים בשנת 1975: בנתיבות, שבה 6,650 תושבים, הורשעו בשנה האחרונה 200 עבריינים, מתוכם 87 קטינים, דהיינו 43% מהעבריינים שהורשעו הם קטינים; בקריית-מלאכי — מתוך 265 עבריינים שהורשעו 106 הם קטינים: 40%; בשלומי — 90 עבריינים, 38% מהם, 42%, הם קטינים; בצפת — 518 עבריינים הורשעו ו-177 מהם הם קטינים, דהיינו 34.2%; בקריית-שמונה — מתוך 435 עבריינים 146 הם קטינים, דהיינו 33.6%; במגדל-העמק — 286 עבריינים שהורשעו, מהם 90 קטינים, דהיינו 31.2%; באור-עקיבא — 213 עבריינים שהורשעו, מתוכם 68 קטינים, שהם 31.9%; בבית-שאן — 384 עבריינים שהורשעו, מתוכם 109 קטינים, שהם 28.4%.

כל אלה, אדוני היושב-ראש, הם כוחות שאנו זקוקים להם בימים אלה ואנו זקוקים להם לחיזוק עתידנו ול-חישול כוח המגן שלנו. אולם, אדוני היושב-ראש, משטר זה מלבד הצהירות אין בפיו לא רק תכנית איך להתמודד עם עובדה זו, שהיא תוצאה של מדיניות חברתית כושלת שהוא אחראי לה, אלא גרוע מזה — הוא אינו עושה מאומה כדי להתמודד אתה.

אדוני היושב-ראש, אולי יש דבר שיכול לתת תמונה על ההשלכות של נתונים אלה. הנה כי כן כותבת קצינה ראשית: "בעוד ש-97% מהגברים בארץ מגויסים לצבא, מגויסות רק 53% מבין הנשים. מלבד אלה המקבלות פטור מטעמים רפואיים או דתיים, הרי 19% — בשנה שעברה הן — אינן מגויסות בגלל רמת-השכלה נמוכה. אחת-עשר נעשה נסיון לגייס 300 חיילות מתוך שכבות המצוקה. הנערות נעדרו משמעת עצמית שבה מתורגלות הנערות שהוכו בבתי-ספר. ליווית את הקבוצה מרגע גיוסה. להושיבן 10 דקות רצופות היה בתחילה קריעת ים-סוף. המאקסימום שהגענו אליו — 30 דקות רצופות. היה לי נסיון מכאיב ביותר שחילה לי איזו תשתית יש שם. לקחנו אותן לסיום בירושלים וביקרנו ב'יד ושם'. למי לא יצבוט ביקור כזה בלב? לא נעזרות אלו. הן ידעו את פשר מדי האסירים המפוספסים והטלאי הצהוב. וכשהצבענו על מספר הקעקע הטבועים בידי השבויים, צחקו, היה צחקו, היה צחקו. השלטון ייתכן שאלמלא השירות בצה"ל לא היו נעזרות אלו שומעות לעולם הסברים על השואה." זוהי תעודת עניות לתברה שלנו, לדור שבא לאחר השואה, לדור המתגאה בתקומה.

אדוני היושב-ראש, לאחרונה הוקצו 49 מיליון לירות כדי לקלוט כ-1,840 צעירים, שבגלל רמתם השכלית וקשייהם צה"ל לא היה מגייס אותם. הנה כי כן, 49 מיליון לירות על 1,800 צעירים. כמה נצטרך להשקיע בעוד 4—5 שנים? אילו היו כספים אלה מופנים מלכת-חילה כדי להכשיר כוח-אדם, להציל צעירים אלה ולהפוך אותם לכוחות גאים, בונים ומגיינים — לא היינו במצב שבו אנו צריכים לחפש כספים כדי להקים מסגרות מיוחדות לקליטתם של בני-נוער אלה בצה"ל. אדוני היושב-ראש, לא אדבר על החינוך בעירות

נתמכי הסעד חמור ביותר. בעוד הממוצע הארצי הוא 2.6% הרי בחצור הוא מגיע ל-11.2%, אור-עקיבא — 10.5%, בית-שמש — 9.8%, אור-יהודה — 8.6%, מעלות — 8.2%, ירוחם — 7.6%, יבנה — 7.2%, אופקים — 7.1%, דימונה — 7%, מכלל המשפחות הגרות שם על ילדיהן, טפן וזקניהן.

אדוני היושב-ראש, כדי לדעת אם הישובים האלה עלו במידה כלשהי על דרך המלך, אם יש תקווה כלשהי שהם יהיו ישובים רנטאביליים מבחינה חברתית וכלכלית, הבה נתבונן במספר נוסף. אציין 8 ישובים שבהם ההוצאה לנפש בתקציב הרשות עולה על 1,500 לירות: ירוחם — 1,992 לירות, חצור — 1,894 לירות, מעלות — 1,718, צפת — 1,636, קריית-שמונה — 1,634, קריית-גת — 1,600, בית-שמש — 1,555, שדרות — 1,539 לירות.

והנה 6 ישובים שבהם ההכנסות לנפש ממסים עירוניים מן הנמוכות ביותר: מבשרת-ציון — 36 לירות לשנה, ראש-העין — 38 לירות, מעלות — 42, חצור — 65, אופקים — 77, אור-עקיבא — 79. הנה כי כן הם "עלו על דרך המלך".

כל הפרטים האלה מבחינה כלכלית אולי הם מדי-אגים, אולי הם התמונה הנכונה על מצב הישובים שלאחר שנות דור של משטר אשר התיימר לחזק אותם, משטר אשר מדבר גבוהה גבוהה על פיוזר אוכלוסיה, על תמריצים, על עשייה גדולה. אולם מבחינה חברתית, הנתונים שאני הולך למסור היום לבית חייבים להדאיג כל אחד מאתנו. מדובר בפרצופו של הדור הבא, מדובר במה שאנחנו עושים, או יותר נכון במה שאנחנו לא עושים, לכוח המגן שלנו.

ואשר לעבריינות נוער: חלקן של עיירות הפיתוח בעבריינות נוער גדול גם בין הישובים שבהם שיעור עבריינות הנוער גבוה. בכל 8 הישובים הנ"ל היה שיעור העבריינות: בני-גילאי 16—19 — למעלה מ-40 ל-1000 צעירים, בעוד הממוצע הוא 22 ל-1000. באופקים — על כל 1000 נערים — 60.1, נתיבות — 58.6, צפת — 52.8, ירוחם — 51.1, בית-שאן — 47.1, אור-עקיבא — 42.3, קריית-שמונה — 42.2, אור-יהודה — 40.9.

שיעור העבריינות בקרב הבנות בגיל 9—18 הוא מעל ל-6% ל-1000 נערות בישובים הבאים: באופקים — 9.5, צפת — 9.4, קריית-שמונה — 8.6, מעלות — 7.4, טירה — 6.7, עפולה — 8.3.

אדוני היושב-ראש, הנה כי כן, טראגדיה נלגד עינינו, טראגדיה חברתית. במקומות כמו קריית-שמונה או בית-שאן, אופקים או טירת-הכרמל, אחוז עבריינות הנוער, כאשר מדובר בנערים ובנערות אשר הובאו בפני בית-המשפט והורשעו, גבוה. והרי הפוטנציאל הזה — הפוטנציאל האנושי שתקופה שהעלייה ארצה דלה, לצערנו, כשכלנו מדברים על צימצום בפערים, על צורך חינוכי ולאומי — מהווה טראגדיה אנושית המתחווה לתלנגד עינינו, טראגדיה שאין מלים בשפת אנוש כדי לתת לה ביטוי, ואין איש עונה ואין דבר נעשה, וזה מדאיג.

ביד ישובים עלה שיעור העבריינות בשנת 1975 מעל ל-50 ל-1000 תושבים. בית-שאן — 110.8, טבריה — 104.5, צפת — 95.4, קריית-מלאכי — 92.9, קריית-גת — 90.4, אופקים — 98.7.

העלובים ומהמוקפה. הם פשוט רוצים למות".  
 אדוני היושב-ראש, מה היא נקודת התורפה? ריבוי הגורמים המטפלים בנוער הנמצא על הגבול. בשכונה אחת יש טיפול של 40 רשויות, שהאחת מפריעה לשנייה, והתקציבים מתבזבזים לריק. משרד לרווחה חברתית, אילו היה מוקם עשוי היה להציל את המצב, למנוע כפילויות מזיקות, ביזבזו המשאבים, ולהציל רבים מאוד מהתדרדרות לפשע. אולם ממשלה זו, מלבד מס שפתיים, אינה עושה דבר כדי להקים משרד זה.

יש רק דרך אחת, אדוני היושב-ראש: שינוי המדיניות, החלפת השלטון, הנהגה אחרת, אמינה יותר, אמינה יותר, רגישה יותר, שתוכל להתחיל בראש וראשונה בפעולה לשיקום חברתי ולהוצאתם של אנשים אלה, לאחר כל כך הרבה שנים, ממוקפת, מן החושך אל האור.

אני מבקש, אם כן, לאשר את הצעת החוק הזאת

הי"ר פ. שינמן :

האם יש הצעה אחרת? אין. אני מעמיד להצבעה את ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

ה הצ ב ע ה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

## יב. חוק המסחר ההוגן ברכב משומש, תשל"ז—1977 \* (קריאה ראשונה)

אני מבקש אם כן לאשר את הצעת החוק הזאת ולהעבירה לוועדת הכלכלה.

הי"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת והיא — להעביר את הצעת חוק המסחר ההוגן ברכב משומש, תשל"ז—1977, שהובאה עכשיו לקריאה ראשונה, לוועדת הכלכלה כדי להכינה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

ה הצ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק המסחר ההוגן ברכב משומש, תשל"ז—1977, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

הי"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, סיימנו את מלוא סדר-היום של ישיבת-כנסת זו. הישיבה הקרובה תתקיים, אם-ירצה-השם, ביום שני הבא בשעה 4 אחר-הצהריים. היו ברוכים, פורים שמח. הישיבה נעולה.

הפיתוח, על הכשלון המחפיר המצטייר מתמונת המצ"לחים בבחינות הבגרות ולא על הנשירה מבתי-הספר היסודיים ומבתי-הספר התיכוניים ואף לא על האחוז האפסי של המצליחים בלימודיהם בבתי-הספר התיכוניים. אתן דוגמה אחת בלבד: בשדרות למדו 129 נערים בכיתה ט'; הגיעו בסך-הכל לכיתה י"ב 35 נערים; בקושי הצליחו בבחינות 9 נערים. בקריית-מלאכי אותה תמונה. וכך אני יכול למנות כל עיירות הפיתוח, אפילו צפת ואפילו דימונה, כאשר אין מקום שבו אפשר להתפאר בנעשה בתחום החינוך.

אדוני היושב-ראש, אין זו רק תלונה לפני הכנסת. המדובר הוא בעמנו. המדובר הוא באוכלוסיה שנעשה לה עוול, באוכלוסיה שכדי לשקמה לאחר העוול הנמשך שנות דור לא יספיקו לא 10 שנים ולא 20 שנה. אולי היה סימן של תקווה אילו היתה קמה הממשלה ואומרת: יש לנו תכנית חומש, אנו נתמודד עם הבעיה תוך 5—10 שנים. אני חושש שעברנו את השער שמאחוריו אובדת כל תקווה.

אדוני היושב-ראש, אסיים בדבריו של סגן-ניצב אליהו לביא, ראש מפלג הנוער במשטרה, שאמר: "נתקלתי בנערים כאלה. רבים מאוד מתוכם התייאשו מהחיים. הם חסרי תקווה. אצל צעירים רבים נתגלתה גם נטייה להרס עצמי. הם משתמשים בסמים כדי לברוח מהחיים

הי"ר פ. שינמן :

אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: הצעת חוק המסחר ההוגן ברכב משומש, תשל"ז—1977 — קריאה ראשונה. יביא את הצעת החוק חבר-הכנסת שובל.

זלמן שזבל (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש לקריאה ראשונה הצעת חוק המסחר ההוגן ברכב משומש. מאחר שאני בטוח שכל הקהל העצום היושב כאן שמע את נאומי בקריאה הטורמית, לא אחזור על הדברים שאמרתי אז. אסתפק בכך שאומר שזהו צעד אחד — אולי מוגבל — חשוב להענקת הגנה לצרכן הישראלי, לאיש הקטן, שלעתים כה קרובות מנצלים תמימותו לרעה, מנצלים אותו לרעה גם סוחרים זריזים וגם אלמני טים הגובלים לעתים בתחום הפלילי.

אני מקווה שעם חקיקת חוק זה, המוגש בתמיכתו המלאה של שר התחבורה הממונה על ביצועו, תלמד הממשלה גם לקדם חוקים אחרים בתחומים דומים לתחום הזה שאנחנו דנים בו היום.

## נספחות

## א. סדר-היום לשיבות שפ"ט—שצ"א

- א. חוק רשות שדות התעופה, תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ב. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 26), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- ג. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 27), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- ד. סקירת שר השיכון והשר לקליטת העלייה על פעולות משרדיו.
- ה. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק הגנת השכר (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק רישוי בעלי מלאכה, תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק לייצוב פעילות כלכלית (הוראת שעה), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק שירות-המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 18), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- י. שאילתות ותשובות.
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (פיקוח על כלי שיט) (מס' 3), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יג. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- טז. אחריות ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות — דיון.
- יז. בעיית הירידה מהארץ — דיון.
- יח. חוק התקציב לשנת הכספים 1977, תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גימלאות) (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- כ. מניעת צעדים נוספים המכוונים להקמת מוגנפול מחולט בתחבורה הציבורית על-ידי מיזוג "אגד" ו"דן" — דיון.
- כא. זילזול חברת "אגד" בירושלים כלפי אורחים המש-תמשים בתחבורה הציבורית — דיון.
- כב. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כג. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כד. היקפן של השקעות במפעלים פטרוכימיים — דיון.
- כה. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ז—1975 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 7), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק הבחירות לכנסת התשיעית (הצבעה במכשיר הצ-בעה), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- כט. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק מס מכירת צמודים, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לא. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופות (תיקון מס' 5), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- לג. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 3), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לד. חוק לתיקון פקודת השותפויות, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לה. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לו. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 12), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לז. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- לח. חוק לתיקון פקודת המיילדות (מס' 3), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- לט. דו"ח ועדת חורב — דיון.
- מ. השיבושים החמורים בשירותים הציבוריים — דיון.
- מא. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — דיון.
- מב. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — דיון.
- מג. פיטורי עובדים דרוזים בנמל חיפה — דיון.
- מד. התנחלויות בשומרון — דיון.

- מה. חילול שבת הפוגע ברגשות הציבור הדתי בבני-ברק — דיון.
- מו. ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה — דיון.
- מו. הקמת שתי תחנות-כוח גרעיניות להפקת חשמל — דיון.
- מח. איכות הסביבה בישראל וההגנה עליה — דיון.
- מט. מעמד האשה בישראל — דיון.
- נ. היערכות החינוך בשנות המצוקה — דיון.
- נא. יצירת כהלה משקית כתוצאה מהדלפות על פחות גדול הצפוי בקרוב, עליית המדד ב-4.5% בחודש נובמבר וההתייקרות הגדולה העומדת בשער — דיון.
- נב. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- נג. דרישה להסגרתו של המחבל אבו דאוד לישראל — דיון.
- נד. פריקת העול של איסור הוצאת דיבה ולשון הרע והשלכותיה — דיון.
- נה. הסכם סאדא-חוסיין — דיון.
- נו. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מבקר המדינה מס' 6 (חלקים א' ו-ב') ולדוחות 4 ו-5 של נציב תלונות הציבור.
- נז. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- נת. חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- נט. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ס. חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- סא. חוק שער המטבע (קביעה והיטלים), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- סב. חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- סג. חוק דיני העוונות (האונת סתר), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- סד. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- סה. חוק החוזים האחרים (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- סו. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- סז. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעת חוק האיגוד השיתופי, תשל"ב — 1971.
- סח. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- סט. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- ע. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- עא. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- עב. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כל-ירכב), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- עג. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 3), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- עד. חוק המועצה לענף הלול (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- עה. חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום (הסדרים בעקבות שינוי שער המטבע), תשל"ו—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עו. הצעות חוק של חברי כנסת.
- עז. חוק המסחר וההגן ברכב משומש (תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- עח. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- עט. חוק פיצויי פיטורין (תיקון מס' 9), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- פ. חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

## ב. הצעות לסדר-היום לשיבות שפ"ט—שצ"א

814. מ. שחל (המערך): פינוי אזורי מגורים עקב מפגעים אקולוגיים.
815. א. אולמרט (הליכוד): ריבוי מקרי שוד אלימים והאמצעים לבליתחם.
816. י. בן-מאיר (חזית דתית לאומית): השימוש בצווי ריתוק לצרכי שידורי טלוויזיה.
81. מ. בגין (הליכוד): הצורך הדחוף לפעול למען שיחורו והצלתו של אסיר ציון לייב חנוך בכלא ולאדימר.



— הצעות חברי-הכנסת ג. כהן, י. בן-מאיר ומ. פעיל.

824. ד. לוי (הליכוד): חיוקן החברתי והכלכלי של עיירות הפיתוח והיחלוצות לבלית ממדי עבריינות הגוער.

819. ת. טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה): שאלת אי-חיבור הכפר אל-מפג'ר לרשת המים.

820. מ. בגין (הליכוד): ביקורו הקרוב של מר יצחק רבין, ראש הממשלה, בארצות-הברית.

821—823. עיכוב עלייה לקרקע של גרעין מערב שומרון

## ג. הצעת חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים).

תשל"ז—1977

(הצעת חברת-הכנסת ח. גרוסמן)

1. הגדרות  
בחוק זה —  
"בניין ציבורי" — בניין או חלק מבניין המשמש למטרות הבאות, להוציא בניין או חלק מבניין שאינו נועד להיות פתוח לקהל:  
(1) בית-חולים, כמשמעות המונח "בית-חולים", בסעיף 24 לפקודת בריאות העם, 1940,<sup>1</sup> לרבות (2) בית-ספר עממי, בית-ספר תיכון, בית-ספר מקצועי, גן ילדים, להוציא גן ילדים פרטי. בית-ספר למבוגרים ומוסד להשכלה גבוהה מוכר לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח—1958,<sup>2</sup>  
(3) בית דואר וסוכנות דואר;  
(4) בית-כנסת, מסגד, כנסיה ובכל מקום מקורה המשמש באופן קבוע לפולחן דתי, ששטחו 150 מ"ר לפחות;  
(5) בית לקולנוע, לקונצרטים ותיאטרון;  
(6) בנק;  
(7) מוזיאון או בניין המשמש באופן קבוע לתערוכות, שהם ברשות מוסד ממשלתי, לאומי או עירוני, וכל מקום כיוצא באלה;  
(8) משרדי ממשלה, משרדי רשויות מקומיות וכל בניין אחר הנועד למתן שירות ציבורי.  
"בניין ציבורי קיים" — בניין ציבורי אשר לא ניתן לגביו היתר או לא הותנה לגביו תנאי היתר, כאמור בסעיף 8.02 או בסעיף 8.03 לתקנות התיכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאי ואגרות), תשל"ל—1970<sup>3</sup> (להלן תקנות התיכנון);  
"נכה" — אדם בעל מגבלה גופנית המונעת ממנו להשתמש בדרך נוחה בבניין ציבורי שבו אין סידורים מיוחדים לנכים.
2. ביצוע סידורים מיוחדים לנכים  
שר הפנים רשאי להורות לבעלים של בניין ציבורי קיים או למי שמחזיק בו לבצע בבניין, או בחלק ממנו, בתקופה שיקבע, סידורים מיוחדים לנכים כפי שפורטו בסימן ג' לחלק ח' בתוספת השנייה לתקנון התיכנון, כולם או מקצתם.
3. עונשין  
מי שאינו מקיים הוראה שניתנה לו כאמור בסעיף 2, דינו — קנס 10,000 לירות, וכן קנס נוסף 500 לירות או מאסר שבעה ימים לכל יום שבו נמשכת העבירה אחרי שעברה התקופה שנקבעה כאמור בסעיף 2.
4. אחריות של תאגיד  
נעברה עבירה לפי חוק זה על-ידי תאגיד —  
(1) רשאי בית-המשפט להטיל עליו קנס שלא יעלה על כפל שיעור הקנס שנקבע בסעיף 3;  
(2) יואשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל, שותף — למעט שותף מוגבל — או פקיד באותו תאגיד ואחראי לעניין הנדון, אם לא הוכיחו שהעבירה נעברה שלא בידיעתם או שננקטו כל האמצעים הסבירים להבטחת ביצוע הוראה שניתנה כאמור בסעיף 2.
5. תחולה על המדינה  
חוק זה מחייב גם את המדינה, אולם לא יחולו עליה הוראות סעיף 4. הוראה זו אינה גורעת מאחריותו הפלילית של אדם אחר.
6. תחילה  
תחילתו של חוק זה היא בתום שנה מיום פירסומו ברשומות.

## ד ב ר י ה ס ב ר

1971 (קובץ התקנות 2694, תשל"א, עמ' 1039), ובהן נקבעו הוראות מפורטות בעניין התקנת סידורים מיוחדים לנכים בבניינים ציבוריים כדי לאפשר להם גישה נוחה לבניינים אלה, לנוע בהם בחפשויות ולהשתמש בנוחיות בתקנים שבהם.

ברם תקנות אלה מתייחסות רק לגבי בניינים ציבוריים חדשים או בניינים ציבוריים אשר מוצע לבצע

בחוקם סמכותו לפי חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965, התקין שר הפנים את תקנות התיכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאי ואגרות) (תיקון מס' 5), תשל"א—

<sup>1</sup> ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 191.

<sup>2</sup> ס"ח תשי"ח, עמ' 191.

<sup>3</sup> ק"ת תשל"ל, עמ' 1847; תשל"א, עמ' 1039.

החוק המוצע בא לאפשר חיוב הבעלים או מחזיקים של בניינים ציבוריים קיימים (היינו בניינים ציבוריים שהוקמו לפני תחילתן של התקנות הנ"ל — ביום 14 באוגוסט 1971) לבצע בהם סידורים מיוחדים לנכים.

בהם שינויים, אולם אין אפשרות לחייב את הבעלים של מבנים ציבוריים קיימים לבצע בהם שינויים וסיי דורים לנכים כל עוד אין מוגשת בקשה לבצע בהם שינויים אלו שהם.

## ד. הצעת חוק לתיקון תקנות שעת-חירום (פיקוח על כלי שיט) (מס' 3),

תשל"ז—1977

### 1. תיקון תקנה 2

בתקנה 2 לתקנות שעת-חירום (פיקוח על כלי שיט), תש"ח—1948<sup>1</sup> (להלן — התקנות) —

(1) ברישה, במקום "או המושכר לאזרח ישראלי או לתושב ישראל" יבוא "לרבות כלי שיט שהופטר מרישום במרשם הישראלי לפי החוק האמור ואינו רשום במרשם חוץ";

(2) אחרי פסקה (2) יבוא:

2(א) הדורשות לבצע בכלי שיט הובלה או הובלות מהסוג שנקבע בהוראה, באזורים ובתנאים שנקבעו בה;

(3) בפסקה (7), בסופה יבוא "או כאמור בתקנות 5א או 5ב";

(4) בפסקה (12), בסופה יבוא "או לצוות אותו, דרך כלל או לפי תפקידים שפורטו, בבני אדם שהם אזרחים ישראליים או תושבי ישראל או שהשר מצא אותם ראויים לכך, כפי שנקבע בהוראות כאמור".

### 2.

הוספת תקנות 5א עד 5ד

אחרי תקנה 5 לתקנות יבוא:

"5א. קביעת דמי חכירה ומקדמות

דמי חכירה או מחירי הובלה שניתן לקבוע אותם לפי תקנה 2, יכול שייקבעו בין לפני החכירה, ההפ"לגה או ההובלה, בין במהלכה ובין לאחר סיומה, ורשאי השר לקבוע חובת תשלום מקדמות על חש"בונם ואת אופן התשלום של המקדמות ומועדי תשלומן.

35. קביעת תנאי חכירה או הובלה ניתנת, בהוראה לפי תקנה 2(א2), (5) או (7) ולא נקבעו בה תנאי החכירה או ההובלה, ולא הגיעו הצדדים לידי הסכם על תנאי החכירה או ההובלה, כולם או מקצתם, עד מועד סיום ההובלה או החכירה שלפי ההוראה או עד מועד קצר מזה שנקבע בהוראה, יקבע אותם השר לפי בקשת אחד הצדדים.

35. מתן הוראות לחוכר כלי שיט זר השר רשאי, אם ראה צורך בכך מטעמים שבבטחון המדינה או שבקיום אספקה ושירותים חיוניים, ליתן הוראות לאזרח ישראלי או לתושב ישראל, שהוא חוכר של כלי שיט הרשום במדינת חוץ, על דרך הפעלה וכזויותו לפי שטר החכירה לצורך עשיית כל פעולה מהפעולות המפורטות בתקנה 2.

75. פטור ממילוי חקיקים מסוימים (א) השר רשאי, אם ראה צורך בכך מטעמים שבבטחון המדינה או שבקיום אספקה ושירותים

חיוניים, ליתן פטור כללי או מיוחד, בסייגים או שלא בסייגים, ממילוי הוראה שבכל חיקוק שהוא ממונה על ביצועו, הנוגעת לכלי שיט הנמצא בישראל או לכלי שיט שהוראות תקנות 2, 7(ג) או 7א חלות עליו באשר הוא, ובלבד ששוכנע שאין במתן הפטור כדי לסכן חיי בני אדם באופן ברור וגלוי.

(ב) תקנה זו תחול במשך תקופה שיחליטו עליה שר הבטחון ושר התחבורה כאחד אם ראו צורך בכך מטעמים שבבטחון המדינה או בקיום אספקה ושרותים חיוניים, ושלא תעלה כל פעם על שישה חודשים; ההחלטה אינה טעונה פירסום ברשומות ויכולה להיות כללית או מסויגת בין לגבי חקיקים מסוימים ובין לפי מבחנים אחרים ובין בקיום תנאים שייקבעו בה.

(ג) על אף האמור בתקנה 22 ובכל דין אחר, סמכויות השרים לפי תקנת משנה (ב) אינן ניתנות לאצילה.

### 3. תיקון תקנה 8

בתקנה 8 (א) לתקנות, אחרי "מטעמים שבבטחון המדינה" יבוא "או שבקיום אספקה ושירותים חיוניים".

### 4. תיקון תקנה 18

בתקנה 18 לתקנות, בסופה יבוא "ולרבות קביעת צופן למתן הוראות לפי תקנות אלה, הדרכים שבהן יובא הצופן לידיעת הנמענים ואמצעי הזהירות שינקטו בשמירה עליו ובשימוש בו".

### 5. תיקון תקנה 25

בתקנה 25 לתקנות —

(1) במקום תקנת משנה (א) יבוא:

"(א) חייב השר, בהוראה לפי תקנה 2(7), אדם פלוני להחכיר כלי שיט, וקבע את דמי החכירה או תנאיה מכוח התקנה האמורה או מכוח תקנה 35, או קבע תשלום מקדמה או מועדו מכוח תקנה 35, רשאי כל מי שרואה עצמו נפגע על-ידי קביעה כאמור לערוך עליה לפני בית-הדין לענייני קביעה שלפי סעיף 10 לפקודת הפיצויים (הגנה), 1940<sup>2</sup>, ובית-הדין האמור רשאי לאשר את הקביעה או לשנותה";

(2) בסופה יבוא:

"(ד) שר המשפטים רשאי לקבוע סדרי דין מיוחדים לדיון בעררים לפי תקנה זו".

### 6. תיקון מנחים

בכל מקום שנאמר בתקנות "שכירות" או ניב הנגזר ממנה יבוא "חכירה" או ניב הנגזר ממנה.

<sup>1</sup> ס"ח תשל"ג, עמ' 203, עמ' 358; תשל"ה, עמ' 40

<sup>2</sup> ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 93.

## הסתייגויות לחוק הנ"ל

## לסעיף 5

## א. לבני מציע :

אם תתקבל הסתייגות לסעיף 2, למחוק את המלים "או מועד" בפיסקה (1),

## לסעיף 2

## א. לבני מציע :

בתקנה 5א, כמוצג על-ידי הוועדה, יימחקו המלים "ומועדי תשלומן".

## ה. הצעת חוק פיצויי פטורים (תיקון מס' 9), תשל"ז—1977

כורת מקופת הרשות המקומית, רואים את ההתפטרות לעניין חוק זה כפיטורים; הוראה זו לא תחול אם המעביד הסכים בכתב כלפי העובד כי התקופה שבה יכהן העובד בכהונתו תיחשב כחופשה ללא תשלום.

1. תיקון סעיף 11  
בחוק פיצויי פטורים, תשכ"ג—1963<sup>1</sup>, בסעיף 11, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא :  
"ד) עובד שהתפטר מחמת שנבחר לראש רשות מקומית או לסגן ראש רשות מקומית וכהונתו במשך

עמ' 215; תשל"ג, עמ' 222, עמ' 258; תשל"ו, עמ' 96;

<sup>1</sup> ס"ח תשכ"ג, עמ' 136; תשכ"ד, עמ' 167; תשכ"ה, תשל"ו, עמ' 27, עמ' 87.

## ו. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977

(2) בסעיף קטן (ב), בסוף פסקה (3) יבוא "פרט לקיצבה לפי פרק ו' 2 לחוק הביטוח הלאומי".

## 2. הוראת מעבר

חוק זה יחול, לגבי הזמן שלאחר תחילתו, אף על מי שפרש מהשירות לפני כן ועל שאיריו.

1. תיקון סעיף 21  
בסעיף 21 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), תשל"ל—1970<sup>1</sup> —  
(1) בסעיף קטן (א), בסוף יבוא "הוראות סעיף קטן זה לא יחולו לגבי קיצבה של מי שבחר בקיצבה לפי סעיף 34(ג), למעט מי שסעיף 78 חל עליו";

<sup>1</sup> ס"ח תשל"ל, עמ' 65; תשל"ז, עמ' 273; תשל"ז, עמ' 82.

## ז. הצעת חוק הגנת השכר (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977

(2) במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) מקום ששכר העבודה משתלם על בסיס של יום, יהיו הסכומים שאינם גי' תנים לעיקול, להעברה או לשיעבוד, אחרי הניכויים כאמור בסעיף קטן (א) — החלק העשרים וחמישה של הסכומים האמורים בסעיף קטן (א).";

(3) בסעיף קטן (ג), אחרי "בסיס של חודש" יבוא "או של יום";

(4) סעיפים קטנים (ד) ו"ה) יסומנו כסדרם (ו) ו"ז) ואחרי סעיף קטן (ג) יבוא :

"(ד) הסכומים האמורים בסעיף קטן (א) ישתנו לפי שיעור התנודות של השכר הממוצע כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968; שר העבודה יפרסם ברשומות הודעה בדבר שינוי הסכומים

1. תיקון סעיף 77  
(א) בסעיף 7 לחוק הגנת השכר, תשי"כ—1958<sup>1</sup> (להלן — החוק העיקרי), במקום "לפי סעיף 6" יבוא "לעניין זה".

(ב) הוראה שנתן עובד למעבידו לפני תחילתו של סעיף קטן (א) על תשלום שכרו במקרה של פטירה, יראו אותה כאילו נמסרה לעניין סעיף 7 לחוק העיקרי כנוסחתו בחוק זה.

2. תיקון סעיף 8  
(א) בסעיף 8 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "מס הכנסה" יבוא "ניכוי כאמור בסעיף 161(ג) לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968<sup>2</sup>, וניכוי כאמור בסעיף 19(ד) לחוק שירות מילואים (תגמולים), תשי"ט—1959 (נוסח משולב)";

<sup>1</sup> ס"ח תשי"ח, עמ' 86; תשל"ו, עמ' 100.

<sup>2</sup> ס"ח תשכ"ח, עמ' 108.

<sup>3</sup> ס"ח תשי"ט, עמ' 306.

קיבוצי אחר או בצו הרחבה — היום שנקבע לתשלום פיצויי הפיטורים על-פי אותו חוזה עבודה או הסכם, ואם לא נקבע יום כאמור והזכות כאמור נקבעה לאחר יום הפסקת יחסי עובד ומעביד — היום שבו נקבעה הזכות ;

(4) אם נקבעה, על-פי הסכם קיבוצי, הסדר קיבוצי, הסדר קיבוצי אחר או צו הרחבה, זכות לפיצויי פיטורים לאחר יום הפסקת יחסי עובד, ומעביד ולא נקבע מועד לתשלום — היום שבו נקבעה הזכות ;

(5) אם הזכות לפיצויי פיטורים מותנית, על-פי הוראה שבחיקוק, כמילוי תנאי מצד העובד לאחר יום הפסקת יחסי עובד ומעביד או במילוי תנאי במשך תקופה מסוימת שלאחר אותו יום — יום מילוי התנאי האמור או יום תום התקופה האמורה, לפי העניין.

(ב) לפיצויי הפיטורים שלא שילם מעביד תוך שישים יום מהמועד לתשלומם ייוספ בעד כל חודש, החל מאותו המועד, פיצוי הלנה בשיעור של חמישה אחוזים מסכום פיצויי הפיטורים שלא שולמו, בהפחתת סכום של חוב שחב העובד למעביד או של סכום שהמעביד חייב או זכאי לנכוחו מפיצויי הפיטורים ; פיצוי הלנה כאמור יהיה לכל דבר, פרט לעניין סעיף קטן זה, חלק מפיצויי הפיטורים.

(ג) מי שזכאי לפיצויי פיטורים שלא מכוח סעיפים 1(א) או 5 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג 1963<sup>4</sup>, לא יחול לגביו המועד לתשלום פיצויי פיטורים כאמור בסעיף קטן (א) אלא לאחר שנמסרה למעביד קודם לכן דרישה בכתב לתשלום הפיצויים תוך ציון העילה לדרישה ; נמסרה הדרישה למעביד לאחר המועד האמור — יחול לגביו המועד לתשלום הפיצויים ביום מסירת הדרישה.

(ד) הוראות סעיפים 17, 18 ו-19 יחולו, בשינויים המחויבים, על תשלום פיצויי הלנת פיצויי פיטורים, כאלו הוא פיצויי הלנת שכר, ואולם בית-דין אזרחי יהיה מוסמך להפחית או לבטל פיצויי הלנת פיצויי פיטורים, כאמור בסעיף 18, אף אם פיצויי הפיטורים לא שולמו עקב אחד מאלה :

(1) חילוקי דעות בדבר עצם הזכות לפיצויי פיטורים, שיש בהם ממש לדעת בית-הדין ;

(2) חילוקי דעות בדבר המועד שבו נפסקו יחסי עובד ומעביד ;

(3) הזכאי לקבלת פיצויי הפיטורים לא מסר למעביד לפי דרישתו פרטים הנוגעים לעובד או לזכאי כאמור והדרושים לענין קביעת הזכות לפיצויי הפיטורים או שיעורם.

האמורים בעיגול הסכומים המתקבלים לפי האמור בסעיף קטן זה עד כדי 10 לירות ובעיגול הסכומים המתקבלים לפי האמור בסעיף קטן (א) עד כדי לירה אחת ; שינוי כאמור לא יחול על עיקול, העברה או שיעור בוד שנעשו לפני פירסום הודעה עליו.

(ה) קיצבה המשתלמת מאת מעביד או קופת גמל תיחשב כשכר עבודה לענין סעיף זה ; הוראה זו אינה באה לגרוע מהגנה בפני עיקול, העברה או שיעבוד, הניתנת לקיצבה כאמור על פי חיקוק.

(ב) תחילתו של סעיף 8(ד) לחוק העיקרי, כנוסחו בחוק זה, היא ביום י"ג בניסן תשל"ז (1 באפריל 1977) ; שיעור התנודות של השכר הממוצע ליום האמור לגבי הסכום של 1,800 לירות האמור בסעיף 8(א) לחוק העיקרי ייחשב לעומת השכר הממוצע ליום א' בניסן תשל"ז (1 באפריל 1976), ואילו שיעור התנודות של השכר הממוצע ליום האמור לגבי יתר הסכומים האמורים בסעיף 8(א) לחוק העיקרי ייחשב לעומת השכר הממוצע ליום כ' בניסן תשל"ה (1 באפריל 1975).

### 3. הוספת סעיף 16 אחרי סעיף 15 לחוק העיקרי יבוא :

16. "שר העבודה רשאי, בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת, להחיל הוראות חוק זה הנוגעות לשכר מולן, כולן או מקצתן, על קיצבה המשתלמת מאת מעביד או קופת גמל, הכל בתנאים ובשינויים שנקבעו בתקנות, ובלבד ששיעור הפיצוי של הלנת קיצבה לא יעלו על השיעורים הנקובים בסעיף 17 ; תקנות לפי סעיף זה יכול שיהיו דרך כלל או לסוגים של זכאים, מעבידים, קופות גמל או קיצבאות."

### 4. תיקון סעיף 19 בכותרת השוליים של סעיף 19 לחוק העיקרי, המלים "וצווי תשלום" — יימחקו.

### 5. הוספת סעיף 20 אחרי סעיף 19 לחוק העיקרי יבוא :

20. (א) בסעיף זה, "המועד לתשלום פיצויי פיטורים", לגבי עובד או מי שזכאי לפיצויי פיטורים מכוחו — המאוחר שבין המועדים האלה :

(1) יום הפסקת יחסי עובד ומעביד ;

(2) המועד שנקבע לתשלום פיצויי הפיטורים על-פי הוראת הסכם קיבוצי, הסדר קיבוצי אחר או צו הרחבה החלה על העובד ;

(3) אם נקבעה, על-פי חוזה עבודה או הסכם אחר, זכות לפיצויי פיטורים העודפת על זו הקבועה בחיקוק, בהסכם קיבוצי, בהסדר

סעיפים 14 ו-20 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963.

(ו) נפטר עובד או מי שהיה עובד, והפקיד המעביד בקופת בית-דין אוורי סכום של פיצויי פיטורים על-מנת שבית-דין יעבירו לזכאי לו — יראו, לענין סעיף קטן (ב), כאילו שולם הסכום האמור לזכאי ביום ההפקדה."

(ה) מי שזכאי לקבל מקופת גמל את פיצויי הפיטורים או חלק מהם מכוח תשלומים ששילם לה מעביד לא יהיה זכאי לפיצויי הלנת פיצויי פיטורים על הסכום המגיע לו מקופת הגמל, על-פי זכותו האמורה, אם המעביד הודיע לקופת הגמל בכתב, תוך 60 יום מהמועד לתשלום פיצויי הפיטורים, כי הוא מסכים לתשלום; הוראת סעיף קטן זה אינה באה לגרוע מהוראות

## ח. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 18), תשל"ז—1977

השירות לא יאוחר משישה חודשים ממועד סיום שירותו כי הוא בוחר בזכויות לגימלאות לפי חוק זה עקב סיום השירות, ומשעשה כן יחול עליו סעיף 46(ג); אולם אם נפסל העובד לשירות בהחלטת בית-הדין למשמעת, או החליט בית הדין, אף בלי שפסל אותו לשירות, שלא תשולם לו קיצבת פרישה, כולה או מקצתה, תפקע או תצומצם תחולתו של הסעיף, לפי העניין.

(ב) סעיף זה אינו חל על מי שקיבל פיצויים עקב סיום שירותו וכן על מי שזכויותיו לגימלאות עקב שירותו נשמרו על-פי סעיפים 86 או 92 או על-פי חוק אחר."

(ב) תחילתו של סעיף זה מיום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976); עובד שנשתיים שירותו לאחר תחילתו של סעיף זה ולפני פירסום חוק זה ברשומות יהיו הוא או שאיריו רשאים להודיע לנציב השירות, על בחירתו כאמור בסעיף 17 לחוק העיקרי, תוך שישה חודשים מיום פירסום חוק זה ברשומות.

5. תיקון סעיף 18 בסעיף 18 (א) לחוק העיקרי, במקום "אם הגיע לגיל 65" יבוא "בחום החודש שבו הגיע העובד לגיל 65".

6. תיקון סעיף 26 לחוק העיקרי —

(1) במסקנה, "לא למנה, כל עוד לא נישא";

(2) בפסקאות (2) ו-(3), בכל מקום בהם, במקום "אלמנה הזכאית לקיצבה" יבוא "בן-זוג הזכאי לקיצבה";

(3) בפסקה (4), במקום "אלמנה" יבוא "בן-זוג".

7. תיקון סעיף 28 (א) בסעיף 28 (א) לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), במקום "אלמנה שהיתה אשתו לפחות שלוש שנים שקדמו לפטירתו או שילדה לו ילד, כל עוד לא נישאה" יבוא "בן-זוג,

1. תיקון סעיף 1 (א) בסעיף 1 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), תשל"ז—1970 (להלן — החוק העיקרי), בהגדרת "עומד ברשות עצמו", אחרי "מי שהגיע לגיל 18" יבוא "ובילדו ובנכדו של נפטר, לרבות ילדו החורג או המאומץ — מי שהגיע לגיל 20, ואם הוא בשירות סדיר לפי חוק שירות בטחון, תשי"ט—1959 (נוסח משולב) 2 — מי שהגיע לגיל 21, והכל".

(ב) תחילתו של סעיף זה מיום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976), והוא יחול מהיום האמור אף על מי שלפני כן הגיע לגיל 18 אך טרם הגיע לגיל 20 או לגיל 21, לפי העניין.

2. תיקון סעיף 4 (א) האמור בסעיף 4 לחוק העיקרי יסומן (א) ובו —

(1) במקום פסקה (3) יבוא: "ילדו, ילדו החורג וילדו המאומץ שאינם עומדים ברשות עצמם, וכן נכדו שאינו עומד ברשות עצמו ושכל פרנסתו עליו (להלן — יתום);"

(2) בסוף פסקה (4) יבוא "ודינו יהא כדין תלוי כאמור בפסקה (4)".

(ב) בסוף סעיף 4 האמור יבוא: " (ב) לאלמנה או לאלמן ייקרא להלן "בן-זוג".

(ג) תחילתו של סעיף קטן (א) (2) מיום ה' באב תשל"ג (3 באוגוסט 1973).

3. תיקון סעיף 15 בסעיף 15 (1) לחוק העיקרי, במקום "סעיפים 17 או 18" יבוא "סעיפים 17, 17א או 18".

4. הוספת סעיף 17א (א) אחרי סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:

"17א. יציאה מוקדמת לקיצבה

(א) עובד שנשתיים שירותו לאחר ששירת עשר שנים, ואינו זכאי לקיצבת פרישה על-פי הוראות אחרות של חוק זה, רשאי להודיע בכתב לנציב

<sup>1</sup> ס"ח תשל"ז, עמ' 65, עמ' 120; תשל"א, עמ' 107; תשל"ג, עמ' 78, עמ' 80, עמ' 82, עמ' 200, עמ' 225; תשל"ה, עמ' 128, עמ' 238; תשל"ו, עמ' 10, עמ' 18, עמ' 97, עמ' 163, עמ' 273; תשל"ז, עמ' 82, עמ' 100.

<sup>2</sup> ס"ח תשי"ט, עמ' 286.

(ה) פקעה זכותו של בן-הזוג לקיצבה לפני שסך כל ההפחותות לפי סעיף קטן (ד) הגיע כדי שיעור המענק שקיבל, תהיה היתרה חוב של בן-הזוג או של עזבונו לאוצר המדינה."

#### 10. תיקון סעיף 32

בסעיף 32 (ז) לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), במקום "אלמנה הזכאית" יבוא "בן-הזוג הזכאי", ובמקום "בעלה" יבוא "בן-זוג";

(2) בפסקה (2), במקום "אלמנה" יבוא "לבן-זוג".

#### 11. תיקון סעיף 34

בסעיף 34 לחוק העיקרי, בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג), במקום "גימלה לפי פרק זה" יבוא "קיצבה לפי פרק זה".

#### 12. תיקון סעיף 35

בסעיף 35 (א) לחוק העיקרי —

(1) בריש, במקום "אלמנה הזכאית" יבוא "בן-זוג הזכאי";

(2) פסקה (2) תסומן (3), ולפניה יבוא:

"(2) על אף האמור בפסקה (1) <sup>1</sup>

(א) אם הגיע הזכאי לקיצבת פרישה לגיל 65, או אם ערב פרישתו מהשירות היה עובד בשירותי המודיעין והבטחון ונציב השירות פיר-סם לגביו הודעה בתוקף שמכותו לפי סעיף 100(א), לא תפחת קיצבתו משני שלישים של הקיצבה שהיה זכאי לה לולא הוראות פסקה (1);

(ב) כל עוד לא הגיע הזכאי לקיצבת פרישה לגיל 65, לא תפחת קיצבתו משליש הקיצבה שהיה זכאי לה. לולא הוראות פסקה (1), אלא אם משתלמת לו משכורת מאוצר המדינה על שירות כלשהו, אפילו חוק זה אינו חל עליו, וטרם עברה תקופת המתנה המתחילה עם יום יציאתו לקיצבה, והיא שנתיים אם יצא לקיצבה בטרם הגיע לגיל 60 ושנה אחת בכל מקרה אחר";

#### 13. תיקון סעיף 36

בסעיף 36 לחוק העיקרי <sup>2</sup>

(1) בכותרת השוליים, במקום "אלמנה שהגיעה" יבוא "לבן-זוג שהגיע";

(2) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) על אף האמור בסעיפים הקודמים תשולם קיצבת שאיר לבן-זוג העומד ברשות עצמו רק החל מהגיעו לגיל ארבעים וחמש, וזולת אם לו לנפטר ילד שנתמלא בו שנים אלה:

(1) הוא אינו עומד ברשות עצמו;

(2) הוא ילדו של הנפטר ובן-הזוג כאחד, או פרנסתו כולה על בן-הזוג, או פרנסתו עליו העבודה של הכנסת";

(3) סעיף קטן (ב) יסומן (ג) ולפניו יבוא:

"(ב) ילדו של הנפטר ובן-הזוג כאחד שנוול אחרי פטירת אביו, רואים אותו, לענין זכויות

אם היה בן-זוג לפחות שלוש שנים שקדמו לפטירתו או נולד להם ילד, כל עוד לא נישא;

(2) בפסקאות (2) ו-(3), במקום "אלמנה הזכאית" יבוא "בן-זוג הזכאי";

(3) בפסקה (4), במקום "אלמנה" יבוא "בן-זוג".

(ב) בסעיף 28 (ב) לחוק העיקרי, במקום "46(ב)" יבוא "46(ב) או (ד)".

(ג) בסעיף 28 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם על שאיריו של מי שבחר בזכויות לקיצבה לפי סעיף 17 ונפטר בטרם היה זכאי לה לפי האמור בסעיף 46(ג), ול-ענין זה תבוא, במקום הקיצבה שהיתה מגיעה לזכאי אילולא נפטר, הקיצבה שהיתה מגיעה לו אילו במועד הפטירה היתה כבר זכאי לה."

#### 8.

#### תיקון סעיף 30

בסעיף 30 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "יותר מאלמנה אחת או יתומים מנשים אחרות" יבוא "יותר מבן-זוג אחד או יתומים מיותר מבן-זוג אחד";

(2) בסעיף קטן (ב), המלים "או ההפרש האמור בסעיף 29(ז)" — יימחקו.

#### 9. התלת סעיף 31

במקום סעיף 31 לחוק העיקרי יבוא:

"31. מענק לבן-זוג שנישא

(א) בן-זוג שהוא זכאי לקיצבה ונישא — ישר-לם לו מענק כסכום הקיצבה שהיה זכאי לה, לולא נישא, כמפורט בסעיף קטן (ג) כפול שלושים ושש, ובבן-זוג שבגלל האמור בסעיפים 30 או 36 משלמים לו קיצבה בשיעור מופחת או אין משלמים לו קיצבה, תיחשב כקיצבה לענין זה הקיצבה שהיה זכאי לה אילולא הוראות הסעיפים האמורים.

(ב) מענק ששולם לבן-זוג לפי סעיף 37 ינוכה מהמענק המשתלם לפי סעיף קטן (א).

(ג) מחצית המענק לפי סעיף זה תשולם לבן-זוג עם הגשת בקשתו לכך, אך לא לפני הנישואין, והיא תחושב על בסיס שיעור הקיצבה שהיה זכאי לה לאחרונה לפני הנישואין, והמחצית השנייה תשולם לו בתום שנתיים לאחר הנישואין, והיא תחושב על בסיס שיעור הקיצבה שהיתה משולמת לו אותה שעה לולא נישא.

(ד) הופקעו הנישואין השניים במות בן-הזוג של מי שהיה זכאי לקיצבה כאמור בסעיף קטן (א) תוך חמש שנים מיום שנתיקומו, או הופקעו בכל זמן שהוא כתוצאה מהליכים שהחלו בהם תוך חמש שנים מיום שנתיקומו, תשולם לבן-הזוג מיום הפקעת הנישואין אותה קיצבה שהיה משתלמת לו אותה שעה אילולא נישא, אולם אם כבר שולם לו מענק או מחציתו לפי סעיף זה, יופחת שיעור הקיצבה עד אשר הסכום שיופחת יהיה שווה לסכום המענק שקיבל, ובלי בד שלא יופחת שיעור הקיצבה בשום חודש מעל למחציתה.

גם בתקופה שבה איננו זכאי לה לפי הפיסקאות האמורות, החל מהחודש המתחיל אחרי יום תחילת אי-כשרו וכל עוד נמשך אי-כשרו האמור או כל עוד רואים אותו כמובטל לפי האמור בסעיף 127 לחוק הביטוח הלאומי.

(ב) תחילתו של סעיף זה מיום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976).

16. תיקון סעיף 47  
בסעיף 47 לחוק העיקרי, המלים "אחרי האחד" — יימחקו.

19. תיקון סעיף 52  
(א) בסעיף 60(ג) (2) לחוק העיקרי, אחרי "לפי פקודת הנזיקין" יבוא "או לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975".

(ב) תחילתו של סעיף זה מיום א' בתשרי תשל"ז (25 בספטמבר 1976).

21. תיקון סעיף 63  
בסעיף 63 לחוק העיקרי, המספר "41" — יימחק.

22. תיקון כותרת פרק ד'  
בכותרת של פרק ד' לחוק העיקרי, אחרי "גננות" יבוא "ומורים".

23. תיקון סעיף 68  
האמור בסעיף 66 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף 18 רשאי נציב השי"רות לדחות את הוצאתו לקיצבה של עובד הוראה לפי אותו סעיף עד יום 31 באוגוסט הסמוך שלאחר היום שבו מלאו לעובד ההוראה בפועל 65 שנים".

24. חספת סעיף 72  
אחרי סעיף 72 לחוק העיקרי יבוא:  
"72. יציאה מוקדמת

בחירתו של שוטר לפי סעיף 17 תהא מותנית בהס"מת המפקח הכללי של המשטרה לסיום שירותו".

25. תיקון סעיף 77  
(א) בסעיף 77 לחוק העיקרי, בסוף סעיף 22 הניתן בו יבוא:

"(ד) שאריו של שוטר שנפטר לאחר ששירת עשרים וחמש שנים, מהן לא פחות מחמש—עשרה שנה במשטרה, ובזמן פטירתו כבר מלאו לו חמישים שנה, הברירה בידיהם לבחור באחת מאלה:

(1) הקיצבה, על-פי סעיף 26;

(2) הקיצבה על פי סעיף 28 שהיתה משתלמת להם אילו הנפטר יצא לקיצבה ביום פטירתו בתוספת המענק על-פי סעיף קטן (ג) לסעיף זה שהיה משתלם לנפטר אילו יצא לקיצבה ביום פטירתו.

בן-הזוג לפי סעיף זה, כאילו היה בחיים בשעת הפטירה."

14. החלפת סעיף 37  
במקום סעיף 37 לחוק העיקרי יבוא:

"37. מענק לבן-זוג כשאין קיצבה

בן-זוג שאיננו מקבל קיצבת שאיר בגלל האמור בסעיף 36 או בסעיף 28(א) (1) לגבי תקופת הנ"שואין — ישולם לו מענק כקיצבה שהיה זכאי לה אילו לא האמור בסעיפים אלה כפול שנים—עשר; אולם בן-זוג שסעיף 36 חל עליו ושהגיע במוות הנפטר לגיל 43, יהיה המענק בשיעור המכפלה של מחצית הקיצבה האמורה במספר החודשים שבוטרו עד שיגיע לגיל 45."

15. תיקון סעיף 39  
בסעיף 39 (ה) לחוק העיקרי, אחרי "15" (4) יבוא "17", ובמקום "46" (ב) יבוא "46".

16. ביטול סעיף 41

(א) סעיף 41 לחוק העיקרי — בטל.

(ב) התיקונים הנובעים מסעיפים 2(ב), 6 עד 10, 13(1), 13(2), 14, 16, 19, 26(א) (2) ו-26(א) (3) לחוק זה יחולו לגבי התקופה שלאחר תחילתם גם על בן-זוג של מי שנפטרה לפני תחילתם, וזולת אם עקב הפטירה ובזכות השירות של המנוחה קיבלו הוא או בני משפחה אחרים של המנוחה הטבות מאוצר המדינה שלא בדרך של תשלומים תקופתיים, למעט הטבות לפי חוק משפחות החיילים.

17. תיקון סעיף 46

(א) בסעיף 46 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:  
"ג) עובד שבהר בזכויות לגימלאות לפי סעיף 17, תשולם לו קיצבת פרישה, על אף האמור בסעיף קטן (א), מהחודש המתחיל אחרי היום שבו הגיע לגיל 65; אולם —

(1) אם פרש העובד לפני הגיעו לגיל 65 מכל עבודה או משלח-יד, מסיבות מצב בריאות לקוי, והחל לקבל עקב פרישה זו קיצבה מכוח חיקוק, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה, תשולם לו קיצבת פרישה לפי חוק זה מהחודש שבו החל לקבל את הקיצבה עקב הפרישה האמורה וכל עוד משתלמת לו הקיצבה האמורה;

(2) אם פרש העובד מכל עבודה או משלח-יד לפני הגיעו לגיל 65 ואינו זכאי לקיצבה לפי פסקה (1), תשולם לו קיצבת הפרישה לפי חוק זה מהחודש המתחיל אחרי יום הפרישה מכל עבודה או משלח-יד, אך לא לפני תום החודש שבו הגיע לגיל 60;

(3) אם העובד אינו זכאי לקיצבת פרישה לפי פסקאות (1) או (2), אך קבעה הוועדה הרפואית כי העובד אינו מסוגל להשתכר כדי מחייתו מחוץ לשירות, תשולם לו קיצבת הפרישה

(4) האמור בסעיף קטן (ט) יסומן (י) ולפניו יבוא :  
 " (ט) נפטר זכאי לקיצבה לפי סעיף קטן (ב)  
 ושאינו זכאים מחמת פטירתו לתגמולים לפי  
 חוק משפחות התיילים ובחרו בתגמולים כאמור,  
 יחולו הוראות אלה :

(1) ישולם להם, על אף האמור בסעיף 34, חלק  
 מהקיצבה לפי סעיף 28 שהיו זכאים לה  
 לולא בחירתם, בשיעור שהוא מחצית אם  
 בחר הנפטר בזכויות לפי סעיף קטן (ב)  
 (2), ורבע אם בחר בזכויות לפי סעיף  
 קטן (ב) (2), ורבע אם בחר בזכויות לפי  
 סעיף קטן (ב) (1) או אם חל עליו סעיף קטן  
 (1ב) ;

(2) היה סך כל הקיצבאות המגיעות לשאירים  
 בעירוף התגמולים המגיעים להם עולה על  
 90% מהמשכורת הקובעת של הנפטר —  
 ינוכה העודף מקיצבתם ;

(3) על השאירים יחול סעיף קטן (ה) ; אולם  
 בכל מקום שמדובר שם בשיעורים שנקבעו  
 בסעיף קטן (ג), יבואו במקומם השיעורים  
 שנקבעו בסעיף קטן זה."

(ב) סעיף זה יחול לגבי הזמן שלאחר פירסום חוק  
 זה גם על שאיריו של מי שנפטר לפני כן.

#### 27. תיקון סעיף 78א

בסעיף 78א לחוק העיקרי, במקום "(3)" ו" (4)",  
 בכל מקום, יבוא "(4)" ו" (5)", כסדרם.

#### 28. תיקון סעיף 78ב

בסעיף 78ב לחוק העיקרי, במקום "(ג)" יבוא  
 "(ד)".

#### 29. תיקון סעיף 79א

(א) בסעיף 79א לחוק העיקרי —  
 (1) במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) מי שפרש מהשירות כשוטר, תבוא בחש"כ  
 בון תקופת שירותו לעניין חוק זה, תקופת  
 שירות החובה שקדמה לשירותו, אם שירת  
 במשטרה עשר שנים לפחות, ונתקיימה בו אחת  
 מאלה :

(1) בין שירות החובה לבין תחילת שירותו  
 כשוטר (להלן בסעיף זה — תקופת הביניים)  
 לא עברה יותר משנה אחת ;

(2) בתקופת הביניים שירת שירות קבע, ותקופת  
 פת שירות החובה היתה מובאת בחשבון  
 תקופת שירות קבע לעניין חוק שירות  
 הקבע בצבא-הגנה לישראל (גימלאות),  
 חש"כ—1954<sup>5</sup>, אילו המשיך לשרת שירות  
 קבע עד היותו זכאי לקיצבה לפי החוק  
 האמור, ובין סיום שירות הקבע האמור

(ה) שאיריו של שוטר כאמור בסעיף קטן (ד),  
 הוכאים מחמת פטירתו לתגמולים לפי חוק  
 משפחות התיילים, הברירה בידיהם לבחור בא-  
 אחת מאלה :

(1) הקיצבה על-פי סעיף 78 (ג) ;

(2) הקיצבה על-פי סעיף 78 (ט) שהיתה מש-  
 תלמת להם אילו הנפטר יצא לקיצבה ביום  
 פטירתו ובחר בקיצבה על-פי סעיף 78(ב)(1),  
 בתוספת המענק על-פי סעיף קטן (ג) לסעיף  
 זה שהיה משתלם לנפטר אילו יצא לקיצבה  
 ביום פטירתו.

(ו) השאיר הנפטר אחריו יותר מבן-זוג אחד,  
 או שבן-זוג והיתומים אינם סמוכים על שולחן  
 אחד, או שהתלויים אינם סמוכים כך, או נחלקו  
 הדעות בין השאירים בדבר הבחירה, תיעשה  
 הבחירה לפי סעיפים קטנים (ד) או (ה) בידי  
 הממונה, ואם לפי בחירה זו יגיע גם מענק,  
 יחלק אותו הממונה בין השאירים, הכל בהת-  
 חשב עם מצבם של השאירים ועם כל הסכם  
 שביניהם.

(ז) לא השאיר שוטר כאמור בסעיף קטן (ד)  
 אחריו שאירים, יהיו יורשיו זכאים למענק לפי  
 סעיף קטן (ג) שהיה משתלם לנפטר אילו יצא  
 לקיצבה ביום פטירתו."

(ב) תחילתו של סעיף זה מיום ל' בכסלו תשל"ו  
 (4 בדצמבר 1975).

#### 26. תיקון סעיף 78

(א) בסעיף 78 לחוק העיקרי —

(1) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (ב), זכאי  
 לקיצבה אשר לפני יום כ"א באדר ב' תשכ"ה  
 (25 במארס 1965) בחר בקיצבה לפי סעיף  
 17 (ב) לחוק שירות המדינה (גימלאות),  
 חש"כ—1955<sup>4</sup>, תשולם לו קיצבה לפי סעיף  
 20 (ב) וכן 25% מהתגמולים המגיעים לו לפי  
 חוק הנכים אם חישבו זה יותר נוח לו ;

בסעיף קטן (ג) —

(א) בפסיקה (1), במקום "אלמנה כל עוד לא  
 נישא" יבוא "בן-זוג כל עוד לא נישא" ;

(ב) בפסיקה (2), במקום "האלמנה" יבוא "בן-  
 הזוג" ;

(ג) בפסיקה (4), במקום "נישאה אלמנתו של  
 שוטר הוכאת לקיצבה" יבוא "נישא בן-  
 זוגו של שוטר הוכאי לקיצבה" ;

(3) בסעיף קטן (ה), במקום "בסעיף קטן (ג)" יבוא  
 "בסעיפים קטנים (ג) עד (ה)", ובפסיקה (3)  
 במקום "יותר מאלמנה אחת, או יתומים מנשים  
 אחדות", יבוא "יותר מבן-זוג אחד, או יתומים  
 מיותר מבן-זוג אחד" ;

<sup>4</sup> ס"ח תשט"ו, עמ' 135.

<sup>5</sup> ס"ח תשי"ד, עמ' 179 ; תשל"ה, עמ' 238.



שנים שקדמו לפטירתו או נולד להם ילד כל עוד לא נישא";

(ב) בסעיפים קטנים (א) (2) ו-(א) (3), במקום "אלמנה הזכאית" יבוא "בן-זוג הזכאי";

(ג) בסעיף קטן (א) (4), במקום "אלמנה" יבוא "בן-זוג";

(6) בסעיף 26 (1), במקום "אלמנה המקבלת קיצבת שאיר לפי חוק זה והזכאית" יבוא "בן-זוג המקבל קיצבת שאיר לפי חוק זה והזכאי";

(7) בסעיף 27 (א) (3), במקום "יותר מאלמנה אחת, או יתומים מנשים אחדות" יבוא "יותר מבן-זוג אחד, או יתומים מבני-זוג אחדים";

(8) במקום סעיף 28 יבוא:

"28. מענק לבן-זוג ונישא

(א) בן-זוג זכאי לקיצבה ונישא — ישולם לו לו מענק כקיצבה שהיה זכאי לה לאחרונה לפני נישואיו כפול שלושים ושש, ולגבי בן-זוג שבגלל האמור בסעיפים 27 או 32 משלמים לו קיצבה בשיעור מופחת, או שאין משלמים לו קיצבה, תיחשב כקיצבה לעניין זה הקיצבה שהיה זכאי לה אילולא הוראות הסעיפים האמורים.

(ב) מענק ששולם לבן-זוג לפי סעיף 33 (א) ינוכה מהמענק המשתלם לפי סעיף קטן (א).

(ג) הופקעו הנישואין השניים במות בן-הזוג של מי שהיה זכאי לקיצבה, כאמור בסעיף קטן (א) תוך שנתיים מהיום שנתקיימו, או הופקעו בכל זמן שהוא בשל הליכים שהחלו בהם תוך שנתיים מיום שנתקיימו, תשולם לבן-הזוג מיום הפקעת הנישואין אותה קיצבה שהיתה מש-תלמת לו אותה שעה אילולא נישא, אולם אם כבר שולם לו המענק לפי סעיף זה יופחת שיעור הקיצבה עד אשר הסכום שיופחת יהיה שווה לסכום המענק שקיבל, ובלבד שלא יופחת שיעור הקיצבה בשום חודש מעל לשליש ממנה.

(ד) פקעה זכותו של בן-הזוג לקיצבה לפני שסך כל ההפחותות לפי סעיף קטן (ג) הגיע כדי שיעור המענק שקיבל, תהיה היתרה חוב של בן-הזוג או של עובדו לאוצר המדינה";

(9) בסעיף 30 (ה), במקום "אלמנה" יבוא "בן-זוג";

(10) בסעיף 31 (ב), במקום "אלמנה הזכאית" יבוא "בן-זוג הזכאי";

(11) במקום סעיף 32 יבוא:

"32. קיצבת לבן-זוג בהתחשב עם גילו

(1) בן-זוג שאין עמו יתום, וסעיפים 23 או 30 (ה) אינם חלים עליו, והוא עומד ברשות עצמו — לא תשולם לו קיצבת שאיר כל עוד לא הגיע לגיל ארבעים וחמש;

(2) בן-זוג שאין עמו יתום, וסעיפים 23 או 30 (ה) חלים עליו והוא עומד ברשות עצמו — לא תשולם לו קיצבת שאיר כל עוד לא הגיע לגיל שלושים וחמש";

לבין תחילת שירותו כשוטר לא עברה יותר משנה אחת";

(2) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא ו"שירות קבע" — שירות בצבא-הגנה לישראל על-פי התחייבות לשירות קבע".

(ב) תחילתו של סעיף זה מיום ל' בכסלו תשל"ו (4 בדצמבר 1975).

### 30. תיקון סעיף 80

(א) בסעיף 80 (א) לחוק העיקרי, במקום "אם הגיע לגיל 55 אחרי עשר שנות שירות" יבוא "אם הגיע לגיל 55 אחרי עשר שנות שירות, וכן יחול חוק זה על שאיריו, על אף המותנה, אם נפטר אחרי עשר שנות שירות".

(ב) תחילתו של סעיף זה מיום כ"ו בתמוז תשל"ג (26 ביולי 1973).

### 31. תיקון סעיף 98

האמור בסעיף 98 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריי יבוא:

"(ב) בבואה לקבוע דרגת נכות מחדש לא תביא הוועדה הרפואית בחשבון אלא את הנכות הנובעת מהפגיעה או מהפגיעות שבגללן נקבעה לנבדק לראשונה דרגת נכות לפי חוק זה."

### 32. תיקון חוק שירות בקבע בצהל

(א) בחוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גימ' לאות), תשי"ד—1954 —

(1) האמור בסעיף 4 יסומן (א) ואחריי יבוא:

(ב) לאלמנה או לאלמן ייקרא להלן "בן-זוג";

(2) בסעיף 22 —

(א) בפיסקה (1), במקום "לאלמנה כל עוד היא באלמנות" יבוא "לבן-זוג, כל עוד לא נישא";

(ב) בפיסקאות (2) ו-(3), בכל מקום בהן, במקום "אלמנה הזכאית לקיצבה" יבוא "בן-זוג הזכאי לקיצבה";

(ג) בפיסקה (4), במקום "אלמנה" יבוא "בן-זוג";

(3) בסעיף 23 —

(א) בסעיף קטן (א) (1), במקום "אלמנה כל עוד לא נישאה" יבוא "בן-זוג כל עוד לא נישא, ובמקום "האלמנה" יבוא "בן-הזוג";

(ב) בסעיף קטן (1א), במקום "נישאה אלמנתו של חייל הזכאית" יבוא "נישא בן-זוגו של חייל הזכאי";

(ג) בסעיף קטן (ד), במקום "יותר מאלמנה אחת או שהאלמנה" יבוא "יותר מבן-זוג אחד או שבן-הזוג";

(4) בסעיף 24 (ב), במקום "לאלמנתו" יבוא "לבן-זוגו", ובמקום "אלמנה" יבוא "בן-זוג";

(5) בסעיף 25 —

(א) בסעיף קטן (א) (1), במקום "לאלמנה שהיתה אשתו לפחות שלוש שנים שקדמו לפטירתו, או שילדה לו ילד כל עוד היא באלמנות" יבוא "לבן-זוג, אם היה בן-זוגו לפחות שלוש

(א) לבן-זוג סעיף 23 חל עליו, לא תנוכה מקיצבתו מחצית התגמול כאמור בסעיף 23(א)(1);

(13) סעיף 34 — בטל;

(14) בסעיף 49 (ג) (2), אחרי "לפי פקודת הגזיקין (נוסח חדש)" יבוא "או לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975";

(15) בסעיף 51, המספר "34" — יימחק.

(ב) תחילתו של סעיף קטן (א) (14) היא ביום א' בתשרי תשל"ז (25 בספטמבר 1976).

(ג) התיקונים הנובעים מסעיף זה, למעט סעיף קטן (א) (14), יחולו, לגבי התקופה שלאחר תחילתם, גם על בן-זוג של מי שנפטרה לפני תחילתם, זולת אם עקב הפטירה ובזכות השירות של המנוחה קיבלו הוא או בני-משפחה אחרים של המנוחה הטבות מאוצר המדינה שלא בדרך של תשלומים תקופתיים, למעט הטבות לפי חוק משפחות החיילים וכן למעט מענק פטירה ששולם לבן-זוג או לבני-משפחה אחרים שלא לפי חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות), תשי"ד—1954, ולא לפי חוק משפחות החיילים.

(12) במקום סעיף 33 יבוא:

33. "מענק לבן-זוג במקום קיצבה

(א) בן-זוג שאינו מקבל קיצבת שאיר בגלל האמור בסעיף 32 או בפיסקה (1) לסעיף 25 (א) לגבי תקופת הנישואין — ישולם לו מענק שסכמו כסכום הקיצבה שהיה זכאי לה, אילולא האמור בסעיפים אלה, כפול שנים-עשר, ובן-זוג כאמור שסעיפים 23 או 30 (ה) חלים עליו, ישולם לו מענק שסכמו כסכום קיצבה זו כפול שלושים; אולם בבן-זוג שאינו מקבל קיצבת שאיר בגלל האמור בסעיף 32, יהיה המענק —

(1) אם הגיע במות הנפטר לגיל 43 — מכפלת מחצית הקיצבה האמורה במספר החודשים שנותרו עד שיגיע לגיל 5;

(2) אם הגיע במות הנפטר לגיל 33.5 וסעיפים 23 או 34 (ה) חלים עליו — מכפלת הקיצבה האמורה במספר החודשים שנותרו עד שיגיע לגיל 35.

(ב) לעניין קביעת המענק המגיע לפי סעיף קטן

## ט. הצעת חוק קרן וולף (תיקון), תשל"ו—1976

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

1. תיקון סעיף 5 בחוק קרן וולף, תשל"ה—1975<sup>1</sup>, (להלן — החוק העיקרי), בסעיף 5 —
  - (1) בפיסקה (2) — אחרי "למען האנושות ולמען יחסי ידידות בין עמים" יבוא: "או למען העם היהודי", והאמור בפיסקה יסומן "(3)".
  - (2) האמור בפיסקה (3) יסומן — "(2)".
2. החלפת סעיף 7 במקום סעיף 7 לחוק יבוא:
 

7. מקום המושב של הקרן יהיה בירושלים."
3. תיקון סעיף 8 בסעיף 8 לחוק, סעיף קטן (ג) — יימחק.
4. תיקון סעיף 9 בסעיף 9 לחוק, המלים "וכן פטור מי שקיבל מן הקרן פרס, מילגה או מענק בנוגע לסכומים שקיבל" — יימחקו.
5. תיקון סעיף 2 לתוספת בתוספת לחוק, בסעיף 2 —
  - (1) בפיסקה (2) אחרי "למען האנושות ולמען יחסי ידידות בין עמים" יבוא: "או למען העם היהודי", והאמור בפיסקה יסומן "(3)".
  - (2) האמור בפיסקה (3) יסומן — "(2)".
6. החלפת סעיף 3 לתוספת בתוספת לחוק, במקום סעיף 3, יבוא "מקום מושב הקרן יהיה בירושלים".
7. תיקון סעיף 4 לתוספת בתוספת לחוק בסעיף 4 —
  - (1) במקום סעיף קטן (ב) יבוא: "נפטרו המייסדים או שנבצר מהם למלא תפקידים יתמנו נאמני הקרן וממלאי מקומם על-ידי נשיא המדינה לפי הצעת שר החינוך והתרבות".
  - (2) סעיף קטן (ג) — יימחק.
8. תיקון סעיף 5 לתוספת בתוספת לחוק, בסעיף 5, סעיף קטן (ב) (4) — יימחק.
9. תיקון סעיף 6 לתוספת בתוספת לחוק, בסעיף 6 —
  - (1) בסעיף קטן (ב), במקום הסיפה המתחילה במלים "שאר חבריה וממלאי מקומם ימונו" — יבוא: "שאר חבריה ימונו בידי נשיא המדינה בהמ" לצת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים".
  - (2) בסעיף קטן (ג) —
    - (א) במקום פסקה (2) — יבוא "החלטה על חלוקת ההכנסות הנועדות למילגות, מענקים ופרסים".

<sup>1</sup> ס"ח תשל"ה, עמ' 224.

(ב) הפרסים יוענקו למועמדים שהצטיינו ביותר בעבודתם בהמצאתם או בגילויים שהיה בהם משום תרומה לאנושות בשטחים אלה: פסיקה, כימיה; רפואה, חקלאות, מתמאטיקה ואמנות (מוסיקה, ציור, פיסול וארכיטקטורה); המועמדים ייבחרו רק על סמך הישגיהם בלי הבדל אזרחות, גזע, צבע, דת, מין או השקפה פוליטית.

(ג) הפרסים יהיו בסכומים שייקבעו על-ידי המועצה. לפרט אחד ניתן לבחור עד שלושה מועמדים, ובמקרה זה יחולק הפרס ביניהם שווה בשווה.

(ד) חתני הפרס לכל אחד מן הפרסים ייבחרו בידי ועדת פרסים בת שלושה או חמישה חברים שימנה נשיא המדינה בהמלצת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. דיוני הוועדות, ההצעות ושאר החומר שיוגשו להן יישמרו בסוד גמור. ההודעה הפומבית על המועמדים שזכו בפרסים ניתנת אך ורק בידי שר החינוך והתרבות.

12. תיקון סעיף 14 לתוספת בתוספת לחוק, בסעיף 14, סעיף קטן (ב) — "ימחק.

(ב) בפסקה (5), המלים "לפי רצון המייסדים" — יימחקו.

10. תיקון סעיף 10 לתוספת בתוספת לחוק, בסעיף 10 סעיף קטן (א) — (1) פסקה (1) תנוסח כך:

"75% (שבעים וחמישה אחוזים) לפחות למילגות לסטודנטים, מענקים לאנשי מדע העוסקים במחקר, מענקים לאוניברסיטאות ומוסדות אחרים להשכלה גבוהה בישראל, וכן להענקת פרסים".

(2) במקום פסקה (4) — יבוא: "(4) חלוקת הסכומים על-פי פסקה (1) תיקבע על-ידי המועצה; נותר בשנה מסויימת עודף — יועבר לתוך הקרן".

11. החלפת סעיף 12 לתוספת בתוספת לחוק, במקום סעיף 12, יבוא: "12" (א) הפרסים ישאו את שם הקרן וחלוקתם הרשמית תתקיים במשכן האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. חתני הפרסים יקבלו את הפרס מידי נשיא המדינה, ובהיעדרו מידי יושב-ראש הכנסת.

## י. הצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ז—1977

פעולותיו של נציב תלונות הציבור בשנת תשל"ז ביום ד' בכסלו תשל"ח (14 בנובמבר 1977).

1. הוראת שעה על אף האמור בסעיף 46(א) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב)<sup>1</sup>, יוגש הדין-וחשבון על

<sup>1</sup> ס"ח תשי"ח, עמ' 92; תשל"א, עמ' 112.

## יא. הצעת חוק מס עזבון (תיקון מס' 6), תשל"ז—1977

(הצעת חברי הכנסת ש. ארליך וי. פלומין)

"מדד יסודי" — המדד לגבי חודש מארס 1975.

3. (א) התאמת הסכומים כאמור תיעשה לראשונה לגבי מדד לחודש מארס 1977.

(ב) הסכומים שהותאמו כאמור בסעיף קטן (א) יחולו לגבי נכסי עזבון של מי שנפטר לאחר יום 31 במארס 1977 ולאחר מכן יחולו הסכומים המתואמים לגבי כל מי שנפטר אחרי 31 במארס של כל שנה בהתאם.

1. הסכומים הנקובים בסעיפים כמפורט בתוספת א' (להלן — הסכומים) יהיו צמודים למדד.

2. (א) הסכומים יותאמו אחת לשנה לעליית המדד בשיעור עליית המדד בין המדד לגבי חודש מארס של כל שנה למדד היסודי.

(ב) בסעיף זה —

"מדד" — מדד המחירים לצרכן המתפרסם מדי פעם מטעם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

## תוספת א'

(6) הסכומים 20,000 ו-40,000 לירות בסעיף ג2 (א) (3).

(7) סכומים בסעיף ג2.

(8) הסכומים 450,000 ו-150,000 לירות בסעיף א5.

(9) הסך 25,000 ל"י בסעיף 10 (ב).

(1) סך 60,000 לירות בסעיף ג2.

(2) סך 100,000 לירות בסעיף ג2 (א) (1).

(3) סך 60,000 לירות בסעיף ג2 (א) (2) (א).

(4) סך 40,000 לירות בסעיף ג2 (א) (2) (ב).

(5) הסכומים 60,500 ו-80,500 לירות בסעיף ג2 (א) (2) (ב).

## דברי הסבר

בשנת 1975 תוקנה טבלת המס וסכומי הניכויים בחוק מס עזבון נוכח הירידה בערך הכסף מאז הותקן החוק ב-1964. בשעתו היתה הסכמה כי יש להתאים

## ב. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין מצבם של התלמידים בבתי-הספר הערביים בארץ

ובהם 65,677 תלמידים — על-פי שנתון סטאטיסטי 1976.

בשנת תשל"ו היו 2 בתי-ספר חקלאיים במגזר הערבי בי ובהם 690 תלמידים. לעומת זאת היו 27 בתי-ספר חקלאיים ובהם 5,665 תלמידים במגזר היהודי — על-פי שנתון סטאטיסטי 1976.

קיים מחסור חמור במבנים, ציוד וכוח-אדם. יש דרישה הולכת וגוברת מצד התלמידים והפיקוח לפתח רשת חינוך מקצועי וחקלאי אשר רחוקה מאוד היום מלספק את הצרכים.

(4) בתי-ספר ערביים אינם כלולים במפעלי הטיפול השונים של משרד החינוך והתרבות ו"פרויקט הרווחה" — בתי-ספר "מוחקים" יול"א, יוחא"י ועוד.

(5) מספר מקבלי תעודות הבגרות נמוך בהשוואה לזה שבמגזר הערבי.

### ג. הכשרת עובדים

(1) למרות הגידול במספר בוגרי הסמינרים יש עדיין כ-45% של מורים בלתי-מוסמכים העוסקים בהוראה. בשנתיים האחרונות לא-נתקבלו מורים בלתי-מוסמכים חדשים להוראה במערכת החינוך. עם זאת מסתמנת, החל משנה זו, התופעה של מורים מוסמכים שאינם מועסקים בהוראה.

(2) קיים מחסור חמור בכוח-אדם מקצועי בהוראה, במיוחד בהוראת מדעי הטבע, החינוך הטכנולוגי ואנגלית.

קיים גם מחסור בכוח-אדם בשירותי העזר לבתי-הספר כגון אחיות לבתי-הספר, פסיכולוגים, עובדים סוציאליים וכו'.

### ד. אירגון וניהול

(1) על אף ההתערוריות שחלה לאחרונה אין עדיין מודעות לחשיבות נושא החינוך בכל הרשויות המקומיות, ולפיכך לא כולן ממלאות את חובותיהן בתחום זה.

(2) האגף לחינוך והתרבות לערבים שבמשרד החינוך והתרבות סובל ממחסור חמור בתקציב ובכוח-אדם (תקנים) ולפיכך מתקשה בביצוע התכניות הקיימות.

(3) תהליך שיחרור כספים ממשרד החינוך והתרבות, הפנים והאוצר לצרכי חינוך, הוא תהליך ממושך ומסורבל שמעכב, לעתים, הפיתוח בתחום החינוך.

לאור האמור לעיל באה הוועדה לירי המסקנות הבאות:

(1) הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות להקציב סכומים מוגדלים במיוחד לנושא הפיתוח והבנייה כדי להקטין במידת האפשר את הפער הקיים בין

ביום כ"ז באב תשל"ד (15 באוגוסט 1974) העבירה מליאת הכנסת לדיון בוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת ג'. מועדי בנושא מצבם של התלמידים בבתי-הספר הערביים בארץ.

ביום כ"ה בסיון תשל"ו (23 ביוני 1976) העבירה מליאת הכנסת לדיון בוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת א. אפרת בנושא מצב החינוך היסודי במגזר הערבי במדינת ישראל.

ועדת החינוך החליטה לדון בשתי ההצעות במשולב. הוועדה נתכנסה לעשר ישיבות ובמהלכן שמעה דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, מנהל האגף לחינוך ותרבות לערבים, מפקחים ערביים, נציגי מועצות מקומיות ערביות, עורכי מחקרים בנושא הנדון ומשכילים ערביים.

מן הדברים שהושמעו לפניו למדה הוועדה:

### א. בנייה ופיתוח

(1) במשך שנים רבות לא הושקעו משאבים ומאמצים מספיקים בנושאי הבנייה והפיתוח.

(2) חסרים במגזר הערבי 4000—5000 חדרי-לימוד.

(3) הצפיפות בכיתות גבוהה מוז שבכיתות שבמגזר היהודי בשל גודלם ומצבם הפיסי של חדרי הלימוד.

(4) חלק מחדרי הלימוד הקיימים נמצאים במבנים שכורים, מפוזרים על פני הכפר ובתנאי תברואה ותחזוקה ירודים.

(5) יש קשיים בהקצאת אדמות לצרכי ציבור הן על-ידי מינהל מקרקעי ישראל והן על-ידי המועצות המקומיות.

(6) קיים מחסור חמור של חדרי ספח כגון מעבדות, ספריות, אולמות להתעמלות וכד' בבתי-ספר ערביים.

### ב. חינוך ותכנים בהוראה

1. הנשירה במגזר הערבי מגיעה לממדים מדאיגים ועולה בהרבה על זו הקיימת במגזר היהודי. הנשירה גוברת בכיתות ז'—ט'.

(2) ספרי הלימוד אינם ברמה נאותה וחסרים ספרי לימוד במיוחד במדעי הטבע ובלימודי האיסלאם והמזרח-התיכון.

(3) החינוך המקצועי והחקלאי איננו מפותח במגזר הערבי. בשנת תשל"ו היו בארץ 3 בתי-ספר מקצועיים במגזר הערבי ומספר כיתות מקצועיות במסגרת משרד העבודה ובהם למדו 1825 תלמידים. במגזר היהודי היו בתשל"ו 318 בתי-ספר מקצועיים

(8) הוועדה תובעת מן הגופים הנוגעים בדבר לאיש את התקנים של מקצועות עזר ותפקידי סיוע למיניהם — רופאים, אחיות בתי-ספר, פסיכולוגים, עובדים סוציאליים וכו' הקיימים בבתי-הספר שב-מגזר הערבי.

(9) הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות להכין מיפרט של זכויות וחובות המועצות המקומיות בנושא החינוך.

(10) הוועדה דורשת ממשרד הפנים לחייב כל מועצה מקומית שמספר תושביה עולה על 5,000 תושבים למנות איש האחראי על נושאי החינוך והתרבות ברשות המקומית.

(11) הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות לשלב את החינוך הערבי שילוב מינהלי במחוזות השונים.

(12) הוועדה ממליצה להוסיף תקנים, בעיקר לצרכים פדגוגיים, באגף החינוך ולתרבות לערבים.

(13) הוועדה ממליצה לאיש את המשרות הבכירות במערכת במשכילים ערביים.

(14) הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות להשוות את תנאי התמיכה בבתי-הספר העדתיים-דתיים שב-מגזר הערבי לאלה המקובלים לגבי בתי-ספר שב-סטאטוס דומה במגזר היהודי.

(15) הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות להרחיב את רשת החינוך המיוחד במגזר הערבי ולתת את תשומת הלב הדרושה להכשרת המורים לכך.

(16) הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות להרחיב את מערכת גני-הילדים, ובכללם גני קדם-חובה.

(17) הוועדה ממליצה לפני אותן עיריות בערים המעורבות, שלא עשו כן עד כה, להקים בתי-ספר תיכוניים-עירוניים לילדים ערביים.

(18) הוועדה ממליצה לפני שר החינוך והתרבות להקים מועצה מייעצת שתבדוק את מערכת החינוך במגזר הערבי ותדאג לשיתוף האוכלוסיה הערבית המשכילה בקבלת אחריות תיכנונית וביצועית בתחומם.

ועדת החינוך והתרבות מכירה בהיקף הבעיות המאפיינות את החינוך במגזר הערבי ופונה אל הממשלה להקצות משאבים מיוחדים למגזר זה כדי לצמצם את הפער שבינו לבין המגזר היהודי.

מצבם הפיסי של בתי-הספר במגזר הערבי לבין זה שבמגזר היהודי.

(2) הוועדה קוראת להקמת צוות משולב של נציגי משרד החינוך והתרבות, משרד הפנים ומשרד האוצר להכנת תכנית רב-שנתית כתחום הפיתוח במגזר הערבי. התכנית תסתמך על צרכי החינוך ואפשרויות התקציב.

(3) הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות לכלול בתי-ספר ערביים במפעלי הטיפוח של משרד החינוך ו"פרוייקט הרווחה", בהתאם לקריטריונים המקובלים במגזר היהודי.

(4) הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות למנות לאחר מפקח על ביקור סדיר, ומן המועצות המקומיות למנות קציני ביקור סדיר במגמה לפעול למניעת הנשירה בבתי-הספר הערביים.

(5) הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות להקציב משאבים וכו"ח-אדם לטיפול נמרץ בנושא ספרי הלימוד ותכניות הלימודים החדשות. הוועדה ממליצה לשקול האפשרויות השונות כגון כתיבת תכניות, תרגומן או רכישת ספרי לימוד ממקורות אחרים ובלבד שהנושא יזכה לטיפול מזורז ככל האפשר.

(6) בשל אופייה החינוכי והשלכותיה הכלכליות של רשת החינוך המקצועי והחקלאי תובעת הוועדה ממשרד החינוך והתרבות ומגורמים כלכליים נוספים להרחיב באופן משמעותי רשת זו על-ידי הצעדים הבאים:

הקמת בתי-ספר מקצועיים חדשים וצידום;

פתיחת מגמות מקצועיות בבתי-ספר מקיפים וצידום; הכנסת מקצועות חדשים לבנים ולבנות;

הכשרת כוח-אדם להוראה ולהדרכה במקצועות שכנוי לוגיים;

הרחבת והעמקת החינוך הכללי והמקצועי לבנות.

(7) א. הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות לחפש דרכים לא שיגרתיות כדי להחליף את המורים הלא-מוסמכים במורים מוסמכים.

ב. הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות להרחיב את רשת ההשתלמויות למורים ולדאוג להעלאת רמתם.

## ה צ ע ת מ י ע ו ט

נון והביצוע בתחום החינוך הערבי.

ב. הוועדה ממליצה לבטל את האגף לחינוך ולתרובות לערבים ולשילובו המינהלי במחוזות השונים.

3. הוועדה קוראת להקמת שירותי מבחן פסיכולוגי ואיבחון לילדים ערביים.

4. הוועדה ממליצה לנקוט פעולה מיוחדת כדי להרחיב את מספר גני-הילדים במערכת החינוך הערבי ולהקים גני קדם-חובה לגילאי 4-5, דבר שלא קיים עד כה.

תוסף טובי מציע:

1. הוועדה מציינת בדאגה את המצב החמור ששרוי בו החינוך בקרב האוכלוסיה הערבית וקובעת שמצב זה של הונחה חמורה במערכת החינוך הערבית נובע ממדיניות האפליה הלאומית הנהוגה בידי הממשלה כלפי האוכלוסיה הערבית.

2. א. הוועדה קוראת להקים ליד משרד החינוך והתרבות מועצה ציבורית לענייני החינוך הערבי המייצגת את האוכלוסיה הערבית בישראל, את הרשויות המקומיות, אנשי תרבות ומשכילים נציגי הציבור הערבי בעלי הזיקה למערכת החינוך. למועצה זו יהיו סמכויות בשטחי התיכ-

התקציבי לרשויות המקומיות למען קידום מטרות זו. על הרשויות המקומיות בערים המעורבות לפתוח בתי-ספר תיכוניים לבני האוכלוסיה הערבית במקומות אלה.

ב. הוועדה ממליצה לפתוח שלוחות לאוניברסיטאות בנצרת ובמקום קרוב לאזור המשולש וכן בית-ספר מכין לאוניברסיטאות ובמיוחד לענפי מדעי הטבע והרפואה.

8. יש להבטיח לסטודנטים הערביים יחס של שוויון בקבלת מענקים והלוואות לתשלום דמי שכר הלימוד ולמחיתם בעת לימודיהם באוניברסיטה.

5. הוועדה קוראת למינהל מקרקעי ישראל להעמיד לרשות הרשויות המקומיות את שטחי הקרקע הדרושים להקמת מבנים חדשים לבתי-הספר בכפרים הערביים.

6. על משרד החינוך והתרבות להפסיק את הנהגה של קבלת אישורים משירותי הבטחון למינוי מורים ולמנוותם בהתאם לכישוריהם הפדאגוגיים בלבד.

7. א. הוועדה קוראת להקצבת תקציבים מיוחדים, מש-מעתיים, לחסל את הפיגור הגדול הקיים בחינוך העלייסודי בקרב האוכלוסיה הערבית. יש לנ-קוט צעדים מיוחדים להגדלה ניכרת בסיוע

### יג. מסקנות ועדת הכלכלה בנושא ההכרה לחסוך באנרגיה עקב מחירי הנפט הגבוהים והבעיות הכרוכות בהשגתן

2. על משרדי הממשלה להקפיד בתחום פעולתם על חסכון באנרגיה. כמו כן על המשרדים להכין תכניות לחסכון באנרגיה בתחומים שעליהם הם מופקדים.

3. על משרד השיכון לזווג ולהמריץ בנייה התורמת לחסכון באנרגיה. יש צורך לעבד תקנים והנחיות לקבלנים ולבונים להעדיף שיטות בנייה התורמות לחסכון באנרגיה בכל הקשור למערכות מזווג האוויר — חימום וקירור.

4. על משרד המסחר והתעשייה לבחון את תכניות ההשקעה ולתת העדפה במידת האפשר לרכישת ציוד חסכוני יותר בתחום האנרגיה או להסבת ציוד קיים.

5. על משרד התחבורה לתת העדפה למערכות-הסעה המונית שיש בהן חסכון לעומת שימוש ברכב פרטי. בנוסף לכך על המשרד לעבד מערכת הנחיות לנהגים, לצורת הנהיגה שתביא לחסכון מירבי בדלק.

6. על הממשלה לשקול מחדש הנהגת שעון קיץ.

7. יש לעודד שימוש בחשמל בשעות-לילה.

8. על משרד החינוך ומרכז ההסברה לנצל את מערכת החינוך ואמצעי התקשורת להחדרת המודעות בצורך בחסכון באנרגיה ובהפצת מידע הדרוש ליישום תכניות החסכון.

9. הוועדה מבקשת משר המסחר והתעשייה לדווח לה תוך שישה חודשים על התקדמות בנושא.

ביום כ"ז בטבת תשל"ו (31 בדצמבר 1975) החליטה הכנסת להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת א. שכטרמן בנושא הנ"ל.

הוועדה בדיוניה שמעה את יועץ ראש-הממשלה לענייני אנרגיה ד"ר צ. דינשטיין, את המדען הראשי של משרד המסחר והתעשייה פרופ' י. יעקב, את מנהל חברת חנ"ה י. ליאור, את מנהל מינהל הדלק ש. גלבוש, ובאה לידי המסקנות הבאות:

א. הנפט מהווה כיום מקור אנרגיה כמעט בלעדי של מדינת ישראל.

ב. הובהר לוועדה כי פיתוח מקורות אנרגיה אלטרנאטיביים הוא תהליך ממושך ואיטי.

ג. התלות בנפט תקטן עם הפעלתן של תחנות-כוח מונעות בפחם ובדלק גרעיני. בטווח הארוך יותר יבוא הדבר לידי ביטוי ממשי.

ד. ישראל תלויה כיום ביבוא נפט מחוץ-לארץ ול-עובדה זו השלכות מדיניות, בטחוניות וכלכליות.

ה. הוועדה סבורה כי בצד הצורך במאמצים בלתי-פוסקים לגילוי מקורות נפט בישראל, ובפיתוח מואץ של מקורות אנרגיה אלטרנאטיביים, בייחוד ממקורות הנמצאים בישראל, ניתן לחסוך כ-10%—15% בצריכת אנרגיה בכלל ובאנרגיה המבוססת על נפט בפרט. כדי להגשים חסכון זה ממליצה הוועדה:

1. על הממשלה להקים מיד את הרשות לאנרגיה. על הרשות להעמיד את בעיית החסכון באנרגיה בראש סולם העדיפויות ועליה להיערך ולרכוש מאמצים ומשאבים בתחום זה, ובכלל זה נסיון של ארצות שהקדימונו בטיפול בחסכון באנרגיה.

### יד. מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת הכלכלה וועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין הצורך הדחוף בנקיטת אמצעים לשם מניעת מכת הגונבות בשטחים החקלאיים

הכנסת העבירה את הנושא לוועדה. ועדת הכנסת החליטה כי הנושא יידון בוועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת הפנים ואיכות הסביבה. ליושב-ראש הוועדה המשותפת התמנה חבר-הכנסת פ. גרופר.

ביום י' בחשוון תשל"ו (13 בנובמבר 1976) הגישו חברי-הכנסת פ. גרופר, א. זילברברג, וד. זכין, הצעה לסדר-היום בנושא הנ"ל.

2. הממשלה תבטיח שיוקצה בתקציב משטרת יש-ראל סכום מיוחד שייועד למטרה זו, וזאת בנוסף לפעילות השוטפת והרגילה של המשטרה.
  3. משרד המשטרה ומשרד החקלאות, תוך שיתוף אירגוני החקלאים המוכרים ומועצות הייצור וה-שיווק, יבחנו במשותף את הדרכים האירגוניות ליצירת הכלים המיוחדים והפעלתם כדי למנוע את הגנבות בשטחים חקלאיים.
  4. משרד המשפטים מתבקש לבחון את האפשרויות התחקיתיות שמטרתן להבטיח הרתעתם המי-רבית של הגנבים. בין השאר ממליצה הוועדה לבחון הטלת עונשי מינימום בגלל האופי המ-יוחד של הענף.
  5. הוועדה רשמה לפניה בסיפוק את הודעת שר המשפטים על ההנחה הקיימת בדבר זירוז ההליכים המשפטיים ותביעת עונשים חמורים על-ידי הפרקליטות בנושא של גניבות בשטחים חקלאיים.
  6. הוועדה מבקשת ממשרד המשפטים, משרד החק-לאות ומשרד המשטרה לדווח לה תוך שישה חודשים על הפעולות שנקטו בנושא.
- הוועדה בישיבותיה שמעה את שר המשפטים, שר החקלאות, נציגי המשטרה, ונציגי תנועות ההתיישבות ולאחר מכן באה לידי המסקנות הבאות:
- א. מכת הגנבות בשטחים החקלאיים הגיעה בשנה האחרונה לממדים מדאיגים. הגנבות מתבצעות היום בחלקן על-ידי כנופיות מאורגנות, לעתים אלימות.
  - ב. הגנבות הן של פירות וירקות, ציוד חקלאי, וחמרי דישון והדברה.
  - ג. המבנה המיועד של ענף החקלאות ופיזורו על שטחים גדולים אינם מאפשרים שמירה כפי שניתן לעשות במקומות אחרים.
  - ד. הוועדה מציינת את מאמציה של המשטרה למנוע גנבות אלו ואולם הוברר לוועדה כי בחלק מן המקרים קצרה ידה מלהושיע.
  - ה. כדי ליצור מערכת שמירה אפקטיבית יותר וכדי למנוע במידת האפשר את מכת הגנבות ממליצה הוועדה:
1. על הממשלה לנקוט בכל הצעדים המתחייבים מן הצורך להבטיח את ענף החקלאות מפני מכת הגנבות, וזאת בהפעלה ובמיצוי מירבי של האמצעים, המוסדות והתוקים הקשורים בנושא.

## סיכום הישיבות

שובל, י. גולן, מ. פעיל, א. נמיר, א. הרליץ, א. נסר אלדין, י. דרגיזקי (יודין).

שרהסעד מ. ברעם השיב על 5 שאילתות של חברי הכנסת: י. מ. אברמוביץ, א. הרליץ, נ. קצב.

י. מ. שחל הגיש הצעה לסדר-היום בעניין פינוי אזורי מגורים עקב מפגעים אקולוגיים. שרהפנים ש. הלל השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

מ. א. אולמרט הגיש הצעה לסדר-היום בדבר ריבוי מקרי שוד אלימים והאמצעים לבלימתם. שרהפנים ש. הלל השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ישיבה ש"צ ("א באדר תשל"ז — 1 במאס 1977)  
היו"ר — מ. שחל; י. ישעיה; פ. שינמן.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על החלטת ועדת הכנסת להעביר הצעה לסדר-היום והצעת חוק לוועדות המתאימות.

ג. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על החלטת ועדת הכנסת שהכנסת תסמיך את ועדת העבודה, בתקופת כהונתה של הכנסת השמינית, לקבוע לראש רשות ולשאירו גימלאות ותשלומים אחרים. הוחלט: לקבל את ההחלטה.

ד. שרהשיכון והשר לקליטת העלייה ש. רוזן מסר סקירה על פעולות משרדיו. בוויכוח השתתפו: י. לקט, פ. שינמן, א. ורדיגר, י. דרגיזקי (יודין), א. לבנבראון, ש. אלוני, א. הרליץ, מ. פעיל, ס. יוספטל.

הוחלט: לקבל את החוק.

ו. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק פיצויי פטורים (תיקון מס' 9), תשל"ז—1977.

הוחלט: לקבל את החוק.

ז. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977.

הוחלט: לקבל את החוק.

ח. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק הגנת השכר (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977.

הוחלט: לקבל את החוק.

ט. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 18), תשל"ז—1977.

הוחלט: לקבל את החוק.

ישיבה שפ"ט ("ב באדר תשל"ז — 28 בפברואר 1977)  
היו"ר — י. ישעיהו; א. גיבלבר.

א. יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו קידם בדברי ברכה את נשיא האסיפה הפארלאמנטארית של מועצת אירופה.

ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ג. שרהאוצר י. רבינוביץ הביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1976. בוויכוח השתתפו: י. פלומין, א. רונן.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ד. שרהאוצר י. רבינוביץ הביא לקריאה ראשונה חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ה. שרהאוצר י. רבינוביץ הביא לקריאה ראשונה חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977.

ו. בהמשך הדיון בחוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976, קריאה ראשונה, הועמד חיק זה להצבעה חוזרת.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ז. בהמשך הדיון בחוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977, קריאה ראשונה, השתתף א. לבנבראון.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ח. שרההתחבורה ג. יעקבי הביא לקריאה ראשונה חוק רשות שדות התעופה, תשל"ז—1977.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכלכלה.

ט. בהמשך הדיון בסיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדיון-חשבון מבקר המדינה מס' 26 ולדינים-חשבונות 4 ו-5 של נציב תלונות הציבור השתתפו: א. לבנבראון, ש. אלוני, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה השיב למת-ווכחים.

הוחלט: 1. לקבל את סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדיון-חשבון מבקר המדינה מס' 26;

2. לקבל את הדינים-חשבונות 4 ו-5 של נציב תלונות הציבור.

י. ש. ארבל-אלמוזלינו הביאה לקריאה ראשונה חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 26), תשל"ז—1977. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

יא. ש. ארבל-אלמוזלינו הביאה לקריאה ראשונה חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 27), תשל"ז—1977.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

יב. שרהעבודה מ. ברעם השיב על 10 שאילתות של חברי הכנסת: י. תמיר, ש. ארבל-אלמוזלינו, ו.



- ישיבה שצ"א (י"ב באדר תשל"ז — 2 במארס 1977) הו"ר — מ. שחל; פ. שינמן.
- א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. שר-הבריאות ו. שם-טוב השיב על 27 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, ה. זיידל, נ. קצב, א. נמיר, י. תמיר, ש. ארבל-אלמוזלינו, א. לבנבראון, א. אפרת, י. בן-מאיר, ש. לורינץ, מ. פעיל, ש. לוי, ב. מואב, י. דרניצקי (יודין), מ. בן-פורת.
- שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על 5 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, י. מ. אברמוביץ.
- שר-החינוך והתרבות א. ידליון השיב על 12 שאילתות של חברי הכנסת: א. הרליץ, א. נמיר, ח. קורפו, י. מ. אברמוביץ, ג. כהן, א. כץ, מ. פעיל, ב. מואב, פ. גרופר.
- ג. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ד. א. כץ הגיש הצעת חוק קרן וולף (תיקון), תשל"ו—1976. שר-החינוך והתרבות א. ידליון השיב להצעה. א. כץ השיב לך שר החינוך והתרבות חזר והשיב לו.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות.
- ה. י. תמיר (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה) הביא לקריאה שנייה חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ז—1977. הוחלט: לקבל את החוק.
- ו. י. בן-מאיר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר השימוש בצווי ריתוק לצרכי שידורי טלוויזיה. שר החינוך והתרבות השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.
- ז. שובל הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הידיעות על הבעת הסכמה עלידי שרים לפני מזכיר המדינה האמריקני על הקמת פדראציה בין מדינה הקרויה פלשתינאית לבין ממלכת ירדן. שר-החוץ י. אלון השיב להצעה. מ. פעיל הציע לא לכלול את ההצעה בסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והב-טחון.
- ח. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ט. ב. צ. קשת הגיש הצעה לסדר-היום על הצורך הדחוף לפעול למען שיחרורו והצלתו של אסיר ציון לייב חנוך בכלא ולאדימיר. שר-החוץ י. אלון השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון.
- י. טובי הגיש הצעה לסדר-היום בנושא שאלת אי-חיבור הכפר אל-מפג'ר לרשת המים. סגן שר החקלאות ג' מועדי השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.
- יא. י. שמיר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר ביקורו הקרוב של מר יצחק רבין, ראש הממשלה, בארצות-הברית. סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון השיב להצעה. מ. וילנר הציע לא לכלול את הנושא בסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון.
- יב. ג. כהן, י. בן-מאיר ומ. פעיל הגישו הצעות דחופות (נפרדות) לסדר-היום בדבר עיכוב עלייה לקרקע של גרעין מערב שומרון. השר י. גלילי השיב להצעות. א. לבנבראון הציע לא לכלול בסדר-היום את ההצעות של ג. כהן וי. בן-מאיר. ד. קורן הציע לא לכלול את ההצעה של מ. פעיל בסדר-היום.
- הוחלט: (1) להעביר את הנושא שהועלה עלידי חברי-הכנסת ג. כהן וי. בן-מאיר לוועדת העבודה; (2) לא לכלול בסדר-היום את הצעתו של חברי-הכנסת מ. פעיל.
- יג. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- יד. י. פלומין הגיש הצעת חוק מס עזבון (תיקון-מס' 6), תשל"ז—1977.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.
- יז. ד. לוי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר חינוך החב-רתי והכלכלי של עיירות הפיתוח והיחלצות לבלימת ממדי עבריינות הנוער.
- הוחלט: לקיים דיון על הנושא במליאה.
- יז. ז. שובל הביא לקריאה ראשונה חוק המסחר ההוגן ברכב משומש, תשל"ז—1977.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכלכלה.

